

EPISTOLÆ

PAVLI LINGVA HVN/
GARICA DONATÆ.

AZ ZENTH PAAL
leueley magyar nyeluen.

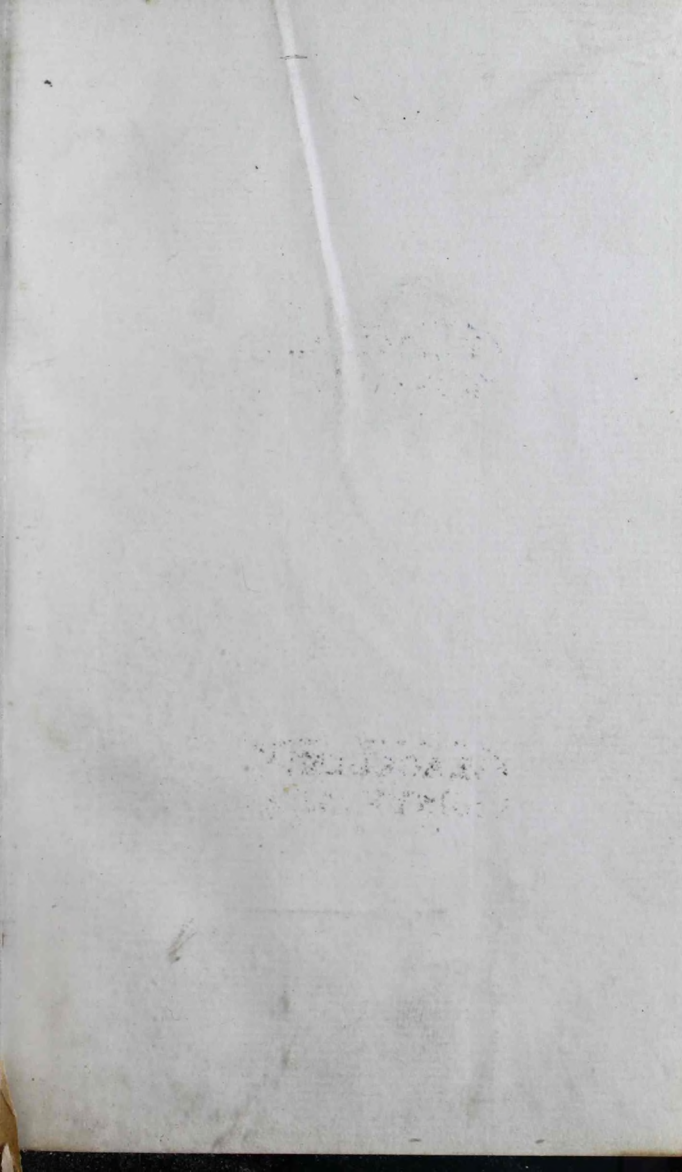
EPISTOLÆ

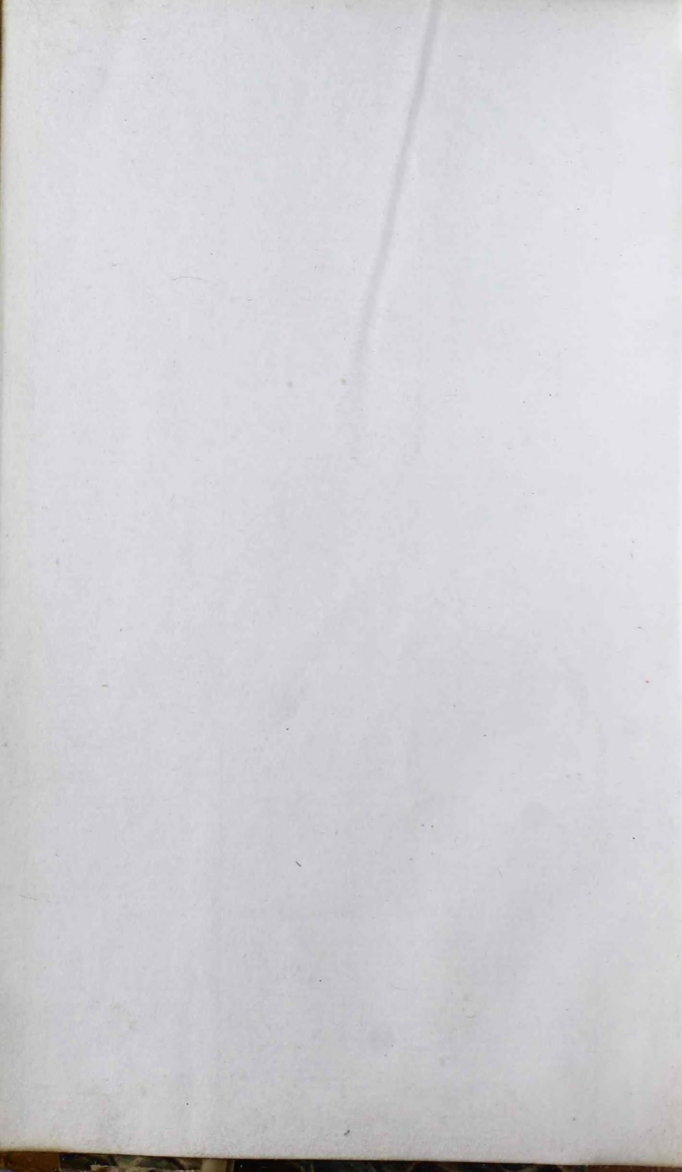
PAULI LINGVÆ HUNGARICÆ DONATE

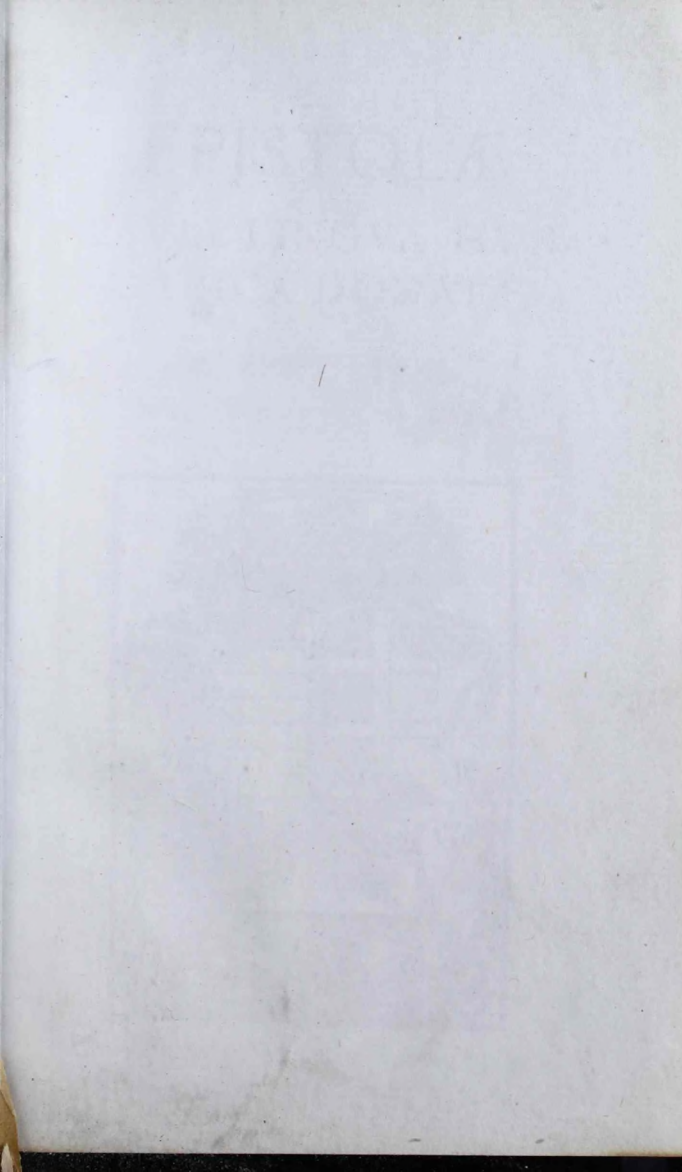

1887. 10. 15.

EPISTOLÆ

PAVLI LINGVA HVN/
GARICA DONATÆ.

AZ ZENTH PAAL
leueley magyar nyeluen.

245444

EPISTOLÆ

PAULI LINGVA HVN

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

Omnibus Christianæ pietatis studio-
sis Hungaris Chalcographus S.

CVM abesse non possit, Pannonos, quin in tanto rerum vestrarū discrimine ita affecti sitis, vt solēt esse homines de sua salute solliciti, optimo consilio, ingentiq; vestro bono euenisse putabitis, quod piorum hominum studio perfectum est, vt vobis illud electum Dei organum Paulus Apostolus vestra lingua loqueretur. Afferet enim vobis plurimū spiritualis consolationis, virtutis, ac roboris, si quē eū, ut par est, religiose exceperitis. Nam si illud a M. Tullio nō minus cordato philosopho q̄ oratore recte dictum est, humaniores disciplinas secūdas res ornare, aduersis profugiū & solatium præbere, quanto magis id sentiendū est de hijs literis, quę ab eo profectę sunt, quem & Deum profitemur, & peculiari nomine Paracleton, hoc est consolatorem appellamus. Accipite itaq; manibus obuijs Paulum non iam Hebreum aut Gręcū, sed Hungarum, & in hoc pro se quisq; incumbite, vt quemadmodum sermone vestrate captus est, ita cōsuetudine ac moribus vestris quotidie magis ac magis capiat. Beneval-

lete, & primitijs laborum nostrorum hoc in

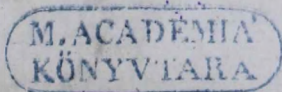
genere ita fauete, vt nobis ad plura

huiusmodi publicāda volūtas

& cura augeatur. Cracouie

M.D.XXXIII.

A ij

AZ NAGYSAAGOS GROFF

KATALYN azzonnak az nehay nagyfa-
agos Pereny Gabriel hazas Taarfaanak az
Comyathy Benedek hywseegees zolga-
lathyat es ew maga ayanlafath
mongya mynth kegyelmes
Azzonyanak.

Mlekezhetyk rola the nagyfa-
agod kegyelmes Azzonyom,
hogy mykoron halloth volna
the nagyfagod engemeth, hogy
yde ez fldre budostam volna
(mynth ydegen es iueuyn Ember) az fene
törökök elt (kyketh aloytok en hogy az
yl isten Ostora, es az my gonos Bwneynke-
erth reank boczatoth haragya), Huzth vara-
bol hozzaia hyuatha the nagyfagod engemeth
hogy en az the nagyfa : Egyetlen egy ydes fiat,
az nemes erkewlczw Pereny Ianoth tanoy-
tanam. Mely the nagyfa : egyetlen egy mag-
zatyanak tanoytasara en rea alleek, iolleheth
nagy gondolkodafual, es enmagamba valo,
fok meg hanyafual veteefuel. Egyerth azerth
hogy igen iol tudom vala mely igen nagy
gond volna, illieten nemes vrfiath az deaky
tudományra

tudomanyra tanoytany, ęs mynden io vrfyuhoz illendw̄ nemes erkewlczw̄kre oktatty, ęs myndennemw̄ testy ęs lelky nyaualyaktol megh ewryzny foltalmazny. Mafeerth azerth hogy meegh regenten azth en emmagamba eltwk̄lletthem vala, hogy az ylw̄ vristen ennekem ammy ayandekot adoth volna, fok iambor gyermekeuel, az en kereftyen atyamyayual akarnam kw̄zleny iollehet az aiandek, az vristentwl, kyth ewfelseege ennekem adoth, ygen kysded, de maga, ewfelseegetwl, en vgy vewttem ęs tartom, mynth ygen, nagyoth. Harmadeert azerth, hogy en az Curia, kyth my vduarnak hyuunk soha nem zeretthem, ęs az en lelkemnek nem kelleth, myerth hogy lattam, nemely egywgyewknek, mynth igaz ennenmagam vagyok, kyk az vdvarba forgolottanak, czuda keeppen valo erkwc̄zkw̄th, ęs yleteketh, kyknek fokafok nem igen tetewt ennekem. Mykoron en ezth ygh yl modon hantam vettem ęs forgattam volna elmeenbe, tekenteek, ęs latam hogy az the nagyfa: magzatyara nagyfok iambornak zemey rea neezneenek, ęs nem czak ez egeez Vgocza vaarmegyebelako zo nemefeknek ęs zegeen iobagioknak, ęs nyomorolt

aruaknak w̄zuegyeknek ayokoth rea tathny
 de mynd ez egeez k̄wrnyeknek ez egyethlen
 egy vrfyuba, az ylew vristen vtan, ygen byz-
 nya ęs remenfęegeketh vethnye, vgy annyra
 hogy fokaktol hallottam, hogy vgy kyuan-
 nak eelteeth ęs neukedefeeth az the nagyfa:
 egietlenegyeenek, minhtulaidon ewnwnma-
 goknak ęs az ewnwn germekeknek. Sewth
 gyakortha lattam az zegeen megh nyomoro-
 dot iobagyoktol hogy az kewny az ew arcza-
 yokon ala gw̄rgw̄dw̄zw̄th, vgy keerteek az
 vristenth hogy tarcza, feelteffe, shamar fel ne-
 uellye ęs ewnmagath byrhaffa. Mynd eze-
 keth mykor en efembe vw̄ttem volna, hatra
 veteem az en elfw̄ gondolatomoth. Egy oke-
 erth merth lataam the nagyfa: en hozzam va-
 lo io akaratyath, ęs kyualth keeppen valo
 kedueeth, ęs hogy the nagyfa: (tauol legyen ez
 befydectwl az hyzelkedees) az ylw̄ vristent
 feelnee ftyztelnee, fmyndeneketh ewfelfęege-
 twl nagyobban tartana hogy nem mynth
 halando emberektwl. Maaf okeerth merth az
 the nagyfa: Vduaraba ęs hatamegeth tudos,
 ęs iften felew embereketh, Iozagaba kegyg
 ftartomanyaba iambor egyhazy nepeket ęs
 zerzetefeketh. (Merth gyakortha fokoth len-
 ny hogy

ny, hogy mynemew az vr auagy az feiedelem, ollyatenok meeg az allattok valokees) kyk kŵzŵth nem volna femmy egymafra valo iregyfeegh, ky gyakortha fokot lenny az vduarba, de mynden iamborfaagh, tewkelleteffeegh, egyeffeegh ęs egyenlewfeegh. Harmad okeerth ęs ielesben, mert hogy lathom vala yl fok rendbelyeknek shemeketh fel emelny az the nagyfa: egyethlenegyere, gondolom vala, hogy en fok iambor germekenek, ęs fok io kerefthyen atyamfyaynak haznalneek, ha az the nagyfa egy, magzatyath io ęs ifteny tudomanyra tanoytanam, ęs ifteny felew erkŵlczŵkre az Christus Iefusnak Euangelioma ferynth igazgathnam, ęs az kerefthyen hythbe gyaporoytanam az deaky thudomanyual egyetembe. Remenlem kegygh ęs io zywbeawl hyfem, hogy effele ylien gondolatom az vristennek fegeczzegebawl, ha az ew fenth felfeegbe az the nagfa: magzatyath eeltety sneuely ęs naprol napra mynd az nemes erkewlczewgbe, fmynd az deaky bewlczefeeegbe fel neuekedyk, hyiaba es hasonnalkyl nem lefen, hanem fok iambor germekeenek hasnalhath es fegeczeguel leheth, famynemew remenfegek az kewffeegnek felŵle vagyon, azth

volta ferenth be tellyefeythy, ęs ammy io tanofagoth ęzkeeppen az the nagyfa: egyethlenegyeuel teendek, fok iambor giermekeuel tewthnek lattatom, Meeghlen kegyg en io zerrel az the nagyfa: eedes fiat tanoythany nem kezdettem vala, mykor leghottan the nagyfa: ennekem emlegethny kezde hogy az fenth Pal Apoftal leueleyt (ky az vy twrueennek magiarazoia volna minth az oh tewrueennek az regy fenth prophetak) ewrewmefth akarna hallany, mykor valaky megh magyarazna. Iollehet penyg hogy the nagyfaagodnal azon fenth Pal Apaftalnak leuely: magyarazua valaanak, demaga the Nagfa: engemet onzol fynth vala, hogy meg lathnam, ha mynd, meg volna, fyo modone? fyo kceppene? az deaky nyewrewl magyarol fordoytatoth volnai? mely magyarazatoth mykoron en lattam volna, ennekem nem tetewuek hogy yol magyaraztaak volna, kynek nem czak az ertelme de meeg az oluafafays, neheznek teczyk vala. Azeerth the nagyfa: engemeth keerny kezde, hogy ennen magam magyar nyelwre fordoytanam, de en ennenmagamoth mentem vala, hogy nem volneek, eleegh rea, ęs tudomanyom, ftanofagom, fertelmem, sbewlczefegem

egem annyra az zenth irasba nem volna, hogy en az zenth Paal apastalnak leueleyth meg magyarazhathnam, es magyar nyelwre fordoythatnam, mely zenth Paal leueleynek eertelme meegh az zenth doctoroknakys mynd Origenesszel egyetembe, ygen neheznek te twth, vgyhogy meeg zenth Peter Apostalys az ew masodyk leueleenek harmadyk Capitulomyaba legh az vegere mongya, hogy vagnak nemely heleek az zenth Paal Apostal leueleybe, eertelemre ygen neheznek, kyketh az tudathlanok, es az Gyarlo koor emberek forgathnak, mynth az egyeb yrafokothys az ewnwvn vesedelmekre, sha vrunk Christus Iesusnak few es elfew Apostola esth mondottha, myth mongyak tahath en kysded tudomanyo ember? ky a fenth irasth yo modon tanolny el sem kezdetthem? azerth mynth akkoron mondom vala The nagfa: hogy az zenth Paal leueley magyarazatyara es magyar nyelwre valo fordoytasfara eleegh nem volneek, mostanys azth mondhatom: Sewth egy ydeyglen ennekokaerth ez feele magyar nyelwre valo fordoytasba modoth es vtath tarteek, hogy The Nagysa: iobbal, studoşbbal faz zenth irasba nalamnal bewlczebbel yrathna

magyarol, ky fok ydwtewl fogua az zent yr-
 afth oluaftha smagyaraztha, hafogattha volna
 Merth az the nagyfa: iofagaba ftartomanya-
 ba mynd egyhazy neepek, smind zerzetes iam-
 borok, ennalamnal bewlczebbek volnanak,
 kyk kŵzzwl nem egy auagy ketthew iobban
 magyarazhatnak, es magyar nyelwre fordoyth-
 atnak, hogynem mynth en: Effele en yl mo-
 don valo befedymnek, smaga mentefymnek.
 The Nagyfaagod elewth, io yletew egyhazy
 neepek, ferzetefek es az the nagyfa: vduaraba.
 Nagyfaagodnak tudos iambor folgay enne-
 kem tano byzonfaagym, hogy ez terheth ky
 az en vallaymon el vyfelhetethlen tereh es ne-
 heffeegh vala, eleegh nem volneek elhordo-
 ny, de mykor lattam volna hogy the Nagfa:
 eczer skeczer ftewbzewrys engemeth reah on-
 folth fyntheeth volna, fegyebeth feh tennek
 benne, hanem magyar nyelwre fordoitanam,
 reah engedeek, ez az the nagyfa: akaratyath,
 be akaram thellyefeyteny. Egyerth azeerth ho-
 gy nem tetwueek ennekem hogy illieten Na-
 gyfaagos feiedelem Azzonnak yduesseegere
 valo kyuanth tanofaagoth, hatra veethuen, el
 halgathnam fykeczseeguel. Masoczor azerth
 hogy erthem vala, the Nagyfa: hogy reegtewl
 fogua

fogua egyebekethys onzólth, skeerth rea be-
wfeeges adomanyual es fizetefseekuel nem
csak az zenth Paal Apaftal leueleynek, de me-
egh tewb zenth yrafnak magyar nyelwre va-
lo fordoytafarays, meely ezfele zent yrafnak
kyuanfagath feertelmeth the Nagyfa: (tauol
legyen az hamys mondas en tewlem) aloy-
tom shysemys hogy az ylew vristentewl va-
gyon, faz, ew felseegenek malaftyatol. Harma-
czor annakokaerth ielesbben, hogy nem aka-
rom az en Theremtwm faz en megh valtom
ammy kysded ayandekoth auagy gyrath en
nekem adoth mynth zenth Mathe es Euan-
gelista a ew Euangeliomanak hufon ewtew-
dyk rezebe yryah Auagy az Mnath az az ak
kysded safarfaagot (kyrewl yr zenth Lucacz
az ew Euangeliomanak tyzen kylenczedyk
rezebe) mely safarfaagoth ew felseege enre-
am hywfeegeffen byzoth, az fwldbe el ne af-
nam felne reytennem. Azeerth kegyelmes Az-
zonyom ime az the Nagyfa: akaratyá zerenth
ammynth az ylew vristen malaftyauual zere-
thteth, az zenth Paal leveleyth magyarol for-
doytottam, mellynek magyarsaagara fook
fenth magyarazo doctorokoth oluastam, sa
mellyknek ertelme es magyarazasa enne-
kem

kem iobnak, igasbnak, falkolmatosbnak az zenth Paal irafahoz tetewth, azth yrtam, skewuettem, neemely nemely ygeketh kegyg kezerys, auagy haromfor, smeegh tewbzewrys yrtam, nagyob es nyluabban valo ertelemnek okaerth, mykynth az Romabelieknek yrth leueleenek argumentomaba megh ielentetem, smeegh yrtam, im azeerth the Nagyfa: poronczolatyá zerenth the Nagyfa: kwldewttem es be muttattam. Enym az munka es az faraczaagh: the Nagyfaagode ez elew vewth ayandok, (ha illyeten munka ayandoknak mondatyk) az ylew vriftene kegygh az Tyztesseegh es dyczewseegh mynd ewrewkkwl ewrewkke. Amen.

Ayanlom annakokaerth es tulaydonoytom kegyelmes Azzonyom ez en vygyazua irth ayandekomoth the Nagyfa: hogy The Nagyfaagod vegye io keduel, skegyelmes akarathual, es oluassya stanollya: Merth emmagamys iol tudom azth, hogy the Nagyfa: inkab fokoth zenth irafth halgathny es olvafny, mykor egyeb dolgaytol (kyk az the Nagyf: Vduaraba fokthanak lenny es tewrteeny) megh ewreshedyk, hogynem mynth egyeb hyufaagos es hafnalathlan bezedeketh folny,

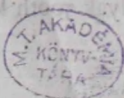
ny, kerem, kegyg the Nagyfa: mynth kegy-
 elmes Azzonyomoth, hogy ez en yl keeppen
 valo munkamoth es vygyazafomoth, kyth
 the Nagyfa: ayanlottham es ayandeek keep-
 pen-tulaydonoytottham, az en yreegym twl
 es ream foloktol es dragalmazoymtol, kyk
 ennek ellene mondananak, ha valahol talal-
 tatnanak, hogy megh tarczsa, fewryzze soltal-
 mazsa. Merth tudom hogyha zenth Iheroni-
 mus docttor az vy tewruennek az Gewrwgh
 nyewrewl deak nyelwre valo fordoytasaba
 smeegh az ew egyeb irafabays, nem csak az
 Vy twruenbe, de az Moyseseebeys, mynth az
 Prologusogba ewnwnmaga yrya, yreegy-
 kneelkyl es reaya foloknalkyl nem leheteth,
 mennyuel inkab, en kysded tudomanyo em-
 ber? ky-zenth Iheronimusnak csak arnyeka,
 ba valo tanoythuan sem lehethnek? Az ky-
 nek kegyg az vristen nagyob malafoth, stan-
 nosaagoth adoth, ky iobban eerthy es bewl-
 czebben ez zenth Paal Leueleyth magyar ny-
 elure fordoytya: en nem banom, fellennem
 synczen, frea sem yregykedem, de meegh ewr-
 ewmethesen tewle tanolnom akarok, es azhol
 en nem eertetthem (ahuagy az en tudathlan-
 saagomeerth, auagy fokkeeppen valo foglala-
 tofsagomeerth

toffagomeerth ęs dolgaymeerth, kykbe en
gyakortha neha the nagyfa: valo zolgalatom-
ba neha kegyg az the nagyfaagod maghza-
tyanak tanoytafaba kewteles voltam, kyth
the nagyfaagodys ygen iol tuud) ha nem iol
vagyon, snem iol yrtham, mynth fokoth em-
beri eesh ęs eertelem neha el tantorodny es te-
uelyegny (iollehet een akaratom ahuolth ho-
gy ygazan fyol yrhyam) megh akarom von-
ni ęs ygazgathny, hogy ygazan legyen ęs io
yga3 eertelemre yratafseek. Megys ennekoka
erth keerem the Nagyfa: mynth kegyelmes
A3zonyomoth, hogy the nagfa ez en keuees
eltyw ayandekomoth vegye io neueen, ęs ol-
talma33a kegyelmessen, ha en ezth eertendem
yewuendwben Az felseges vristen ha halalo-
moth halastya, ęs ez megh nyomorodoth or-
faagba bekefeegh leyend, eenys touabba yn-
kab akarok effele dologba the nagyfa: zolgal
nom. az vristen ew felseege the nagyfa: mynd
az the nagyfa: egyetlenegy magzatyauual az na
gyiagos pereny, Ianofual az een vramual egy-
tembe ęs tanoythuanyomual fok idewyg-
len malaftyauual, bekefeeguel ęs egeffeeguel
ewry33e starc3a Ez leuel kewlth nyalab vara-
ba kyfa33ony napyan Ammy meghvalto Ie-
fus

fu• Chriftofunk zywletefeenek vtanna. Ezer ewthzaas harmynczkeeth eztendewben. etc.

Zenth Paal leuelenek oluafoinak, ęs zeretwinek iftenben valo kwzwnetet, kiuanam hogy akkyk wduwffigeknek vtat minden modon kerefyk zent Paal epiftolaianak magyar nieluen valo oluafafara zorgalmatoffagual folyamyanak, kykbwl reminlem hogy nem keues haznot vehetnek, ha ollyan nagy feretetuel oluaffak ęs kezekben forgattyak mint egyeb haznalatlan ęs hazonnal kwl valo yrafokot. vagyon azyrt imar myt kezedben vyfely akar hun yaary, ęs egyeb, gondolatot hatra vetuin ezeknek efmerysibe gondolgyal. de hogy rwuideden meg yelenchyem amyt akarok, az zenth Paal epiftolaiban gyakorta valo parenthefist kyt laach, nehezfyget ęs bantast theneked ny theygen, hogy kedyg meg tugyad myt az parenthefis diakul iegyezzen, magyarul kwzbe vetefnek mondatyk, de yth nem azon modon vegyed mint az dyak irasban vagyon, hogy vtol az vagy elwl vetnyd az magyarazaban mynt az dyak nyelwben, de nagyub ęs tellyesb ęs kwnyueb ertellemnek okaert egy dyak zooth keth, a vagy
harom

harom magyar zoual ky ielentettwnk, es ni-
 hol nihol mew magunktules yob ertelemert
 egy verfet az vagy felet nehoh twbetes hozza
 attunk, kyket hog az zent Paal irafatul meg
 esmerynek, ket fel holdual () kyt parenthe-
 sisnek hyuonk be rekeztettwnk, yol lehet az
 Romabelieknek yrth leuelnek argumento-
 maban vykony linearul emlekeztwnk vala
 hogy az hozza adot ygyket meg yegeznwk,
 de az kwnyw nyomtatonak, kwnyeb volta-
 yrt, ez parenthesisel, yltwnk, azert mykor ol-
 uaaafandod az epistolat, es ez ket fel holdual
 berekeztet ygyket latandod, meg emlekezzel
 hogy nem zent Pale, de my magunk-
 tul adtuk hozza yob ertelemert, le-
 gyetek egyffegben es az en
 munkaimot yo neuen
 vegyetek.

AZ ROMA VAROSA BELIEK-
nek yrth zenth Pal Leuelenek rewyden
ualo Magyarfaga es ertelme.

YNth zenth
Hieronymus
mongya és
yrtha az phi-
lemonnak irth
epistolan elw-
zwr zenth Pal
Apostalth hy-

wattattath Saulnak / az Pal newet kegyg
vezeteken newul mynth egy diadalmas nye-
refegeth maganak tulaydonytotta / lewth
lenny az Sergius Paulus proconsultul / kyth
az Christusnak megh nyerth, mykeppen ol-
uassuk az apostoloknak iarafokrol yrth ke-
nywnek tyzen harmadyk rezeben, Ismeg-
len nemelyeketh yr kyk azth mongyak ho-
gy az Sidofagban mondatot Saulnak / és
az megh teres ffordulas utan / newethes el
val toztatta lenni. De az Origenes doctor-
nak mondasá és velekedése tethcyk iobnak
es alkolmatosbnak. Mykeppen az o twr-

B

wennék

wennek kwnyweybe egy nehanyath tala-
lonk kwlwmb kwlwmb neuekwel hywat-
tattakath minth az Ididat. Salamonnak/ az
Oziafth azariafnak. Ismegh azonkeppen az
Euangeliomnak wy twrueenybe/ leui mon-
dattattik Mathenak/ Ilyen modon zenth
Palnak keth newe volth. Iolleheth ew az
wnnw̄n epistolayaban w̄nnw̄mmagath fo-
ha Saulnak nem newezy de myndwnwth
palnak. Netalantal azerth hogy az palnak
newe az Gwr̄w̄gw̄knek es az Romabelye-
knek kyknek yrya vala ez leueleth halla-
fokra keduesb es alkalmatosb volna. Az
Saulus new zarmazoth az Sido Saul igetwl.
Minth az Gwr̄w̄gw̄k hozzak az Iosephus
neweth az Iosephtwl. Az paulus Sidoiul
iegw̄z czodalatosth. Gwr̄w̄gw̄l czyw̄ndw̄zth
nywgodalmafth. Deakul kyfdeŵth. Saul
az Sidoknak iegyw̄z kyrteth kyuantath.
Minth zenth Ambrus Doctor mongya
nywkhatatlanfagoth akar kegyg kesertesth.
Touabba ez epistolath zent Pal bezellw̄tte
fmondotta az w̄ Tercius iro deakya yrwan/
Ky w̄nnw̄mmaga mongya ez epistolanak
vegebe. Kw̄zwnlek titeketh en Tercius ky
irtam ez epistolath Kw̄ldewtte kegyg ez
epist

epistolath zenth Pal az romabelieknek-
 Coryntomnak varofabol az. Cencrehensis
 egykazgywlekŵzefenek febef newu zol-
 galo azzonyatul. Az Cenchree kegyg Co-
 ryntomnak parthya a varastul nem ygŵn
 mezze Hogy ha az idŵtis megh gondollywk
 tetczyk hogy ez lewel irattath az Coryn-
 tombelyeknek yrth keth epistolaya vtan,
 Azerth hogy ebbe tŵkellatŵs immar es me-
 gh erwŵslyttetŵth kegyŵsffegnek tudamany/
 es iegye yielŵsŵfen twndŵklenek. Az idew-
 beŵ mikoron ymmar Akayath zŵrthe zŵ-
 renth yarwan kybe Coryntus vagyon/ es
 ehŵz rakon kŵzŵel valo Macedonyath mynd
 Illyriomyglan nem czak predicalwan myn-
 dŵnwth az Christufnak euāgeliomath. Nem
 czak az helekŵn meliekŵn az egieb apoftolok
 kŵzŵl fenky nem predicalloth vala/ de me-
 gh zenth Petŵrnek yntefe zŵrenthes az ŵ-
 ueytul kyketh az kŵrŵzthyen hytre fordij-
 toth vala/ valamyne keweŵ penzth gywtŵ-
 gethwen az Ierufalem bely zegenyŵknek
 fegetczegewkre igyekŵznek fŵlmenny Ie-
 rufalembe/ hogy ŵnekyk adwan ammyth
 gywtŵgettek volna/ onnan menne Iŵpania-
 ba/ vta kŵzŵth Romaba be terwen/ es oŵ-

tan azonkőzbe kőzőnnę az Romabely kő-
 rőzthyeneknek / kyknek hytőkről ęs kő-
 rőzthyeny zőrzetetőfegőkről csak hallot
 vala / myerth hogy őketh nem látta vala /
 Merth tőrtenth vala őnekyk nemy kw-
 lőmb dologh hogy nem mynth az Gala-
 tasbelieknek. Merth az Galatafok legh elő /
 zőr iol tanyttattanak vala az zęnth Paltul
 annakutanna az hamis ęs czalard apoftolok-
 nak alnakfaga myath meg czalatkozttattanak
 ęs az Sido zokafokra ęs tőrwenyőkre vo-
 nattattanak. Vizontan az Romabelyek / legh
 előző gonozul tanyttattanak az hamis ęs
 czalard apoftoloktul. De mihelen az őnnőn
 okos bőlczefegwkuel megh ertőttek vala
 az czalardczagoth magukath ęzőbe viuek
 ęs abba ammyth ionak ęs igaznak ęfmere-
 nek megh maradnak vala. Merth az zwl-
 tendő ęs newekődendő anyazenthegyhaz-
 nak kezdetyben valanak olyattenok / kyk
 alytanak az euangeliomnak malazthyath
 nem hyrdetendőnek lenny az atkozoth vet-
 kős nemzetfegőkre / ęs az baluanyoknak
 ęs őrdőgőknek zolgalatyara magwkath
 kőteleztettek. Merth kiualtkeppen tetczyk
 ęs lattatyk vala az Abraham maradekynak
 pere

perepwtyanak / ęs az Sido nepnek ygyrtek-
 nek Lenny. Mely ertelwmbę ęs velekw-
 desbe lattatyk zęnth Peterthes lewth lenny
 ky almanak latafaba yntendw vala hogy
 az Cornelius Centurioth az kwrwzthyen
 hytbe be hozna fogadna. Mely neuel ottan
 hamar wneky dolga ęs ygye lewn Ierusa-
 lembę bozzonkodwan ęs panazolwan wrea
 azok akyk az Sidofagrol fordultanak ęs
 megh tertenek vala az Christushoz / hogy
 az kwrnnywlmeteletlenwkel kwzwfulesth
 valloth volna / ęs effele ertelwmbę ęs vele-
 kwdesbe byzonyos hyendw nemely apo-
 stolokath voltanak lenny. Merth ezkep-
 pen oluassuk az Apostoloknak yarafokrol
 zwrzeth kwnynek tyzwnegyed rezebe.
 Hallottak vala kegyg az apostolok ęs az a-
 tyafyak kijk az Sidofagba valanak. Merth
 az poganyokes vettek volna az vristennek
 ygeyeth sbezedeth. Merth mykoron fwł
 menth volna zęnth Peter Ierusalembe ve-
 tekwdnek fdwrgwłwdnek vala w ellene
 azok akyk az kwrnnywlmetelesbwł valanak
 mondwan. Mierth mentel be az kwrnnywl-
 meteletlen firfiakhoz ęs wttel wuelwk?
 Valanak kegyg efmegh olyatenok kyk iol

leheth nem alytanak az poganokath myn-
 dwnwstulfogwa az Euangeliomnak tar-
 fafagatul skwzwfulefetwl el tauoztatandok-
 nak / demaga alythyak vala be nem wen-
 dwnek / hanem ha kwrnywlmemetetnenek
 az Sidoknak modywk zwrenth / hogymar
 olymynth az Christus Iesus zwkwskwdnek
 az Moyfes twruenynek fegethczegegelkul/
 es egyetwmbé hogy az Euangeliomnak
 diczwfegeth az w nepwkre haronytanak.
 Es Ismwg az apostoloknak iarafarol yrth
 kwnynek tyzwnegyedyk rezebe yrwan va-
 gyon / azokath akyk az haborufagnak my-
 atta ky mely az zenth Yfthwan protomar-
 tyrnak halalatul tertenek futottanak va-
 la pheniciaba. Ciprosba es Anthyochiaba/
 fenkynek nem predicallottak leth lenny
 hanem czak az Sidoknak. Ismwg az tyzwn
 wtwdyk Capitulomba. Nemynemw Si-
 dok iwnek vagy mennek Anthiochiaba
 nylwan zenth Pal es zenth Barnabas el-
 len predicalwan / idwwfignek remenfegeth
 nem lenny / ha nem ha az Moyfesnek twr-
 uenye zwrent kwrnywl meteltetnek / es oly
 igwn nagy zaygas uizsa uonas ezwkwn
 fwl indoytatek hogy ezwe gywlekwztenek

Conciliombol

Conciliombol el vegeztetek / hogy zenth Pal
 es zenth Barnabas mynd egyetwmben az
 w reaywk valo ellenzwkwel Ierufalembe
 mennenek / es ez vyzaltatafth az apostolok-
 nak es az venwknek zwrzefebwl le czwn-
 dwtztetnek. Es oth Ierufalembe ysmwg
 kemenywn ellene tufakodwan egynehany-
 an Ielwfben az pharifeosok kwzzwl lwth
 kwrwzthyenwk / kyk kwzzwl valo vala
 zenth Palis az apostoloknak es venwknek
 Sinatywk gywlekwtetek / es zenth Peter-
 nek / zenth Iacabnak meltofagabol el vegez-
 tetek / hogy az paganyok ne terheltenek
 meg az Moyfefnek twruenyewel czak magu-
 kath meg tartoztatnayak amegh foytoth lw-
 kwkws allatnak eteletul az yertul az baluaniok-
 nak aldozoth hwfoktul es az paraznafagok-
 tul. Mely dologh az idwknek okazwrenth /
 az Sidoknak megh gywzhetetlen es engw-
 detlen babonafagoknak adattatoth volth /
 a vagy czak imezes bizonyfagara vagyon.
 Hogy amaz harmakath imar regwnten la-
 tywk el hagyattakath es myndwnwstul
 fogua el twrletteketh. Vgyan ez dologbol.
 Leth vala zenth Palnak zent Petwruel An-
 thiochiaba valo vetekwdefe vyzaltatafa mi-
 koron

koron az poganyoknak apostola lathwan
 az wueyth zenth Petwrnek tettetwffege-
 bwl el veznye nyluan megh feddwtte wteth
 mynth mongya wnnwmmaga az Gala-
 tafoknak irth leuelenek masodik Capitulo-
 myaba. Ifmeglen Ierufalemben zenth Iacob
 apastal feiedelwm lewen / hogy megh tyz-
 tytana es le nyomna az Sidok kwzwth im-
 mar el hymtwth hyrth / hogy az Moyfes
 twruenyetul lattatnek kwlwmbwzny egy-
 ebekuel megh nyrettete feyeth / es az Si-
 doknak zokafwk zwrenth megh tyzitatath
 ayandekoth vun az templomba mynth
 mongya zenth Lucacz az apostoloknak
 iarafokrol yrth kwnywnek cap. xxi. Mely
 helrwl lattatyk zent Iacob iol leheth az
 poganyokath elwzwr az Moyfes twrueny-
 enek terhetul oly mynth megh zabadoytot-
 ta volna. Demaga yli sentenciaba ferte-
 lwmben lenny hogy aloitana az Sidogtul
 megh tartanak sbe tellyesyendwnek lenny
 az Moyfes twrwenyenek zwzretessegeth/
 auagy csak arra hogy megh engezteltet-
 nenek azok kyk meglen annyra nem haz-
 naltanak volth az Euangeliomnak igazfa-
 gaba hogy mendwnwftwl fogwa megh vial-
 hatnak

hathnak az atyaiwnak es eleyknek zokafyth. Merth ezkeppen zol zenth Iacob mint veelhetywk az ezwe gywlth fokaffagnak kepebe / es neweben. Es megh tudyak myndenek merth azokath kyketh te felwled hallottanak te felwled hamiffaknak leny. De yarz te wrizwen es megh tarthwan az twrwenth. Sem egyeb okaerth nem aloytom hogy feyeth megh nyrettette volna fogadasbol Cenchreisbe mynth vagyon yrwa. ca. xviii. Hasonlatos zwgfegbwł kwrnywl metelte az Thimotheusth ca. xvi. myerth hogy Sido anyatul zwlettetwth volna / de pogan atyatul. Ily igwn nehez dologh. vala az Sidobol kwrwzthyenth tenny. Merth az Sidonepnek neminemw kyualtkeppen valo tulaydon vakmerwzege wgy annyra hogy valamynemw nemzetczegh az w wrzetwffegenek inkab tartoya hozza ragazkodoya foha nem volt / mynth ygwn zepwn az Iosephus newu doctor yrtha az Sidoknak regy dolgokrol yrth kwnyweben Ezwknek fwlwtte mykeppen az Sidoknak nemzetwk ez vylagon valo myndwnnemw nemzetczegwknek fwlwtte ygwn kyualtkeppen gywlwffegws vala / azonkeppen

C vyzonthan

vyzonthan ōk es zydalmaznak vala / es at-
 koznak vala myndŵnŵketh mykeppen
 fŵrtelmétŵfŵketh / balwany imadokath at-
 koztakath es kegyŵtlenŵketh wgy annyra
 hogy megh egiebekuel ingyen fem zolna/
 nak bezellenenek es az Salomon templo-
 mat aloitanak megh fŵrtŵzitetni es dŵ-
 glettetny ha valaky kŵrnywl meteletlen
 oda be menth volna / ily fŵlŵtte ygŵn na-
 gy kewelyfege es negedŵffege vala az kŵr-
 nywl metelth nemzetczegnek. Mikoron en-
 nekokaerth remenfegh femmykeppen nem
 volna / hogy az Gŵrŵgŵk es az Romabe-
 lyek az gywlŵfegŵs Moyfes tŵruenyeth
 fŵl nem venne / es az Sidok mondhatat-
 lan es hyetetlen vakmerŵffegŵkel ellenŵk
 kialtananak. Zenth Pal megh erthwen ve-
 zŵdelŵmnek lenny hogy ily vyzaltato ha-
 borufagh myath nagyub ryzree el ne vezne
 az Euangeliomnak gywmŵlche / esaz Chri-
 stus Iesusnak diczŵfege megh ne homalo-
 fyttatnek az Moyfes newenek ewzwe elegy-
 tefeuel / ezth ielŵsben tezy es myndŵnweth
 czelekŵdy hogy az tŵruennek Cerimonia-
 ith azaz kulŵ czelekŵdetyth el tŵrye es
 femmie tegye / az iduŵffeg nyeresnek kegyk
 myndŵn

myndŵn bizodalmath vesse el haronytca
 csak az egy Christus Iesufra. Touabba mi-
 keppen az Galatafokath kemenyŵn dema-
 ga zerelmetŵssen megh feddy dorgallya ho-
 gy, az Sidofagra haylottanak volna azon-
 keppen az Romabelyeketh megh erwŵssyty
 es tanythya onzollya hogy hozza nem gon-
 doltattak octalanul az hamis alnok aposto-
 laktul megh ne kŵtwŵztetnenek / kyketh tu-
 dya vala hogy soha megh nem zwnnenek
 az el fordoytafrol. De hogy az igaz tudo-
 manyba maradnanak megh ammelletŵ kez-
 tenek volna tartany. Merth Romaba vala
 Sidoknak nagy fokfaga auagy az pompeu-
 ftul oda vitettetŵth / auagy hogy immar-
 ran az Sidofagh / es az ŵ orzagwk az Ro-
 mabelyeknek volth Hatalmassagwk alath /
 Mely Sidoknak babonafagok gyakorta
 mynd az poetaknal megh feddettetŵth /
 kykbŵl zenth Palnakes nagy dolga volth
 az vtan mykor Romaba iwtoth volna my-
 keppen vagyon megh irwa az Apostolok
 iarafarol yrth kŵnywnek utolso rezebe.
 Es czodalatos tanaczal mikeppen kiualth
 keppen valo okos mestŵr ez epistolaba az
 ŵ bezedeth mertekly az Sidok kŵzŵth es

az poganyok kŕzŕth / myerth hogy ygy-
 ekŕzyk mindŕnŕketh mindŕn modon az
 Christushoz vonnya es haytanya Ingien
 fem akarya ha leheth hogy myndŕnŕftul
 fogwa az halando embŕrŕk kŕzŕl vala-
 kith el veznie es el zakadnya az ŕ hadna-
 gyatul kynek vitezkŕdyk vala / Es ezŕn-
 keppen nyha az Gŕrŕgŕketh poganokath
 dorgallya megh. Niha az Sidokath ifmŕ-
 glen / niha fŕl tamazthya niha fŕl emely.
 Az poganyoknak keulfegwketh le wty
 megh olgya / meg mutathwan hogy ŕne-
 kyk femmyth nem haznalth fem az terme-
 zethnek tŕruenye fem az philosophia aza
 az bŕlcziefegŕs pogany tudomany / kynek
 magyarazasaban es hafogatafaban fŕl fual-
 kottanak vala arrol hogy mindŕnnemw
 faytalanfagnak vetkebe bwnebe benem
 efnenek. Ifmŕglen az Sidoknak negedŕf-
 fegwketh megh enhyty es megh tilthya /
 kyk az tŕruennek byzodalmabol el veztŕt-
 tik volna azth aky mind az egez tŕruen-
 nek feye vala / tudnya mynth az Christus
 Iefushoz valo hyteth / tanoythwan az tŕr-
 uennek Ceremonyayt / aza kiuul ualo mu-
 tato zŕrzetŕffegeth el owultakath es hatra
 vetteketh

vetteketh lenny. Immaran az Christus Iesufnak twnđwklw fenws Euāgeliomya megh ielwnuē ielwn lewen / mely Christus Iesufth az twrüennek arnyekay iezzettenek volth / hatra vetwen immar az zombatoknak hyuolkodo wressfegyth / az kwrnywl metelefnek bozzufagat az kalendafoknak mindwn hoba elw ywuefyth / haromzor eztendwnkenth egy egy hetig valo wreskwdw el forgo napokath az etkeknek valogatafath / naponkenth giakorta valo yktelē mosdafokath az artatlan iwhoknak. Soktalan allatoknak megh wlesfyth / az templomnak zwrzetwssfegeth / kyzwnetlen valo wldwklefwkkel megh fwrtwztettik vala Rwuidedwn tanyth zenth Pal mind ezfele megh yrth dolgoknak arnyekyt / el multaknak es semmye letteknek lenny az igazsagnak vylagoffaga twndwkwlwen. Tanyth ennekfwlwte zenth Pal hogy azok az Abrahamnak igaz es, byzonyos fyay kyk az Abrahamnak hytyth alatya zwrenth vyfelyk / es azok az ygazfydok kyk az ygaz Christufth vallyak / azok az igaz kwrnywl meteltek / kyk az w elmeyweth vallanak az ruth es ektelen kewanfa-goktul megh tiztultattath. Hogy azbyzo-

ny ygaffagh ęs twkellētws iduwffegh a3
 twruennek fegetczegenelkwl a3 Euangely-
 am altal / ęs czak a3 Christusba valo hyth
 altal adatathnek egyenlwkeppen myndwn-
 wknek / iol leheth e3 ily iduwffegh kyualtkep-
 pen el regwnten igirtetwth volna a3 Sidok-
 nak / de wgy igirtetwth wnekyk / hogy a3
 prophetak el nem halgattak volna / hogy
 ywendwbe a3 Sidokath hatra vethwen / a3
 poganok kwzwth a3 Christus Iesusnak pre-
 dicacyoya hyrdettethnek sky teryeztethnek
 ismeglen tanyth zenth Pal hogy a3 Moyfes
 twrwenye altal fenkynek nem twrtennek
 sem adathnek a3 byzony igazsag. De a3 hyth
 altal / ęs e3th byzonythya mynd a3 Abra-
 hamnak peldayauaľ smynd a3 twruennek
 kwlwmb kwlwmb byzonyfagywal. Ilyen
 e3 fele modon mind a3 keth nemzetczegnek
 keuelysegeth negedwffegeth lewethwen /
 smynd e3 kettwtul a3 wnnwmmagugbaua-
 lo byzodalmath el vethwen / mind feyenkyt
 egyenlwe tezy a3 Euangeliom hyttenek dol-
 gaba wgy wrwendw3wen a3 poganoknak
 wduwffegwknek / hogy a3 w nemzethsege-
 nek vakfagath atyay zeretettel megh Syraf-
 fa. Iol leheth a3 w nemzetczegeth myndwn-
 wth

w̄th yḡwn vakmerwfegwel w̄teth megh
 bantoth snyomorgatoth esmerte volna/ smy-
 erth hogy ez w̄nnw̄nmywolta z̄w̄renth ke-
 meny volna wgy cyw̄ndw̄zyty w̄keth hogy
 mondana nem myndw̄nwfogwa me-
 gh vakultanak lenny. De megh iwuen-
 d̄w̄ben valamikoron az Sidoknak nem-
 zetsege az poganoknak hytywel Ingw̄rlet-
 tetteh magath ezebe venne/ ęs megh ter-
 ne. Azonkw̄zbe nyhol nyhol yr kwl̄w̄mb
 kwl̄w̄mb / ęs fok keppen valo tudomanth
 az ilw̄ istennek el tw̄kellw̄th vegezetyr̄wl a-
 uagy az iduw̄sfegre valasztattakrol / az karho-
 zatra zw̄letekrwl/ ęs el estekr̄wl az hywattat-
 takrol/ az malazthrol ęs az erdw̄mr̄wl/ az za-
 badakarrol az Isteny tanaczrol mynekw̄nk
 tudathatlanrol / az termezethnek tw̄rueny-
 r̄wl/ az Moysefnek tw̄rwenyer̄wl/ az bwnnek
 tw̄rwenyer̄wl / azonkeppen kwl̄w̄mb kw-
 lw̄mb maſth ęs egyeb Ie330 Igyketh yr.
 Mykoron keth Adamoth elw̄ hoz/ egyketh
 azth kyuel zw̄lettwnk tefth z̄w̄renth halan-
 dok. Maſykath azth kywel zw̄lettwnk hal-
 hatatlanna iwuendw̄be. Azonkeppen keth
 embw̄rth/ bewlfw̄th ęs kywlfw̄th. Belfw̄th
 az Ielw̄knek ęs az fw̄lfw̄ okoffagnak enge-
 d̄wt

dŵth/ kywlŵth a3 teſty kewanatoffagok-
 nak eſ gywryedetwſſegwknec nyawalyak-
 nak engedwth/ kyk kwz3wl a3 elŵth/ nyha
 nyha neuezy lelwknek/ a3 vtolfoth nyha ny-
 ha teſtnec auagy tagoknok/ neha hwnak/
 nyha nyha kegyg hywya a3 bwnnek twr-
 uenynek/ keth fele halalth yr eſmŵg a3 teſ-
 tetth/ eſ a3 lelwketh/ a3 harmadykath kegyg
 newezy halalnak kywel megh halonk a3
 bwnnek / eſ a3 bwnth teendw keuanſagok-
 nak. Iſmegh harom fele eletwth yr/ egyketh
 kywel elwnk teſthbe / maſykath kywel e-
 lwnk lelwkbe/ harmadikath kiwel elwnk
 a3 igazſagnak auagy a3 bwnnek. Iſmegh
 keth ſolgalatoth auagy zabadczagoth yr
 egyketh kywel valtozlatoſſan auagy ſolga-
 lonk a3 artatlanſagnak a3 bwnwgbwl ky
 zabadultak. Maſikath a3th kywel ſolgalonk
 a3 bwnwknek a3 igazſagtul megh zaba-
 dultak. Keth Sidofagoth yr/ keth kwrnywl-
 meteleft. Abrahamnak keth fiayth ma-
 radekyth. A3 Moyſes twrwenyenek keth-
 fele rezeth yria / teſtyeth mynth a3 teſtwth/
 lelkyeth/ minth a3 twrwennek lwlketh/ keth
 kwrwzſegwth egyketh a3th akywel legh
 elwzwr megh moſatonk/ tudnya mynth a3
 zenth

zenth kŕwŕfth vyzzel az regy bŕnŕktwl/ az
 mafykath kyben az Chriŕtus halalawal egye-
 tŕmbe megh halonk tyztak lewen myndŕn
 teŕty kewanfagynkath megh tagadwan ŕel
 tauoztathwan. Iŕmegh keth el temeteŕt/ me-
 lyeel harmad napŕg az Chriŕtus Ieŕus el te-
 metek / lelkyeth melywel my eŕ vylagnak
 bŕneytul el tauoztattak nywgozonk ŕ bē-
 ne / / kethfele tamadaŕth egyket az ky elŕl
 yar az Chriŕtus Ieŕusba mybennŕnk kegyg
 kwetkŕzendŕ. Amafykath azth/ mellyel
 my az regy bŕnŕkbŕl megh eleztŕttek ia-
 rulonk ŕmegyŕnk Ioŕagof dolgokrol iaŕagof
 dolgokra myndenha gondolkodwan fygye-
 kŕzwen az iwuendŕ halhatatlanŕagra/ keth
 igazŕgoth Iŕteneth eŕ embŕrŕketh keth
 itiletŕth/ Iŕteneth eŕ embŕrŕketh / keth di-
 czŕŕegŕth. Iŕtennel eŕ embŕrŕknel. Mynd
 eŕŕketh ŕokkyppen hanyuan wethwen /
 towabba ozton zenth Pal yrwan megyen
 az erkŕlczy paranczolatokra / legh elŕzŕr
 nugathwan eŕ onzolwan az egy maŕŕal valo
 egyenŕŕŕegre eŕ bekŕŕegre az teŕth tagay-
 nak peldayawal. Smierth hogy az bekŕ-
 ŕegh embŕrŕk kŕzŕth allando nem leheth
 aholoth vagyon az kewelŕegh awagy az

fwlankos yrygfegh/ kyry w̄keth hogy egy-
 mafnak walo engwdelmefegw̄kwel w̄n
 k̄w̄zwt̄w̄k az valtozlatos zeretew̄th tarczak
 ftaplalyak. Az Romabelyeketh kery hogy
 az Sidoknak gyarlofagokath, Az t̄wruen-
 nek regy zokafabol w̄nekyk hagyattath el
 vyfelyek zemwedyek. Vizontan az Sido-
 kath kyry hogy ne yryghkw̄dyenek az
 poganokra kyk az Euangeliomnak tar-
 fafagara hywattattak volna / de azoknak
 hytw̄keth es zabadczagokath inkabb kw̄-
 ueflek, es mierth hogy csak egy myndw̄-
 nw̄knek Istene vgyon azon az Cristus /
 azon malazth. / azon iutalom myndwn̄k
 kyk az Cristusba hyznek egy testbe ol-
 uadnak fnewekwdnek se valaky w̄nnwm-
 maganak valamyth ne tulaydoniczon / de
 ha valaky valamy Isteny aiandekokal ie-
 lws iob leend / azon ayandekokath az atia-
 fiunak fegwdelmere zabya es kw̄lcze. Ez
 helet kw̄lw̄mben kw̄lw̄mben hanya vety
 tanoytwan hogy mynemwketh adyak wn̄-
 nw̄mmagukath az hytetlen Sidokhoz, mi-
 nemwket az babonas kw̄rw̄zthyenw̄khw̄z
 annak ammynth w̄ hya betegw̄khw̄z giar-
 lokhoz/ minemwketh az fellyeb valokhoz /
 mynemw

mynemwketh az alabualokhoz, mynemw-
 keth az egyenlŵkhŵz, mynemwketh az fe-
 yedelmekhŵz/ vagy tyztartokhoz. De az ŵ
 tyztŵgbe ammynt azenh elŵkhŵz / my-
 nemwketh kellene lenny az io zerenczekbe,
 fminemwketh kellene lenny az gonos Ze-
 renczegbe. Annak utanna esmŵglen az Ro-
 mabelyeknek dicziretyuel megh engeztely
 az yntifnek fanyarufagath / ęs az ŵnnŵm-
 maga meltofagath aianlya ŵnalok bezel-
 gethwen, megh yrwan ŵnekyk menywel
 nagyob haznoth teth volna egyebeknel,
 ęs egyeb apostoloknal az Christus Iesus
 euangeliomaba/ megh magyarazza az Ro-
 mabelyeketh mely igŵn nagy keuanatof-
 faggal tartatnek latnya/ ęs az ŵ hozzayok
 valo menesenek remensegeth megh ielŵnty.
 Diczirwen az Macedoniabelieknek, smierth
 kezŵrytetnek el hadnya az oda menesth,
 megh ielŵnty ęs az Corintombelyeknek
 az zegeny zentŵkhŵz zabadakarathywk
 zŵrenth valo bewkezŵfegŵketh, alattomba
 ęs zemermŵssen ingŵrlwen az Romabe-
 lyeketh kŵuetesre. Az vtolfo Capitulomoth
 kegyg oly mynd myndŵnŵstulfogwa kŵ-
 zŵnetŵkkel tŵlty be alkolmatofson fok-

aknak newuketh w̄zue gywthuen, de czo-
 dakeppen kinek kinek mynd az w̄ tizt̄wf-
 fegeth hozza teuen Vygezetre merth altaly-
 aba megh esmerte uala az hamis alnok a-
 postoloknak gonoz alnakfagokath /es az
 Romabelyeknek egywgywsegw̄keth / es
 kwnnyen el haylo voltokath ynty w̄keth
 hogy Fw̄lw̄tte yḡwn megh ogyak magu-
 kath hogy azoknak zep edws es hyzwlkw̄-
 dw̄ bezedw̄knek myatta megh ne czalat-
 koztassanak. Iolleheth kegyg ezwk kw̄zzwl
 mindwnwk nagyfokak kyualtkeppen tar-
 toztanak az idw̄re es korachra/ melybe me-
 gh az goronba kw̄rw̄zthyen anyazentegy-
 haz az Sidokbol es az poganyokbol elegy-
 w̄th lassan lassan giarapodik vala es newe-
 kw̄dyk vala ky megh az pogany feiedel-
 mek ala vettetw̄th vala demaga femmy
 nynczen benne oly hogy megh az mosta-
 nyualo idwkrees valamy iduw̄ssegw̄s tu-
 domany nem zabhattattatnek tudnya my-
 nth az el tauoztatando babonafag Felwl/ ky
 az vyzzauonafoknak konkolya magwa es,
 azkeppen val tarta kegyw̄ssegnek zw̄mely-
 eth es tetteteseth/ wgy annyra hogy femmy
 nynczen ab byzony kegiw̄ssegnek nagyob
 ellenzwȳe

ellenzŵye Ez vilagy bŵlczeſegnek philo-
 ſophianak balgaták byzodalmarol/ az hyt-
 nek irdŵmerŵl az keuelfegnek, negedŵf-
 ſegnek el tauoztataſarol, az tudatlanoknak
 nehol nehol ęs az babonaſoknak gyarloſa-
 goknak bekŵſegwel el zemwedeſerŵl, egy-
 maſhoz valo engedefhŵz fel tarto Stapla-
 lando Bykŵſeghfelŵl, az gonoz Feiedel-
 meknek ęs az kegyŵtlen gonoz egyhazy
 feiedelmeketh valamy ideiglen el uifeleſerŵl,
 hogy megh ne haboryttaſſek az kŵzŵnſe-
 gŵs allapatnak zŵrtartaſa/ az gonoz tyteme-
 nyŵketh io tytemennyel megh gyŵzes fe-
 lŵl, az nem itiles felŵl az mydologh tehoz-
 zad nem tartozyk/ az alkolmatos magyara-
 zas felŵl valamy io igaz zŵuel leheth az
 kifalkodo ęs oralkodo edŵs bezednek el
 tauoztataſa felŵl egyebekfelŵl es, az kyk
 illyetenŵk volnanak / kykben maſtanes
 embŵrŵknek / kŵzŵnſegŵs elete forgat-
 tatyk. De ez Epiſtolanak haznalatoſſagath
 egyenlŵe tezy ęs oly mynth fŵllywl hala-
 gya az ŵ nehez valo volta ez nehezſeg tet-
 czyk ęs lattatyk ielŵsben három okok-
 bol tŵrtennye/ auagy azerth hogy valahol
 egyebwth az bezednek nagyob el forgatot

ęs ęzwe elegitw̄th rende ninczen/ ſohol aꝓ
 bezed nagyob kwl̄mb kwl̄mb monda-
 fokwal ky nem ielw̄ntetw̄th/ mely effele
 bezedetw̄l zenth Palnak amaꝓ Origenes
 newu Doctor verytekw̄zwen ęs munkalodwan
 bozonkodyk ęs panazolkodyk /
 mely ęzfele nehez bezed hogy ha aꝓ magia/
 razo auagy aꝓ Tercius Notarius vethke
 vagy zenth Pale egyeb tegywn̄ itiletw̄th
 rola/ w̄nnw̄mmaga zenth Pal altallyaba va-
 lya ęs mongya bezedenek tudatlanfagath,
 Iolleheth aꝓ allatoknak eſmeretlenſegeth
 magatul tauoztatya. Eſmeglen vgy annyra
 nem keuanta aꝓ embw̄ry meſtw̄rſeguel
 zwr̄z̄w̄th bezedw̄th, hogy megh itilte el ta-
 uoztatandoknakes lenny, hogy ennekmy-
 atta aꝓ Chriſtus Ieſus kw̄tw̄z̄thfaya dicz̄w̄-
 ſegenek valamy kyſſebuleſe ne lenne. ęze-
 rth Origenes alythya hyiaba valonak lenny
 aꝓ bezednek zepwn̄ ualo rendw̄leſeth zenth
 Pal irafaban kereſnye. Zenth Hieronimus
 nihol nihol zenth Palnak tulaydonythya aꝓ
 zeb bezednek meſtw̄rſegeth, nihol nihol twle
 el vezy, altalyaba valuan ęs mondwan ho-
 gy vonth ęs veth volna zenth Pal nem ke-
 wes vetkw̄th aꝓ Ciliciabelieknek megh
rontoth

rontoth bezedwgbwl Zenth Agoston do-
ctor megh zepwn zolafnak ekwffegeth es
vyragath, es zenth Palnak leueleybwl ky
zedegeth. Sewth megh az Apostoloknak
iarafokrol zwrzwth kwnywbees zep Bezed-
nek vezerlwye, Es az Corintombelieknek
elfw leuelybe mindwnwknek egyebeknek
ffwlwtte nyeluekuel zol. Merth iol leheth
amynth mongya zenth Hieronymus akor
az idwben Mikor zenth Pal predicallath fez
leueleth yrta mynd az egez napkeletre la-
kozo nep Gwrwgul zolth bezellwth, demaga
hiendw dolog az Cheltas newu nepekuel
nem volth az Romabelyeknek bezedwk-
nek zepsegh sekwffege olyan zepwn mynth
Romaba/ azonkeppen byzony dologh nem
keues kulwmbfegnek lenny az Ciliciaba
lakoza embwrwk kwzwth ky gwrwgul
zol/ es Athenafnak varofaba ky az w tula-
ydon nyelwen gwrwgul zol. Az zenth
Paal bezedenek ezfele nehezsegere nem ke-
uesbe fwlyath snehezsegwth twth az Sido-
nyelwnek tulaydonfaga kynek nyelweth
wgy bezelgety Gwrwgul hogy az zolafnak
mogyath Sido keppen itilned. Masodik
okath az nehezsegnek aloytom az ky ielwn-

thetetlen dolgoknak homalyoffagath és
 nehez woltath vgy annera hogy a myth w
 tekelleth nyha nyha kezwryttetyk el hagy/
 nya és fel kyaltany. Minth ez leuelnek het-
 edyk Capitulomyaba / en nyawalyas em-
 bwr ky zabadyth megh engwmeth az en
 halando testwmbwl? Es tyzwnegyedyk
 Capitulomyaba. O ifteny gazdagfagok-
 nak/ és bwlcziefegnek/ és esmerethnek mel-
 fege. Nihol nihol neminemw tykkokath
 akaratya zwnrenth el hagy wgy ielwnthi/
 holy oly mynth csak kennyen kennyen
 megh mutathya és ielwnthy akor valo idw-
 nek oka zwnrenth / és azoknak ertelmewk-
 hwz zabwan az bezedeth a kyknek yr. Ef-
 merth vala és latoth vala zenth Pal neme-
 lyeketh kyket nem illenek falkolmatos nem
 volna embwrnek zolny bezelny. Annak-
 fwlwtte esmerte vala ammyglen zwgfegh
 volna az teyel/ ammygnere zwgfegh volna
 kemeny etekwel. Esmerte vala zenth Pal
 az Christusba valo koraczoknak és idwk-
 nek garadiczith és az kynek myth kellenek
 adny és mondany. Wgyan ezwn ezfele
 tanaczwal zenth Peter Apostol az egyw-
 gyw gotomba kwz nep elwth predicalwan
 az Christus

az Christusth csak firfiunak newezy Isten-
 nek neuezny el halgatyá. Az harmadyk
 okath aloytom az zwmelywknek gyakorta
 es hyrtelen valo el tauoztatafath/ mikoron
 niha niha az Sidokath, niha niha az poga-
 nyokath/ niha niha mind az kettwketh/
 niha az Christusba hywket niha az hytet-
 lenwketh nyzy/ niha az giarlonak erwte-
 lennek niha az erwzsnek nihol az kegy-
 wfnek sneha az kegywtlennek zwmelyeth
 rea vezy tartya/ honnan es mellyekbwl
 kwuetkwzyk hogy ez leueleketh oluaso
 embwr mikeppen egy ky feytethetelen es
 testowa gyakorta kerengw labyryntusba
 teuwlýwgwen es bwydoswan honnam nem
 tudya yol mely felwl legywn az bemenes
 sem latya mely felwl legywn az ky iwues,
 ezerth az Origenes doctor igyen zepwn
 hafonlya zenth Paalth az fele zwmelyhwz
 ky az vendegh embwr be vyzy valami-
 nemw gazdagagos feiedelwmnek palota-
 yaba/ mely palota vtaknak kwlwmb kw-
 lwmb tekergessegeuel es tanaczos boltok-
 nak tauul valo heleyuel be foglaltatoth.
 Nemelyeketh el tauul mutogath az kyn-
 czwknek gazdagsagos tarhazabol nemelye-

D v . keth

keth kŵzelbē. mutogat, nemelyeketh kegyg
 ingyen fem akarya lathatnya/ gyakortha e-
 zŵnkeppē az bemenefŵknek mas aytayan
 megyŵnbe/ smafon megyŵn ky, wgy annyra
 hogy az vendegh embŵr cŵodalkoзык rayta
 honnan menth be hol legyŵn shol vagon/
 auagy honnan kęl ky menny. Megh eſmer-
 te vala ezth zenth Petŵr apaſtalis ammaſo-
 dyk lewelebe/ walwan ęs mondwan az ze-
 nth Pal epiſtolayaba nemelyeketh erte-
 lŵmre nehezeketh, melyeketh az tudatla-
 nok ęs az erŵthlenŵk ęs az gyarlak megh
 veztŵttenek gonozultattanak az ŵ veztŵ-
 delmekre/ my penyg az vr iſtennek feget-
 czegebŵl ęs malazthiabol ammynth ŵ fŵl-
 fege ſegellŵth, eſ fele nehezſegŵketh magy-
 arwl megh kwnyebytŵttŵnk / egy deak zo-
 oth keth auagy harom igyuel kwnyeb erte-
 lŵmnek okaerth ky ielŵnttwttŵnk, ęs az
 mely igeketh my magonk hozza tettŵnk/
 vekony lineakual alol meg vontuk, demaga
 vannak nemelyek az zenth pal nyeluenek
 oly ygŵn kyualtkeppen valok/ kyketh el
 nem valthattonk tudnya mynth eſŵk, a hy-
 th/ malazth, teſth, hws, tagok, yhles, elme, er-
 zekŵnſeegh/ epeytes rontas, ęs ilyetenŵk egy-
 ebek.

AZ ROMABÉLIEKNEK YRTH ZENTH
PAL LEVELENEK ELSEW CAPI-
TVLOMYA EL KEZDETYK.

PAL IESVS Chri-
ftusnak zolgaia,
Apostoly melto-
fagra hyuattatot
istennek euange-
liumyara valazta-
tot/ kyt annak
elwtteigerthuala/
az ű profetay altal fenth irafogba az ű fi-
arol/ ky nemzetteteth volt Daudid kyralnak
maguabol, testhzerynth, ky el tűkelletteteth
volth, istennekfya hatalmassagual, fenthszeg-
nek lelkeferinth, azerth hogy feltamadoth
halottaybol az my vrunk Iesus Christus.
ky altal vűttűnk malaztoth ęs Apostoli
meltosagnak tizteth, hogy engettessek az
hytnek mynden nemzetseg kűzűth az ű
neuyn kyk kűzűl tyes vattok, Iesus Chri-
stusfenak hyuattak, myndeneknek kyk Ro-
maba vattok, isten zeretűynek, senteknek
hyuattataknak malazth tynektek ęs beke-
fegh istentűl mi atyanktul, ęs vrunk Iesus
Christus

Christustul. Legy elwzwr halakoth adok az en iftenemnek Iesus Christus altal myndnyayan ty Irettetek / hogy atty hytetek hyrdedtetyk mynd ez vylagon / merth ennekem byzonfagh az vristen kyt zolgalok az en lelkemuel / az ew fyanak ewangelyomaban / hogy zynethlen ty rolatok emlekezetet tyzek / myndenha az en kwnyergyfymben imadkozuan hogy ha innektoua valamikor alkalmatos vtam twrtynnek iften akaratyabol hogy ty hozzatok mennyk / mert kyuanlak tykteketh lathnom / hogy valamely lelky ayandokoth kwzwfyecek tynegtek kyuel meg erwffeyteffetek / az az hogy kwzwnfiges vygaztalaftu vegyek / Ty bennetek az ty hytetek es az en hytem altal demaga nem akarom hogy ne tudnatok atyamfyay mert gyakorta el twkyllettem hogy ty hozzatok mennyk Iol leheth meg bantattam mynd ez may napyglan hogy valamely gymwlcheth vallanyk ty kwztetek es / mykypen az egeeb nemzetfegyben es / gwrwgwgnnek / es egyetemben parazth nemewknek / tudofoknak es azonkypen

Az Romabelyéknek yrth

pen tudatlanoknak adossa vagyok, vgy hogy amenyre en felwlem vagyon ky3 vagyok tynektek es/ kyk Romaba vattok az euangelyomot hyrdetnem merth en nem zygyenlem az Cristus euangelyomath predykalany / myerth hogy istennek hatalmassaga idueffygre mynden hyuwnnek / zydonak elwzzer/ es egyetēbe gwrwgnek, merth istennek ygassaga az altal meg teccyk hytbwl hytbe/ mykypen iruan vagon / merth az ygaz az hydbwl ilendw / mert az istennek haragya meg nylatkozyk menyorsagbol mynden kegetlenfyg ellen es embereknek hamyffagok ellen kyk az ygassagot hamyffagban tartyak / annak okayrth hogy az my istenrwl meg esmerhettetyk nyluan vagyon Ew kwzwtwk, merth az isten ewnek meg nylathkozattatha myerth hogy az ew lathatlany ez vylagnak teremtyfybwl / mykor az chelekedetek altal meg ertethetnek/ altalyaba meg lattatnak/ es az ew erкке valo hatalmassaga es istenfyge/ ebben hogy meg menthetetlenek legyenek/ annak okayrth hogy mykor istent meg esmertyk/

nem

Aba-
cuk. 2.

leuelnek Cap. I.

nem vgyan mynt istent dychw̄sygefeytetyk,
sem hala adok nem voltanak/ hanem az ew
gondolatyok zerynth meg chyalatkoztnak
es az ew tudatlan zyuek meg fetytedeth/
mykor alyetottak ew magokat bwlchek-
nek lenny/ bolondok lwttenek / es az hal-
hatatlan istennek dychw̄syget el valtottak/
nem chyak halando embernek hasonlatos
abrahazatyara/ de meeg madaraknak es ny-
gh labu allatoknak, es chyuzo mazo allatok-
nak/ annak okayrth ada az vristen ewketh
az ew zyueknek kyuanfagy zerynth fertel-
meteffygebe, hogy gyalazattal illetnek az ew
testeket ewn kw̄zw̄ttek egymashoz / kyk
el valtottak az ew igaffagath hazukfagual
es tyzteltyk es bechw̄ltyk az teremteth al-
latokoth inkab hogynem mynt az terem-
tw̄th, ky dychyrendw̄ mynd wr̄wkke amen.
Mynek okayrth adta ewket az vrysten gy-
alazatos kyuanfagokra mert az ew azzo-
nyallaty felekezetek el váltak termyzeteknek
iarafath az dologra ky termyzet ellen vagy-
on es azonkyppen az fyrfyak az azzonyal-
latok termyzetek folyaffat el hagyuan/ zer-
telenwl

A3 Romabelyeknek yrth

telenwl geryede3tenek egy mafnak kyuan-
 fagaban/ egyk a3 mafykh03/ fyrfyak fyrfya-
 kon iktelenfyget myueluyn, ęs e3 ew ty-
 uelgyffeknek iutalmath kyth irdemlettenek
 ewunen magokra veuen ęs mykypen nem
 kedueltyk hogy a3 vryftent meg efmernek/
 azonkypen atta a3 wryftten ewketh vy3ha-
 valo ertelemre hogy azokat tennek kyk
 hoz3ayok illendw3k nem volnanak, mynden
 hamyffagual telyeffek/ paraznaffagual/ al-
 nokfagual / fefuynfyguel / gonoffagual /
 irygffyguel telyeffek/ gylkoffagual/ veteke-
 dyffuel/ alnokfagual/ feilet erkewlchekuel/
 zugarlok / ragalmazok / iften gywlw3lw3k/
 bo3zuffag allok/ kyuanok/ negydeffek ke-
 uylek gonozoknak gondoloy/ 3yleyeknek
 engedetlenek/ ertelemnelkwl valok/ bykef-
 fytelenek zeretet illyffynelkwl valok, fy-
 rygnelkwl valok/ irgalmatlanok kyk my-
 kor iftennek igaffagath meg efmertyk vol-
 na hogy azok a3 kyk illyetyneket ty3nek
 myltok halalra nem chyak azokath te3yk de
 meegh rya engednek azoknak ęs kyk
 ty3yk.

Maffodik Capitulum.

Mely

MEly ennek elwttē meg yrth bwne-
 kyrth te ember meg menthetetlen
 vagy, valaky vagy ky. egyebeket ytyl3,
 mert awal hogy egyebet ityl3/ timmagadot
 karhoztatodh mert vgyan azon bwneket ty
 zet kyrwl ityletet tyzes. Tugyuk kedygh
 hogy istēnek itilete vagon igassaga zerinth
 azok ellen kyk ilyetyneket tyznek/ chyele-
 kednek. Gondolody azth the ember/ ky ity-
 led azokath kyk olyatyn bwneket tyznek/
 ęs vgyan azonokat tyzedh/ hogy te az isten-
 nek ityletyt el thawoztatnad? a wagy az isten
 io voltanak ęs el halogataffanak ęs kegef-
 fflygynek gazdagfagy meg vtalodh. Nem
 tuduan hogy az istennek io volta tygedeth
 az bwnnek meg zanassara, banassara hey?
 de az te kemynfygedh ęs bwntwl banko-
 datlan zyuedh zerynth gywtez te magadnak
 haragot/ az haragnak napyan/ melyen meg
 nylatkozyk az istennek ygaz itylete/ ky fy-
 zetendw lyzen myndennek az ew chyelekede-
 ty zerynth azoknak az kyk az io titemynben
 vygyg meg maraduan dychwfyget ęs tyz-
 tessygeth ęs halhatatlanfagot keresnek ew-

E rwk ilet/ azoknak

AZ ROMABELYEKNEK YRTH.

azoknak kedigh kyk versénysek vetekedwk
 es kyk az igassagnak nem engednek, hanem
 hamyffagra hayolnak/ fene kemynfyk iw-
 uendw es haragh fanarufagh es nyaualyaf-
 fagh mynden ember lelkeellen ky gonozth
 chyelekedyk/ zydoenak legelwzer es egetem-
 be gwrwgenek / dychwffygh kedygh es
 tyztesfygh es bykesfygh mynden ioth chye-
 lekedwnek zydonak legelwzer es egetembe
 gwrwgnek. Mert nynchen zemyleknek va-
 logatassa az vrystennel/ merth valakyk twr-
 uynkywl vytkeztenek / twruynnelkwl el es
 veznek, es valakyk twruynbe vytkeztenek
 twruynaltal itiltetnek. Mert nem azok az
 igazok az vrystennel kyk az twruynt hal-
 lyak / hanem az kyk chyelekedetekkel az
 twruynt be thwltyk, igazaknak vallattatnak,
 Mert mykort az poganok kyknek twruy-
 nyek nynchen termyzet zerynt a mely pa-
 ranchyolatok az twruynye/ tendyk wnnwn
 magok twruynt nem valuan ewnnwn ma-
 goknak twruynye, kyk mutatyak az twr-
 uynnek chyelekedyffyth ewnw zyuekbe
 yrattat/ egyetembe az ew lelky esmeretek
 byzonfag

LEVELNEK Cap. II.

byzonfag lyuyn ęs az ew gondolattyok ewn kŵzwttek ewket vadoluan vagyh meg menthuyn / az napon mykor az vryften meg ityly embereknek tytkonualo dolgot az en hyrdetew euangelyomom zerynth az Iesus Christus altal, imee te zydonak neueztetel/ ęs az tŵruynnek engech/ ęs dychekedel az istenben/ ęs tudod az ew akaratyath, ęs dychyred az ieles parācholatokath az tŵruynbŵl tanyetatoth, ęs byzod tymmagadoth vakoknak vezerlŵyt lenned / az feytybe iaroknak vylagoffagat balgatagoknak oktatoyath, tudatlanoknak taneytoyath, ky vallanad az ęsmeretnek ęs az ygafagnak Abrahazath, az tŵruyn altal. Ennek okayrth ky egyebet taneytaż tymmagadot nem taneytod, ky hyrdetet hogy nem kellene orozny, tymmagad orozs, ky monddod hogy nem illenek paraznalkodny, tymmagad paraznaffagot tezs, ky adkozood az baluanyokoth te penygh zenchyget thŵrż ky az tŵruynbŵl dychekedel az tŵruynnek kedyg meg tŵryffyn az vryftent nem tyzteled, mert az vryftennek neue ty irtette-

E ij tek

AZ ROMABELYEKNEK YRTH.

tek meg karomlattatyk az poganok k̄w-
 žw̄th mykypen iruan vagyon. Mert az kewr-
 niwl metelys haznal ha az t̄wruynt meg thar
 tod, ha kedyg az th̄wruynnek meg t̄wrewe
 lendež az te kewrnywl metelyffed k̄wrnywl
 meteletlenfygre valtožot. Ažyrt ha az k̄wr-
 nywlmeteletlenfygh az t̄wruynnek igazay-
 tofagytt meg tartangya, nem de annak
 k̄wrnywl meteletlenfyge, k̄wrnywl metely-
 fyrt tulaydoneytatyk y? Es ityl az ky az ter-
 myžedb̄wl vagyon k̄wrnywlmetelys, ha az
 t̄wruynt meg tartangya, tygedet ky bet̄wze-
 rint ęs k̄wrnywlmetelys žerint az t̄wruinnekk
 meg t̄wrewe vagy? Nem az ky nyluan valo
 žydonak mondatyk žydo az, ſem kedygh a
 mely teſtnek nyluan valo k̄wrnywl metelyf-
 fe, k̄wrnywlmetelys az/ de ky tytkon valo
 žydo, az, az žido, ęs az žynek k̄wrnywlmete-
 lyffe, k̄wrnywlmetelys/ mely lylegben vagyon
 nem bethew irasban kynek dychyrethe nem
 emberegb̄wl vagyon, hanem iſtenb̄wl.

HARMADIK CAPITVLVM.

ENek okayrth mybe felyeb valo az zydo az pogannal? a vagyh azk űrnywlmetyfnek mynemw hazna vagon? altalyaba myndenkyen nagy es haznos, merth legelwzer imez hogy az istennek bezydy űnekyk adattatot volt merth mydologh ha nymelyek ew kwzwlwk hytetlenek voltanak? nem de azoknak hytetlen voltok istenek hytyth femmye tyzy? Tauol legyen az, fwth inkab az isten igaz de mynden ember hazugh, mykypen iruan vagon hogy igazultattassal az te bezydydben es meg gywz mykoron itylēdez, hogy ha az my hamyslagunk istennek igassagat ayanlya, myt mondunk? nem de hamys y az isten ky haragot hoz ryank? embery zokas zerynt zolok. Tauol legen az, merth mykypen ityly iwuendwben az vrysten ez vylagoth? merth ha az vrystennek igassaga az en hazukfagom myath fel magasztaltatot az ew dychwfygyre, myert ennek vtanna en es mykypen bwnes ityltetem? Es nem inkab (mykypen myfelwlwnk gonozul zolnak, es mykypē nymelyek zolyak hogy my mondyuk)

E iij Tegywnc

AZ ROMABELYEKNEK YRTH.

Tegywnk gonozokat hogy iwyenek iok, kyknek karhoztatafok igen igaz. Mydolog annak akayrth? felywl haladyuky wketh? femmykypen nem, mert ennek clwtte okayt aduan mutattuk mynd az zydokat es mynd az gwrwgwketh bwnben lenny, my-
 Pfal.13. kypen iruan vagon, merth nynchen igaz, meg chyak egyes, nynchen ky meg erthene. Nynchen ky meg kerefny az vryftent, mynd el haylottanak es egyetembe haznalatlanok lwttenek, nynchyen ky az io kegyes kegyelmessyget thenne, Nynchyen meg chyak egyetlenwles, meg nylt koporso az ew thorkok az ew nyeluekuel chalardchyagra iltenek, myrges asfys kygyoknak myrge az ew ayakayok alath, kyknek zaya adkozodafual es kesserw bwnekuel telyes, gyorfak az ew labak vyrnek ontassara. Nyomorufagh es nyaualyassagh az ew vtokon, es az bykeffygnek vtat meg nem esmertyk, Nynchen iftennek fylelme az ew zemeyk elwth. Tudyuk kedygh hogy az twrwyn valamy parachyolatokat mond, azoknak mongya kyk az twrwynben vadnak, hogy mynden zaa
 be dugat

be dugattassyk ęs mynd e3 vylagh kŵteles lygen, auagy alaya vetteffyk a3 istēnek. Annak okayrt hogy a3 tŵruynnek chyelekede-tibŵl nem iduezeytetyk mynden ember a3 ew zemyle elŵth, merth a3 tŵruyn altal vagon a3 bwnnek esmerete, mostan penygh a3 tŵruynnelkwl istennek ygassaga meg ielenteteth, mykoron (myert) hogy meg by zoneytatyk a3 tŵruynnek ęs a3 profetaknak byzonsagauaal, istennek penyglen ygassaga a3 vr Iesus Christusnak hyte altal myndenekre ęs myndeneken kyk ew benne hyznek, mert nynchyen valogatas, mert myndenek vytkeztenek ęs meg fogyatkoznaak istēnek dychŵfygytwl, meg igazuytatnak ingen as ew malaztya myat, a3 meg valtas myat ky vagon vr Iesus Christusban, kyt elŵ vetet a3 vrysten meg engeztelŵth a3 hytnek altala ky a3 ew vrybe vagon a3 ew igassaganak meg mutataffara el mult byneknek meg bochyataffayrth, kyket a3 vrysten el zenuedet a3 ew igassaganak meg mutataffara e3 vylagon, ebben, hogy ew Igaz lygen, ęs meg Igazyto a3th, ky a3 Christus Iesus hytybewl

AZ ROMABELYEKNEK YRTH.

hytybawl vasyon (zent Pal kerdy az zydotul) ennek okayrt hol vasyon az te dychekedyfed? ky rekezteteth, mely tewruyn altal? az chyelekedetek altaly? nem fŵth Inkab az hythnek Tewruynye altal. Ennek okayrth aleytywnk hytbŵl Igažoytatny emberth az tŵruynnek chyelekedetynelkwl. Avagy az vryften chyak az zydok ifteney? Nem de nem az poganokeyfy? altalyaba az poganokeys, myerth hogy egy az vryften ky meg Igažuytya az kŵrnywl metelyſth az hydbŵl es az kŵrnywl meteletlenfygeth az hytaltal, azyrt az tŵruynth femmye tyzwyk az hytnek altala? Tauol legyen az, fŵth inkab az hytuel az tŵruynt erwſſeytywk.

NEGYEDYK CAPITVLVM

EZ felywl meg mondot dolognak ok yrth myt mondunk hogy Abraham atyank Talalt volna teſtežerynth? Merth ha Abraham az chelekedetekbŵl volt meg Igažuytatot, valh mybŵl dychekedyk, de nem az vryſtennel, az Iras penyg myt
mond?

mond? mert Abraham hyt az istennek és <sup>Gene-
fis 15.</sup> tulaydoneytatek neky Igassagra? Annak kedyk az ky munkat tyzen, az ew munkaya byre nem tulaydoneytatyk keduwbwl, hanem adoffagzerinth. Annak penyg ky munkat nem tyzen, de hyzen abban, ky meg Igazuytya az bwnefth, az ew hytele tulaydoneytatyk Igassagra. Mykypen Daudid propheta es ky yelenty embernek meg bodogeytassat, kynek az vrysten tulaydoneyt Igassagot munkaknalkwl. Bo-Pfal.31 dogok kyknek meg bochyattattak az ewalnokfagy, és kyknek elfedeztettenek az ew bwney, bodog fyrfyu, kynek az vrysten nem tulaydoneytya az bwnth. Ennek okayrth effele meg bodoguytas chyak az kwrnywlmeteletlenfygbey a wagy az kwrnywl metelysbe vagony? Mert azt modyuk hogy Abrahānak hytele tulaydoneytatot Igassagra. Azyrt mykypen tulaydoneytatot? mykoron az kwrnywl metelysbe volt volnay? a vagy mykor az kurnywlmeteletlenfygbe volt volnay? nem az kwrnywlmeteletelsbe hanem mykor az kwrnywlmetelet-

E v lenfygbe

AZ ROMABELYEKNEK YRTH.

lenfygbe volth es iegyet v̄w̄tte a3 k̄wrnywl metelyfnek a3 hyt Igaffaganak cymmeryth, ky a3 ew k̄wrnywlmetelyffyben volth hogy lenne mynden hyūwknek atyok a3 k̄wrniwl metelifaltal hogy tulaydoneytatnek azoknakes Igaffagara, es k̄wrnywlmetelyfnek atya azoknakes, kyk nem chyak vallyak a3 ew nemeketh a3 k̄wrnywlmeteltek-twl, de azoknak es, akyk Iarnanak a3 hytnek nyomdykyn, mely hyt volth amy atyanknak Abrahamnak k̄wrnywlmetelyfyben. Mert nem a3 t̄wruyn altal l̄wt a3 Igyreth Abrahamnak auagy a3 ew magzatyának, hogy ew e3 vylagnak űrekeffe lenne, ha nem a3 hytnek Igaffaga altal, merth ha azok kyk ay t̄wruynhez tartnak, űr̄w̄keffe, a3 hyt wreffe l̄wt, es a3 Igyret chyak hyaba el multh. Merth a3 t̄wruyn haragot chyelekedyk, myerth hogy a3 hol a3 t̄wruyn nynchen, oth a3 t̄wruyn meg zegys nynchē. Annak okayrth a3 hytb̄wl adattatyk a3 űreg fygh, vgy mynt kedb̄wl, hogy erw̄s legyen a3 Igyreth mynden magnak, nem chyak annak ky a3 t̄wruynb̄wl vagon, de meg annak

LEVELNEK CAP. IIII.

nakes ky vagyon Abrahamnak hytybwl <sup>Gene-
fis 13.</sup>
 ky myndenwnknek atya, mykypen ir-
 uan vagyon, fok nemzetchygeknek atyok
 vyzet zerzettelek tygedet, tudnya mynt
 istennek pyldayara kynek hyth vala, ky az
 halottakot eletre fel tamaztya, es hyya azo-
 kat kyk nyncyenek oly mynt volnanak, ky
 remynsfygnelkwl remynfygbe hyth hogi ew
 ywuendwbe lenne fok nemzetchygeknek
 atya, az zerynth a mynt mondattatot, az ky-
 pen lyzen az te magzatod. <sup>Gene-
fis 17.</sup> Es meg nem
 erwteleneytetyk az hydben, fem nem gon-
 dola az ew testyth Immaran felyg meg
 holtath, mykor olmynt zaaz eztendws vol-
 na, fem nem gondola az faranak myhyth
 magzattul meg fogyatkoztattat, de az isten-
 nek Igyretyre nem ketelkedyk vala hytes-
 lenfygyrth, de meg erwssedek az hydben,
 dychwfyget aduan az vriftennek, es telyes
 byzonsagos el thwkyllytybwl hyue, hogy az
 aky Igyrte vala, vgyan azon hatalmas vol-
 na meg es adny, annak okayrthes tulay-
 doneytatek wneky Igassagara. Nem iratta-
 tot penygh chyak wnnen magairth hogy tu-
 laydoneytatot

A3 ROMABELYÉKNEK YRTH.

laydoneytatoth ewneky Igaffagara, de my irettwnkes, kyknek tulaydoneytatyk, a3 kyk hyznek ew benne, ky fel tamasztotta halottaybol a3 my vrunk iesufth, ky el adattot volt a3 my byneynkirt, es fel tamasztatot a3 my Igazuytafonkyrth.

ETEDIK CAPITVLVM.

ANnak okayrt a3 hydbewl my meg Igazuytattak, bykeffyget valyunk a3 istenhez, a3 my vr Iesus Christufunknak altala, kynek altala lwth es mynekwnk, hogy hyttel vytettetnyk ez malasztba kyben allunk es dychyokedwnk isten dychywffygynek remynfygyben, nem chyak abba, de meeg dychekedwnk a3 my haborusagynkban es, tuduan hogy a3 haborusag bekeffyget zerez, a3 bykefyg penyg Iobbulaft, a3 Iobbulas penyg remynfyget, A3 remynfyg penygh mynket megnem zygeneyt, mert a3 istennek zeretete a3 my zyueyngbe bewtteteth zent lylek isten altal ky adattatot mynekwnk. Mert a3 Christus Ihesus, mykoron meeg my gyarlok
voltunk

LEVELNEK CAP. V

voltunk volna, az Idewnek oka zerynt, az bwnesskyrt holt megh. Mert akarky az Igazyrt nehezen hal megh, mert az Ioyrth nytalantan valaky halaltys zemued. Ayanlya penyg az vristen az ew myhoz-zank valo zeretetyth, hogy mykoron my meeg Bwnessék voltunk volna, az Christus Iesus my Irettwnk meg holt volth. Azyrth nagyual ynkab my mostan az ew vyryuel meg Igazuytattak, meg tartatunk ew myatta az haragtul. Mert az koron, mikor ellensygy voltunk volna, meg engezteltettwnk volt az vrystennek az ew fya halala myath, nagyual ynkab immar meg engezteltetek meg tartatunk az ew ilete myat (de nem chyak ez Az my Bathorfa-gunk) sewt Inkab dychedwnk az vrysteben az my vr Iesus Christussunknak altala, ky myat Immaran az istenhez valo meg engeztelyfth nyertwk. Annak okayrt mykypen egy emberyrt az bwn ez vylagra be Iewth, es az bwnuel az halal, es ezkypen mynden emberekre az halal zerte el hatot, azmenyre myndenek vytkeztenek, mert az

AZ ROMABELYEKNEK YRTH.

mert az tŵruynhyglen voolt az bwn ez vy-
 lagon, mert az bwn nem tulaydoneytatyk
 mykoron az tŵruyn ninchen. Sewt az ha-
 lal adamtul fogua mynd moyfesyglen vral-
 kodoth meeg azokra es kyk nem vytkez-
 tenek volth az adam parancholatya meg
 tŵryffynek hafonlatoffagara, mely adam pel-
 dayat vyffely az iŵuendŵbe valo Christuf-
 nak. De nem ollyan kypen az bwn mynt
 az ayandok, mert ha egynek vytkybŵl, fo-
 kan meg holtanak, nagyual inkab iftennek
 io kedue, es az malazt altal valo ayandok,
 ky wolth egy emberee az Iesus Christufee,
 fokakra ky zapareytatot. Es nem az ky-
 pen yewt az halal bee az egy ember altal,
 ky vytkezet vala, mynt az ayandok, mert
 az karhozat egy bynbŵl karhozatra, az ayan-
 dok penyg fook bwnekbŵl meg igazuyta-
 fra. Mert ha egynek vytkemyat az halal vr-
 alkodot egyaltal. Nagyual Inkab azok kyk
 az malaztnak es az ygassagh Ayandokanak
 hŵffegyit vyzyk ilethben vralkodnak az Ie-
 sus Christus feyedelem lyuyn. Annak oka-
 yrth mykypen egy vytek myat be Iŵt az
 bwn

LEVELNEK CAP. VI.

bwn mynden emberekre, karhozatra, azon kypenes egy igazuytasa myat be Iwt az Idueffygh mynden emberekre, Iletnek meg igazuytassara. Mert mykypen az egy embernek engedetlensege myat, fook bwneffek zerezettwnk volth, azon kypen egynek engedelmeffye myath fokban Igazak zerezettének, de az twrüyn alattomba be iwue hogy meg zapareytattatnek az bwn, hol penyg meg zaparodot az bwn ot nagyual inkab meg zaparodot az malasth, hogy mykypen orzaglot vala az bwn halalba, azonkypen az malazthes vralkodneek igassagban az wrék ilette, az Iesus Christus altal.

HATODYK CAPITVLVM.

ANnak okayrth myt mondunk? meg amaradyunky az bwnben hogy az ma lazt byuelkegyek? semmkyypen ne legen az, kyk meg holtunk az bwnnek, mykypen ennek vtanna ilnyk ew benne? Auagy nem tudyatoky, hogy valakyk meg kereztel kettwnk az Christus Iesusban, az ew halalaban kereztelgettwnk megh? annak okayrt el

AZ ROMABELYEKNEK IRTH.

yrít el teméttetwnk ew vele egyetembe az keresztfyg által az halakra, hogy mykypen fel kéwlteteth az Christus Iesus halottaybol az atya istennek dychewfygyre, azkypen my es illetwnknek vygafagaba Iariünk, mért ha bé palantáltattünk az Christus Iefushoz az ew halalanak hasonlatoffaga myat. Nylián az ew feltámadaffanak es ryzefy lyzwnk. Imezth tuduan hogy az mý rigy emberewnk (az bwn) ew vele meg fezeýtetet, hogy el tówrette-
 tnek az bwnnek teste, hogy innektoua ne zolgalyunk az bwnnek. Mert aký meg holth, meg igazeytatot az bwntwl, ha peny meg holtunk az Christusual, hyzewk hogy ilwnk es ew wele. Imezt tuduan hogy az Christus halottaybol fel kówtetet, Innek-toua imar meg nem hal, az halal ew rayta nem vralakodyk, mert hogy meg holthvolt, az bwnnek holt volt egcher megh, hogy peny yl, yl az istennek. Azert ty es aleychatok tyn magatokot az bwnnek meg holtakot lenny, Ilwket kedyg az istennek az my vr Iesus Christussunknak általa. Annak okayrth ne vralakodyek az bwn az ty
 halando

LEVELNEK CAP. VI.

halando testetekben, hogy engednetek ew neky az ew kyuanfagy zerynth, fe ne bochyaffatok az ty tagaytokoth, hamyffagnak fegyueryt az bwnre, de adgyatok tynmagatokoth az vristennek, oly mynth halottaybol ilwkw̄t, es az ty tagaytokot Igaffagnak fegyueryth az vristennek. Mert az bwn ty raytatok nem vralokodyk, mert nem vattok az t̄wruyn alat, ha nem az malazt alat, myt tegywnk ennek okayrth? Bwnth tegywnky, mert nem vagywnk az t̄wruyn alat ha nem az malazt alat. Tauoly lygen az. Auagy nem tuguaytoky, hogy az kynek attatok tynmagatokat zolgalatra, annak zolgay vattok, kynek engettetek, akar az bwnnek halalra, akar az engedelmessenek Igaffagra. hala adas lygen annak okayrt az vristennek hogy voltatok az bwnnek zolgay, de engettetek az ty zyuetegbw̄l az tanuffagnak abrahamattyara (mogyara) kyre vetettettetek. Immar im meg zabadoltatok az bwntwl, az ygaffagnak zolgay lw̄ttetek. Embery zokaz zerynt zolok ty nektek, az ty testeteknek gyarlosagayrth (Erwtelen voltayrt) hogy my kypen attatok az ty ta-

F gayto

AZ ROMABELYEKNEK YRTH.

gaytokath ennek elwtté az fertelmeteflegnek és az alnokfagnak és egyrwl mafra való iktelen vytkekre zolgalnya, az kypen mostan es adyatok az ty tagaytokat az igassfagnak zolgalatyara meg zenthchygefeytyftekre. Mert mykoron az bwnnek zolgay volnatok, az ygassfagtul tauol valatok azyrt my gymwlchyet vallottatok azokor azokbol, kikben most pyrongotok? Mert azoknak vyge halal, mostan penyg ty el zabadultak az bwnttwl, az vr istennek zolgay lwttetek, vallyatok az ty gymwlcheteket meg zentelysben, vygeteket penyg, wreket eleth. Mert az bwnnek ffyzetw zolgya, halal, az istennek penyg ayandwka, wreket eleth, az my vrunk Iesus Christussunk altal.

HETEDYK CAPITVLVM.

AVagy nem tudyatoky atyamfyay, mert tynektek zolok kyk az twr-uyntudiatok, hogy az twr-uyntudiatok addyglan vralkodyk az emberen az myglen az twr-uyntudiatok, Ilendh? Merth fyrfyiuhoz hazaffagra kwteleztetet azonyalath, az ez vylagon ilw fyrfyiuhoz hozza kewtelezteteth twr-uyntudiatok, zerynt,

LEVELNEK CAP. VII.

uyn zerynt, ha penyg meg haland az ew fyrye, Tahat meg zabadeytatot az ew fyryenek tŵruynytwl, annak okayrt az myg az ew fyrye ez vylagon yl, paraznanak neueztetyk ha ewnmagat maas fyrfyuhoz zerkeztety. Ha penyg megh haland az ew fyrye, meg zabadol az ew fyryenek kŵtelytwl, hogy ne legyen parazna ha mas fyrfyuhoz zerkeztettetyk, annak okayrt zerelmes atyamfyay, ty es meg holtak vattok az tŵruynnek az Christus Iesus testyn, hogy tynmagatokot zerkeztetnytek mashoz, tudnya mynt ahoz ky halottaybol fel tamadot, hogy gymŵlchywt zerezwnk az vristennek, mert mykorontan az tesben voltunk volna, az bwnnek gyalazaty, kyk vadnak az twruyn altal, tytkon chielekednek vala az my tagaynkban, a halalnak gymŵlch tytelyre. Mostan penyg meg zabadoltak vagyunk az tŵruyntŵl, meg holtak annak a kybe tartatunk vala, hogy zolgalyunk az lyleknek ō wyfagaban, es nem az betwn valo irafnak ofaga altal. Ennek okayrt myt mongyunk, az tŵruyn bŵny? semmikypen nem. De az bwnt meg nem esmertem, hanem az tŵruyn altal,

AZ ROMABELYÉKNEK YRTH.

altal, mert az kyvanfagot nem esmertem volna meg, ha az tŵruyn nem mondotta volna, mas embernek iozagat felefygeth ne kyuanyad, de az bŵn, okot vyuyn az paranchyolat altal, zerze (nemze) en bennetm mynden gonoz kyuanfagot. Mert az tŵruynnelkwł, az bŵn meg holt vala, en penyg ennek elŵtte tŵruynnelkwł ilek vala, de mykor az paranchyolat el iŵt volna, az bwn (meg wyiula) Meg eleuenedeek, en penyg meg holtam, es talaltateek, az paranchyolat ky zereztetet vala iletre, ennekem ha lalömra lenny (fordulny) mert az bŵn okot vyuyn az paranchyolat altal engemet meg chyalh, es az myat meg ŵlt. Azyrt ennek okayrt az tŵruyn zent, es az parancholat zent es Igaz, es ioo. Annak okayrth a my io volth, ennekem halal lŵthty? Tauol legyen az, fŵt inkab az bwn zerze ennekem az halalt, hogy az bwn meg tetneek, az altal ky io vala ennekem halalt zerze, hogy lenne felette ygen vlatatos bwn az parancholat myat. Tugyuk penyg hogy az tŵruyn lylek zerynt valo. De maga en test termyzetŵ vagyok (adattatot) Vettetet az bwnre, mert az

LEVELNEK CAP. VII.

Mert az myt chyelekedem, ioua nem hagyom (nem dychyrem) Mert nem azt myuellem a myt akarok, hanem a myt gywlwłwk azt chyelekedem, ha penyg azt tyzem a myt nem akarok, engedek az tŵruynnek, mert io az tŵruyn. Mostan immaran penygh nem en tyzem az bwnes vytket, ha nem az enbennem lakoŷo bwn. Mert esmertem, hogy nem lakoŷyk enbennem az az, az en teftemben io, Mert az akarat ielen vagon en nalam, de hogy iot tennyk nem talalom, En bennem. Mert nem tyzem az iot kyt akarok, de az gonozth kyt nem akarok azt tyzem, ha penygh amyt en nem akarok, azt tyzem, nem en tyzem immaran azth hanem az en bennetem lakoŷo bwn. Annak okayrth talalok az tŵruyn altal ennekiem iot akaronak tenny, hogy ennekiem az gonoz hozzam ragadoth. Mert az istennek tŵruynye gywnywrkwttet engemet az belfew ember zerynt, lelkem zerynt. De latok egyeb tŵruynt az en tagaymban az en elmym tŵruynynek ellene tuffakodot, es engemet meg fogot a bwn tŵruynynek, mely tŵruyn az en tagaymba vagon. Oh en nyaualyas

AZ ROMABELYÉKNEK YRTH.

ember, ky zabadeyt meg engemet ez en halando testembwl? halath adok, Az ilew istennek, a my vr Iesus Christussunk altal. Ennek okayrt vgyan en magam elmy-muel zolgalok az ylw istennek twruiynynek. Testemuel penyg az bwn twruiynynek.

NYOLCHADYK CAPITVLVM.

ENnek okayrth immaran semmy nemw karhoztatas nynchyen azoknak kyk az Christus Iesusban attak ewmaggokot (vadnak) kyk nem testek zerynt ilnek, ha nem lylek zerynth mert az ileth lelkynek twruiyne, az Iesus Christus altal, meg zabadoytot engemeth az bwnnek es az halalnak twruiynytwl (kwteletytwl) merth a myth az twruiyn nem adhat vala, annybol hogy erwtelen vala az testh myath, azth az vrysten meg ada, mykor az ew fyath ide ez vylagra ala bochyata, bwnes testnek (embernek) kypyben, es az bwnrwl karhoztatta a bwnth, az ew testhe altal, hogy az twruiynnek igazuytassa meg telyeseytetneek my bennwnk, kyk nem testwnk zerynth iarunk, hanem lelkwk zerynth.

Merth

LEVELNEK CAP. VIII.

Merth a kyk testyek az testnek gongy-
 vyffelyk (az testyekrwl bwlchyelkednek)
 de az kyk lelkyek a lyleknek gongyat
 vyfelek (a lylekrwl bwlchelkednek) Merth
 az testnek bwlchesyge (kyuanfagy) halal, de
 az lyleknek bwlchesyge (kyuanfaga) ileth es
 bykesygh, annak okayrth hogy a testnek
 kyuanfaga (bwlchesyge) ellenfyges dologh
 az istennek ellenne, merth az isten twruyny-
 nek alaya nem vettetyk, merth az ingen
 sem leheth. Az kyk penyg az testben vad-
 nak, istennek kellemetessek nem lehetnek.
 Ty penyg nem vattok testben ha nem ly-
 legben, myerth hogy istennek lelke lako-
 zyik bennetek, hogy ha valakybe istennek
 lelke (ihlyffe) nynchen, ez felee ember nem
 wue (istenee) Ha penyg Christus bennetek
 vagyon, a testh meg holth az bwnyrth, az
 lylek penyg ileth meg igazuytataffyryth, ho-
 gy ha annak lelke, ky fel kwltwtte halot-
 taybol vrunk Iesus Christufth lakozyik ti
 bennetek, az ky fel tamasztotta halottaybol
 azon Iesus Christufth, meg ilezty a ty ha-
 lando testwtwketh, az ew lelkeyrth ky ti
 bennetek lakozyik. Annak okayrth atyam-

AZ ROMABELYEKNEK YRTH.

fyay adoffok vagyunk nem az testnek,
 hogy testh. zerynth ilywnk, Merth ha az
 testh zerynth ilendetek, meg haltok, de ho-
 gy ha lelketekbe az testnek chyelekedety
 meg wlendytek, iltek. Merth valakyk isten-
 nek yhlyfyuel vyfeltetnek ezek istennek ffy-
 ay. Mert nem vwttYTEK zolgalathnak lel-
 kyt (yhlyffyt) esmeglen fylelemre, de vetty-
 twk lelky fyuffagnak lelkyth, ky altal kyal-
 tiuk atyam atyam. Vgyan azon yhlys (lylek)
 egyetembe vallasth tyzen a my lelkwnkuel
 (yhlyffwnkuel) hogy istennek fyay vagyunk
 ha fyay vagyunk penygh, wrwkwffyes va-
 gyunk. Merth istennek w wrwkwffy, Chri-
 stufnak penygh egyetembe wrwkwffy, de
 hogy ha ew vele egyetemben haboruffago-
 koth vallunk, hogy ew vele egyetembe es
 fel magasztaltassunk (meg dichwytetteffwnk)
 Merth Alaytom hogy ez vylagy haboru-
 fagok (fanyaruffagok) nem hafonlatofok
 (nem egenlwk) az dychwfygre, ky meg
 ielentetyk myhozzank. Merth a teremtet al-
 latnak zorgalmatos kyuanatos varafa az
 isten fyaynak meg ielwnyfyt varya. Merth
 az teremteth allath hythfagnak (romlando
 rothada

LEVELNEK CAP. VIII.

rothadatoffagnak) alaya vetteteth, nem akaratya zerynth, ha nem azyrth a ky ewteth alaya vetette a remynfyg alath. Merth az teremteth allates meg zabadeytatyk az romlafnak zolgalatyatul, az iften fyay dychwfyginek zabatfagaba. Tudyuk penyg hogy mynden teremteth allath fouazkodyk (ohayt) es my velwnk egyetemben nemz (bankodyk) mynd ez mostany ideyglen. Nem chyak az kedygh de fewth myes, kyk az ihlyfnek (zent lyleknek) zengeyth (edynyth) valliuk, meeg mimagũk se mimagũgba ohatyuk, az lelki fyuffagot varuan, a mi testwnknek meg valtafat (valchyagat) Merth remynfyguel tartattunk megh. Az remynfyg kedygh ha lattatyk, nem remynfygnek mon datyk. Merth a ky valamyth lath, myerth remyllene azth? ha penygh a myth nem latunk, remilywk, azth bykeffygy (zenuedyfuel) varyuk. Egyetembe penygh az zenth lileknek ihlyffe segycchyguel lyzen a my gyarlo erwtelenfygynknek. Myerth hogy azth a myt kyruyn imadunk, a my modon ileneek (zukffyky volna) nem tudyuk, de az zenth lyleknek yhlefe esedwz my irettwnk

G meg

AZ ROMABELIEKNEK ȲRTH.

meg mondhatatlan ohaytassokual, de az (vriften) ky zyueknek nyzŵye, hanyoya vethŵye, iol tudya, my legyen a lylek ihlyffynek akaratyá (ertelme) merth iften zerynt efedez (kŵnyŵrŵguyn) az zentekyrth. Tudyuk penygh hogy azoknak kyk zere-tyk az vristenth, myndenek segedelmwl vadnak az iora, tudnya mynth azoknak, kyk el tŵkyllys zerynt hyuatalofok. Merth a kyket (az vristen) mynd ŵrŵkkwl ŵrŵkke tuduan el tŵkyllette volth, vgyan azonokot legelŵzŵr el vygezte az ew fya Abrahazattyanak (kypynek) hafonloyia (egy Abrahazukka) hogy ew (az ew fya) lenne elfew zwleteth az sok atyafyak kŵzŵth. Merth az kyket leg elŵzer (eleytwl fogua) el vygezeth volth, vgyan azonokot heyta es. A kyket penyg hyiuth vgyan azonokot meg es igazeytotta. A kyket penyg meg igazeytoth, azokot felys magasztaltatta. Ennek okayrt myth mondunk ezekre? Ha az vristen my velwnk (my partunkra vagon) kychyoda (vagon) my ellenwnk? Mely vristen az ew tulaydon fyanak nem engede, ha nem mynd my yrettwnk (a my idueffyg

LEVEĽNĚK CAP. VIII.

idueffygwnkyrth) ada ewtet, mykypen le-
 heth hogy ew vele egyetembees mynde-
 neket my nekwnk nem ayandykožna? ky-
 chyoda tyžen vadolaſth a3 iſtennek vala-
 totty ellen? A3 vriſten a3 ky iduežeyth? ky-
 chyoda a3 a ky karhožtat? Chriſtus (Ieſus
 a3) ky meg hoth, ſewt ky felys tamažta-
 toth, ky a3 vriſtennek iogya felwl vagyones,
 ky kwnywrwges (effedež es) my irettwnk,
 kychyoda tauožit el mynket a3 iſtennek
 žeretetitwl? nyomurafagi? vagy fanyarufagi?
 vagy haboruffagi? vagy ehfyge? a vagy me-
 žeytelenfygy? vežedelemy? a vagy feguery?
 mykypen iruan vagyon. Te irettedh ha-^{Pſa.43.}
 lalra adattatunk naponkynt, aleytattunk
 vallattattunk mykypen a meg wlyfre va-
 lažitatot iuhok. De mynd ežegben igen gww-
 žwdelmefek vagyunk a3 altal (a3 Chri-
 ſtus altal) ky žeretet mynket. Mert en
 a3th altalyaban nyluan tudom, hogy ſem
 halal, ſem ileth, ſem angelok, ſem feyedelwm
 angelok, ſem hatalmaſlagok, ſem ielen va-
 lok, ſem iwuendwk, ſem magoſſagh, ſem
 mylſygh, ſem egyeb terempteth allat el nem
 tauožitathat mynket a3 iſtennek žeretetytl

G ij ky vag

AZ ROMABELYÉKNEK YRTH.

ky vagyön az my vr Iesus Christufunkban.

KYLENCHEDYK CAPITVLVM.

IGassagoth mondok az Christusban, nem hazudok, ennekem byzonfagh lyuyn egyetemben az en lelky esmeretem, zenth Lylek altal, hogy ennekem nagy banatom vagyön, es zynetlen valo gettrelmem az en zyuemben. Merth ennien magam kyuanam tauol lennem es el idegenywlñwm az Christustul az en atyamfyayerth, az en rokonsfagymyrth testth zerynth, kyk Izrael fyay, kykee az lelky fyufag es az dychywygh, es az testamentomok (az fyrygek) es az tñruynnek zerzyse, es az zerzetessygh, es az fogadassok, kyknek atyok azok, akykbwl az Christus vagyön vgy mynth teste zerynth, ky myndenegben dychyrendw isten mynd erekkwl erekke. Nem mondom penyg ezeketh, hogy az vristennek bezyde semmye lwt volna. Merth nem myndenek Israhel fyay, az kyk Israheltwl vadnak, sem penyg azyrth hogy Abrahamnak magua legottan mynd fyay, de az Izaakban neuezetyk te neked magod, az az nem azok istennek fyay

LEVELNEK CAP. IX

nek fyay az kyk az tefthnek fyay, de a kyk az igyretnek fyay zamlaltatnak (aloytatnak bechwltetnek) a magban. Merth az igyretnek bezyde imez. Ez idewben el iwuwk es az faranak fya lyzen. De nem chyak ez fe-<sup>Gene-
fis. 15.</sup> wt az Rebeka neuw azzonyallath az ew egy Ifaak neuw vratul, my atyanktul magot fogadot vala, merth mykoron az germekek ez vylagra nem zwlettek volna, my koron sem Ioth sem gonozth nem twttenek volna, hogy valasztas zerynth (valogatas zerynt) az istennek el twkylyfe meg maradna, nem chyelekedetegbwł, de hyuataltbol mondottateek ew neky, merth annagyub zolgal az kyssenek. Mykypen<sup>Mala-
chie. 1</sup> iruan vagon, Iakobot zerettem Esauth penyg gywlwłtem. Myth mondunk ennek okayrt? nem de hamyffag vagyony az vristennel? Thauol legen az. Merth Moyfesnek<sup>Exodi
32.</sup> mondia (az ilew isten) kwnywrwlek iw-uendwben valakyken kwnywrwłtem es egyetemben yrgalmazok a kyken kwnywrwlek (kyknek yrgalmaffagot tyzek) Annak okayrt (az irgalmasas) nem akaro embere, sem futoye, ha nem az irgalmas (ke-

AZ ROMABELYEKNEK YRTH.

Exo. 9. gelmes iftenne) Merth az iras mondyá farahonak, arra indytottalak fel tygedeth, hogy meg mutassam te raytad az en hatalmassagomat, es hogy hyrdetteffek az en neuem mynden fwlđwn. Annak okayrth a kynek akarya, rayta kenyérwl (neky irgalma3) a kyth akar penyg meg kemyneuty. Azyrth mondodh en nekem. Myerth hogy az vristen bozonkodyk? myerth tahat hogy meeg es bwntettetwnk? merth az vristennek akarattyanak kychyoda al el-lene (Iay nyaualyas) ember te ky vagy, ky vyzontan ellene felelz az vristennek? Nem de mondyay az farbol chynalth edyn (a korfo a vagy az fazyk) annak ky ewtethchynalta, myert chynaltal Abrahazeytottal engemeth ilyen modra? A vagy az fazyk gyartonak nyncheny hatalma hogy az meg chynalth rakas farbol chynalyon, Abraha-zolyon nymel edynth tyzteffegre (tyzteffyges iletre) Nymelyeth penyg gyalazatra (alaualo iletre?) hogy ha (az ilw vristen) akaruan mutatny az ew haragyath, es meg nylatkozatny az ew hatalmassagat el zem-uette (el halgatta) nagy kegyelmes byke-
flygbwl

LEVELNEK. CAP. IX.

ffygbwl a haragnak edynyth (a bwnws embereketh) a vezedelemre zerzetteketh, ęs hogy meg esmertetne az ew dychwfygenek gatzdagfagyth, az irgalmassagnak edynyhez (a valasztattak) hogy kyketh zerzet volth az dychwfygre (azyrth nynchen oka hogy myerth az vrystenuel ember vetekegeyk) kyketh hyiuthes tudnya mynth mynketh nem chyak az zydok kwzwl, de meeg az poganok kwzwlles, mykypen Ozeyas (az, Ofee 2 ilw isten) mondia, hyuom en a nypeth ky nem enym vala, en nypemeth, ęs az nemzethzeygeth ky zerelmes ennekem nem vala, zerelmetesth, ęs ky irgalmassagot nem nyerth vala, yrgalmassagot nyeretteth. Es Ofee 1 lyzen oly hely holoth mondottatot vala ew nekyk, nem en nypem ty, oth hyuattatnak az ilw isten fyaynak. Ezayas profeta penyg Esa. 10. kyalth az Izrael nypyrwl, ha az Izrael fyaynak zama lendh, mykynt az tengernes fw uenye, a maradyky iduezwlnek (iduezeytetnek) Merth az bezydeth el vygezuyn ęs meg rwuydeytuyn igassagual, Merth az vristen meg rwuydeyteth bezydeth tyzen ez fwldwn. Es mykypen annak elwtteth meg

AZ ROMABELYEKNEK YRTH.

Efa. 1. mondotta Efayas. Ha az feregeknek vra
 istene nekwnk magoth nem hagioth vol-
 na, mykynt a fodomanak (varofa) lwtwnk
 Gene- volna  s agomorahoz hafonlattattunk vol-
 fis. 19. na. Myth mondunk azyrt? hogy az poga-
 nok kyk az igaffagot nem k uetyk vala,
 az igaffagoth (elw vyuek) meg fogak, az
 igaffagoth penygh ky hydbwl vagon.
 Vyzontan, az Izrael nype ky k uety vala
 az igaffagnak t ruynyt, az igaffagnak t r-
 uynyre nem iuta, mynek okayrt? Merth
 nem hydbwl, de oly mynth az t ruynnek
 chyelekedetybwl, merth wthk ztenek meg
 botrankoztanak a meg zertw kwbe. My-
 Efa. 8. kypen yruan vagon. Yme vetek az fy-
 &. 28. onra, meg botrankoztato k uet  s meg
 fertw kwzyklath. Es mynden ky ew benne
 hyzen, meg nem zygenwltetyk.

TYZEDYK CAPITVLVM

ATyam fyay az en zyuemnek flygel-
 metes io akaratya  s k nywrgyse ky
 lyzen az vristenhez az Izrael nypyerth Id-
 ueffygekre vagon. Merth byzonfagoth
 vallok (tyzek) hogy istennek k uetyfyt
 Tanufagat

LEVELNEK CAP. X

(Tanufagat) valyak de nem tudomanya zerynt. Mert nem tuduan az ilw istennek igassagat, es az ew tulaydon igassagokat kerefuyn zerzenye, az isten igassaga ala nem haylanak (magokot nem bochiatak) Merth az twruiynek twkylletesfyge (vygezyse vyge) a Christus, meg ygazuytasara mynden hyuwnek. Merth az Moyfes irya az igassagrul, ky a twruiynbwl vagon, hogy valaky tenneye (az twruiynben valo paranchyolatokat) az ember ilne azok altal. Touabba az ygassag ky az hydbwl vagon, ilyen moodon zool. Ne mongyad az te zyuedbe, ky mentfel a menyorzagba? az az a Christus Iesust a magas menyorzagbol ala hozny, a vagy kychyoda zalloth ala a myl pokorra/ az az a Christus Iesusth halottaybol fel hozny. De myth mond 'az iras? kwzel vagon te hozzad az yge az te zadba, es a te zyuedbe, aza3, a hythnek ygye a kyth hyrdetwnk (az zent euangelium) Merth ha vallandod az te zadual az vr Iesus (Christusth) es hyendet az te zyuedbe, hogy az ilw isten ewtet halottaybol fel tamasztotta, iduezwl3. Merth zybwl hytettetyk az ygassa-

Leuit.
18. &
Ezechi
elis.20

Deute
10. 30.

Deute
10. 21.

AZ ROMABELYEKNEK YRTH.

gra, zaabol penyg vallas lyzen idueffygre,
 Efa. 28 Merth az iras mondya. Mynden (ember)
 valaky byzyk ew bennette (az ilw istenben)
 meg nem zygyenwltetyk. Merth nyncyen
 valogataffa a vagy az zydonak a vagy az
 gwrwgnek. Merth vgyan az (vriften) myn-
 deneknek egy vrwk, gazdak myndenek-
 hez, akyk ewtet hyiak, merth valakychyoda
 hyuangya (fegychygre) az vrnak ew ne-
 uit, Iduezwl. Mykypen annak okayrth fe-
 gythfygre hyiak azth, kyben nem hytte-
 nek? mykypen penyg hyznek ew neky ky-
 felwl semmyth nem hallottanak? Myky-
 pen penyg hallyak, predikallonalkwl? my-
 kypen penyg predykallyak ha el nem bo-
 Efa. 52 chyattatnak? mykypen iruan vagon me-
 ly igen zyp Abrazok (zyp ikeffek) az ew
 labok az bykeffygeth hyrdetwknek (es az
 igen iokot) wzenwknek, De nem mynde-
 nek engedtenek az ewangelyomak (az az
 a iokot) hyrdetwknek. Merth Esayas mon-
 dya, vram kychyoda hyth a my bezydynk-
 Efa. 53. nek? Ennek okayrth az hyth az hallasbol
 vagon az hallas kedygh istennek bezyde
 altal, de mondom, nem de nem hallottaky?
 few

LEVELNEK CAP. XI

fowt inkab mynden fŵldre ky menth (ky hatot) az ew zengysek es az lako3o fŵld keregfygynek hataryra az ew bezydek, de mondom en, nem de az Israe1 nype nem esmertey? Elw3zer az Moyfes mondy a en kw ^{Deute ro. 32.} uetyfre ingerlek (hylak) tykteket a nyp altal, ky nem nyp, az bolond nyp altal haragra indoytlak tykteket. Esayas penyg en- ^{Esa.65.} nek vtanna nyluan mery es mondy a. Meg talaltattam en azoknak, kyk nem kerefnek vala engemeth, meg ielentettem (meg esmertettem) azoktul, kyk enfelwlem nem kerdez kednek vala, az Israe1 nype kedyg ellen ezth mondy a. Egy3nap kyteryeztettem az en kezeymeth ah hytetlen nypre, es ennek ellenem mondora.

TYZENEGYEDYK CAPITVLVM.

MOndom annak okayrth, nem de hatra vetwttey az vrysten az ew ny pyth? semmykypen nem, merth en es Israe1 agazattyabol valo vagyok, Abraamnak maguabol, Benyamynnak nemzetfygybwl. El nem wzette twle az vristen az ew ny peth, kyth annak elwtte meg esmerth vala.

A vagy

AZ ROMABELIEKNEK YRTH

3. Re-
gu. 19. A vagy nem tudyatoky az Elias prophe-
taban myth mond az iras? mykypen kŵ-
nyŵrŵg az vristennel az Israel nypynek el-
lene, monduan vram mynden hato iften
az te profetaydot meg ŵlthyk, ęs az te ol-
tarydot el tŵrtyk (el bontottak) ęs chyak
en magam hagyattattam meg, ęs kyffalko-
dnak (olalkodnak) az en iletemnek (keresyk
az en lelkemet) de myth mond ew neky
az ifteny feleleth? Hattam ennemmagam-
nak heth ezer fyrfyakot, kyk meg nem ha-
ytottak az ew terdeket az baal baluan ky-
pynek. Ennek okayrth ez mostany idŵbe-
nes, a maradykok, az ilŵ iften malaztyanak
valaztafa zerynth voltanak. Hogy ha ma-
lalth altal, immar nem chyelekedetekbŵl.
Merth a malalth (a keduh) ha penyg chy-
elekedetekbŵl, immar nem malalth (nem
keduh) merth a chyelekedeth nem chyele-
kedeth, my dologh leŵt tahat annak oka-
yrth? Ammyt az Izrael nype keres, azth
meg nem talalta, de a valaztot (nyp) meg
nyerte, az egyebek penyg meg vakultat-
Efaie 5 tanak, mykypen iruan vagon, adot ŵne-
kyk az ilŵ iften cypdefŵ furdalo lelket
zelleleth

LEVELNEK CAP. XI.

(zelleth) zemeketh hogy ne lassanak, ęs fylket hogy ne hallyanak mynd ez may napyklan. Es a Daudid profeta mondy, lygen Pfa. 68 (fordeytassek) az ew aztalok twrre ęs meg fogafra ęs meg bantafokra ęs vyzontan valo wnekyk meg torolassokra (meg fizetysserek) Meg fetetytessenek az ew zemeyk, vgy hogy ne lassanak, ęs az ew hatakot myndenha meg horgafeychyad. Mondom azyrth Nem de annak okayrth tantorot-tanaky el (bottrankoztanaky el) az Izrael fyay, hogy egyetembe ecyerfmynd el estenek volna (az wduessygtwl?) Tauol legyen az. De az ew el essysek wduessygekre lewth az poganoknak. Erre hogy wketh (az ilw isten paranchoлатыth) kwuetyfre ingerleneye (Indoytana) hogy ha az ew (az az, az Israel nypynek) el essyfe, ez vylagnak gazdag-fagy lwttenek, ęs az ew meg keuesbwlysssek, kyssbbwlysssek az poganoknak gazdagulafok, menyuel inkab az ew telyessygek. Merth mondóm en tynektek (idegen nypeknek) poganoknak hogy a menyeyd-eyglen en a poganoknak apastalok vagyok (az az a Christus Iesus paranchyolatyt ty nektek

AZ ROMABELIEKNEK YRTH.

ty nektek poganoknak kŵuetŷygemben hyrdetem) aŷ en ŷolgalatomot meg ikeffe- ytem (meg dychŷytem) hogy ha vala my- kypen (aŷ en nemŷetŷygemeth vyremeth) kŵuetyfre hyhatnam, ingerhetnym, eŷ id- uezeythetnyk a vagy chyak nymelyeketh wkŵŷŷŷlŷk. Merth ha aŷ ew hatra vety- fek, eh vylagnak meg engeztelyŷe, my ly- zen eŷmeeg aŷ ew elŷ vytelek ha nem chy- ak ilet halottaybol? hogy ha aŷ elŷ zenth- feeg ŷŷngeek zentek, aŷ ŷŷue gyurth tyŷ- taes zenth. Es ha a gywker zenth, aŷ aga- kes zentek lyznek, hogy ha nymely agak letŷrettettenek, te penyg myerth hogy vad meddŷ olay fa voltal, be oltattal ew bele- yek, eŷ ryfeŷŷe egyetembe lŷttel a gywker- nek eŷ aŷ io termŷ olayfanak ŷyryanak (kŵuerŷygynek) ne dychekedyel (ne negy- deskedyel) aŷ agak ellen, hogy ha dychye- kedel negydeskedel, nem te vyfeled aŷ gy- kereth, ha nem a gyker vyŷŷel tygedeth. Mondod te ennek okayrth aŷ agok le tŷ- rettettenek, hogy en be oltattatnam. Iol mondod, aŷ hytetlenŷygy myat tŷrettette- nek le. Te penyg a hytuel erŷŷŷen allas. Ne hyddel

LEVELNEK CAP. XI.

(Ne hyddel magadot) fe ne keuylkedyel zyu-
uedbe, de feyl. Merth ha (a felfyges vr) iften
az termyżeth zerynth valo agaknak nem
engedeth (meg laffad) meg ogyad maga-
doth, hogy valamykypen ne tŵrtynnyek,
hogy teneked es ne engedyenek. Ime en-
nek okayrth laffad az ilŵ iftennek kegyes
io voltath ęs fanyaru kemynfygyth, azok
ellen kyk el eftenek fanyaru kemyn vol-
tath Te hozad penyg kegyes io voltath,
ha meg maradandaz a io iamborfagba
Merth tees ky mettetel (ha meg nem ma-
rach ew benne) ęs azok efmeglen ha az hy-
tetlenfygbe meg nem maradnak vyzontan
be oltatnak. Merth az ilŵ iften hatalmas
wyonnan ifmeg be oltatny ewketh. Merth
ha te a termyżeth zerynth valo (zyrtalan
meddw vad) olayfarul, el mettetel, ęs ter-
myżeth ellen be oltattal a io termŵ olay-
faba, menyuel inkab azok a kyk termy-
zetek zerinth io olayfak, be oltattatnak az
ew tulaydon io termŵ olayfayogba?
Merth nem akarom en zerelmes atyam-
fyay hogy ne tudnatok yme tytkos tana-
chyoth, hogy ne legyetek tynmagatoknal,
zyuetekebe

AZ ROMABELYEKNEK YRTH.

zyuetekbe fel fuualkottak keuylek, merth
 az meg vakulas ryz zerynth tŵrtynt az
 Israël nypynek, myglen a poganoknak be
 tellyesedyse el iŵuend, ęs ezen kypen mynd
 az egyz Israël nype iduezwl. Mykypen ir-
 Efa 59. uan vagon. El iw az fyonrul (az ilŵ iften)
 ky meg zabadeytya ęs el fordeytya a ke-
 getlenfegeketh (az bwnŵketh) az Iakob
 nemzetfygyrwl, ęs ez evnekyk entwlem
 testamentum (fel fogadot fyrygh) myko-
 ron el vendem az ew bwneketh, az euan-
 gelyom zerynth ellenfygek ty irettetek, a va-
 laztas zerynth penygh zerelmeteffek, az ew
 atyayokyrth. Merth az ilŵ iftennek ayan-
 doky ęs az idueffegre valo hywatala oly-
 atynok, hogy ew az okoth femmykypen
 nem banhatya. Merth mykypen tyes el ry-
 genten hytetleny voltatok az ilŵ iftennek.
 Mostan penyg irgalmassagoth nyertetek az
 ew hytetlenfygek altal, azon kypen ezekes
 mostan hytetlenekke lŵttenek, azyrth ho-
 gy ty irgalmassagoth nyerietek, hogy ew-
 kes irgalmassagoth nyeryenek. Merth az
 ilŵ vriften ŵzue egyetembe be rekezteth
 myndeneket hytetlenfyg ala, hogy mynde-
 neken

LEVELNEK CAP. XII.

neken kwnywrulyen. O felfyges myndenhato iftennek gazdagfagynak ęs bwlchegygynek ęs efmeretynek myllyge mely igen meg foghatatlanok, meg feytethetetlenek az ew itylety, es nyomdykothatatlanok (Iarhatatlanok) az ew vtay. Merth ky efmerte meg az ilw vrnak elmyeth (ertelmyt) Auagy ky volth az ew tanach adoya? Auagy ky chyoda adoth elwzzwr ew neky, ęs meg adattatnek vyzontan annak? merth ewtwle, ęs ew altala, ęs ew hozaya (vadnak) ew neky tyztesfygh ęs dychywfyg mynd wrwkwl wrwкке. Amen,

TYZENKETTWDYK CAPITVLVM

EZ felwl meg mondottaknak okayrth kyrlek en tykteketh zerelmes atyamfyay, az ilw iftennek yrgalmaffagy altal, hogy adyatok a ty testeteketh ilw oftyat (aldozatot) zentet, az ilw iftennek keduefth, a ty okos zolgalattokot. Es ny adyatok. tymmagatokot ez vylagnak formayara Abrahazattyara, de (haffonlataffatok) Abrahazoltaffatok el a ty elmyteknek meg vywlasara, hogy meg probalyatok dychy-

H

ryetek

AZ ROMABELIEKNEK ȲRTH.

ryetek my legen az vr istennek akarattya, ky yeles io, ęs kedues, ęs tŵkylletes, Merth paranchyolok (a wagy intlek) mondom en az malazth altal ky ennekiem adattatot, myndennek kyk ty kŵzŵttetek vадnak, hogy valaky ty kŵzŵwletek ewnmagarul keuylen ne erchyen, mynekfelette mynth illyk ewnmagarul ertyny, de vgy erchyen, bŵlchyelkedyek hogy myrtykletes lygen, ęs iozan, mykypen kynek kynek az vriſten el oztogatta a hytnek myrtikyth. Merth mykypen egy teſtben, fok tagokat valunk, a tagok penygh, nem myndenyk egy chyelekedetet vallonak, azonkyyen fокan egy teſth vagyunk az Chriſtusban, feyenkynth penygh egykwnk mafykunnak tagay, de maga valuan (valyuk) az ayandokokot malazth zerynth ky adattatoth mynekwnk kylŵmb kylŵmb, a wagy profecia mondaſth profecyanak tytok magyaraſaſath, a hytnek ryzezerynt (mogya zerynt) a wagy zolgalatot bezolgalatasban, a wagy ky tanoyt tudomanyban, a wagy ky onzol inth hozza nugataſban, ky oztogataſth tyzen egy wgyŵfygben, ky fŵ
ember

LEVELNEK CAP. XII.

embér elwluettetet zerelmes zorgalmatoſ-
 ſagban, ky kwnywrul mafon vydamſagba,
 az zerelem ne legyen tettetyſbwl, gywlwl-
 lytek azt a my gonoz, hozza ragazkodya-
 tok a hoz a my yo, atyafyuy zeretnek
 általa egymas zerelmyre fygelmetefek, tyz-
 teſſygel egytek az maſtokat elwl vyuyn,
 egy maſſegedelmyre nem reſtek, lylegben
 buzgouak az idewnek zolgalok (engedwk)
 a remynfygben wrwlwk, fanyaruſagban
 (haboruſagban) bykeſſygefek haboroſago-
 koth el zenuedwk, imachyagban zynetlen
 allok legyetek, az zenteknek zewkfygek-
 ben ryzeſeytwk legyetek, zallas tartok (zal-
 las fogadok legyetek) yol zolyatok (Ioth
 mondyatok) azok felwl kyk tykteket ha-
 borgatnak, fwt ioth mondyatok es gonozth
 ne mondyatok ew nekyek, erwlyetek az
 erwlwkuel, es fyryatok az fyrokwal, engy-
 enlw egy akaratok egy maſual legyetek,
 keuylen negydeſſen ty magatokrul ny er-
 chyetek, de az alazatoſokhoz tynmagatokat
 zabyatok, ne legyetek keuylek tymmaga-
 toknal, fe valakynék gonozth, gonozyrth
 vyzontan ne agyatok, igyen iol zerezuyn

H ij

az tyzte

AZ ROMABELYÉKNEK YRTH

Deute
ro. 32.

a3 tyztessyges dolgokat mynden embereknek elwtte, ha lehetfyges menyre ty felwtletek vagyon, mynden emberekuel bykefsygben ilyetek, tymmagatok egy mafon zerelmes atyamfyay bozzuth ne allyatok, fwth inkab helyet adyatok a haragnak, merth yruan vagyon, ennekem a3 bozzusagh, en fyzetem (enym a3 bozzu. allas en meg fyzetem) mondya a3 vriften. Annak okayrth ha ehezük a the ellenfyged, agy itelth ew neky, ha zomyozük, agy italt ew neky. Merth ha ezt tended igw tyzes wzegeketh gywtez rakz a3 ew feyre. Ne gewzedtessel meg a3 gonoztul, fwth gwzmege ioba a3 gonozth.

TYZENHARMADYK CAPITVLVM.

MYnden lylek (ember) a3 felyeb valo hatalmassagoknak (feyedelmeknek) alaya vetteffyik, a3 a3 engedyen. Merth nynchyen hatalmassagh hanem chyak a3 vriftentwl, a mely hatalmassagok penyg vadnak, iftentwl zerezuyyn vadnak (zerez-tettenek.) Annak okayrth valaky ellene al a3 hatalmassagnak iften zerzysynek al ellene.

A kyk

LEVELNEK CAP. XIII.

A kyk penyg ellene allandnak, ewnnwn magoknak itileteth, karhozatot veznek, merth a feyedelmek fylelmekre rettegyffekre nynchyenek a iol chyelekedwknek, de az gonozul myuelkedwknek. Akarody penyg hogy ne fyllyed a feyedelemfygeth (a feyedelmeth?) a my io azth tegyed, es dychretet vez ew twle. Merth istennek zolgaya, teneked iora, ha penygh azth tended a my gonoz, fyllyed, merth nem hyaba vyffel feguerth. Merth istennek zolgaya (chyelekedw dolgossa tyzth tartoya.) Bozzu allo haragra annak ky azth tyzy a my gonoz. Annak okayrt zewksygh hogy ty ewnekyk alayok vetteffetek (engedyetek) nem chyak az haragyrrth, de meeg a lelky esmetyrtes. Merth ezyrth fyzetytek a vamat harmynchadot ryuet es. Merth altalyaba istennek dolgofy (tyzttartoy) effele dologra vygyazok hozza latok. Adyatok meg annak okayrrth myndeneknek a myuel tartoztok, a kynek adoual tartoztok, adoyath, kynek vamuall, harmynchadual, vamyat harmynchadyath, kynek fylelemuel, fylelmeth, kynek tyztesfyguel, tyztesfyget, senky-

AZ ROMABELYEKNEK YRTH.

nek valamyuel ne tartozzatok, ha nem chyak euel hogy egy mafth zereffytek. Merth ky egy mafth (iften zerynt zerety) a tŵruynth be telyefeytette (Tudnya mynth imezeketh) ne paraznalkodyal, ne wly, ne oroz, hamys valafth (mondafth byzoney-tafth) ne mongy, mas embernek iozagat iyat fyat gonozul ne kyuannyad, es ha va lamy egyeb paranchyolath vagon, yme bezydben fewkypen be foglattatyk, erthe-tyk, ymebbe, zereffedh atte fele baratodth mykypen tynnen magadoth, az zereteth (ember fele barattyanak) gonozt nem chy-lekedyk. Annak okayrth a tŵruynnek tŵkylletesyge (el vygezyfe) az zereteth. Ieles-ben myerth hogy tudyuk az idwth kybe immaran ideye es alkolmatos hogy my az alombol fel ferkennywnk. Merth mostan kwzelben, yelen vagon a my idueffygwnk. hogy nem mynth akor, mykor hyzzwk va-la (vallywk es aleytyuk vala.) Az eyh (eye-ly idw) el multh, az nap penygh el kwze-leyteth. Veffwkel annak okayrth, my ru-lunk az fetythfygeknek chyelekedetyth dolgayth, es wltwzzwnk, vegywk ryank a
 vylagoffagnak

LEVELNEK CAP XIII.

vylagoffagnak fequeryth, mynth nappal napuylagon alkalmatoffon (tyfteffyguel) iaryunk, nem torkoskodaffogban ęs ryzekfygekben, nem agyon valo heueryfegben ęs buyafagokban, fem vetekedysben ęs egy mafra volo yrygfygben, de wltwzettek fel vegytek ryatok a my vr Iefus Chriftufunkoth. Es a testnek gondyath ne vyfelytek (a testnek hozza lataffath ne tegytek) az ew gyenyerwfyges kyuanfagyra.

TYZENNEGYEDYK CAPITVLVM

AZt penyg ky a hydben meeg gyarlo (erwtelen beteg) elw vegytek (kwz ytegbe zerkezteffytek,) nem vetekedyffeknek tytoua valo itylyffyben, merth ny mel kwzswletek aleytya (hyzy) ilhetny myndenekuel (akar mynemw ytkekuel.) Mas penyg ky erwtelen (a hydben) fybwl chynalth itekuel lakozyk (yzyk) A ky izyk, azth a ky nem yzyk meg ne vtalya. Es a ky nem yzyk azth a ky yzyk ne itylye. Merth az vristen elw wwtte azth. Te ky vagy ky ityleteth tyz a mas (idegen) ember zolgaya felwl? az ew tulaydon vranak

H iiii al a va

AZ ROMABELYEKNEK YRTH.

al, a vagy el effyk, fewth meg tamasztatyk
 hogy alyon. Merth az ilw iften hatalmas,
 tehety hogy alyon. Merth nymely kwzw-
 letek ityl, egy napot az mashoz haffonluan,
 nymely penygh egy kypen ityl mynden
 nap felwl. Myndentek az ew tulaydon el-
 meyebe twkylletes lygen (bizonyos lygen)
 a ky gondol az napual, az vrnak gondol, es a
 ky nem gondol a napual, az vrnak nem gon-
 dol. A ky izyk az vrnak yzyk, merth hala-
 kath ad az vristennek, es a ky nem yzyk, az
 vrnak nem yzyk, es halakoth ad az vristen-
 nek. Merth fenky my kwzwlwnc ewnnwn
 maganak nem yl, es fenky ewnnwn maga-
 nak meg nem hal. Merth akar ilywnc, az
 vrnak ilywnc, akar meg halyonk, az vrnak
 halunk megh. Annak okayrth akar ily-
 wnc, akar meg halyunk az vre vagyunk.
 Merth ezyrth az Christus Iesus megys ho-
 olth, es fel tamadoth es wyonnan meg el-
 ewenedeth, hogy a holtakon es az ilwkwn
 vralkodyek. Te penyg myerth ityled a te
 atyadfyat? A vagy te es myert vtalod meg
 a te atyadfyath? Merth mynnyayan allat-
 tatunk a Christusnak itylw zeky eleybe.

Merth

LEVELNEK CAP. XIII

Merth iruan vasyon. Ilek en, mondya az Efa.45
 vrisen, ennekem mynden teerdh meg hay-
 tyá ewnnwn magath, es mynden nyelw
 vallafth tyzen az istennek. Annak oka-
 yrth myndenynk fenkynth wnnwn maga-
 rul zamoth ad az ilw istennek. Innektoua
 ennek okayrth egykwnk massykunkoth
 ne itylyuk, sewth imezth itylyetek inkab
 hogy bantas ne vettetteffy (ne tyteffy) az
 atyafyiunak a vagy bottrankodas (el esy-
 fnek oka.) Merth esmertem es nyluan tw-
 kylletesyguel vallom az vr Iesus Christus
 altal, hogy femmy (iletre valo) fertelmetes
 (adkozoth) wnmagatul nynchyen ha nem
 annak, a ky aleyth valamyth fertelmetes-
 nek lenny, Annak fertelmetes. de ha az ite-
 kyrth a te atyafya meg zomorodyk. Im-
 mar nem zeretetzerynth iarz. A te ydked-
 uel ne vezesdel azth, kyerth az Christus Ie-
 sus meg hoolth. Annak okayrth a ty io-
 tok (io chyelekedetetek io illettek) ne zydal
 maztassyk (emberektwl.) Merth az isten-
 nek orzaga sem az ytek sem az ital, de
 igassagh, es bykeyffgh, es zenth lylek isten-
 ben valo wrwm. Merth a mely embert

H v ezek

AZ ROMABELYEKNEK YRTH.

ezeg altal 3olgal az Christus Iefufnak, az iftennek kedues az, es embereknek dychyretes. Ennek okayrth a mely dolgok bykessykhez illendwk, kwueffwk, es a my nemw chyelekedetek egykwnk mafykunk epeytyfyre vadnak myvellywk, a te ydked myat ne ronchyad el (ne veffed el) az iftennek myuyth (az az az ember) yol leheth hogy myndenek tyztak ytelre, de gonoz nem io embernek, ky botrankoztatafmyath yzyk. Igen yo (embernek) sem hufth enny, sem borth innya, sem egyebet valamyth mynek altala (myatta) az te atyad fya meg botrankozyk (ytylyfbwl) a vagy meg bantatyk, a vagy meg fertetyk. Te hytwth valla? Tynnen magadnal vallyad iften elwth. Bodogh az ember ky nem ityly wnnwn magath, abba kyth ewmmaga dychyr (ioua hagy.) De a ky ytyleteth tyzen ewnnwnmagarul, ha endyk karhoztatot, merth nem ezyk a hydbwl. Merth valamy a hydbwl nynchyen (nem lyzen) bwn az.

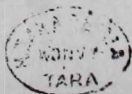
TYZENEWTEWDYK CAPITVLVM.

LEVELNEK CAP. Xv.

EL kel penyg mynekwnk, kyk hatal-
 masbak (erwsbek) vagyunk az hatal-
 matlanoknak erwtelembeknek gyarlofa-
 gokoth nyaualyayokoth vyffelwnk, es
 nem kedueskednwnk my magunknak.
 Merth fenkynt mynddenynk atyank fy-
 anak (kereztyennek) kedueskedyek yora,
 az ew ipeytyfyre (io oktatasra.) Merth az
 Christus Iesus nem kereste ewnw mag-
 nak keduyth, de mykypen iruan vagyon Pfa. 68
 a tyged zydalmazoknak zydalmaffagy (boz-
 zufagy) estenek en ryan. Merth valamy
 irafok meg irattattanak (az wy es o twr-
 uynbe) a my tanufagunkra irattattanak
 megh, hogy az irafoknak bykessyge myath
 es vygaztalasa myath, remynfygeth valy-
 unk, a bykessygnek penygh es vygassag-
 nak iftene adyon tynektek egyetemben
 egy modon ty kezettetek ertheny (Bwl-
 chyelkedny) az vr Iesus Christus zerynth,
 hogy egenlw zyuel es akaratural egy za-
 ual fel magasztalyatok, az ilw iftenth, es a
 my vrunk Iesus Christufunknak atyath.
 annak okayrth fegelemuel vegytek elw
 egytek mastokoth, mykypen az Christus
 Iesuses

AZ ROMABELYEKNEK YRTH

Iefuses elw̄ vw̄t mynketh, az ilw̄ iftennek dychw̄fygyre. Mondom penygh a Iefus Chrifstufth, a kwrnywl metelyfnek zolganak lw̄th lenny, az iftennek igaffagayrth (az patriarkaknak) rygy zenth atyaknak fogadafynak meg erw̄ffeytyffyre. Touabba (mondom azt es) hogy a paganok az yrgal-maffagyrth fel magasztalyak az ilw̄ iftenth, mykypen iruan vagyon; annak okayrth vallaftth tyzek en vram te nedek a pogan nemzeth fygek kw̄zw̄th, es a te neuednek dychyretyre yneklek, esmeglen penyg mondy, erwlyetek poganok az ew nypy-
 Efa. 15 uel egyetembe. Es esmeglen mynden poganok nemzetfygek dychyryetek az vristenth, es mynden nypek (zydok) echer-
 Efa. 2 smynd dychyryetek wteth. Es esmeglen Ifayas mondy, iw̄uendw̄ben lyzen a ieffenek gykere, es ky fel tamadh paranchyolnya (igazgataftth tenny) a poganoknak, ew benne a poganok byznak, a remynfygnek penygh iftene, be telyefeychyen tykteketh mynden wr̄wmuel es bykeffyguel huysben hytelben vgy hogy bwuelkegyetek remynfygben, zenth lileknek hatalma myath.

LEVELNEK CAP. Xv.

ma myath. Merth en magam es zerelmes atyamfyay altalyaba byzonyos vagyok ty felwletek, hogy ty es telyefek vattok iamborfagual, mynden tudomanywal be twltek (meg ikefeytetek) kyk egytek a mastokot, io dologra inthety (es oktathatya.) De maga meryzben bwuebben irtam en tynektek ayamfyay. (valamy keueffe) ryzzyerynth, vgy mynth intuyn tykteket a malazth myath, ky adattatot ennekem az ilw istentwl erre hogy en zolgaya legyek az Iesus Christusnak a pogan nypek kwzwth, zolgaltatuan, alduan az ilw istennek ewangeliomyath (bezydynek hyrdetyffyth) hogy a poganoknak aldozasa kedues legen, meg zentelteteth zenth lyleknek myattha. Annak okayrth vallok en dychwfygeth, kybe dychyekedyem az Iesus Christus altal azokban kyk az ilw istenhez tartoznak. Merth en nem merek zolnom valamyth azok kwzzwl, kyketh nem chelekedeth az Christus Iesus en altalam, a pogan nemzetfygeknek engedelmyre bezydemuel es chyelekedetuel, iegeknek, es chudaknak hatalmassaga myath, isten yhlyfynek hatalma
altal,

AZ ROMABELYEKNEK YRTH.

altal, vgy hogy Ierufalem varofatul fogua
 ęs ew hozzã kŕzsel kŕrŕskerŕl valo tar-
 tományokban mynd illyryom neuŕ ten-
 geryglen, be tŕltŕttem aŕ Chriŕtus Ieŕus
 euangeliomat, vgy hogy annyra vgyekez-
 tem (en magam) predykálnom aŕ euangely-
 omoth (holoth meę yngen) ŕem neuezte-
 tet volth aŕ Chriŕtus Ieŕus, hogy egyeb-
nek (maŕnak idegennek) fundamentoman
 ne ypeytenyk, de mykypen iruan vagyon.
 Akyknek meg nem wzentetet ew felŕle
 (a Chriŕtus felŕl) latyak iŕuendŕbe, ęs
 a kyk nem hallottak volth, meg ertyk. My-
 nek okayrth gyakorta es meg bantattam,
 hogy ty hozzãtok ne mennyik. Moŕtan pe-
 nygh myert hogy touabba helyem nyn-
 chyen ęs tartományokban, kyuanŕgom va-
 gyon kegygh ty hozzãtok mennem immar
 ŕok ęztendŕktŕl fogua, valamikoron me-
 nendek hyŕpanyaba, ty hozzãtok megyek
 (terek.) Merth en remyllem, hogy en ty fe-
 lŕletek aŕ vthon menwyn, megh latlak ty-
 kteketh, ęs ty tŕletek el kyŕŕteŕŕem oda,
 de vgy hogy ha a ty nyayaffagtokkal elŕ-
 zŕr ryz zerynth be telyeŕŕdem, moŕtan pe-
 nygh.

LEVELNEK. CAP. Xv.

nygh Ieruffalembé megyék az zenteknek
 zolgaluan (zolgalny.) Ioua hattak és ionak
 lattatot az Macedonyanak és Akayanak
 valamy egy máfra való kŵzŵffeyteesth
 (alamyznath) tenny az zegyn zentekhez, kyk
 Ierufalembé vadnak. Merth ilyen modon
 tetwth ewnekyk (és lattatot) adofokes eŵ-
 nekyk. (Merth ha a Ierufalembely zentek)
 lelkyeketh kŵzlwttenek a poganoknak.
 Illyk hogy a poganokes euylagy fŵldy
 marhaban zolgalyanak ewnekyk. Ez dol-
 goth annak okayrth myhelyen el vygez-
 endem, és telyefygel kezekbe be adom eeh
 gymŵlchŵth (eez alamyznath) meg terŵk
 en a ty varastok altal hyspanyaban. Merth
 tudom azth hogy myhelt iutandok ty hoz-
 zatok ottan az Christus Iesus euangelyo-
 manak aldomaffanak (Alamyznayanak) te-
 lyes voltaual iŵuendŵ lyzek, kyrlek penyg
 tykteketh zerelmes atyamfyay a my vr Ie-
 sus Christufunkra, es az zenth lylek isten-
 nek zerelmyre, hogy fegeychyetek engemeth
 munkalodoth (vyaskodoth) az felsyges vri-
 stenhez enyrettem való ymachyagytokual
 (kenyergyffetekuel) hogy zabadolyak megh
 az zydo

AZ ROMABELIEKNEK YRTH.

az zydoffagba valo hytetlenektwl, ęs hogy ęz en mostany zolgalatom, kyth a Ierufalembely (atyafyaknak) tyzek, kedues legen az zenteknek (az az ew nekyk) hogy őrwmuel mennyek ty hozzatok, istennek akaratya zerynth, ęs ty veletek egyetembe, oth meg vydamulyak (meg nyugodyam.) Az bykeffygnek kedygh istene lygen mynd ty veletek, amen. (kyuanom hogy ęz igy lygen)

TYZENHATODYK CAPITVLVM.

AYanlom kedygh ty nektek e my hungunkoth a febest, ky a Cenkenkris egyhaza gywlekezetynek zolgaloya, hogy fogagyatok ewteth az Christus Iesusban, vgy mynth zenteketh illyk, ęs segedelemuel legyetek ew neky valamy dolgaban ky nalatoknal zwkeskedyk. Merth ęz azzonyallat nagyfokaknak fegychyguel volth, meeg ennemmagamnakes. Kőzwnnyetek en zomual a priskath ęs az aquylat en fegylwymeth a Christus Iesusban, kyk az, en lelkemyrth (iletemyrth) az ewnwn nyakokot vetettyk (ky nuytottak) kyknek nem chyeak ennemmagam adok halakoth, de meegh mynd

LEVELNEK. CAP. XVI.

mynd az poganoknak eghazay (vyh gywlekezety) esmeeg azonkypen kŕzŕnnyetek az gywlekezeth, ky az ew hazogban vacyon. kŕzŕnnyetek az en zerelmes Epenethomoth, ky Achayanak az Christusban elfew zengeye. kŕzŕnnyetek a Mariath, ky fokat munkalodoth my hozzank. Kŕzŕnnyetek az Andronykomoth es Iunyamoth, en rokonfagymoth, es en velem egyetembe valo foglyokoth, kyk yelessek dyfezek az apostolok kŕzŕwth, kyk meeg en elwttem voltanak az Christusban. kŕzŕnnyetek az Amplyath en zeretŕmŕwth az vr Iesus Christusban. kŕzŕnnyetek az Vrbanth my segythfygwnkŕwth Christusban, Es az ftakynth en zeretŕmŕwth. kŕzŕnnyetek az Appellath, Christusban dychyr-tetteth. kŕzŕnnyetek azokoth kyk vadnak az Arysthobulufnak hazabol (nyayassagabol.) kŕzŕnnyetek az Erodyonefth en rokonfagomoth. kŕzŕnnyetek azokoth kyk vadnak az Narcyffofnak nyayassagybol (hazabol) azokoth kyk (az vr Iesusban) vadnak. kŕzŕnnyetek a Tryphenamoth es Tryfosamoth kyk munkalodnak az vriftenben

AZ ROMABELYÉKNEK YRTH.

kŕzŕnnyetek az zeretŕ Perfydemerth, ky fokat munkalodoth az vristenben, kŕzŕnnyetek az Rufonth, valaztattat (az vristenben) ęs az ew annyat ęs enymeth. kŕzŕnnyetek az Affynchrytuŕth, flegonth, Hermanth, Petrobanth, Merkuryoŕth ęs atyafyakoŕth kyk ew veleŕ vadnak, kŕzŕnnyetek az fylologuŕth ęs Iulyath, Nereuŕth ęs az ew hugath, ęs Olympath, ęs mynden zenteket kyk ezeŕuel vadnak, kŕzŕnnyetek egytek az maŕtokoŕth zenth chyokolasba, kŕzŕnnek tykteketh az Chriŕtus Ieŕufnak egyhaŕay (wyh gywlekezety) kyrlek penygh tykteketh zerelmes atyamfyay hogy meg zemlelyetek (Iol meg laŕŕatok) azokoŕth a kyk vyza vonaŕokoŕth (haboruŕagoŕth) ęs bottrankoŕtataŕokoŕth (gonoŕpylda adaŕŕokoŕth) az tanuŕag ellen (tudoman ellen) kyth ty megh tanuŕtatok, zereznek (tyznek) ęs el tauoŕzŕatok ew twlŕk. Merth akyk ilyetynek az vr Ieŕus Chriŕtufnak nem ŕogalnak, ha nem az ew haŕoknak. Es laŕŕu ŕyp beŕyduel, ęs hyŕelkedyŕuel meg chyallyak az egy igewknek ŕyueketh. Merth az ty engedelmetek myndenekre

LEVELNEK CAP. XVI.

denekre (myndennypekre) ky hyrdeteth. Annak okayrth altalyaba ŵrwłwk ty felŵletek, de akarlak tykteketh hogy bŵlchyek legyetek a iora, tyztak (artatlanok) penygh az gonozra, az bykeffygnek penygvra iftene meg tŵry (meg rontya a haborufagank vyzauonafnak) fathan ŵrdegyth a ty labaytok ala, hamarualo idewben kedygth. Ammy vr Iefus Chriftuffunknak kedue malaztya legyen ty veletek. kŵzŵnnek tykthekeŵth az en velem egyŵth munkalodo es fegyllŵm a Tymotheus, es az Lucyus, es Iaffon, es Sofypater, az en rokofagym. kŵzŵnlek tykteketh en Tercyus, ky irtam ez leueleth vristenben. kŵzŵn tykteketh az Gaius neuŵ en gazdam, es myndh az egyz hyw gywlekezethnek. kŵzŵn tykteketh az Eraŵtus ez Coryntom varoŵŵanak (feyedelme) kynch tartoya, es az ew atyafya a Quartus. Ammy vrunk Iefus Chriftufunknak kedue malaztya lŵgen mynd ty veletek, amen. (Az az mely en kyuanfagym erŵŵfek es be telyeffeytetue legyenek, tegye az felfyges mynden hato vristen. Halat adyunk penygh az ilŵ) iften-

I ij nek, ky

AZ ROMABELIEKNEK YRTH.

nek, ky hatalmas tykteketh meg erwffey-
 teny az en euangelyomom zerynth es az
 Iesus Christusnak elwttem valo predyka-
 lassa zerynth, az isteny tytoknak meg ielen-
 tyze zerynth, ky mynd wrwktwl fogua el
 tytkoltatoth volth, el halgattatoth volth,
 mostan penyg meg ielenteteth (meg nyilat-
 koztatoth) a profetak irafok altal es, az erek
 istennek el valasztaszerynth, a (keresztyen)
 hytnek engedelmyre, ky meg ielenteteth
 mynden nemzetsygekre chyak az bwlchy-
 esyges istennek ewnnwn maganak, az Ie-
 sus Christus altal, kynek tyztesfygh es dy-
 chywffsygh lygen mynd wrwkkwl wrwk-
 ke. Amen.

AZ KORYNTOMBELIEK

nek yrth zenth Pal elfw Leuelenek
 rewyden ualo Magyarfaga
 ęs ertelme.

AZ Corintus achaiának el regwnten
 Anya few varofa vala az tengwr partya-
 nak haznalatoffagaerth, merth keth ten-
 gwr kwzwth valo zoros fwld, mynd az
 egez Afianak igwn ielws gazdagagos mar-
 ha valczaghel ęs kereskwdw komplarko-
 do varus. Zokoth kegyg lenny hogy ez
 fele varafokba valo erkwlczwk nagywal
 feshwttebbek, ęs gonozbak azerth hogy
 myndwn felwl myndwn nemzetczegbwł,
 nem chyak kwłwmb kwłwmb erkwlczwk,
 de megh kwłwmb kwłwmb vetkek ęs
 bwnwk zoktanak be vetetny, ęs elethnek
 nagy gonoz zabatczagat, az komplarkodo-
 knak ęs kereskwdwknek nemzetczege wm
 maganak tulaydonyth, annakokaerth a Co
 rintumbelyek, iol leheth az zenth Pal pre-
 dicacioya myath, immaran ennekelwte az
 euangeliomy tudomant ęs tanufagoth vet-
 tenek volna, demaga meglen az eleby zo-

kafoknak ęs Eletwknec nemynemw ny-
omdeky ęs ygey ęs maradeky naluk lako-
zyk vala, vgy annyra hogy felelmes vala
hogy az philosophoknak myatta auagy
annagy pogan bwlchyehtwl ęs az hazug
hamys apoftoloknak myatta, kyk az Si-
dofagra hywyak yngwrlyk vala, az megh
fezwlth Chriftuſnak predicacioyath mynth
alazatofth ęs tudatlanth meg utaluan, az
Chriftus Iefuſnak zeplwnekwł valo testa-
mentomyatul el ydegwnwlnenek. Ily ygwn
nagy nehez dologh az zokafoktul erkwl-
czehtwl a melybe embwr zwlettetyk, ęs
hocz w ydeyglen benne zokafth vezen. Ma-
as ęs egyeb zokafu embwrre valtozny ęs
lenny, Sewth, zenth Hieronymus doctor
mongya az Galatafok leuelen hogy megh
az w ideyebenis az Achaia belieknel az fele-
dolgoknak ęs Zokafoknak maradeky vol-
tanak volna, az kiketh zenth Pal az Co-
ryntombelyeknek zemekre veth. Maſtan
kegyg yga3 elygnec vellywk chyak az
kwrwzth vizzel megh mofattafonk, hogy
hyrtelen kwrwzthyenne legywnk. Zenth
Pal azerth tudwan nem keuesb dolognak
lenny az kwrwzthwth megh oltalmazny,
mynth

mynth ygaż kerefny, hafonlatos igyekwz-
 ettel az Christushoz megh hywnya, ęs az
 Euangeliomy tudományba ęs tanufagba
 megh erwssyty az w fyayth, kyketh nagy
 igyekwzessel ęs faradczagnak az Christuf-
 nak zwlth vala. Merth masffel eztendeyg
 lakozoth vala spredicalloth vala wnaluk,
 niha niha apostoly meltofagwal wreayuk
 kemenkwduen, megh fedwen, dorgaluan
 ęs fenywgethwen, niha kegygh atyay ke-
 uanfagual ęs zeretettel zepwn zolwan oly
 mynth hyzwlkwduen ęs nogathwan ęs az
 zepsegws meg feddesnek kemenfegeth,
 dichyretnek hozza ęlegyteseuel megh engez-
 telwen, ęs bwlch oruoffagnak peldayual
 edws myzzel az keserw yrwmnek vruoffa-
 gath megh edwfythwen ęs myndwn be-
 tegsegwknek, ęs korfagoknak alkolmatos
 vruofagyt hozza ęrtetwen. Legh elwzwr
 az gazdagfagnak kwuetkwzw tarfa zokoth
 lenny az keuelysegh ęs kegywtlensegh aua-
 gy kemenysegh, ęs az kemenywkw ęs az ke-
 gywtlenwk kwzwth uizzaltatafok, ęs paarth
 wteswk zoktanak lenny. Mierth hogy
 egyk az masiknak nem akar engedny, ęs
 kyky mynd wnnwmmagath masnal iobnak

aloythya lenny. Ezwknec fwlwtte az gazdagfagokath kywl hozza vonza, kwuety az telhetetlenfegh, az torkoskodas es tobzodas, az tobzodas tarful hozza vonza az bwyafagoth. Touabba az kalmaroke es komplarkodoke kiualth keppen az fwsuenfegh. Nem chyak kegyg negedwskwdnek vala a Corintombelyek gazdagfagokal de megh az Gwrwg nyeluwn valo bwlczefegnek ertelmeuelis, mely bwlczefegnelkwl az egyeb nemzetczegwketh mynth tudatlanokath es gorombakath megh vtainak vala. Negedwffeghwz es keuelyfeghwz illendw vala, hogy az apastaloknak meltofagugbol a melytwl valamelyk megh kwrwztwkwdyk vala wnnwmmagukath fwl fuuyak vala skeuelykwdnek vala. Innén valanak amaz vyzsauonafoknak bezedy, en Apolloe vagyok, en Cephase vagyok, en Pale vagyok. Ezwknec fwlwtte hogy Megh az nwmws kwrwzthyeny gywlekwzsetbeis wkwzzwttwk egyenwffegh nem vala, myerth hogy lelky ayandekokba es ifteny, kyky mind wmmaganak kedueskwdnek, es mykoron vgyan azon aiandogba egyk az masyknak nem akarna engedny fwl
 zwndwles

zŵndwles ęs viŵaltatas tamadna vgy an-
 nera hogy az azzonyallatok az kŵzenfegeŵ
 gywlekezetbeis ŵolnanak ęs tanoytananak
 Touabba tobzodashoz egyetŵmbe ęs ke-
 uelfeghez illendŵ vala, hogy valamenezet
 az zenth vachyorara ezwe gywlnenek me-
 ly vachyorath zentth Pal vr vachyoraya-
 nak newez, melybe ielŵsben illic vala megh
 tartany ęs ielŵnteny az kereztyeny eggy-
 eŵfegeth, az gazdagok az zegenyeketh megh
 nem varwan ennynek, ęs mynd rezŵgfe-
 gyglen az borba zabalodnanak, tŵbby eh-
 ezwen, vgy hogy immaran nem chyak
 vyŵfaltatas volna oth ęs myrtykletlenfygh
 de meę nemynemw yktelen egwlŵtlen-
 feegh, mely dolgoth az vrnak ęs iŵtennek
 nem akar vallany. Immar fel rezenth ke-
 uelyŵegnek, fel rezenth az bŵlchyefegnek
 vetkeuala, hogy ŵ kŵzzŵlŵk nemelyek
 zenth Palth mynth nyomorultath, ęs ala-
 zatofth, minth tudatlan zauuth, ęs alaua-
 loth megh vtalnak. Az Gŵrwgh ęs pogan
 bŵlchyefegnek tulaydona volth, hogy az
 halattaybol valo fŵl tamadaŵth az my kŵ-
 reŵthyen hytenknek fundamentomath keth-
 fygbe hoznak, ęs eytenek. Az tobzodashoz

illicuala hogy mynd firfiw fmind azzonyal-
 lath elegywlwe megh ennek azokath az my
 allatok az balwanyoknak aldoztatnak va-
 la, az giarloknak es kifdeth hytwknek
 megh bottrankoztatafath el nem tauoztat-
 wan. Az buyafaghoz illendw vala, mely
 vetek fohol inkab gywtrelwmnelkwl es
 megh dorgalasnekwl nem bewelkwdyk
 vala mynth Corintomba azerth hogy mynd
 egyebeknek fwlwtté talaltatoth w kezwt-
 twk oly ky az wnnwn atianak felefegeth
 az az mostohayath megh zeplwfytwtté volna
 es ez ily nag vetwk tewe embwrth az w tar-
 safagok kwzzwl ky nem vetwttek volna es
 hogy az egyeb vetkws es bwnes kwrwzthy-
 enekkel kwzwlesth es tarsafagoth vallana-
 nak oly mynth azoknak vetkeknek enged-
 nenek. Touabba hogy alkolmatoffagnak
 kyuwle az fyrfiak hozzw megh bochyatoth
 hayok volnanak, es az azzonyallatok mezy-
 telen fewel nem zegyenlenenek lattathny
 es nyzettethny az hyw gywlekwtzetnek fere-
 geben, oly mynth az w testwknek alapatya-
 ual es modyauaal mutathnak az azzonyallaty
 erkwlchywketh gywnywrwfegben eluen.
 Az fwfwenfeghwz illic vala hogy sem yo
 hyrek

hyrek felwl sem feyek felwl ha nem penz-
yrth wn kwzwtwk perlenenek, az penznek
kewanatoffaga wnalok annera megh wreg-
bwlwen hogy az kwrwzthyenwk kyk effele
allatoknak megh vtalafath vallyak, az po-
ganok es kegyetlen byrak elwth kwtd-
nenek es perlenenek az kwrwzthyen nye-
lwnek nagy gialazatyara, es vgy annyra
hogy az penznek karath el nem hadnak
inkab hogy wk zabadakarathywk zw-
renth egyebeketh ezfele dolgokban megh
chyalnanak, vegre az hazaffagh felwl
wnkwztwk kwlwmbwznek vala, megh
akoron nemely kwrwzthyenwk valuan
es monduan hogy myndwnwftwl fo-
gua az hazaffagtul kwrwzthyen embwr-
nek magath megh kellene tartoztathny,
myerth hogy lathnak az Apostolokath az
w felefegegtwl megh tartoztathny, Az Co-
ryntombelyeknek fogiatkozafukath es bw-
nwketh megh ielwntuen. Nem mindeneketh
de nemelyeketh, kyk hogy mind az egez
Corintombelyeknek sereget megh ne rw-
hesfytenek es dwgletnek. Zenth Pal ezfele
oruoffagokal ellene tamada, wketh tanoyth-
uan. Legh elwzwr monduan zent Pal az w
bizodalmath az Coryntombelyeknek iwu-

endwbeualo alhatatoffagokrol az Christus Iesusnak euangelyomyaba, kemenyen megh dorgalya es tanoytya hogy embery vetkwdes altal ne dichyekwdyenek embwrwgben, de egyenlw egyeffeguel egykeppen dychyekwdyenek az Christus Iesusba, kynek mynden iauaynkath kwl tulaydonytany, ezenkwsbe megh ielwnthuen ezfele vyzaltatafnak eredeteth hogy az zwnek keuelysege volna. Annakutanna az embwry belchyesegnek keuelysegerwl megh hywya az kwrwzthfanak alazatoffagara. Mely kwrwzthfa yol leheth mutogatafth, es maga hanyafth nem val, de maga izgato erwth es tehetw cyelekwdesth val, Megh yelwnty ennekfwlwttthe ezfele nyaualyanak es bwnnek feyedelmeth, az alnok es chyalard apostolokath lenny kyk zenth Palnak onnan wtwlwkw elmenese vtan magukath reayuk vettek vala, megh ielwnthuen es megh bezeluen, hogy w yo ygaz fundamentomoth vetwth volna es magukath megh onak, hogy ne raknanak az fundamentomra kyth keues ydw mulwan az vtan el kwllene twrnye es rontanya az az hogy ne tanulnanak az Corintombelyek

lyek oly tanufagoth kyth hamar esmeglen
 el kellenek feleythénye az vtan mynth az
 kegyes anya az w fiaual fapolodik, hogy
 ymmaran oly igen naggya lwttenek volna,
 hogy immaran az w tanoyto doctorokath
 mynth alazatofth megh vtalnak az Euange-
 lyomnak okaerth minden haborufagoth
 zenuedwth, kynek ezfele zemuedefekerth
 inkabis keluala engednywk. Onzollya ke-
 gygh mynth fiayth hogy athyoktul, az az
 w twle erkwlchyel es kerezthyen zerzetef-
 seguel el ne faiulnanak, es akaratyuk zwre-
 nth wnnwmmagukath zolgalatra az wketh
 oktatoknak ne aggyak mynd, ezeketh yrya
 ielesben az elfew, mafodyk, harmadyk, ne-
 giedyk Capitulomba, de az negiediknek
 vege az wtwdyknek kezdetyhez tetcyk en-
 nekwm tartozny. Masodczor az zertelen
 zeplws paraznafagrol paranchyol es kwzen-
 feges tanachyal el uegezy hogy az fele pa-
 razna embernek nyaiaffagath es lako-
 dalmath el tauoztatandoknak lenny e-
 gyerth azerth hogy pirongataffal megh
 feddeteth, magath ezebe vegye, maserth
 azerth hogy az tebyy az embernek rwhy-
 uel megh ne dwgletteffenek. Inty kegyg
 el tauoz

el tauoztatandonak lenny nem chyak ezth de megh egyebeketes mindeneketh az kyk az kwrwzthyennek hamis neuueuel nyluanualo bwnekkel es vetkekel hyre veztettek volnanak merth az vethkes poganth nem wgy kellenek el tauoztathny, auagy azerth hogy mynekwnk femmy gondonk nynchyen wuelek akar minemwk legyenek, auagy azerth hogy kezenfeguel mind vetkefek volnanak, vgy hogy minden poganyok el tauoztatandok volnanak annak aky az vetkefeketh es az bwnefeketh el akarna tauoztathny, ezeketh etedyk Capitulomba irya, harmadczor az patuarkodafokrol es perlefekrwl intefth tezen zenth Pal ha valamy feleles tamadna wnkezeetwk penz myath, melnek az kerefthyenek kwzeth ygen kyfded becywenek kel lenny, mely penzrwl valo perles kerezthynek kezeth ektelennek lattatyk, annyra ygywketh ne forgassak hogy pogan byrok eleybe mennenek, de wnnwn maguk akarmine-mw itilew byrak altal wnkwtwk az dolgoth el uegezzeke, ezth kegyg irya az hatodyk Capitulomba kynek nagyob reze az hetedyk Capitulomhoz tartozyk en itile-
fwm

fwm zerenth, tudnya minth az heltwl fo-
 gua melybe az hazaffagrol bezelendw az
 egyeb vetkek kezeth az hazaffagh twresth
 paraznafagoth es bwyafagoth karhoztatya
 es zydalmazza kyth yr az vtan valo Capi-
 tulomnak kezdety elwth, tudnya mynth.
 Nem tudyatoke hogy az ty tagaytok az
 Christus Iefusnak templomy? Negyedczer
 paranchyol az hazazfagh felwl, az ezuegy-
 fegh felwl, az hafonlatlan tarfafagfelwl, az
 hazafoknak egymastul valo el valafarol, az
 Zwzefegrwl. Azonkwzbe ynth hogy az ke-
 rezthyen ember eletynek allapatyath, az fel
 weth Sfogadoth kerezthyenfegeth el nem
 kellenek változtathny. Smind ez yly beze-
 debe vgy onzol az zwzefegre, es az megh
 tartoztatafra hogy az hazaffagnak vruoffa-
 gath el nem vezy azoktul akyknek zwg-
 feeg, ezth kegyk yrya az hetedyk Capitu-
 lomba. Ewtedczer tanoyth az baluanyok-
 nak aldozoth hufokath allatya Zerenth
 femmibe nem kwlembwzny az egieb hu-
 foktul, demaga magukath megh kellenek
 tartoztathny azoknak eteletwl ha vezede-
 lem lezen, hogy valamely pogan auagy ke-
 gyg giarlo kerezthyen ne aloychyon tege-
 deth rea

deth rea engedny az baluanioknak zolgalatyara, ha azogbol eendnek. Ezektwl es effele vetkektwl az regyeknek peldayaua megh rettenth, ezth kegyg irtya az niolczadik es az kilenczedik Capitulomba, melynek az kezepyfele ky ter wnnwmmaganak aianlafara, alattomba wnnwmmagath nagiobnak yrwan megh az ielesb nagy apastaloknalis, ky mindenek kwzswl chyak wnnwmmaga az Corintombelyeknek ingyen predicallotta volna az euangelio-my tudomanth, hatodczor tanoyth mynth kellene megh tartany az kerezthyeneknek kwzwnfeges gywlekwzefebe, hogy az fyrfik hozsw megh bochyath hayuk ne legyenek, es az azzonyallatok hayadonfewel ne legyenek, ozton hogy az vrnak lakodalman auagy vachyorayan megh tartassek az kwzwnfeges egyeffeg es egyenlwfegh, merth oth az hafath nem kel twlteny, ky othon hazogban, Iobban megh zerezthethnek. De az peldazo eteluel yegyezethny vrnak vachyorayath. Ennekfelette ynth zenth Pal hogy valaky az lelky ayan dekerth wnnwmmaganak ne kedueskwdyek, de kyky mynd az w veth ayandokath
 az kessegnek

az kŵffegnek haznara ęs elŵmentere kŵl-
 chye, ęs adya az tefth tagaynak peldaya-
 ual, onzoluan hody az egyeb ayandokokal
 ęs kyk ŵnekyk tŵrtentenek yol ęs iga-
 zan elyenek. Demaga ielŵsben igyekezze-
 nek az zeretetre melynelkwl az egyeb dol-
 gok femmyth nem haznalnak, fŵth megh
 artanakis. Touabba az zeretethnek miko-
 ron few ęs elfew helyeth aad rakonkŵzel
 valo heleth aad az prophecianak, merth
 ekeppen neuezy, az tytkos zenth irafnak
 magyarażafath ebbe ynty el tauoztatando-
 nak lenny az zaygo vyzza vonafth, ęs az
 zernelkwl valo bezedeth. Ez penyg wgy le-
 zŵn megh hody ha valtozlatoffagual, ęs
 keueffen magyarażnak, ezŵnkŵzbe az az-
 zonyallatoknak veztegleny paranchyol vgy
 annyra hody tanoytany nem hagy, auagy
 kegyg predicallany az kŵzŵnsegŵs gyw-
 lekŵzetben, mynd ezŵketh yrya az tyze-
 dyk ęs tizenegyedyk tyzenkettŵdyk, tyzen-
 harmadyk, tyzŵnnegyedyk, Capitulomba,
 hetedczer kwlŵmb kwlŵmb erŵffegekkel
 vallya sbyzonythya az halottaknak fŵl ta-
 madafath, megh bezeluen mynemw ęs mi-
 modo leendŵ, kyth yr az tyzŵn etŵdyk

Capitulomba. Az vtolfo Capitulomba nemynemw nyayas dolgokath yr, az penznek, az zegenywknek zwgfegwkre valo oztogatafokrol, es Coryntomban az wnnwn megh tereferwl, vegre az Thimotheufth es egynehanyakath egyebeketh wnekyk ayanl. Ez leueleth aloythyak, kwldwteth lenny Timoteus altal kyt egy ketzwr ez epistolaba megh ielwnth, es egyetwambe Stephanatul Fortunatufstul es Achaikofstul kyketh w nekyk ayanl, Nemellyek penyg aloythyak hogy kwldette volna Ephesombol azerth hogy auegebe yrya. Megh maradok kegyg Ephesomba pwnkeftyglen. Nemelyek mongyak hogy Philippis newu varosbol myerth hogy az Gwrwg irasba ily moodon yryak.

AZ CORINTOMBELIEKNEK
YRTH ZENTH PAL LEVELENEK
ELSEW EPISTOLAIA.

CAP. I.

AAL hyuattatoth Iesus Cri-
stusnak (kŵuethfygiuel el kwl
dŵth) apostola (zolgaya) isten
nek akarattyá myath, ęs So-
fthenes (kereztyeny zerzedben
valo) atyamfya, az istennek egy hazanak gy-
wlekezetynek, ky Corinthomba vagon,
meg zentheltetteknek az Iesus Christus
altal, hyuattattaknak (hyuatalual) zentek-
nek, egyetembe myndenekuel, kyk segyth-
fygre hyak a my vr Iesus Christusfunknak
neuyth mynden helyen (akar mynemw he-
lyen) vagy ŵueken a vagy myenken. Ma-
lazth (isteny keedw) tynektek, ęs bykeffygh
a my atyank istentwl, ęs vrunk Iesus Cri-
stusful. Halakoth adok en az en istenem-
nek myndenha ty yrettetek, az istennek
malaztyarul, ky adattatoth tynektek az Ie-
sus Christus myath, hogy myndenegben
meg gazdagultatok ew altala, mynden be-
zydben, ęs mynden esmeredben, kykuel a
Iesus

LEVELNEK CAP. I.

Iesus Christus byzonfaga meg erwseyte-
 teth ty bennetek, vgy annyra hogy el ne
 hagyattattaffatok valamy nemw ayandog-
 ban, varuan (kyk varyatok) a my vr Iesus
 Christufunknak meg ielenyseth, ky megys
 erwffwyth tykteketh mynd vygyglen bwn-
 nelkwl valokoth (artatlanokoth) a my vr-
 unk Iesus Christufunknak napyan. Hyw-
 fyges (byzonyos igaz mondo) az vristen,
 ky altal hyuatalosok vattok az ew fyanak
 a Iesus Christusnak a my vrunknak tar-
 fafagos ryzyben, felette ygen kyrlek en pe-
 nygh tykteketh, zerelmes atyamfyay, a my
 vrunk Iesus Christufunknak neuyre hogy
 egy dolgoth zolyatok (egyeffek legyetek)
 mynd nyayan, es ne legyenek ty kezette-
 tek vyzzaltatafok, de legyetek egy twky-
 letes teth, egyenlw elmyuel es egyenlw
 ertelemuel. Merth meg ielenteteth enne-
 kem tyfelwletek zerelmes atyamfyay az
 Chloyenak (Haza) vduara nypy kwzzwl
 hogy vetekedyffek vadnak ty kwzwttetek.
 Imezth mondom penygh, hogy mynd egy-
 tek mynth masthok mondy, merth en
 pale vagyok, en penyg Apolloye, en ke-

AZ CORINTOMBELYEKNEK YRTH.

dygh Cephase, en kedyglen Christuse. Nemde megh oztatoty az Christus Iesus? nem de Paal fezwlthy megh ty irettetek? a vagy Palnak neuyben kereztelketteteky megh? halakoth adok en az en istenemnek, hogy fenkyth ty kwzzwletek meg nem kerefteltem, ha nem az Crispuſth es Gayuſth, hogy valaky ne mondyá azth, hogy en neuemben (valakyt) kerefteltem volna (ennek felette penygh) megh kerezteltem az Sthephananak cyeledyth (haza bely nypyth) ennek kywle nem tudom hogy ha valakyth egyebeth meg kerezteltem volna. Merth nem bochyatoth engemeth az Christus Iesus kereztelny hanem az euan-gelyomoth hyrdetny nem mesterfyguel tanulth bezydben, hogy hyiabaualo ne legen (haznalatlan) ne legyen) az Christus Iesusnak kerezhfaya. Merth a Christus Iesus kerezhfayanak. bezyde? azoknak kyk el veznek bolondfagh, mynekwnk penygh kykidueffygeth nyerwnk, istennek hatalmassa-

Efa. 19 ga. Merth yruan vagyon el veztem az bwlchyeknek bwlchegygeketh, es az elmylkedwknek elmylkedyfeketh (ertwknek ertelme-keth)

LEVELNEK CAP I.

meketh) hatra vetem. Hol vagyon a bwlch? Efa. 33
 hol vagyon az iras tudo? hol vagyon ez
 vylagnak vetekedwye. Nem de az ilw isten
 (meg faytalaneytottay) meg bolondeytottay
 ez vylagnak bwlchyeftygeth? Merth myko-
 ron az istennek bwlchyeftygyben meg nem
 esmerte volna e vylagh bwlchyeftyg myat
 az vristenth, lattatek (tetuek) ionak az vri-
 stennek, predikalafnak bolonfaga altal meg
 iduezeyteny ew benne hyuwketh. Merth
 az zydokes chyudat iegeth, kyrnek (kyuan-
 nak) es az gwrwgwk bwlchyeftygeth kere-
 fnek. My penyg predykalyuk hyrdetywk
 a meg fezyeteth Christufth, az zydoknak
 meg botrankodafokoth, az Gwrwgwknek
 penygh bolondfagokoth, de vgyan ew ne-
 kyk az (idueffygre) hyuatalofoknak mynd
 az zydoknak es gwrwgwknek az Chri-
 stufth istennek hatalmassagat es istennek
 bwlchyeftygeth. Merth az istennek bolond-
 faga, bwlchyeeb hogy nem mynth embe-
 rek, es az istennek gyarlofaga (erwtelen
 volta) kemyb erwsb hogy nem mynth em-
 berek. Merth latyatok a ty hyuatalatokoth
 zerelmes atyamfyay, merth nem fokan va-

AZ CORINTOMBELYEKNEK YRTH.

dnak bwlchyeck tefth zerynth, nem fokan hatalmafok (ty kwzwtetek) Nem fokan nagy es nemes nemzedbwl valok, de a kyk (melyek) bolondok (kabak) valanak ez vylag zerynth azokoth valogatta az ilw iften, hogy meg zygeneytene meg gyalazna az bwlchyecketh. Es a kyk melyek, erwtelemek euylagon azokoth valazta az vryften hogy meg zygeneytene meg gyalazna az erwffeket. Es akyk gyalazatofok (nemtelenek) es vlatatofok valanak euylagon valogatta az vryften. Es azokoth kyk olymynth ingen fem valanak (valaztotta) hogy azokoth kyk (valamy nagyok) volnanak, el twrne, el twrwlné, hogy ne dychyeckednek valamynemw ember ew (az vryften) elwth. Merth ew belwle vattok ty az Christus Iefusban, ky lwth mynekwnk bwlchyefygh az vryftentwl, es igaffagh es meg zenttelteyts, es meg valtas. hogy mykypen iruan vagon Iere.9. a ky dychyeckedyk az vrbán dychyeckedyek.

MASODYK CAPITVLVM.

LEVELNEK CAP. II.

EN es mykoron mentem volna tyhoz-
 zatok (zerelmes) atyamfyay, nem meg-
 ek vala bezydnek ęs bwlchyeftygnęk na-
 gy voltaba (fennyen valo mylftygybe) hyr-
 detuyn tynektek az iftennek byzonfagath
 (az eh uilagra iwth chriftus Iefusnak halalat)
 Merth nem ityltem en magamoth vala-
 myth tudnom ty kwzzwttetek, ha nem az
 Iefus Chriftufth ezth es meg fezeytetteth.
 En es az en gyarlofagom myath fylelem-
 uel ęs fok rettegyfuel ty nalatok voltam
 (lakoztam) ęs az embezydem, ęs az en pre-
 dykacyom nem volth embery bwlchyefty-
 gnek tanachyos hozza vono bezydekben,
 de zent lyleknek (yhlyfnek) ęs hatalmassa-
 gnak meg mutataffaban, hogy a ty hyte-
 tek ne legyen embereknek bwlchyeftygy-
 ben, hanem iftennek hatalmassagaban. A
 bwlchyeftygeth penyg mondyuk az twkyl-
 leteffek kwzwth, Merth nem ez vylagnak
 bwlchyeftygeth, fem ezuylagy feyedelmek-
 nek, kyk el twrettetnek, el romlattatnak, de
 (zolyuk) mondyuk iftennek tytkos tana-
 chyaba valo bwlchyeftygeth, ky el reyteteth
 volth, melyeth elwzwr el vygezeth volth,

AZ CORINTOMBELIEKNEK YRTH.

az elw iften e vilag teremtyfynek elwtte a my dychywfygwnkre, mely bwlchyesygeth fenky e uylagy feyedelmek kŵzzwl meg nem esmerth. Merth ha meg esmerhettyk volna, femmykypen a dychwfygnék (vrath iftenyth) meg nem fezeythettyk volna de Efa.64 mykypen iruan vagyon. kyketh a zem nem latoth, sem a fyl nem halloth, sem embernek zyuybe fel nem mentenek, kyketh (mynemu dychywfygeketh) zerzeth az ilw iften az ewteth zeretwknek. Mynekwnk penygh az ilw iften megh ielentette az ew yhlyse myath (zenth lelke altal) Merth az zenth lylek myndeneketh meg hany veth altalnyz meeg az iftennek myllygytes. Merth kychyoda mynemw ember, emberrek kŵzzwl esmerte meg azokoth, kyk embere legyenek, hanem embernek lelke, ky ew benne vagyon? Azonkypen azokot es fenky nem esmerte kyk mynemw dolgok az vristenel legyenek, hanem iftennek ew lelke. My kedyk nem e vylagnak lelyth vwttwk, de a lelkeh (yhlyfth) ky iftentwl vagyon, hogy meg tudyuk mychyodak (mynemw iozagok) a Christuftul
ayandy

LEVELNEK CAP. II.

ayandykoztattanak mynekwnk, melyeketh zolunk mondunkes, nem a bezydekuel (zolual) kyketh tanoyt embery bwlchyefygh, de kyketh mely bezydekre tanoyt az zenth lilek iften, lelkyekhez lelkyeketh hafonluan (egy mashoz vetuyn) Merth az testy ember nem vyzy nem erty azokoth kyk az iftennek zenth lelkeye, merth ewneky az embernek bolondfagok azok, meg fem efmerhety, merth lylek zerynth ityltetnek. De a lelky ember meg hanya veethy meg ytyl iol leheth myndeneketh, ew kedygh fenkytwl nem ityltetyk. Merth kychyoda esmerte megh az vristennek ertelmyth, a vagy ky adoth, ky adando, wneky tana-chyoth? my kedygh az Christufnak aka-^{Efa. 46}rattyat (ertelmyth) vallyuk tartyuk.

HARMADYK CAPITVLVM

EN es zerelmes atyamyay nem zol-hattam (bezyllhettem) mynth lelkyek-nek, de vgy mynth testyeknek, vgy mynth gyermekeknek az Christusba. Teynek ita-lual tapplaltalak (Tartottalak) tykteketh, es nem kemyn itekuel merth meglen ed-dygh el

AZ CORINTOMBELIEKNEK YHRT.

dygh el nem vyffelhettytek, fŵth kedygh meegh moſtan ſem vyffelhettytek, merth ſeŵth meegh moſtan es teſtyek vattok. Myerth hogy ty kŵzŵttetek vagyon egy maſtra valo tŵrys (irygygh) ęs vetekedys (feddys) ęs vyzzaltataffok (parth ewtyfek) nem de teſtyek vattoky, ęs ember zerynth (embery kyuanſag zerynth) iartoke? merth mykor a melytek mondya en pale vagyok, a maſtok penyg en Apolloye, nem de teſtyek vattoky? azyrth kychyoda a Paal? Auagy kychyoda az Appollo? hanem chyak zolgak, kykaltal az Chriſtus Ieſusban hyttetek, ęs akkypen mynth az vriſten atta akarmelytteknek. En plantaltam, az Appollo megŵtŵzte, de az ilŵ iſten adoth eregbwlyſth (neuekedyſth) Annak okaerth az ys ſenky femmy a ky plantal, az es ſenky femmy ky meg ŵtŵz, de az ylŵ vriſten ky az ŵregbwlyſth adya. A ky kedygh plantal, ęs aky meg ŵtŵz egyek (egy mondon vadnak) de maga kyky mynd feyenkynt az ew iutalmath vyzy, az ew munkaya zerynth. Merth my iſtennek vele egyetembe munkaffok vagyunk, iſtennek

zantafa

LEVELNEK. CAP. III.

zantafa kapalafa (maiorkodafa) iftennek ypeytyfe vattok, az iftennek malaztya zerynth, ky ennekem adattatoth. Mykypen bewlch haaz chynalo fwmefer (palota rako kew myues) fontamentomath vetetem, *al* egyeb (mas ember) kedygh a fontamentomon ipeyth, rakafth tyzen. kyky penygh meg lasfa mykypen rya rakafth tyzen. Merth egyeb fontamentomoth, fenky nem vetheth, ettwl meg valua (ennel egyebeth) ky vetteteth mely a Iesus Christus. Hogy ha valaky felwl rya rakandh eh fundamentomra, aranyath, ez wfteth, dragalatos kwweketh, fakoth, zynath, zalmazalath (zalmath) kynek kynek mywe dolga meg nylatkozatyk. Merth a nap meg ielenty (meg mondy) a my a twzben meg ielenyk (meg techyk) es kynek kynek myue (dolga chyelekedete) mynemw lyzen, a twz meg probalya (meg valaztya.) Ha valakynek myue chyelekedete meg maradh melyeth a fundamentomra felywl rakoth, iutalmath vyzy, ha valakynek myue (chyelekedete) meg fwttetyk (meg igettetyk) karth val effele ember, ewmaga penygh meg zabadul (iduezwl) de

AZ CORINTOMBELIEKNEK YRTH.

3wl) de oly modon mynth tw3 által. Auagy nem tudyatoky, hogy az iftennek temploma vattok, ęs az ilw iftennek lelke lakozyk ty bennetek? Ha valaky az iftennek templomath meg twry (meg rontya) el vezty e fele emberth az vristen. Merth az iftennek temploma 3enth ky (mely templom) ty vattok. Valaky ty kw3wletok ewnwmm magath meg ne chyalya. Ha valaky ewm maganak lattatyk (techyk) bwlchynek lenny ty kw3wttetek, e3 vylagon bolondh legyen, hogy bwlch legyen. Merth euylagnak bwlchyefyge, bolondfag az vristennel.

Iob. 5. Merth yruan vagon ky (az ilw iften) meg fogya, meg iry e3 vylagy bwlchyeketh az ew alnokfagokban. Es esmeglen. Tudya az Pfal.63 vristen a bwlchyeknek gondolattyokoth, merth hythfagoffok (hyaba valok.) Annak okaerth fenky ne dychyekedyek emberrekben. Merth myndenek tyetek, akar Pal akar Appollo. Akar Cephas, akar euylag, akar Ileth, akar halal, akar mostanyak (ielenuelok) akar iwuendwk, myndenek tyetek, ty penyg Christuse vattok Christus kedyg iftene.

Oly

LEVELNEK CAP. III.

NEGYEDYK CAPITVLVM.

Oly modon bechywlywn (aleychyon) mynketh egyeb ember mynth Christufnak zolgayth (dolgoſſyth) ęs iften tytkaynak tanachyos akaratynak ſafaryth, a my kwuetkezyk kedygh, kereftetyk (kyuantatyk) ęz ſafarok kwzwth hogo kyky mynd hywnek leletteſſyk ęz ew ſafarſagaban. Ennekem kedegh ygen kychyn dolognak teczyk, hogo ty twletek ytyltetteſſem, a vago embery ityledbwl, ſewth meeg ennenmagamoth en magam ſem ytylem, merth femmynemw vitkemeth (bwnemeth) enmagamnak nem tudom, de meeg ebbe meg nem igazoytattam. Merth (vriften) ęz ky engemeth ityl. Ennek okaerth ydw-napelwth ne akaryatok valamyth itylny, myglen el yw ęz vr ky meg vylagofeytya meg fynefeyty ęz fetytſygeknek tytkayth, ęs meg nylatkozatya ęz zyueknek tytkayth, ęs akoron dychyereth lyzen, kynek kynek mynd ęz vriftentwl. Ezeketh kedygh zerelmes atyamfyay abraꝓottam (haſonlatam) en magamra ęs Appollora, ty irtette-

tek,

AZ CORINTOMBELYEKNEK YRTH.

tek, hogy my bennwnk meg tanulnatok, hogy valaky (kŵzŵleték) annak felette mynth yruan vagyon, ŵnmagarul ne erchyen ne vyllyen, hogy ymez amannak neuyuel, a maŵ ymennek neuyuel fel ne fuualkogyk egyk a mafyk ellen. Merth kychyoda ityl tygedet? Mychyodad vagyon penygh a myth nem vŵttel volna? hogy ha penygh maŵtul (iŵtentwl) vŵtted myth dychyekedel vgy mynth (maŵtul) nem vŵtted volna? ymar meg elegettetek, ymar meg gaŵdagultatok, mynalunknalkwl orŵagoth nyertetek, vayha nyluan nyertetek volna, hogy my es ty veletek egyetembe orŵagolhatnank. Merth aleytom hogy aŵ vristen mynketh kyk vtolfo apoŵtoly vagyunk mutatoth (veteth) oly mynth halalra valaŵtattakoth (el tŵkylletteketh) merth chyudaya chyudalaffa lŵttwnk euylagnak ęs aŵ angeloknak ęs embereknek. My bolondok vagyunk aŵ Chriŵtuferth ty penygh bŵlchyek vattok Chriŵtus (Ieŵus myath) my erŵtelenek ty penygh erŵŵfek ty tyzteŵlygeŵfek, my penygh vlatatoŵfok. Mynd eŵ ydeyglen ehezwnkes, ŵomyuhoŵunkes, meŵzeytelenek

LEVELNEK CAP. III.

zeytelenek vagyunkes, nyakon verettetwnkes, byzontalan helyeken testoua budofunkes, ęs munkalodunk a my tulaydon keth kezeynkel dolgokoth tyuyn, gonozokoth haluan (kyk mynketh zydogatnak zydalmaznak) wnekyk yoth mondunk, haboruffagokoth valuan, haborgatafth zenueduyn, el zenuegywk, zydalmazo bezydekuel illettettek (egyebektwl) ew irettek imadkozunk, olymynth e uylagnak gywluez ganay (fertelmeteffygy lwtthwnk) myndenektw el veteth (vtalatos) mynd e may napyglan. Nem azyrth irom en ezeketh tynektek hogy en tykteketh pyrongatnalak, de mynt ennekem zerelmetes fyiaymoth (tykteket) yntlek. Merth ha meeg tyz ezw̄r (zantalán) oktatokoth (taneytokoth) vallanatok az Christusban, mynd az altal fem fok atyaytok volna. Merth az Christus Iesusban, az euan-gelyom zerynth, en zwltelek (nemzettelek) tytteketh. Annak okayrth kyrlek (onzonlak) tytteketh, hogyen kw̄uetwym legyetek. Ennek okayrth kw̄ldwttem ty hozzatok az Tymotheufth, ky ennekem zerelmetes fyam, ęs hyuem az vristenben, ky tynektek

L tek e z

AZ CORINTOMBELIEKNEK YRTH.

tek eztegebe iutatyá az en vtaymoth kyk az Christusba vadnak, mykypen myndenwth tayneytok mynden egyházbán hyueknek gywlekŵzetyben. Olymynth ha touabba ty hozzátok nem mennyk, vgy fuualkottanak fel (keuylek) nymelyek. De hozzátok megyek hamar ha az vristen akarandya, és megh esmerem (meg latom) azoknak kyk fel fuualkottanak nem bezydeketh, ha nem tehechygeketh. (ereyeketh) merth nem bezydbe vagyón istennek orzága hanem yozagban (tehetchygben hatalomban) Myth akarok? fanyargato vezzŵuel, mennyeky ty hozzátok, a wagy zeretetuel, és kegeffyguel chyendeffygnék lelkyuel?

ETTEDYK CAPITVLVM.

ALtalyaba hallattatyk ty kŵzŵttetek paraznafagh, és olyfele paraznafagh, ky meeg az poganok kŵzŵttes nem neuezetyk, vgy hogy (kŵzŵwletek) valaky az ew tulaydon atyanak felefygeth valya (és vele yl). Ty es fel fuualkottatok, és inkab nem fyrtatok, hogyh ky vytettetnek (ky vette-
tnek) ty kŵzŵwletek, ky ylyen zertelen dol-
goth

LEVELNEK CAP. v.

goth tŵth (vyteth) volna. Azyrth en teste-
 muel ty twletek tauol lyuyn, lelkemuel pe-
 nyg ty veletek lyuyn, Immarr el tŵkyllet-
 tem (vygeztem) oly mynth oth veletek ly-
 uyn, hogy az, ky yllyen zertelenwl vytke-
 zet volna, a my vrunk Iesus Christusnak
 neuybeñ. Ty ŵzue egyetembe gywtŵzuyn
 ęs az en lelkem (ty veletek) egyetembe a my
 vrunk Iesus Christufunknak hatalmaual,
 adattaffyk az fatan ŵrdŵgnek, testynek
 meg ŵlyfyre (Nyomorufagara) hogy az ew
 lelke yduezŵlywn a Iesus Christusnak yty-
 lŵ napyan, nem yo a ty dychyekedyftek,
 a vagy nem tudyatoky hogy az egy kyf-
 ded kouaz mynd az egyz (egy tekenŵbe
 valo) tyztath meg kŵlty? Annak okayrth
 feperyetek ky (tyzteychyatokky) a rygy ko-
 uazth (Adamrul reank zalloth bwnth) hogy
 legyetek wy tyzta, mykypen kouaznalkwl
 valo keletlen tyztak vattoh (az az a rigy al-
 nokfagnalkwl ęs faytalan bwnŵknelkwl
 valok). Merth a my hufuyty baranyon-
 kes, a Christus Iesus my yrettwnk a my
 wdueffygwnkyrth meg aldoztaoth. An-
 nak okayrth tyztelywk ęs wdŵlwk az wd-

L ij nepeth,

AZ CORINTOMBELYEKNEK YRTH.

nepeth, nem a rygy (adamnak) kouazzaba az az gyalazatos bwnbe) fem Gonozfagnak es alnokfagnak kouazzaba, de kouaznalkwl valo (keletlen) kenyeregben az az (tyzta zeplwnelkwl valo yledben) tyztafagban es (tettetwflignelkwl valo) ygaffagban. Irtam en tynektek eleuelben hogy el ne elegywlyetek (ne nyayaskodnatok) a buya paraznakual, es altalyaba myndeneftwl fogua e vylagnak az az ez Gwrwgh orzagnak buya paraznayual, a vagy zynar fwfuynyekuel, a vagy ragadozokual, a vagy baluanyoknak ymadoyual. Ha penyg egyebkypen, o way ha e vylagbol (az az egyz gwrwgh orzagbol) ky mentetek volna es akar howa egyebwe mentetek volna. Mostan pe nygh (myerth hogyh chyak hyiaba kyuanom ezth twletek) yrtam tynektek hogy el ne elegywlyetek (a buya paraznakual es bwneffekuel) ha valaky ty kwzwletek ky atyafyiunak (kerezyennek) neueztetyk buia parazna lendh a vagy fwfuyyn, a vagy baluanyoknak zolgalo tyztelwye, a vagy zytkos atkozó, a vagy ryzegeskedw a vagy ragadozo, e felykuel meeg egywth fe egyetek

LEVELNEK. CAP. VI.

etek ygyatok. My gondom vagon enne-
kem vele, azokotes kyk kyuwł vадnak
(a Christustul idegenyek poganok a vаgy
zydok) ytylny? nem de azok felwly kyk od
ben vадnak (аз hyueknek gywlekezetyben)
ytylytek? Azokoth kedygh kyk kyuwł vad-
nak, аз ilw iften ityly. Es vessytek ky (wzzy-
tekki (agonozth) аз emberth) ty kwzswłetek.

HATODYK CAPITVLVM.

ZEmuedh (meer) nymely ty kwzswłe-
tek kynek (dolga) wgye vagon ma-
fual ytyltetny a hamyffag alath (аз hytet-
lenektwl) es nem inkab аз zentektwl? a va-
gy nem tudyatoky hogy аз zentek (a yo
ylethw hyuek) e vylagoth (аз аз agonoз ele-
twkwth) ytylyk? es ha ty altalatok itylte-
tyk euylagh, myltatlanok vattok ez ygen
alaualo ytylyfekhez (ytylw helyekhez?) va-
gy nemtudyatoky, hogy аз angelokath (аз
wrdwgwketh) ytylywk, nem chyak ezeketh
kyk eh mulando ytelre ytalra zwkfygek?
Annak okayrth myerth hogy ytyleteketh
twruynyeketh vallatok e vylagy yletre valo
zwkfygek felwl, kyk аз vyh gywlekezesbe

L iij utalato

AZ CORINTOMBELIEKNEK YRTH.

utalatoffok, azokoth byroya zerezytek (fo-
 gatyatok.) A ty pyrongatafokra mondom,
 Vgy annyra nynchyen ty kŵzŵttetek
 bŵlch fottara chyak egy es (az az altalya-
 ba chyak egy es) ky itylyfth tehetne (ityl-
 hetne) az atyafyu kŵzŵth ęs atyafyu kŵ-
 zŵth? de az atyafyu atyafyuual tŵruyn-
 kedyk (pathuarkodyk) ęs penygh a path-
 uarkodas (tŵruynkedys) hytetlenek al-
 ath. Ezenkypen immar altalyaba vytek
 vagon ty bennetek hogy egytek a ma-
 ftok ellen tŵruynyŵketh (indoyth) val,
 Myerth hogy inkab bozzufagoth nem zem-
 uettek. Myerth hogy inkab karth nem
 vyztek fel (vallotok?) feŵth ty tyztek (egy-
 ebeknek) bozzufagoth, ęs karual illettek (egy-
 ebeketh) ezthes penygh az atyafyak kŵ-
 zŵth? Avagy nem tugyatoky hogy a ha-
 myflak iften orzaganak ereksygyth megh
 nem nyerhetyk? Ne tyuelŵgyetek, fem a
 parznak fem a baluanyoknak tyztelŵy
 (zolgalok) fem hazaffagnak ronttoy, fem a
 lagy (buya) belyndeffek, fem a fyrfyak kyk
 fyrfyu felekezetuel zertelen paraznayul e-
 gywth halnak, fem az orrok fem az fŵf-
 uynek,

LEVELNEK CAP. VI.

uynek, fem a ryzegefek, fem adkozodok
 zydkozodok, fem ragadozok isten orzaga-
 nak wrwkfygyth nem valhattyak (nem ve
 hetyk) Ilyetynekes valatok nymelyek (kŵ-
 zŵletek) de megh mofottak vattok, de meg
 zenteltettek vattok, de meg ygazuytattatak
 vattok az vr Iesus Christusnak neue my-
 ath. Es a my istenwnknek lelke myath.
 Myndenek (itelre, italtra, tefth tartafra valo)
 alkolmatoflok (zabadok) ennekem, de nem
 myndenek haznalnak. Myndenekrwl enne-
 kem hatalmam vagyon, de en nem kyze-
 reytetem (nem adom magamoth) valaky-
 nek hatalma ala. Az yttek az hafnak ze-
 reztettenek es (embernek) hafa az itkeknek,
 az vristen penygh mynd a hafath mynd az
 itkeketh el rontya (el twry) A tefth penygh
 nem a paraznafagnak (zerezteteth) hanem
 az vr Iesusnak, es az vr Iesus a tefthnek.
 Az ilw isten penygh az vr Iesusfes fel ta-
 maztotta (halottaybol) mynketes fel tamazth
 az ew hatalmassagual. Auagy nem tugya-
 toky (atyamfyay) hogy a ty testeytek a Chri-
 stusnak tagay? nem de annakokaerth el
 veuen a Christusnak tagayth, tegyemy a

L iij parazna

AZ CORINTOMBELYEKNEK YRTH.

paraznanak tagaya? tauol legyen az. Auagy nem tугyatoky hogy aky agya magath (ragazkodyk w̄zue zerkw̄zyk) a paraznahoz, egy testee ew vele lyzen, merth lyznek Genez. montha (az iras) ketten egy testee, de a ky ragazkodyk egyeffwl az (vr Iesus Christus-hoz) Egy lylek lyzen (egy yhlys lyzen w̄-uele) Tauoztassatokel az paraznafagoth. Mynden bwn valamynemwth teendh ember, a testh kyuywl lyzen, de a ky paraznalkodyk, az ew tulaydon teste ellen vytkezyk. Auagy nem tугyatoky hogy a ty testetek, a ty bennetek lakozo zenth lylek istennek temploma (haylyka lakodalma) Melyeth vallotok istentwl, es nem tyetek vattok (tymagatokrul hatalmatok nynchyen) Merth aron vytettettek megh, dychw̄ychytek imaran az ilw̄ istenth a ty testetekben es aty lelketekben, kyk az vryftenee.

HETHEDYK CAPITVLVM.

TOuabba akyk felwl irtatok ennekem (yg tугyatok erchytek) yo embernek feleslygeth (azonny allatoth) nem illetny. De maga paraznafagoknak el tauoztataffanak okayrth,

LEVELNEK CAP. VII.

okayrth, kyky mynd az ew felefyget vallya, ęs mynden azzonyallath (ew maganak) az tulaydon fyrreth valya (tarchya), a fyrfyu az wnnwn felefygynek adoffagath (tarto3o io akarathyath) meg adya (meg fyzeffe) azon kypen kedygh a feleffyges az ew fyrrenek. Embernek feleffyge az ew tulaydon testyn hatalmath nem val (testyuel nem byr), hanem az ew fyrre. Azonkypen (az azzonyallatnak fyrre az ew tulaydon testyn hatalmat nem val, de az ew feleffyge. Egytek a maf-tokath (az hazaffagnak dolgaban meg ne chyallya, hanem ha valamy keuefth annyra egymafnak akaratyabol, ydew zerynth, hogy fygelmezheffetek a bwythwz ęs imacchyaghoz, ęs yfmeglen egymashoz menyetek (egymas nyayaffagahoz teryetwk) hogy meg ne kyfyrchyen tykteketh az (patuarkodo) fatan wrdwgh a ty myrtyklethlenfygterkerth. Ezth mondom penyg bochyanath zerynth (vagy tanach zerynth) nem paranchyolath kypen, merth akarnyk mynden embereketh (azonkypen) lenny mynth enys vagyok. De ky mynd fenkynth az ew tulaydon ayandokath vallya az vrifitentwl merth egy

M ember

AZ CORINTOMBELYEKNEK YRTH.

ember egy kypen, maas penygh egyeb mon-
don. Mondom penygh az hazaffagnalkwl
valoknak, ęs az w̄zuegyeknek, io wnekyk
ha maradnak ugyan mynth en es, hogy ha
wnmagokath meg nem tartoztathatyak haza-
fulyanak megh. Merth iob (alkolmatosb)
meg hazafodny hogy nem mynth (zertele-
nwl buya kypen) geryedezny. De az hazafok-
nak paranchyolok, nem en sew̄th az vr Ie-
fus. Az felesygh (hazaffagra menth azzonyal-
lath) az ew fyryetwl el ne tauoztassyk (el ne
mennyen valasztassek) ha penygh el valaszt-
tyk, maradyon hazaffagnalkwl, auagy az
ew̄ fyryenek meg engeztelteffyk ęs a meg
n̄w̄z̄w̄th fyrfyu felesygeth el nehagya. Az
egyebeknek penygh) kyk hasonlatlan va-
lo hazaffagra k̄w̄teleztyk w̄nmagokath) en
mondom nem az vr Iesus ha valamely a-
tyafyu hyw kereztyen hytetlen felesygeth
ual, Es ez azzonyallath enged ryia hogy ew
vele (a hyw atyafyuual) lakozyk el ne hagy-
a azth. Es az azzonyallath ky hytetlen fyr-
yeth val ęs ez hytetlen fyr̄y rya enged
hogy ew vele lakozyk, el ne hagy-
a azth. Merth meg zentelteteth a
hytetlen fyr̄y az hyw felesy-
myath

LEVELNEK CAP. VII.

myath ęs meg zentelteteth a hytetlen felefygh a hyw fyry altal. Egyeb kypen, a ty fyaytok fertelmeteffek volnanak, mostan penyg zentek, ha penyg hytetlen (a fyrfyu) el megyen, el mennyen, merth zolgalatra nem k wtelezteteth az hyw atyafyu a vagy (hyw neneenk hugunk) effele dolgogban, de bykeffygbе hyiuth mynketh az il w isten. Merth myth tucy benne te hazzas azzony allath, ha atte fyryedeth iduezeytheted (meg tarhatodh). Auagy myt tucy benne hazzas fyrfyu, ha atte felefygedeth meg tarthatod iduezeytheted? valamy kypen vagyon, kyky feyenkynt mynth ew neky az vristen (ayandokat) oztogatta, kyky feyenkynt mynth ewteth az vr hyttha a kypen iaryon, ęs ekkypen mynden egyhazagban zerzek taneytok. k rnywl metelteteth hyuattatothe valaky?? Rya nem hyia az k rnywlmetylyst, k rnywl meteletlenfygbe hyuattatoty valaky? k rnywl ne meteltesfyk. A k rnywl metelys, ęs k rnywl meteletlenfygh (chyak) semmy de az il w isten paranchyolatynak meg tartafa. Mynden ember az hyuatalban melyben hyuattatoth benne

M ij meg

AZ CORINTOMBELIEKNEK YRTH.

meg maradyon. zolga hyuattattaly? ne legen teneked gondodra, fŵth inkab ha zabados lehech, inkab ely (a zabachyagban). Merth aky az vr Iefusban hyuattatoth zolga, az vr Iefus Christufnak zabadoffa. Azonkypenes a ky zabados hyuattatoth voolth, a, Christufnak zolgaya. Aron vytettettetek voolth megh, ne akaryatok lenny emberekek zolgay, kyky (feyenkynth) abba kybe hyuattatoth volth atyamfyay meg maradyon az vristennel. Az zŵzek felŵl penygh vristennek paranchyolatyath nem vallom, de maga tanachyoth adok, mynth irgalmafagoth nyerth (ember) az vristentwl ebben hogy hyw legyek, Aloythom (vylem) anakokaerth ezth (az zŵzefygeth) ionak lenny eh mostan valo, ielen valo zykfygyrth. Merth io embernek ekkypen lenny) zŵzefyget vyffelny). Hozza kŵteleztettely felefygethez? ne keres twle el valafth (el valasztafth) el valasztattaly felefygettwl? Ne keres felefygeth. Hogy ha felefygeth hozandaz (vendez) nem vytkeztel, es ha hogy ha a zŵz meg hazafulth bwnth nem valloth. De maga fanyarufagoth nyaualyaffagoth, az ew testegben val-

LEVELNEK CAP. VII.

vallandok e3 ilyetynek. En penygh engedek ty nektek. De ime3th mondom (zerelmes) a-tyamfyay, az idew igyen meg r3wuydeyteteth k3wuetke3yk hogy akkyknek felefygek vagy on legyenek mynthha (felefygeth) nem volna feleseg3wth sem vallananak, 3s akyk fyrnak, oly mynthnem fyrnanak, 3s akyk erwlnek oly mynth nem erwl nynek, 3s akyk vyznek (valamyth), oly mynth (ingen) sem byrnak, (vallanak), 3s akyk e vylagual ilnek, oly mynth ingen sem ilnynek. Merth el mulyk e vylagnak abra3a (3ypfyge) 3s tettetetes Ioua. Akarnalak kedygh tykteketh 3orgalmatosfagnalkwl lenny. Aky (ty3ta) 3w3, gondolya azokath, kyk az vristene, mykypen kedues legyen az vristennek. De aky felefygeth hozoth, 3orgalmatos azokrul kyk e vylage, mykypen kedues leheffen felefygynek. Meg ozlottanak e kett3wk. (Az az ileteteknek kyl3mben valo 3orgalmatosfagok vagy on) az a33onyallath 3s az 3w3. Az 3w3 gondolya azokoth kyk az vristene, hogy 3enth legen mynd testyben mynd lelkyben. Vyzontan az hazas a33onyallath. (3orgalmatos) gondolya azokoth kyk e vylage. Mykyp3 kedues

M iij leheffen

AZ CORINTOMBELIEKNEK YRTH.

leheffen az ew fyryenek. Ezth kedygh arra mondom a my tynektek haznalatoffagtokra vagon. Nem vgy mynth hogy en tewrth (nywgwth) vetnyk tynektek, de hogy azth a my tyzteffyges es ikes dologh kwueffytok, es ragazkodyatok az vristenhez mynden tytoua vonafnalkwl (fygelmetefen chyendes elmyuel). Hogy ha valaky iktelennek alkolmatlannak aloytya az ew zwzynek zyzy lyanyanak, ha el mulandh a hazaffagnak ideye, es e kypen zwkfyg lenny, a myth akar azt tegye nem vytkezyk ha hazaffagra megyen. Touabba a ky el twkyllette az ew zyuyben, zwkfygeth nem valuan, de az ew tulaydon akaratyanak hatalmath valiya, es azth vygezte az ew zyuyben, hogy meg tarchya az ew zwzefygeth, ioth tyzyn ennekokayrth a ky lyanyath hazaffagra adya, iol chyelekedyk (io dolgoth myuel.) De maga aky zwzyth meg nem hazafeytya iobban chyelekedyk (Iob dolgoth myuel). Az hazas azzonyallath kwtelezteteth (a twruynzerynth valo hazaffagra), valamyglen yl az ew fyrye hogy ha el alandyk (meghaal) az ew fyrye, zabad vele valakyhez hazaffagra akar
 menny

LEVELNEK CAP. VIII.

menny, chyak az vristenben. De maga bodog lyzen ha ekkypen meg maradh, az en tanachyom (ertelmem) zerynth. Aleytomkedygh hogy enys iflennek lelkyth yhlefeth vallom.

NYOLCHADYK CAPITVLVN.

TOuabba azok felwl (tehenhus Baranhus es egyeb oktalan allath felwl) kyk baluanyoknak aldoztaknak, tuggyuk, merth mynnyayan bwlchyefygeth (tudomanth) vallunk. Atudomány fel fuualkottath (keuylye tyzen) az zeretet kedygh ipeytyfth tyzen. Hogy ha valaky ewnmaganak teccyk hogy tudna valamyth, meeg chyak femmyth nem esmerth mykypen tudnya kelleneek. De valaky zerethy az vristenth, (Ez ember) meg esmerteteth ew twle. Azoknak ithele felwl kedygh kyk (mely hufok ytkek) a baluanyoknak aldoztatnak, tuggyuk hogy femmy a baluany e vylagon, es hogy mas iften femmy nynchyen, ha nem chyak az egy. Merth iol leheth hogy vadnak kyk mondatnak ifteneknek, akar az egben akar ith ez fwldwn, mykypen vadnak fok iste-

AZ CORINTOMBELYEKNEK YRTH.

nek ęs fok vrak, de maga mynekwnk egy iftenwnk vagyon, ky a3 atyaisfen, kybwl myndenek, Es my ew hoz3aya (vagyunk), ęs egy vr Iefus Chriftus (vagyon), kynek myatta myndenek, ęs my ew altala (vagyunk), de nem myndenekbe vagyon a3 igaz tudomány. nymclyek penygh (kŵ33ŵletek) a baluannak lelky efmeretyuel rygy elmyieuel mynd ez ideyglen, oly mynth a baluanyoknak aldo3tattath izek, ęs a3 ew lelky efmeretek myerth hogy gyarlo (erŵtelen), meg zeplŵfeytetyk. A3 itek kedyg nem ayanl mynketh a3 vristennek (kedueffe fem tyzen) fem ha endwnk valamy nekwnk tŵb nem lyzen (inkab zente nem ly3wnk), fem ha nem endwnk, valamy mynekwnk keuesb nem lyzen (fertelmesbek bwnesbek nem ly3wnk), de laffatok megh hogy valamy kypen (modon) ez ilyetyn ty zabadchyagatok (teheccyktek) meg bottranko3tataffara ne legyen azoknak, kyk gyarlo erŵtelenek. Merth ha valaky latand tygedeth kynek ertelmed (tudományod) vagyon a3 baluanyoknak aldo3oth itkek a3talaho3 le wlŵth, nem de lelky efmerethe annak a ky erŵtlen

(tudatlan

LEVELNEK. CAP. VIII.

(tudatlan) epeytetyky azoknak itelyre, kyk mely (allatok) a baluanyoknak aldoztattak?  s el veez az atyafyu ky erw telen (tudatlan), a te tudományodban ertelmedben, kyerth az Christus Iesus meg hoolth. Ilyen modon penygh bwnth tyuyn vethuen az atyafyak ellen,  s az ew gyarlo (tudatlan erw telen) lelky esmereteket megh  pphetuyn a Christus Iesus ellen vytkeztek. Ennek okaerth ha az itek meg bantya meg botrankoztatya az en atyamfyath, femmykypen nem izem en hu sthy mynd  r wkke (mynd mygh ilek) hogy az en atyamfyanak botrankoztataffara (bantaffara) ne legyenek.

KYLENCYEDYK CAPITVLVM.

Awagy nem vagyoky en apasztal (a Christus Iesusnak k uethfygyben bochyattatoth?) avagy nem vagyoky zabad? a vagy a my vr Iesus Christusfunkath nem lattamy? a vagy ty, nem en chyelekedetem vattoke vr Iesusban? Ha az egyebeknek nem vagyok apastala de maga tynektek nyluan apastaltok vagyok. Merth az en apastalfagomnak pechyete (nyluan valo

M v byzonfaga

LEVELNEK CAP. IX.

byzonsfaga) ty vattok vr Iefusban. Azen feleletem azoknal kyk engemeth kerdenek, ymez. Avagy nynchyeny hatalmunk itelre italra? a vagy nynchyeny hatalmunk hugunk neneenk azzonyallatoth (velwnk) tyftoua uyffelnwnt? mykypen az egyeb apoftolok, es vrunknak atyafyay, es a Cephas zenth Petwr? A vagy chyak ennenmagam es (zenth) Barnabas effele valo dolgokra (chyelekedetekre) hatalmath nem vallunky? kychyoda vytezkydyk az ew tulaydon zolday ual valamykoron? kychyoda plantalya az zewlwth, es az ew gymwlchybwł nem izyk? Auagy kychyoda wryzy az chyordath, es az chyordanak teybwl nem enneek? Nem de ember modya` zerynth mondomy ezeketh? nem de az twruynes vgyan ezeketh mondyay? Merth az Moyfesnek twruyneyben iruan vagyon. Meg ne kwtwzzedh a gabona nyomtato wkwrnek zayath. Nem de az wkrwkrwl gongya vagyony az iftennek? Auagy ezth altalyaba chyak my irettwnk mondyay? Merth myerettwnk irattatoth ez megh, Merth remynfygben zanchyon az, ky zanth, es a ky chypel remynfyg

Deute.
25.

AZ CORINTOMBELYEKNEK YRTH.

mynfyg alath, az ew remynfygynek ryzefy-
nek kel lenny. Ha my tynektek lelkyeketh
vetettwnk, vagy, ha my aty tefty iozakto-
koth (Itelth Italth ruhazatoth) aratandyuk?
ha az egyebek a ty rulatok valo hatalmaf-
fagnak ryzefy, myerth nem (ryzefek uolnank)
inkab my? De nem iltwnk my ez illyeten
hatalomual, de inkab myndeneketh el zen-
uedwnk hogy valamy botrankozasth (ban-
tasth) ne adyunk ne tegywnk az Christus
Iesus Euangelyomanak. Auagy nem tu-
dyatoky, hogy azok akyk az aldozatokban
chyelekednek, az aldozadbol ilnek? Kyk
az oltarnal zynetlen allonak vntalan forgo-
lodnak egetembe az oltarual ryzeth vyznek?
Ilyen modon az vr Christuf es zerzette, ho-

Mar. I.
Luc. 10

ggy a kyk az euangelyomoth hyrdetyk az
euangelyombol ilyenek. En kedygh ez ily-
etyeknek egykyuel sem iltem. Iol leheth
nem irtam ezeketh, hogy ekkypen lenne en
bennemes. Merth iob ennekem inkab meg
hálnom, hogy nem mynth ez en (ily) dy-
chyekeketemeth valaky hyaba valoya ten-
ne, Merth ha en az euangelyomoth hyrde-
tem, nynchyen oka hogy en dychyekedye-

Merth

LEVELNEK CAP. IX.

Merth 3wkfygh ennekem hogy en azth te-
gyem (predykalyak). Merth iay ennekem
ha en nem predykalandok (az euangelyo-
moth en nem hyrdetem), Merth ha az en
akaratom 3erynth ezth tendem, iutalmat
vallok, ha akaratom ellen (ha nem kynthe-
len) merth az fapharfagh (az euangelyom
hyrdetyfynek kereskedyfe) ryam (nekem)
byzattatoth (hagyattatot). Ezerth mychyoda
iutalom vagyon ennekem? Ez hogy myko-
rontan az euangelyomot predykalom, a
Christus Iesus euangelyomyath ingen (iu-
talmamnalkwl kedueffe) tegyem, ebben
hogy Gonozul ny ilyek en hatalmamual
az euangelyomban. Merth myerth hogy
zabad vagyok myndenektwl myndeneknek
ennemmagamoth 3olgaya twttem hogy fo-
kakoth az (idueffygre) meg nyeryek es lwt-
tem az 3ydoknak oly mynth 3ydo, hogy az
3ydokoth meg nyeryem. Azoknak kyk a
twtuyn alath vadnak, oly mynth twtuyn-
nelkwlvolnyk, hogy azokoth kyk a twt-
uyn alath vadnak, meg nyeryemh, azok-
nak kyk twtuynnelkwl vadnak ol mynth
volnyk twtuynnelkwl myerth nem vagyok
twtuyn

AZ CORINTOMBELIEKNEK YRTH.

tŵruynnelkwl iftennek, de a Chrifthus Iefus tŵruynynek kŵteles, hogy megh nyernym azokat kyk tŵruynnelkwl vadnak, lŵttem az gyarlaknak (erŵteleneknek) oly mynth erŵtelen hogy az erŵteleneketh meg nyeryem. Myndeneknek lŵttem myndenek, hogy altalyaba valakyket (myndeneket) meg tarthatnyk (iduezeythetnyk) ezth kedygh ty zem az Euangelyomyrth, hogy ewneky ryzefe legyek. Avagy nem tudyatoky (atyamfyay) hogy valakyk a cyelba futnak, paallyat iol lehet mynd nyayan futnak, de egy vyzy (nyery) a iutalmat? vgyuffatok (olyan modon) hogy meg fokhaffatok a palmat (gyŵzedelmet vallyatok) merth mynden ember a ky bayth vy (hanfolodyk futaffauual vetekedyk) myndeneket el zenued, (myndenektwl magat meg tartoztatya), Ezek kedyk annakokaerth hogy romlando (el mulo) koronak (iutalmat) vegyenek, my penygh ŵrŵkke valoth tŵretetlent. En nek okaerth ylmodon futok, nem vgy mynth byzontalanol, vgy vyuok en bayt (vgy hanfalodom en) nem vgy mynth e lagy egeth veruyn (fuytogatuan) de fanyargatom

AZ CORINTOMBELIEKNEK YHRT.

nyargatom nyaualgatom az en testemeth es zolgalatra kyzereytem hogy valamy mondon ne legyen, hogy mykoron egyebeknek (az Euangelyomoth) predykalnam ennemmagam gonoz (faytalan) ne legyenek.

TYZEDYK CAPITVLVM.

NEm akarom kedygh (zerelmes) atyamfyay hogy ne tudyatok, hogy (merth) a my atyaink myndh nyayan kwd alath voltanak, es mynd (feyenkynth) a veres tengeren altal mentenek, es myndnyayan a Moyfesben meg kereztelkettének a kwdben es az tengerben, es myndnyayan azon egy lelky itketh (a mynnath) ilykvala, es mynd feyenkynth azon lelky italth yzaak vala. Merth izonak vala a lelky kew zyklabol, ky ewket kwvety vala, a kew zykla keddygh az Chriftus Iesus volth. De az ilw iften fokakoth ew kwzzwlek nem dychyrth (Ioua nem hagyot nem keduelth) mert a kyetlenben le verettenek (le omlottanak). Ezek kedygh mynd mynekwnk pyldak (iegyek) voltanak, hogy ne lennynk gonoz dolgoknak kyuanoy, mykypen azokes kyuantanak

LEVELNEK

CAP. X.

uantanak (kyuanatofok voltanak). Se baluany kyp imadok (tyztelw̄k) ne legyetek, mynth ew k̄w̄zzw̄lw̄k nymelyek, mykypen iruan vagyon. Le wlth a nyp hogy enneek^{Exo.32} ęs inneek, ęs fel kelynek Iachyany (iatykra). Se ne paraznalkodyunk mykypen ew k̄w̄zzw̄lw̄k nymelyek paraznalkottanak, ęs le verettetenek (egycyerfmyndh) egy nap huzon három ezeren. Se meg ne kyffyrchywk az Chrıstufth, mykypen nymelyekes ew k̄w̄zzw̄lw̄k meg kyffyrtettyk, ęs a kygyoktul el veztenek (meg w̄llettenek), fe ne zugogyatok morgodyatok, mykypen ew k̄w̄zzw̄lek nymelyekes (zugodtanak) morgodtanak, es meg w̄llettettenek (el veztenek) a meg w̄lw̄twl az iftennek (el veztw̄ neminemw hatalmassaga myath). Mynd ezek kedyg pelda kypen tw̄rtyntenek ew nekyk (az zydoknak). Megh irattanak kedygh mynekwnk intyfw̄nkre (dorgalafunkra), kykre (my ryank a heeth) idewknek vtolfo vygey hatary iw̄ttenek. Annak okaerth a ky wnwn maganak techyk hogy al, meg lassa hogy el ne effyk. Kyffyr tet tykteketh meg nem fogoht, (ryatok nem zalloth), ha nem
embery

embery) aza3 kwnnyen ellene alhatas). Merth hyw kegyes az ilw iften, ky nem hagy tykteketh meg kyffyr tetny, annak felette a myth tehettek, fwth tyzwn a kyffyr tetuel egyetembe, twrtynetet (efeteth haznoth), kyuel el zenuedheffytek (meg gywzYTEK). Mynek okaerth ennekem zerelmetes (atyamfyay) fuffatok (tauozzatok) el a baluanyoknak tyz telyfytwl, mynth bwlchyeknek vgy zolok, Itylyetek meg tynmagatok, a myth mondok. Az adomafnak meg aldafnak, hala adafnak pohara, kyth my meg aldunk, nem de az Chriftus Iefus vyrynek kwzwfeytefe ryzefeytyfey? A kenyer kyth meg zegwnk nem de az Chriftus Iefus teftynek kwzwfeytyfe ryzefeytyfey? Merth egy kenyer, egy tefth fokan vaghyunk. Merth mynnyayan vgyan azon egy kenyerbwl ryzefek vgyunk, laffatok az Izrael nypyth tefth zerynth, nem de akyk az aldozatokoth izyk. Az oltarnak (az zenth helnek ryzefy? myth annak okaerth mondok, hogya baluany valamychyoday? a vgy a myth az baluanyoknak aldoznak az aldozath valamychyoday? valam y tehetwy arthatoy? nem de imezth mondom,

LEVELNEK CAP. X.

dom, hogy a myth, (a mely allatokoth) a poganok aldoznak, az űrdűgűknek aldoznak, ęs nem iftennek. Nem akarnalak kedygh tykteketh az űrdűgűknek tarfay ryzefy lennetek. Nem ihatyatok meg az vrnak (vr Iefusnak) poharath, ęs az űrdűgűknek poharath. Nem lehettek ryzefy az vr Iefus aztalanak, es az űrdűgűk aztalanak. Avagy (kyfyrgetywky ęs haragra) ingerlywky ay vristenth? Nem de erűsbek vagyunky ew nalanal. Myndenek (mynden ytkek) alkolmatofok ennekem, de nem myndenek haznalnak (az gyarlo atyafyaknak). Myndenek ennekem illenek alkolmatofok, de nem myndenek ipeytnek a hydben erűseytyk) az atyafyakoth (fenky ne keresse azth a my űue (wnűn maga haznalatyara vagyon) de kyky mynd keresse a my mafe, mafnak haznalatyara vagyon. Valamy a myzarzegbe arultatyk megh egytek. Semmyth rayta nem kerdezkeduyn (ha baluannak aldozoth hus a vagy nem) az lelky esmeretyrth. Merth az vristene e fűldh ęs (ew benne valo) telyeffygh. Hogy ha valaky az hytetlenek kűzzűl (poganok kűzzűl) hyuand itelre,

N. ęs el

AZ CORINTOMBELIEKNEK YRTH

ęs el akartok menny, valamy oth tynektek
 elwtwǵbe tytettetyk (zabardon egyetek,) fem-
 myth nem kerdezkeduyn az lelky esmeretyr-
 th. Hogy ha valaky tynektek mondangya,
 ęz a baluanyoknak aldoztatoth, benne ne e-
 gyetek azyrth (az atyafyuerth) a ky meg ie-
 lentette, ęs az lelky esmeretyrth. Merth az
 vristene efwldh, ęs ęzfwdnek telyeffyge. a lel-
 ky esmeretyrth kedygh mondom, nem a ty-
 edyrth de ama mafeyrth. Merth az en zaba-
 dfagom myert ytyltetyk mafember lelky
 esmeretytwl. Hogy ha en hala adafaual (az itel-
 ben) ryzefwlwk myerth ennekokaerth enne-
 kem gonoz mondattatyk, kyerth en (az ilw-
 iftennek) halakoth adok? Annak okayrth
 akar egyetek akar igyatok akar myth my-
 uelyetek, myndeneketh az ilw iftennek dy-
 chywfygyre tegyetek. Meg bantafnalkwl
 (gonoz pylda adafnalkwl) legyetek mynd zy-
 doknak mynd gwrwǵwknek, mynd az iften
 egyhazanak (hyw gywlekezetynek) my-
 kypen enmagames myndenek által mynde-
 neknek kedues vagyok (hozza adom maga-
 moth) nem kerefuyn az en tulaydon en ma-
 gam haznalatoffagomoth, de a fokaketh fok
 embere

LEVELNEK CAP. XI.

embereketh) hogy iduezwlyenek.

TYZEN EGYEDYK CAPITV.

ENnekem k̄wuetw̄ym legyetek, mykypen en ęs (a Christus Iesufnak) k̄wuetw̄ye vagyok, dychyrlek kedyg tykteketh zerelmes atyamfyay hogy minden volta kypen en rulam emlekeztek (elmytekbe tartotok) ęs mykypen attam (predykallottam) tynektek az paranchyolatokoth (az zerzysfeketh,) vgy tartyatok. De akarom en (zere th̄w̄ atyamfyay) hogy tudyatok erchyetek hogy mynden serfyu feye az Christus, az azzonnyallatnak kedygh feye, a fyrfyu a Christus feye penygh az ilw̄ isten. Mynden imakozo a vagy profetalo (isteny dologrul iw̄uendw̄ mondo) fyrfyu, be fedeth fw̄uel (valamyth valuan az ew feybe) meg rutyetya (meg ikteleneyty) az ew feyth. Mynden azzonnyallath kedygh imakozuan a vagy profetaluan, Be nem fedeth fewuel, meg rutyetya (meg ikteleneyty) az ew feyt. Merth zinthe olyatyn altalyaba mynth ha hayat el nyrtyk volna. Merth ha be nem fedeztetyk az azzonnyallath, tahath (a haya) el es nyretteffyik.

N ij De ha

AZ CORINTOMBELYEKNEK IRTH.

De ha ruth iktelen az azzonyallatnak meg nyrettetny a vagy hayathel borotualtatny, tahath a feye be fedeztesfyk (be ffeleleztet-fyk). A fyrfyu penygh be ne fedye az ew fe-yeth, (myerth hogy) merth istennek abraza es dychywfyge, de az azzonyallath a fyrfyu-nak dychywfyge. Merth nem a fyrfyu va-gyon (teremteteth) az azzonyalladbol, de az azzonyallath a fyrfyubol. Sem kedygh nem teremteteth a fyrfyu az azzonyallatyr, de az azzonyallath a fyrfyuerth. Annak okaerth az azzonyallath hatalmat (hatalmassagot az az fydelek) valyon az ewfeybe az angyalokyr, es, de maga sem a fyrfyu az azzonyallatnal-kwl, sem azzonyallat a fyrfyunalkwl (nyn-chen) az vrbán vristenben. Merth myky-pen az azzonyallath a fyrfyubol vagyon, akypen a fyrfyu es az azzonyallat myath, myndenek kedygh az vristenbwl. Ty kw-zwtetek itylyetek megh, hogy ha ikes (alkolmatos) az azzonyallatoth hayadon fw-uel istenth imadny? Nem de meeg a termy-zetes erre taneyte tykteketh, hogy a fyrfyun-ak gyalazattyara (zydalmassagara) vagyon ha hozzu meg bochyatot (meg neueth) ha-
yual

LEVELNEK CAP. XI.

yual lend. Vyzontan az azzonyallat ha az ew
 hozzu hayat meg neuely, dychywfygyre (ik-
 effygyre) vagon, annak okayrt merth az
 ew hozzu haya fedezyfyr (fydelyrt) ew neky
 adattatoth. Touabba ha valaky lattatyk
 haborkodo vetekedw (ty kwzwttetek) len-
 ny, my effele zokafth nem tartunk vallunk,
 fem az vriftennek egyhazay. Imezth de ma-
 ga paranchyoluan nem dychyrem, hogy
 nem iobra (nem ioob chyelekedetekre) de
 gonozbra gywltwk wzue. Merth leg elwz-
 zwr mykor wzue gywlekeztek az egyhaz-
 ban, hallok en ty kwzwttetek vyzaltatafo-
 koth (vyzzauonafokoth paart wtyfeket) es
 valamy ryz zerynth hyzemes Merth zwkfy-
 gh (alkolmas) ozlaffokot es (tyftoua hayla-
 fokot parth wtyfeket) ty kwzwttetek lenny,
 hogy akyk iok (dychyreteffek), nyluan le-
 gyenek meg ielenteffenek ty kwzwttetek,
 Annak okaerth mykoron gywlandetek egy
 herre egyetembe, nem illyk (fem alkoholma-
 tos) az vrnak vachyorayat ennye (ennetek).
 Merth ky ky kwzwwletetek az ew tulaydon
 vachyorayat elwzw elw vezy az itelben az
 iletire. Egy kedygh (nymely kwzwwletetek)

AZ CORINTOMBELIEKNEK YRTH.

ehezük, (mas) amaz kedygh ryzegh. Nem de vgyan nynchyeny hazatok az itelre es az italtra. Nem de az istennek egyhazath meg vtalyatoky? es meg zygeneytyteky meg gy-alazatoky azokoth akyknek nynchyen? (ennyk ynnyuk)? Myth mongyak tynektek? dychryeleky tykteketh? ebbe nem dychrylek. Merth en az vr Iefustul vwttem, melyeth tynektekes attam (mondottam) hogy az vr Iesus Christus a mely eyel el adattatek (arultateek) vyue a kenyeret, es mynek vtanna halakot twt (adoth) volna, meg zele zegee, es monda. Vegytek es egyetek ez az en testem, ky tw yrettetek (a ty idueffegtekerth) el arultatyk (el zeldeltetyk, meg zegettetyk) ezt tegytek az en emlekezetemre. Azonkypen azonmodon a poharth es (a kelyhetes) mynek vtanna a vgy vachyorath meg wtte volna, monduan. E pohar e kelye, az en vyrembe wy twruyn, ezt tegytek, vala menyzer iuandotok, az en emlekezetemre. Merth vala menyzer vala hanzor endytek e kenyereth, es e poharbol kelyebwl iuandotok, az vrnak halalath wzenytwk (wzennyetek ielenchytek (a myg el iwuedh az v-

tolfo

LEVELNEK CAP. XI.

tolfo ityletre. Ennek okaerth valaky endy e kenyereth ęs (a vagy) iuangya az vrnak poharath myltatlan az vrnak (vr Iefusnak) teftynek ęs vyrynek Bŵnŵfe vytkefe lyzen. De maga meg probalya (meg hanyyaveffe Ioua hagyja) az ember ewnŵnmagath, ęs e kypen ez ily draga keneyrbŵl egyk, ęs ez yl zent poharbol igyk. merth ualaky ezy ęs yzza myltatlan, ityletet (karhozatot) ewnŵnmaganak ezyk ęs yzyk, megnem ityluyn meg nem efmeruyn az vrnak teftyth. Ennek okaerth ty kŵztetek fok (gyarlok) ęs erŵtelenek betegek, ęs fokan (meg hálnak el aloznak). Merth ha mynnen magunkoth iol meg hanyuan vetuyn itylnŵk ityltwk volna, altalyaba femmykypen (karhozatra) nem ityltetwnk volna. De mykoron ityltetwnk, az vrtul (vryftentwl) meg dorgaltatunk (meg fanyargattatunk (hogy e vylagual) e vylaghoz) ragazkodo hytetlenekuel, egyetembe ne karhoztaffunk. Annak okayrth ennekem zerelmes atyamfyay, mykoron ŵzue gywltŵk az itelre ky ky mynd) egytek a mastokoth meg varyatok. De hogy ha valaky kŵzzŵletek meg ehezyk, othon haza-

AZ CORINTOMBELYEKNEK YRTH.

nal egyek, hogy a karhozatra (karhoztatafra ityletre) w̄zue ne gywletek. Atw̄b ęs egyeb, dolgokoth kedygh, mykoron (oda ty hozzatok) menendek, mynd meg zerzem.

TYZEN KETTEw̄DYK CAPIT.

TOuabba a lelkyek felw̄l lelky ayan-
dokokrol zeretw̄ atyamfyay, nem a-
karom en hogy ty ne tudyatok. Merth tu-
dyatok hogy ty poganok voltatok, ęs a
nema baluanyokhoz mykepen vytettw̄k
vala w̄keth k̄wuethuen. Annakokaerth
meg ielw̄ntem (megh nylathkoztatom) en
tynektw̄k hogy fenky (femmynemw) z̄wme-
ly iftennek l̄wlke myath (yhlefebw̄l) zoluan
gonojth nem mond a Iefusnak, ęs wteth
nem atkozsa, es fenky nem mondhatya
vram Iefus, hanem cyak zenth lelwk iften
altal. Az ayandokoknak kegyg (kylw̄mb
kylw̄mb) oztafy vadnak, de vgyan egy zenth
lelw̄k iften, ęs az zolgalatoknak (safarfagok-
nak) oztafy vadnak, de vgyan egy az vr, ęs
a cyelekw̄detwknek oztafy vadnak de, vgy-
an azon egy iften zerezuen (cyelekw̄duen,
ky cyelekw̄dyk) myndw̄nw̄keth myndw̄-
nw̄kbe

LEVELNEK. CAP. XII.

nŵkbe, Myndŵnnek (kynek kynek) kegyg adattatyk az zenth lelŵknek megh yelŵntefe, myndŵnnek az ŵnnŵn haznara. Merth nemelynek az zenth lelŵk (iften) által adattatyk bŵlcyecegnek bezedede, nemelynek kegyg tudomannak (efmerethnek) bezedede vgyan azon zenth lelŵk által. Nemelynek kegyg a hyth vgyan azon zenth lelŵk által. Nemelynek penyg megh gyogytafoknak vygazytafoknak ayandoky vgyan azon zenth lelŵk által. Nemelyeknek penyg iozagoknak tehethcyegŵgnek erŵs cyelekŵdety. Nemelyeknek kegyg (iŵuendŵbe valo dolgoknak) profetalafa. Nemelyeknek kegyg lŵlkŵknek (yhlefŵknek) valogatafy (efmerety) Nemelyeknek kegyg nyelweknek (kwlŵmb kwlŵmb) nemey. Nemelyeknek penyg nyelweknek magyarazafa (hafogatafa). De mynd ezŵketh az egy ęs vgyan azon (zenth) lelŵk (iften) cyelekŵdy zŵrzy, el oztogathuan (az ŵ tulaydon ayandokyth) kyualkypen myndennek (feyenkynth) | a mykypen ew akarya. Merth mykypen a tefth (embernek teste) egy, ęs fook tagokoth val, mynden tagok penyg egy teste, myerth fokban

AZ CORINTOMBELIEKNEK YHRT

vadnak egy egyz tefth, e kypen a Christus Iefuses. Merth egy lylek myath egy zenth lylek isten altal my mynnyayan egy testbe kereztelkettwnk, akar zydok akar gwrw-gwk, akar zolgak akar zabadoffok. Es myndnyayan (feyenkynt) egy lelkeh ittunk. Merth (az egyz) tefth, nem egy tagh, de fok tagok. Ha a lab mondyá, nem vagyok keez, nem vagyok a testbwl, nem de ennekokaerth nem a testbwl vagyony? Es a fwl ha mondyá, nem vagyok en zem, nem vagyok en a testbwl, nem de annakokaerth, nem a testbwl vagyony? Ha az egyz tefth (chyak) zem, hol vagyon a hallas (a fwl)? Ha az egyz tefth, hallas (fwl) hol vagyon az illatozas (zagolas)? Mostan kedyg az ilw isten el rakta a tagokoth, myndenyketh kyualt kyualt kypen a testbe mykypen akarta. Hogy ha mynden (tagok) volnanak egy tagh, hol volna az egyz tefth? mostan penygh a tagok fokban (vadnak) de a test egy. De az zem nem mondhatya a keznek, nem zwkws vagyok en tenaladnalkwl, a vagy efmeeglen a few (nem mondhyatya az ew) labaynak, nynchyen ennekem zwkfygem tynalatoknalkwl.

Swth

LEVELNEK CAP. XI.

Swth nagyval inkab a mely tagok a testnek lattatnak inkab gyarlobaknak erwtelembeknek lenny inkab zwkfygefek, es a mely (tagokoth) aleytunk tyzteletlembeknek (kewesb tyzteffygefeketh a testnek lenny) azoknak byueb (nagyub) tyzteffygeth kwrws kwrwl zerzwnk (tyzwnk) es a my (latafra nyzfre) iktelen tagaynk, bwfygesb ykeffygeth el fedezyfsth valnak. Touabba a my ik-es, zep tagaynk, nem zwkwfwk (el fedezyfeknelkwl) de az ilw iften wzue egyetembe tymportalta (zerzette) a testeth, annak (a tagnak) kynek fogyatkozasa vala, nagyub (bwfygesb) tyzteletet aduan, hogy vyzha vonas (tytousa valo haborufagh) ne legyen a testbe, de egyetembe a tagok egyk a mafykyrth egyenlwkypen valo zorgalmatoffagoth vyfelyenek. Es akar (fayadalmat) zemuegyen egyk tagh, ew vele egyetembe zemuednek (a twb) mynden tagok. Akar kedygh dychyekettetyk (tyzteffygeth) wal egy tagh, echerfmynd vele egyetembe wrwlnek mynden tagok. Ty kedyk vattok a Christusnak teste, es tagay ryz zerynth. Es nymelyeketh zerzeth (veteth) az ilw iften az egyhazban, legelwzwr

AZ CORINTOMBELYEKNEK YRTH

elw̄zwr apoftolokot. Annak vtanna profetakotk, touabba doct̄orokot, ozton hatalmaffagokoth (erwketh). Annak vtanna meg vygaztaffoknak (iogeytafoknak) ayandokyt, segychygeket (taplalafokot), byrodalma-koth nyelueknek (kylwmb kylwmb) nemyth. Nem de mynd apoftoloky? nem de mynd profetaky? nem de mynd doctoroky, nem de mynd hatalmaffagoky? nem de myndenek valyaky a meg yogeytaffoknak ayandokyt? Nem de myndenek nyelwekuel zolnaky? nem de myndenek magyaraznaky. K̄wueffytek kedygh a ioob nemesb haznalatof ayandokokot. Ennek vtanna meeg ezeknel es felyeb valo (nemesb) vtat tynektek mutatok (ielentek.)

TYZEN HARMADYK CAPIT.

HA embereknek es Angyaloknak nyelweykvelzolok, zeretetem kedyg nem lyzen, lw̄ttem en chyengw̄ ercyee (reze) a vagy pengw̄ chymbaloma. Es ha vallandok iw̄uendw̄ mondasnak profeciayath, es tudandok mynden tytkokoth, es mynden tudomanth, es ha vallok mynden hyteth, vgy
annyra

LEVELNEK CAP. XIII.

annyra hoky a hegyeketh helyrwl el indey-
tom, zereteteth kedygh ha nem vallok, (ze-
retetem nynchyen) femmy vagyok. Es ha el
oztandom zegynyeknek itelyre mynden en
byro marhaymoth, ęs ha adom az en teste-
met, hoky meg igetteflem, zeretetem kedyg
nynchyen, femmyth nem haznal ennekem.
Az zereteth bykeffyges, kegyes (kegyelmes
chyendez) az zereteth (mafra) nem irygke-
dyk, az zereteth nem vak merw chyacyo-
go, nem fualkodyk fel, nem tyztesffygh ky-
uano (nem vtal egyebeketh megh) nem ke-
refy az okotakyk wueyre (az ew haznalatoffa-
gyra, elwwe mentyre volnanak) felnem in-
gerlettetyk, nem gondol gonozth, nem erwl
az hamyffagrul, de egyetembe erwl az igaffa-
gon, myndeneketh el vyfel myndeneketh,
hyzen, myndeneketh remyl, myndeneketh
el zemued. Az zereteth (foha haznalny meg
nem zwnyk) foha ky nem efyk, Akar a pro-
feciak el twrwlteffenek (femmye legyenek),
akar a nyelwek meg zwnnyenek. Akar a
tudomany el twretteffyik merth chyak ryzze-
rynth (mostan e vylagon) efmerwnk (tudo-
manyonk vagyon) ęs chyak ryz zerynth pro
fetalunk

AZ CORINTOMBELYEKNEK YRTH

fetalunk, de mykoron el iwuend az, a my tŵkylletes, akor el tŵrŵltetyk el tŵrettetyk a my (moſth chyak) ryz zerynth vagyon. Mykor gyermek valyk, zolok vala mynth gyermek, ertek vala mynth gyermek, gondolok vala mynth gyermek. De mykoron my helth (tŵkylletes) fyrfyu lwk femmye twm (el tŵrlym) az gyermekfygeketh. Merth moſtan (e vylagon nyzwk) tykŵr altal mefyben (mefekypen), akor penygh zynrwl zynre (archarul archara, moſtan eſmerem ryz zerynth, akor kedyh meg eſmerem mykypen en meg es eſmertetem. Moſtan kedyg (nalunk vadnak) lakoznak a hyth, remynfygh, zereteth ez harmak, de ezek kŵzŵth, yelesb naysfago az zereteth.

TYZEN NEGYEDYK CAPITV.

Kŵueffytek mynden wgekezethuel, a tyamfyay) az zereteteth, ewzytek (fogdoffatok) a lelkyekek lelky dolgokot de maga ynkab hogy profetalyatok (az az, az zenth irafnak lelky zerynt valo magyarazatyat az atyafyaknak idueffygekre bezyllyetek). Merth ky chyak nyeluel zol (zenth
lylek

LEVELNEK CAP. XIII.

lylek yhlyfybwl ifteny tytkokoth). Nem em bereknek (tanufagokra) zool, de iftennek, merth fenky nem halya, de lelkyuel (chyak zouaual), bezyl mond ifteny tytkokoth. de aky profetal, (zent irafth, magyaráz, hafogath), embereknek zool (a hydbe valo) ipeytyfth (gyarapozafth) ęs a iora valo onzollafth, ęs (az ęrwk iletnek vygaffagat) vygaztalaft. Aky nyeluel zool, egyebeknek ertelmeknelkw, chyak wnnwn magat ipeyty, de aky profetal zent irafth hafogat, a hyw kereztyeneknek gywlekezetyt ypeyty. Akarlak kedyg tykteket mynd nyeluekvel zolnotok, de maga inkab hogy profetalyatok (zenth Iraft magyarázatok). merth nagyub az a ky profetal, hogy nem mynth az a ky (kylwmb kylwmb) nyelvekuel zool bezyl, hanem ha meg magyaráza, hogy a hyw gywlekezeth ypeytyfth (tanufagoth) vegyen. Mostan kedyg (zerelmes) atyamfyay, ha menendek en tyhozhatok, nyeluekuel zoluan, myth haznalok en tynektek? hanem zoloken tynektek a vagy meg yelentys altal, a vagy ifteny bwlchyefygh altal, a vagy profetalas altal, a vagy tudomány altal? fewth meeg az lelketlen allato

AZ CORINTOMBELYEKNEK YRTH.

len allatokes, akyk valamy 3ooth tyznek, mynth a fyp a vagy a hegedw, ha zeep alkotatos (valogatafth) az ew zengyfekel) 3ouokwal), nem adandnak (nem tendnek) kychyoda efmery megh a fyp mynemw tenorth 3ool? Merth ha atrombyta byzontalan 3ooth (trombytalafth) adand, kychyoda zerzy magat a hadba? Ezen kypen ty es a nyelw altal, ha yegzŵ (erthelmes) bezydeth nem adandotok (nem tendetek), Mykypen erthetyk meg, a my mondattatyk? Merth chyak ez (laagy) egbe (hyaba) 3oltok. Oly nagyfok, tudnya mynth, 3ooknak nyelueknek (kylŵmb kylŵmb) nemey vadnak e vylagon, es ezek kŵzŵl chyak egyk fem nyma. Annak okaerth ha en nem tudandom a 3onak ereyth iegyezyfyth, lyzek en annak a ky 3ool idegen nyeluw es a ky 3ool, ennalam (lyzen) idegeny nyeluw. Ennekokaerth ty es (zerethŵ atyamfyay) myerth hogy a lelky zenth yhlyfeknek kŵuethŵy vattok, az anyazentegyhaznak ipeytyfyre kereffetek (kereskegyetek) hogy byuelkedyetek ielesbek legyetek. Annak okayrth a ky chyak nyeluel 3ool, imadyon, hogy magyarahaffa es

haffogat

LEVELNEK CAP. XIII.

(hafogathaffa es). Merth ha chyak nyeluel imadkozom, az en lyhelyfem imadkozyk, de az en elmym gymwlchnelkwl vacyon, (hazonnalkwl vacyon) Mychyoda annak okayrth? (my volna hasznos)? imez, imadkozom (lylekuel) lyhelysfuel, de imadkozom elmymueles. Ineklek lyhelysfemuel, de ineklek elmymmueles. Merth ha dychyreteth (aldafth) mondandaz (az vristennek) lyhelysfuel, (nyelw altal valo lelky malasztual) a ky tudatlannak helyth be twlty, (az az a mely tudatlan oth vacyon) mykypen mondya az amenth, (vgy lygyen) a te halaadafodra? Merth nem tudya myth monda. Merth iol leheth te teg iol halaadafth, de a mas nem ypeytetyk. Halakot adok en az en iftenemnek, hogy inkaab (nagyubban) zolok en nyeluekuel, hogy nem mynth ty myn nyayan. De az egy anyazent egy hazban inkaab akarok wth igyketh (az az keues bezydeth) az en elmymuel zolnom, hogy egyebeketes taneychyak, hogy nem mynth tyz ezer igyketh (az az fokoth) nyeluemuel. Atyamfyay, ne legyetek ertelmetekuel gyermekek, de gonozfagual gyermekek legyetek, ertelmetekuel (ezetek-

O

uel kedyg

AZ CORINTOMBELIEKNEK YRTH.

Efa. 27 uel) kedyg tŵkylleteffek legyetek. A tŵr-
 uynben iruan vagyon kylŵmb kylŵmb ny-
 eluekuel ęs kylŵmb kylŵmb ayakakual 30-
 lok en e nypnek, ęs meegh ekkypen es nem
 hallanak engemeth, mongya a3 vristen. En-
 nek okayrth (ezenkypen) a nyeluek yegyrt
 vadnak, nem a3oknak a kyk a Christufban
 hyznek, de a kyk nem hyznek. Esmeglen a
 profecia (3ent Irafnak magyara3afa) Iegywl
 vagyon), nem a hytetleneknek, de a hyuek-
 nek. Ennek okayrth ha mynd a3 anyazenth
 egyha3 ŵ3ue gywlekŵzyk, ęs myndenek
 nyeluekuel 3olandnak be menendnek ke-
 dygh tudatlanok, a vagy hytetlenek, nem de
 mondnagy tykteketh bolondoskodny? Ho
 hogy ha mynnyayan profetaltok (3enth Ir-
 afth hafogattok magyara3tok, be menend
 penygh ty hozzatok a hytetlen a vagy a tu-
 datlan, meg feddettetyk myndenytektŵl
 meg ityltetyk (meg hantatyk vettetyk myn-
 denytektwl) ęs ekkypen a3 ew 3yuynek tyt-
 kay meg nylatkozatnak, ęs ekkypen (a fŵl-
 dre) archayara le buruluan, imagya a3 ilŵ
 iftenth, valuan (monduan) hogy a3 iften
 byzonyauual ty bennetek vagyon. My do-
 logh taha

LEVELNEK CAP. XIII.

logh tahath ennek okayrth atyamfyay? valamenezet w̄zue egyetembe gywltw̄k, ky ky kw̄zzw̄letek feyenkynt ineklyfth (dychyretet) val, tARTH, tanufagot (taneytafth) val, nyelueth val (yhlysbw̄l valo) meg ielenyft (profetalafth) val, magyarazatot val. Myndenek (egytek mastoknak) epeytyfyre legyenek. Akar valaky (kw̄zzw̄lek nyeluel zool, (effele zolas) kettwtw̄k altal legyen, a vagy mentwl felyeb három zemyl altal eztes változlatoffon (egyenkint, zeruel) es egy magyaraza. Ha penyg magyarazo nem lenndh, vezteglyen (a gywlekezedben anyazent egyhazban), de chyak ewnw̄n maganak zolyon es iftennek. A profetak kedygh ketten a vagy harmon bezylyenek, es atw̄bby iol meg hannyak vefyk (meg ityleyk) hogy ha masnak egyebnek vgyan ottan kw̄zel wlw̄nek a profetalas meg ielentetyk, az elfew vezteg halgaffon. Merth feyenkynt mynyayan profetalhattok, vgy hogy mynnyayan tanulyanak, es mynnyayan meg vygaztalafth (istenben vydam zyueh vegyenek), es a profetaknak lelkek yhlyfek, a profetaknak (a tw̄b profeta bezydynek alaya) vettet-

O ij nek

AZ CORINTOMBELYEKNEK IRTH
 nek (engednek). Merth az ylŵ iften nem ha-
 boruffagnak (kylŵmbŵzyfnek, vyzza vo-
 nafnak) zerzŵye (lelŵje feye) de bykeffyg-
 nek, mykypen az zenteknek mynden gywle-
 kezetekben. A ty azzonyallatytok az anya
 zent egyházagban veztegyenek. Merth nem
 engettetett ew nekyek zolnyok, de hogy ve-
 zteg halgatok, (engedelmesek) legyenek,
 Gene.³ mykypen a tŵruynes mondya. Hogy ha va-
 lamyt tanulny akarnak, othon az ew fyryŵ-
 keth meg kergyk. Merth iktelen azaazzonyal-
 latoknak az gywlekezedben zolny. A vagy
 ty twletek zarmazotthy iwthy az elŵ iften-
 nek bezyde? A vagy chyak ty ryatoky (ko-
 ryntombelyek az iftennek bezyde) eŵtthe.
 Ha valaky kŵzzŵletek laccyk profetanak
 lenny a vagy lelky (ifteny ayandokot vŵth
 embernek) lenny, eŵmerye meg a my dolgo-
 kot irok tynektek, merth az vristennek pa-
 ranchyolaty (ezek), ha penygh valaky nem
 tudya nem eŵmery meg (akar ōha ne tudya)
 ſne eŵmerye. Annak okayrth zerelmes atyam
 fyay erre (zynetlen) zorgalmatoſon wgyekez-
 zetek hogy profetalyatok (zenth irafth haso-
 gaffatok magyarazzatok). Es nyeluekuel
 zolny

LEVELNEK CAP. XV.

zolny (fenkyt) meg ne tylchyatok. Myndenek alkolmatofson ęs rendh zerynth zer taffual legyenek

TYZENETEDYK CAPITVL.

MEg ielentem (meg esmertetem) kedygh tynektek zerelmes atyamfyay az euangelyomoth, kyth hyrdettem predykallottam tynektek, kyth (en twlem) el es vwttetek, kyben allotokes, ky myath iduefgyetes nyertek a mykypen hyrdettem en tynektek, ha tartyatok, ha nem ha hyiaba hyttytek. Merth attam (predykallottam) tynektek azth, melyet enes (az ilw istentwl) vwttem vala, hogy az Chriftus Iefus meg holth volth a my byneyncyryth az irafok ^{Efa. 52.} ze-2. ^{Pet. 2} rynth, ęs hogy el temetteteth volth, ęs hogy ^{Pfal. 21} Zacha. ^{12.} fel tamadoth volth harmadnap halottaybol, az Irafok zerynth, ęs hogy lattatoth (fel tamadafa) vtan Cefafnak, annak vtanna a ma tyzenkettwknek, annak vtanna lattatoth twbbeknek ecyerfmynd wth zaaz atyafyaknak kyk kwzzwl fokan vgyan vadnak mynd ez may napyklan, nymelyek kedygh el es alluttanak, (meg holtanak). An-

Oij nak

AZ KORINTOMBELYEKNEK YRTH
nak vtanna lattatoth Iacabnak (a Christus Iefus atyafyianak), azutan mynd (a kŵuet-
chygeth hyrdetŵ) apaftaloknak legh vtol-
zor penygh myndeneknel, oly mynth idet-
lennek lattatot ennekem es, merth en vagy-
ok az apoftolok kŵzzŵl mentwl kyffebb, ky
nem vagyok mylto (alkolmatos), apaftal-
nak mondathnom, neueztetnem. Annako-
kayrth hogy haborgattam en az iftennek
anya zenth egyhazath, de iftennek malaŷtya-
bol (keduybŵl fegedelmybŵl) vagyok, am
my vagyok. Es az ew malaŷtya (kedue) ky
enbennem volth, haznalatlan (wres, meddŵ)
nem volth, de bwfygesben hogy nem mynth
azok myndnyayan munkalottam, de maga
nem en, ha nem iftennek malaŷtya, ky en
velem vagyon. Annak okayrth akar en akar
wkh, illyenkypen predykallottuk, es ylyen
modon hyttytek. Hogy ha az Christus Iefus
predykaltatyk halottaybol fel tamadotnak
lenny, mykypen mondyak nymelyek ty
kŵzzŵletek, hogy a halottaknak fel tamada-
fa nem volna, Merth ha a halottaknak fel ta-
madafa nynchyen, a Christus fem tamadoth
fel. Hogy ha a Christus Iefus fel nem tama-
doth

LEVELNEK CAP. XV.

doth, chyak hyaba valo a my predykacyonk hyaba valo kedygh a ty hytetekes, talaltatunk penygh my, az istennek hamyf byzonsafgyes, merth byzonsag vallasth tyzwnk az isten felwl, hogy (halottaybol) fel tamasztotta a Christusth, kyt fel nem tamasztoth ha a halottak fel nem tamadnak. Merth altalyaba ha az halottak fel nem tamadnak a Christus sem tamadot fel, hogy ha a Christus fel nem tamadoth chyak hytsagos (hyaba valo) a ty hytetek, meeglen a ty byneytekben vatok. Annak okayrth akyk es a Christusban el aluttanak, el veztenek (el karhoztanak) ha chyak ez mostany valo yledben az Christusban remynfygwnc vagyon, mynden rendbely emberekneel nagyual nagyub nyomorultak vagyunk, mostan penyg (nyluan tudyuk) hogy a Christus hallottaybol fel tamadot. Azoknak akyk el aluttanak (meg hol tanak) volth, Elsew zengeye kezdetek volth. Merth mynekutanna a halal ember altal lwn, a halottaknak fel tamadasa es ember myat lwn. Merth mykypen Adam myat Adam bwne myath, myndenek, (mynden emberek) meg halnak, azonkypen a Christus Iesus

AZ CORINTOMBELIEKNEK YHRT

ftus Iefus altal myndenek meg ileztettetnek, ky ky penyg az ew tulaydon rendyben, az elfew (fel tamadasnak) zengeye a Christus. Annak vtanna azok, akyk Christuse (az ew itylyffyre valo) iwuetelyben, legottan (a fel tamadasnak, ityiletnek) vyge lyzen, mykor adangya (a Christus Iefus) az orzagoth az ilw istennek es az ew atyanak, mykor el twrendh femmye tyzen mynden (e vylagy) feyedelemfygeth, es mynden hatalmassagot, es erwfflygeth. Merth zwkfyk wteth vralkodny mynd adyglan, myglen vetendy mynd az ew ellenfygyt, ez ew labayala. Az leg vtolfo ellenfygh el twrettetyk, a halal. Merth myndeneketh az ew labay ala veteth, mykoron penygh azth mondy, hogy myndenek alaya vettetenek, nylwan vagon, atul meg valua aky alaya veteth ew neky myndeneket. Mykoron kedyg alaya vettettek lyznek ew neky myndenek. Akoron meegh a fyu es alaya vettetyk annak, az atya istennek, a ky ewneky alaya vetet myndeneketh, hogy lygyen az ilw isten mynden (myndennemw yo) myndenekben, Ha egyeb kypen vagon, myth tyznek azok, a kyk meg kereztelkednek az halottakyrth

ha alta

LEVELNEK. CAP.. XV.

ha altalyaba a halottak fel nem tamadnak? Myerth kereztelkednek meges azokyrth? Myerth myes orankynt mynden wdŵben nyaualyat nyomurufagoth vallunk? naponkynt megh halok a my dychyekedyfynkre, (myat) mely dychyekedyfth vallunk a my vrunk Iesus Christufunkban. Ha emberfygem zerynt a kegyetlen oktalánallatokual, (fe ne vadakual) emberekuel meg vyttam Efe-fomnak varofaban, my haznom vagyon ennekem abbol, ha a halottak fel nem tamad-

Efa.22.

nak? Egywnk igyunk es, merth holnap meg halunk. Meg ne chyalatkozozatok (el ne hytetteffetek). A io erkŵlchyŵkŵth meg rontyak (el tŵryk) a gonoz bezydek (bezylyfsek) ferkennyetek fel igazan, ęs ne vytkezetek. Merth nymelyek az ilŵ iftennek efmeretlenfygyt vallyak. (iftent nem efmeryk). Aty zygenfygtekre (pyronkodastokra) zoolok. De mondana (kŵzŵletek valaky, mymodon tamadnak fel a halottak? A vagy mynemw testbe iwnek elŵ? Balgatagh ember te amynemw magot el veech, nem ileztettetyk megh (ky nem keel), ha nem ha meg hal, el fenwedh, (el romol femmye lyzen) ęs mykor a

AZ CORINTOMBELYEKNEK YRTH

magoth el vetedh, nem a testhet, magot a ky
 kykeel, vetedel, de a mezeytelen tyzta ma-
 goth, pylda kypen buza magoth, a vagy e-
 egyeb magoth valamyt, de az ilw isten aad
 wneky testeth vgyh mynth akarya, es myn-
 dennemw magoknak (meg adya) az ew test-
 yth, Nem mynden testh vgyan azon egy te-
 sth, de nymely testh embereke, nymely mas
 testh, hws kedygh a barmokee, mas penygh
 a halakee, mas kedygh a madarakee. Men-
 nyey testek es vadnak, fwldy testek es vad-
 nak. De mas, (egyeb) a mennyeyeknek
 dychywfyge, egyeb kedygh ez fwldyeknek,
 mas (egyeb) a napnak dychywfyge, es egy-
 eb a holdnak dychywfyge, es egyeb a cyl-
 lagoknak dychywfyge, Merth (egy cyllagh
 kylwmb a mas cyllaktul a dychywfygben
 (fyneffegben) ezenkypen az halottaknak fel
 tamadasa es. El vettetyk (mynt a magh) el
 romolasban, (meg twrysbe), fel tamad,
 romlatatlanfagban, el twretetlenfygben, el
 vettetyk gyalazadban, fel tamad dychywfyg-
 ben, el vettetyk gyarlofagban, erwtenfyg-
 ben, fel tamad hatalmassagban, erwfygben.
 El vettetyk az erzw lelkes testh, fel tamad

wrwkke

LEVELNEK CAP. XV.

(ŵrŵkke ilŵ) lelky tefth. Vagyon erzŵ lelky tefth, ęs vagyon (ŵrŵkke ilŵ lelky te-Gene.2ft), mykypen iruan ęs vagyon Az elfew ember az adam lŵth (teremtetet) ilŵ lylekre, az vtolfo Adam kedygh meg yleztŵ lylekre, (yhlyfre). De elŵzŵr nem a lelky Adam, de az erzew tefty Adam. Annak vtanna a lelky Adam). Merth elŵzŵr nem az a my lelky, hanem a my tefty, az vtan a my lelky. Az elfew ember eh fŵldbŵl fŵldy a mafodyk ember, azvriften menyorzagbol, Amynemw e fŵldy (ember az Adam) olyatynok ezekes akyk fŵldyek. Es amynemw a menyey (Christus) olyatynok ezekes akyk mennyeyek. Es mykypen vyffeltwk e fŵldynek, Adamnak Abrahazyath (zemylyth), azon kypen vyffelywkes a mennyey (Christufnak) Abrahazyat. Imezth mondom kedygh zereimes atyamfyay, hogy a tefth ęs az vriften orzaganak ŵrŵkŵygeth meg nem nyerhetyk, nem byrhatyak, ſem a rothadatoffagh, az rothadatlanfagnak ŵrŵkŵygeth nem vyzy. Ymee (ymee) tytkos tanachyot, (tytok dolgoth) mondok en tynektek. Merth mynyayan el nem alzunk, (meg nem halunk),
de maga

AZ CORINTOMBELYEKNEK YRTH

de maga mynd nyayan elvaltozunk, idwnek leg kyfseb pontyaban, egy zempyllantasban. Az vtolfo trombytan. merth inekel a trombyta, es a halottak fel tamadnak rothadatlanok, es my el valtozunk. Merth zwkfygh hogy ez rothadandofagh wltwzeek, rya vyge az rothadatlanfagoth, es ez halandofagh, wltwzek halhatatlanfagba. Mykoron kedygh ez rothadandofagh rya vyzy a rothadatlanfagoth, es halandofag, rya vyzy az halhatatlanfagot, a koron lyzen a bezyd ky yr-

Ofeer¹³ uan vagon. El nyeletteteth a halal gywzedelembe hol vagon halal a te fulakod? hol vagon pokol a te gywzedelmedh? a halalnak kedygh fulakya, (eztene) a bwn, a bwnnek kedyg hatalma, a thwruyn. De hala az ylw iftennek, ky adoth mynekwnk gywzedelmet. Amy vrunk Iesus Christufunknak altala. Annak okayrth ennekem zeretw atyamfyay legyetek alhatatoffok, indulatlanok a hydben (erws hytwuek bwuelkeduyn az vr Iesufnak dolgaban (chyelekedyfyben) myndenkoron, merth tudyatok hogy a ty dolgotok (munkatok) nem lyzen hyaba valo, (haznalatlan) az vristenben.

Tyzenha

HT LEVELNEK CAP. XVI.

TYZEN HATODYK CAPITV.

TOuabba az zentekhez valo adogatas felwl, (alamyzna felwl) mykypen zersettem a Galacya (varofanak) hyw gywlekwzetynek, azonkypen tegyetek (chyelekedyetek) ty es. Egy (elfew) wdnepnap myndentek ty kwzzwletek wnmaganal felw ferre tegye, (el tyuyn) el reytuyn, valamy ionak lattatyk, hogy a mykoron en oda (hozzatok) menendek, akor ne legyenek az adogataffok, az alamyzna adaffok, myhelth oda megyek penygh, valakyketh dychyrendetek, (ioua hattok) a ty leueleytek altal, azokoth bochyatom el, hogy el vygyk a ty bykezw voltotokoth, (az alamyfnath az zenteknek) Ierufalembe. Hogy ha zwkfyge lend, hogy en es el mennyek, en velem egyet-hembe (a kyket Ioua hattok) el mennyenek. ty hozzatok megyek penygh, mykor Macedonyaba megyek, merth Macedonyaba althal menendw vagyok. Netalantan kedygh tynalatok valamy ideyglen meg maradok, a vagy (e iwuendw telben) vgyan ottan es telelek, hogy ty engemet el vygyetek
elkyfyr

AZ CORINTOMBELIEKNEK YRTH

(el kyfryetek) valahoua onnan menendek. Merth nem akarlak en tykteket mosthan chyak hozzatok be teruyn meg latnom, de remyllem en valamy ideyglen ty nalatok meg maratmot, ha az vristen engedendy. Meg maradok kedygh Effesom varofaban wthuen napyglan, (pynkefthyglen). Merth igen nagyh, es ygen nagy erws ayto (vth) nylt (oth) ennekem megh es az ellenfygek (ryank twrwk) fokan vadnak. Hogy ha a Tymotheus oda hozzatok iutandh (menendh), meg lassatok hogy fylelemnelkwl legyen ty nalatok merth az vristennek dolgat chyelekedy, mykypen en es. Annak okayrth valaky (kwzzwletek) wtet meg ne vtalya, de kwueffytek (es kyfryetek wteth bykeffyguel hogy en hozsam iwywn. Merth varom en wteth az atyafyakual. Az Apollo atyafyu felwl kedygh (ezth irhatom) igen intettem (es onzollottam) wteth, hogy menne tyhozzatok az atyafyakual, es altalyaba wneky nem vala akaratya mostan oda menny, el megyen penygh mykor wneky (alkolmatos) wreffyge lyzen. Vygyazzatok (ybren legyetek) allyatok a hydben, fyrfyu kypen, (erwf-
fen

LEVELNEK CAP. XVI.

fen) chyelekedyetek, erwffek legyetek. Myndenek, (mynden dolgaytok) tynektek zeretuel legyen, kyrlek kedyg tykteket (zeret-hw) atyamfyay, esmerytek az Stefananak chyeledyth, (hazabely nypyth) Achaya (tartományanak kereztyen hytre teert) elfew zengeynek lenny, es hogy az zenteknek zolgalatyokra zerzettyk wnwn magokoth, hogy ty es engedelmefek, (hözza halgatok) legyetek ilyetyeknek, es (a kereztyen hytet) mynden fegyllwnnek es benne munkalodonak. Erwlek kedyg (vygadok) az Stephananak, es Fortunatosnak, es Akayosnak (ty twletek en hozzam valo) iwuyfeken, (es en twlem ty hozzatok meg teryfeken) merth a my fogyatkozafunk vala mynekwnk ty felwletek, ezek be telyefeytettyk. Merth meg vydamoytottak meg vygaztaltak az en lelkemeth es a tyeteketh, meg esmeryetek annak okayrt es (tyztelyetek) ez yllyetyneket, kwzwnnek tykteketh Afyanak hyw gywlekezety. Kwzwnnek tykteketh az vristenben ygen az Aquylla es Apryffylla mynd a gywlekezetuel egyetembe, ky az ew hazokba vagon. Kwzwnnek tykteketh mynd az
 atyafyak

LEVELNEK CAP. XVI.

atyafyak, kŵzŵnnyetek egymasth zenth
 chyokolasba. Ennekem palnak kŵzŵnyfem
 az en tulaydon kezemuel. Valaky nem ze-
 rety az vr Iesus Christusth anathema lygen,
 vezeth, atkozot lygen, maranatha, az az a
 my wrunk (a messyas) el iwth. Amy wrunk
 Iesus Christufunknak malaztya (kedwe)
 legyen ty veletek. Az en zerelmem
 lygen mynd ty veletek a Chri-
 stus Iesusban. Amen.

AZ MASODYK GORINTOM-
belyeknek yrth zenth Pal leuelenek
rewiden valo Magyarazafa
és ertelme.

LEgh elwzwr okath adya az Corintom-
belyeknek myerth megh nem latogatta
volna wketh, mykypen az elfew leuelebe
fogadta uala, Legh elwzwr nemynemw dol-
gokath bezeluen az w nyomorfagyrol és ha-
borufagyrol, kyketh az Christus Iefusnak
euangeliomyaerth zemued vala, meg ielwn-
thwen smegh mutogathuan anny fok nya-
ualyaba az elw Istenth wneky vygaztalafara
és vidamfagara volthnak lenny, az vtan legh
ottan megh engeztely az Coryntombelyek-
nek azth kyth az elfw leuelben parancyolth
vala, az Satanas wrdegnek adattahny, ho-
gy zeretettel esmegh hozzayok vennek az
megh dorgaltattath, kyt bwnesth annake-
lwitte ky vettenek vala, ezeketh oly mynth
az elfw és az masodyk Capitulomba yrya.
Masodczor az vtan hirdety az Euangeliom-
ban valo predicallasanak az w ygyekwzeseth
azon kwzben megh dorgaluan és iegyezuen

P az egyeb

az egyeb hamys ęs gonoz apoftolokath kyk
 az ęnnęn nyerefegyknęk zolgalwan az ę di
 chyretekre ygiekęzuen, myndenwth vonzak
 vala az Chriftus hytere terth kęrezthyenek-
 eth az Moifes tęruenyere mely tęruenth az
 Chriftushoz vgy ęgyękeznękuala elegyteny
 hogy olymynth ha az Moifes tęruenyę hoz-
 za nem adattatnek idueffęgnęk nem volna
 remenfege. Ennekokaerth az Moyfes tęr-
 uenyę arnyekynak felywl vety az euangeli-
 omnak vilagoflagath, azutan onzoluan ęk-
 eth, ne az tęruynnek Cerimoniayra auagy
 kwlęw chyelekedetyre de az io lelky efmere-
 tre, ęs az Chriftushoz melto eletre, azon kęz-
 be bizonyfagual valuan minemw tyztafagual
 az Chriftus Iefusnak euangeliomath predi-
 callotta volna, ęs nemy nyaualyakath azerth
 zemuedeth volna, az mennyey iutalomnak
 remenfegeerth, harmadczor megh ielęnty
 mynemw dolgogba helheztetęwth legyęn ie-
 lęsbęn az kęrezthyenyę kegyeffęgh, mynd
 ęzeketh yrta az mafodyk Capitulomnak ve-
 gebe, mind az harmadygban, negyedygbe
 ęwtędygbe, ęs az hatodiknak kezđetybe,
 merth azon Capitulomnak az tęwb rezybe ęs
 egyetembe az hetedyknęk kezđetybe, onzol-
 nya ęketh

lya w̄keth hogy megh esmeruen az w̄ melto-
 fagokath es az w̄ vallafoknak zenthsegeth
 mindenkeppen magokath meg tartoztassag
 az poganyoknak fertelmessegegtwl, kykuel
 femminemw kw̄zwn̄segws̄ tyztha allath w̄ue-
 lwk̄ egyetembe nem volna. Negyedczwr̄
 megh engeztely az felywl valo dorgalafnak
 kemensegeth, dichyruen w̄ engw̄delmessege-
 keth, hogy az w̄ leuelenek iol leheth w̄keth
 megh dorgalonak mynden volta zerent en-
 gettenek volna, es ewrwl fuygad rayta hogy
 ez ideiglen valo somorusagh nagy wr̄wmeth
 nemzeth volna, mynd ketfelnek mikeppen
 az keferw oruoffagbol kw̄uetkw̄zyk keduef-
 segws̄ egyeffegh. Ewtw̄dczywr̄ mynda3 Ma-
 cedoniabelieknek peldaiaual, smind kw̄lw̄-
 mb kw̄lw̄mb vallaffokual es az zenth irafok-
 nak byzonyfagyual yngerly w̄keth, hogy ky-
 ky mynd az w̄ tehetczege zerenth, es az w̄ 3w-
 uenek io akaratya 3w̄renth adion valamyth
 az zenteknek segetsegwk̄re kyk Ierufalembe
 valanak, megh emlekw̄3uen hogy ez paran-
 chiolath hagyattatoth volna w̄neky zent Pe-
 tertwl, vgyan ezen dologra az Titusth el bo-
 chyathuan zenth Lucachyual egyetembe ky-
 keth ayanl az Coryntombelyeknek, ezeketh

P ij kegyk

kegyg ირა ნილჩადიგ ეს კილენჩედუკ კაპიტულამბა. Hatodzor akyketh annak elwtte alattomba megh feddeth vala nyluan, megh dorgallya az hamis hazug apostolokath, kyk keuelysegel es negeydeffeguel az w meltofagokath es apostoly felfegwth wmmagukon mutathnak vala, zenth palth megh vtalafra ingerluen mynth alaualoth, es vgy mynth ky timar mesterfegeth myelth volna, mynth tudatlanth smynth gyermeketh, ennek felwtte fokzor meg veretteth es bozzufagokual harbogattattath. Ezwk ellen wnnwn meltofagath vallya sbyzonythya az Corintombelyeknel byzonythuan hogy sohol wneky az apostoly meltofagoth, es hatalmassagoth fogyátkozwa nem volthnak lenny, de kyuel nem akarna elny az egyebeketh megh nehezythuen, es terhelwen mikeppen az egyebek de chyak az wnnwnynek haznokra, es az Christusnak dicywfe gere. Azutan az w bolondczaganak bochianatyath kery hogy wmmagafelwl neminemw dolgokath dichwfegefeser kezeryttetnek mondany. Legh elwzwr igienlwye tezy wmmagath az fewfw apostolokhoz, azutan fwlyulis vety wnnwmmagath, ezth kegyg nagy fok neuekuel, auagy chyak

chyak azerthis, hogy ielwsben ky teryeztwt-
 te volna az euangeliomnak tudományath,
 auagy kegyg azerth hogy chyak wnnwm-
 maga egyedwl ingen atta Spredicallotta vol-
 na, fem wnnwmmaga altal fem az wueyaltal
 megh nem nehezythuen Az Achaiabelye-
 keth, auagy hogy twbbeketh zemuedwth
 volna az euangeliomnak okaerth, hogy nem
 mynth azok kwzzwl valamelyk, azokath ve-
 zy ftulaydonythya wnnwmmaganak dichy-
 retwl es dichywfwgwl, kykerth nemellyek-
 nek lattatikuala vlatatosb Touabba az ze-
 pwn valo zolafnak tudatlanfagath magara ve-
 zy, egy wgywfwgnek okaerth) de az allatok-
 nak tudományath wnnwmmaganak tulay-
 donythya, hogy valamely ebbeis fogiatkozua
 ne lenne. Vegezethre myerth hogy az hamis
 rauaz apoftolok az angialoknak hamis es tet-
 tetws latafyba wnnwmmagath arulyak vala
 az egywgyw nepekuel, zenth Pal az igaz es
 amaz ielws latafth hozza elw, holoth w el ra-
 gattath volna mind az harmadyk egyglen,
 es hogy oth tanulth volna olyakath kyk em-
 bwrwknek elmeyuketh es nyelueuketh fely-
 wl haladnak, ezwketh olymynth myndwnw-
 ftwlfogua yrya, az tizedyk, tizwnegyedyk, es

P iij tizwnkettwdyk

tyzŵnkettŵdyk Capitulomba. Hetedczŵr hony az alnok ęs hamis apoftolok myath az eleeb tŵth bwnŵgbe ne efnenek vallafth tezŵn hony akaratya volna ŵneky megh latogathny ŵketh az ŵ apoftoly meltofagual, megh fenyegethuen hony ne talalya ŵketh ollyatenokath hony kezŵrytethneek az ŵ erkŵlchyerŵl el változny, auagy hony ne kezŵryttetnek kegyetlenkedny mynth az leuelbe, azonkeppen ielŵnualo voltabais kegyetlenkŵdny kezŵryttetnek, kyth ennek elŵtte ęs nem teth, mikor az ŵnnŵn hatalmaual megh tehette volna, ezeketh yrya az tizŵnkettŵdyk Capitulomnak vegebe, ęs az tizŵnharmadigba. Az gŵrŵg iras ammynth mongya ez leueleth kwldŵtte zenth Pal az Philippis neuw varosbol az Tituſtul ęs zent Lucaztul, nemelyek kegygk mondyak hony troadesbŵl.

AZ CORINTOMBELYEKNEK

yrt mafodyk zenth Pal leue-
linek elfew ryze.

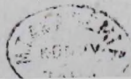
LEVELNEK. CAP. I.

PAL a Iesus Christusnak apo-
 postola (fel adot k̄wuetfyg-
 uel, el kwldwt̄ kwuete,) az
 ilw̄ istennek akaratyā myat,
 ęs a Tymoteus atyafyiu, az
 iften gywlekezetynek, ky Corynthomba va-
 gyon, egyetembe mind az zenteknek, kyk
 vadnak egyz akayanak (Tartomanyaban).
 Aldot legyen a my vr Iesus Cristusunknak
 iftene ęs attya, ky irgalmaflagoknak attya,
 ęs mynden meg vygaztalanak iftene ky
 meg vygaztal mynketh mynden my fanya-
 rufagunkban, haborufagunkban, azerth ho-
 gy myes meg vygaztalhatnank azokoth,
 kyk vadnak akar mynemw fanyarufagban,
 (haborufagban), a meg vygaztalan altal, ky-
 uel meg vygaztaltatunk myes az ilw̄ iften-
 twl. Merth mykypen Byuelkednek a Chri-
 stus Iesusnak fanyarufagy (haborufagy) my
 bennwnk, azonkypen a Christus Iesus altal
 byuelkedyk a my vygaztalanfunkes. De akar
 fanyargataffunk, (nyomorgataffunk) ez ly-
 zen aty meg vygaztalaftokyrth ęs ydueseg-
 tekyrt, ky chyelekettetyk vgyan azon fanya-
 rufagoknak (haborufagoknak) bykefygh

AZ MASODIK CORINTOM. YRTH

zenuedyfyben, melyeket, mely haborufagokoth myes zenuedwnk. Akar meg vygaztalafth vegywnk, aty meg vygaztalaftokyrth es idueffegtekyrth Amy remynfygwunkes igen erwš ty irettetek, myerth hogy tudyuk, hogy mykypen az fanyarufagoknak, (keferwfygeknek, haborufagoknak) ryzefy voltatok, azonkypen lyztek a megh vygaztalaftnakes (ryzefy). Merth nem akaryuk zerelmes atyafyay hogy ne tudyatok, a my haborufagunk felwl, ky raytunk lwth Afyaba, Merth felette igen meg nehezeytettwnk vala, erynknek felette, wgyh annyra hogy (oly mynth) ketfygbe estwnk vala iletwnk felwles. Sewth mymagunk halalnak sentencyayath mymagunkra vwttwk vala, hogy ne byznank mymagunkban, de az ilw istenbe, ky az ilette fel kwlty a holtakot, ky ilyen nagy halalbol (vezedelmegbwł ky zabadeytot mynket es ky zabadoyt, ky menth, kyben erwš remynfygunket vetettwk, hogy Ennek vtanna innektouaes ky zabadeytando ty egyetembe az imatfagual, (es kwnywrgyfuel az vristennel) Segyluyn mynket, hogy afok zemylekbwl az istentwl mynekwnk adoth
ayando

LEVELNEK CAP. I.

ayandokerth fokak altal halak adassanak az ylw istennek my irettwnk. Merth a my dychyekedyfwnk imez, a my lelky esmeretwnknek byzonsfaga, hogy istennek egy Igywfygyuel es tyzta ertelmyuel, nem testy bwlchyesfygyuel, de istennek malaztyaual iltwnk, (forgolodtunk, nyayaskottunk) thy e vylagon, byuebben kedygh tynalatok. Merth nem egyebeket irunk tynektek, mynthakyket oluastok, a vagy meg esmertekes. Remyllem kedygh hogy mynd vygyglen es meg esmeretek, mykypen megis esinertetek mynketh ryz zerint, merth my ty dychyekedystek vagyunk, mykypen ty es myenk, (my dychyekedyfwnk) lyztek az vr Iesus itylw napyan. es ebyzodalomual akarok vala tyhozzatok mennem elwzzor, hogy keth kypen valo gratiat, keduethe vallanatok (enfelwlem), es ty altalatok, (ty tyletek) altal mennyk Macedonyaba, es esmeglen Macedonyabol mennyk ty hozzatok, es ty twletek be vytettetnym, (Be kyfyrttetnym) az zydosagba, a zydok orzagaba, Ennekokayrt mykorontan ezth forgatnam elmymben, (es el twkyllenym) nem de alhatatlanfagal iltemy? Auagy a me-

AZ MASEDIK CORINTOM. YRTH

lyeketh gondolok, nemde tefth zerynt gondolomy? (alhatatlan ember zerynty)? femmykypen nem wgy hogy ennalam volna (Emondas) Bezzek bezzegh, bathor bathor, ęs efmeegh imez) nem nem, (nynchyen nynchyen) fewth wyh (ęs bizodalmas az ilw) iften, hogy a my ty nalatok valo bezydwnk, nem volth bezzegh, bathor, ęs nem, nynchyen. Merth az ilw iftennek fya a Iefus Christus, ky ty kwzwtetek my altalunk, predykaltotth, hyrdetteteth en altalom ęs a Syluanos ęs a Thymotheos altal, nem volth bezzegh, Bathor, ęs nem, nynchyen, de bezzegh Bathor, byzon wolth ew myatta. Merth valamenye igyrety (fogadafy) vadnak az ilw iftennek, ew altala vadnak bezzeg, bathor, byzon, ęs ew altala (ew myatta) amen, erw, byzonyos, iftennek dychywfygyre myaltalunk. A ky kedygh meg erwffeyth mynketh, ty veletek egyetembe a Christusba, ęs aky megh kenth mynket, ilw iften az, ky meges pechyetelt, (meg iegyzeth) mynketh, ęs adot zalagot, oly mynth byzonyos ieggewrwth a my zyueyngben, en kedyg byzonfagol hywom az ilw iftenth az en lelkiemre, hogy (kymylwen

LEVELNEK CAP. II.

wyn) engedwyn ty nektek; meeg eddygh (tyhózzatok) Corynthomba nem mentem, nem hogy kemynyen wralkodnank ty raytatok, (amy twlwnk tanult hytnek neuywel), de a ty wrwmeteknek fegyllwý vagyunk, myerth hogy hydben allatok.

MASODYK CAPITVLVM.

DE el twkyllettem ennenmagamual e3th- hogy efmeeglen zomorofagual, (banatual) tyhózzatok ne mennyk, Merth ha en zomorofagual ylletlek tykteket kychyoda volna ky meg vygaztalna (meg vydameytana) engemet, hanem az a ky zomorofagual illette-teth en tylem? es irtam ty nektek vgyan eze-nth, hogy ha mentem volna ty hózzatok, ne vennyk banatot, (zomorofagot faydalmat) azoktul, kyktwl kellet volna gywnywrwfy- geth vennem (es wrwlnym e byzadalmat va- luan mynd feenkynth ty hózzatok, merth hogy az en wrwmem, mynd nyayan tyetek. Merth fok keferwfygbwl, (banatbol) es zy- uemnek fanyarufagabol, (nyauolyayabol) ir- tam ty nektek, fok kenyw hullatafymnak al- tala, nem a3yrth hogy meg zomoreytatnatok,
banatual

AZ MASODIK CORINTOM. YRTH.

banatual illettetnytek de azyrt hogy meg ef-
 mernytek az zereteket, melyet vallok bwfy-
 gesben ty hozzatok, hogy ha valaky banat-
 ual, zomorufagual illeteth, nem engemet a ba-
 natual, (fayadolomual) illeteth, de chyak ryz
 zerynth, hogy ne terhellyelek megh, tykte-
 keth mynd feyenkynth. Igaz eleeg effele em-
 bernek meg dorgalas (rongalas pyrongatas)
 mely dorgalas fokaktul, (fok zemylektwl,
 lwth, wgy annyra hogy (efmeeglen) vyzon-
 tan Inkaab (az ew bwnyth) meg bochyaffa-
 tok, (megh engegytek), es meg vygaztalya-
 tok, hogy valamy kypen ne legyen, hogy a-
 felette valo nagy banatnak myatta el nyelet-
 tettyk (a bwntwl el vezen), Ez ilyetyn. An-
 nakokaerth kyrlek tykteketh atyamfyay ho-
 gy erws, nagy legyen ew hozzaya a ty zerete-
 tetek. Merth ezerthes irtam vala ty nektek,
 hogy meg esmernym a ty probalastokot, (dy-
 chyreteteketh) hogy ha myndenekre enge-
 delmefek volnatok, akynek kedyg valamy-
 th, valamy bwntth megh bochyattok, en es
 meg bochyatom. Merth en es ha valamyt,
 meg bochyattam, a kynek meg bochyattam,
 Ty irettetek bochyattam megh a Christuf-
 nak elwtte

III LEVELNEK OD CAP. II.

nak elwttē, (A Christus Ietus zemylybe), hōgy meg ne foglaltatnank az fathan wrdŵgtwl, merth az ew alnokfagos gondolatyth igen iol tudyuk. Touabba mykoron iutottam volna en asyanak Trouas neuw varofaba a Christus euangelyomyanak hyrdetyfyre es ayto nylt volna ennekem (a predykallafra) vrnak myatta, nyugadalmath nem vallyk en zyembe (lelkembe), azyrth hōgy meg nem talaltam volna az en atyamfyat a Tytosth, de wkwth el hagyuan, ew twlwk bolchyoth vuyyn, menyk el Macedonyaba. Az ilw istennek kedyg halat adok, ky myndenha tryomphal, gywzedelmet val my altalunk a Christusba, es az ew esmeretynek illatyath, (neuyt) meg ielenty my altalunk mynden helyen. Merth a Cristus Iesus io illatya vagyunk, istennek azogba a kyk iduezwlnek, es azogba akyk elueznek, (karhoznak) de ezeknek, (akyk elueznek), halalnak illatya halalra. amaoknak kegyg (akyk iduezwlnek) eletnek illatya, eletre, es ezekre, (azylw isten illatyath, dychywfegeth hirdetny) kychyoda alkolmatos, (melto)? Merth mi nem vagyunk, mynt zokan egyebek, complarfagra vetwk (meg dwgletwk

AZ MASEDIK CORINTOM. YRTH.

dŵgletŵk) az elŵiftennek bezedeth, de (meg nem feretzetuen) olymynth tiztafagbol (tyzta elmybŵl), de olymynth iftenbŵl az iftennek elŵtte, a Christus Iesus miath zolunk bezelwnk.

HARMADYK CAPITVLVM.

ESmeeg kezgywk mymagonkat tynektek ayanlanunk. Nem de zwkeskedwnky, mynth nymelyek. Commendalo (ayanlo) lewelekuel ty nalatok, awagy ty twletek engemet egyebeknel cōmendaloknal kwl? dychyrŵknelkw. Amy leuelwnk, ty vattok, Be irattatoth a my zyueyngbe mely meg ertetyk ęs oluaftatyk mynden emberektwl, mykor meg ielentytek, hogy vattok, a Christus Iesus (epystolaya) leuele zolgaltatoth, my twlwnk meg irattatoth, nem fekete tyntaual, de az ilŵ iftennek ihlyfyuel, lelkyuel, nem kewtablakon, de a ty zyueteknek testy tablayn. Ilyetyn byzodalmat kedyg vallunk a Cristus Iesus myath iftenhez, nem hogy my alkalmatofok ęs elegek volnaank mynnen magunktul valamyt gondolny, oly mynth mymagunkbol, de ha valamyre alkalmatofok e

LEVELNEK CAP. II.

fok (elegek) vagyunk, ez az istenbél vagy-
on, ky alkalmas zolgakkaes tót mynket
az wy testamentomnak, nem a betwnek, de
az yhlyfnek, (nem betwzerynt valonak, de ly-
lek zerynt valonak) Merth a bethw meg wl,
alylek (isteny ihlys) kedygh meg ilezth, hogy
ha a halálnak zolgaltatasa a betwben, ky va-
gattatoth, (kyfaraktatot, kyabrahazaltatoth)
akwueken, dychwfygh nem volth, wgy an-
nyra hogy az israelek fyay fel nem emelhet-
tyk zemeketh a moyfesnek archayara, az ew
zemylynek dychwfygeyrth ky el mulando,
femye lendw, myert nem inkaab az lyleknek
(isteny ihlyfnek) zolgaltatasa dychwfygbe ly-
zen. Merth ha a karhoztatásnak zolgaltatasa
dychwfyg volth, nagyual inkaab felwl hala-
gya, (nagyuban kyuelkedyk) az igassagnak
zolgaltatasa dychwfygben. Merth altalyaba
meegh meg sem dychwyteteth volth, a my
megh dychwytetet volt (a Moyfesnek orcha-
yan az o twrwynbe) e ryz zerynth (az wy twr-
wynhez kypest), a felette valo igen nagy dy-
chwfygyrth. Merth ha az a my el mulando,
femmye lendw, dychwfygbe volth, nagyual
inkab az, a my meg marad dychwfygbe va-
gyon

AZ MASODIK CORINTOM. YRTH.

gyon, Annak okaerth merth kogy illien remenfegeth vallunk, nagy zabaczagual ellywnk, ęs nem az keppen, my keppen Moifes, veethuala (tezenuala) el fedezeth velomoth. az ew arczaiaara, hogy ne figelmeznenek az Ifraelnek fiay anak az vegere, ky el romlando, (femmie leendw) vala, de az w ertelmek (gondolatyok) meg zeteteitettenek, megh vakoitattanak. Merth mynd e may napiglan, vgian azon vitorla (el fedezes) az o twruenenek oluafafaban marad, el fem vetettetik az fedezes, ky a Christus Iesus myath el vetettetik, (femmye lezen). De mynd emay napiglan, mykor oluastattatyk a Moifes, (a Moifesnek irafy) aitorla, (az elfedezes) az w zyueykre vetteteth, de mykorh az vristenhez fordulnak, (meg ternek) el vetettetik az vitorla (az el fedezes). Merth az vristen lelek (lelkyallat) holoth, kegyg az vristennek lelke. (yhlefe) ot zabaczag vagion. My penig mynd nyaian zabad, (megnylatkozot) arczaual az vristennek dyczwfegeth twkwrbе vifeluen (meg foghuan) vgyan azon abrazatra (zemellire) hafonlattatunk, (el valtozunk) diczwfegbwł dyczwfegre, oly mynth az vrnak, (az elw vr iftennek) lelketwl (yhlefetwl). Negy

NEGYEDYK CAPITVLVM.

ANnakokaerth, myerth hogy ez zolgalatoth vallyuk vgy mynth az vriften my raytunk kwnywrwlth, (aza az Apostoli kwuetfegre az elw iftentwl valasztattunk), megh nem fogyatkozunk, (restwlwnk) de hatra vetettwk, (el tauoztattuk az ektelenfegnek (zegyenfegnek) tytkayt (el fedezefyth) Nem iaruan (nem forgoloduan) alnokfag altal (czalarczagyath) fem alnokfagual az elw istennek bezedet nem forgatuan, (magyarazuan), de az Igassagnak meg ielente feuel, aianluan mynnen magunkot minden embereknek lelkyefmeretynel, istennek elwtte. Hogy ha meglen el fedezue vagyon amy euangeliomunk, azogba kyk elueznek (karhoznak) fedeztetethel, kykben ez vylagnak istenne (Satan Mammon wrdwgh) megh vakoytotta az hitetleneknek ertelmeketh, (elmeieketh) hogy ne velagofytana wnekyk, (megne fenefednek wnekyk) az euangelium (az predicacio) dyczwfegenek velagoflaga (fenessege) ky a Christus Iesus, ky az elwiftennek kepe (abraza) Merth nem mymagunkoth predicalyuk, hanem amy vr Iesus Chiristufsunkoth, mynketh kegyg ty zolgay-

Q tokoth

AZ MASODIK CORINTOM. YRTH.

tokoth a Chrifthus Iefuferth. Merth az elw-
 iften az, ky paranczola, meghagya a zetette-
 gegbwl az vilagoflagoth, ky fenezeyteny, ky
 vilagosoytoth amy zyueynkben, az elwiften
 dyczwflege esmeretenek vilagosytafara, az vr
 Iefus Chrifthus arczaian, (zemelen. Abrajan).
 Vallyuk, tartyuk kegyg ekynczeth, ez faar
 (el romlando) edenyegben, hogy ez ily erw-
 fegnek, lelkyiofagnak) felfeges volta, (nagy
 uolta) az elw iftene legien, es nem mynnem
 magunkbol mykoron myndenegbe meg ter-
 heltetwnk (nyomorgattatunk) de meg nem
 zoroitatunk: (igen zorgalmatosok nem vagy-
 unk) munkalodunk (haborofagba) de el nem
 hagyattatunk, Nyaualyat, (haborofagoth)
 zemueduen, de abba el nem hagyattatunk,
 felettetwnk, leuerettetwnk az ellenfegtwl, de
 el nem vezwnk, myndenha az vr Iefusnak
 meghalafat. halalath a my testwnkben teesto-
 ua hordozuan, hogy a Iefusnak elete es amy
 testwnkwn megh ielenteffek, meghnylath-
 koztassék. Merth myndenha my, kyk elwnk,
 halalra adattatunk a Iefuferth, hogy a Iefus-
 nak elete es, megh ielenteffek amy halando
 testwnkben. Annakokaerth a halal myben-
 nwnk

LEVELNEK CAP. III.

nŵnk czelekedyk, vagyon, a3 eleth pegig tyb-
 ennetek. Toabba myerth hogy vallyuk ahyt-
 nek azon lelket (yhlefeth) a keppen. Mynth
 irua uagyon, hyttem (a3 vristenbe), annak^{Ps.115}
 okaerth, zoltam (.Bezelettem). Myes hy3ŵ-
 nk, annakokaerth zolunkes, (a3 vristennek
 akaratyath hyrdetywk), tuduan, myerthogy
 tuggyk hogy a3 elŵiften ky fel tamasztotta
 a3 vr Iesufth, mynketes a3 Iesus altal fel ta-
 mazth, es egyŵth 3ŵrŵ3, (allat mynketh ŵ-
 uele) tyueletek egyetembe (a fel tamadafnak
 dyc3ŵfegebe). Merth myndeneketh tyerette-
 tek (3enuedŵnk), myndenek tymiattatok lez-
 nek) hogy amalafth, a iotetemeny, ky mihoz-
 zank beuelkedeth, fokak (fokzemelyek) ha-
 lakoth aduan, beuelkŵdyek a3 elŵ iftennek
 dyc3ŵfegire. Annakokaerth meg nem fara-
 dunk (restŵlŵnk). De iol leheth a my kywlfŵ
 emberŵnk el tŵrettetyk, (el romol), de ma-
 ga Abel3ŵ megh vyol naponkynth: (myn-
 den napon). Merth a my fanyarofagunkn-
 ak, (nyomorofagunknak) egy zempillanthta-
 figlan valo kŵnyŵ volta, czudalatoffan ady-
 czŵfegnek, felettheigen valo nagy terheth
 zer3y, nem3y mynekŵnk, mykoron nem ne-

AZ MASODIK CORINTOM. YRTH.

zŕk (femmynek aloytyuk) azokoth akyk mytŕlŕnk lattathnak, ha nem azokoth akyk nem lattatnak. Merth a my allatok lattathnak, cyak idŕzerenthvalok azok, de akyk nem lattatnak, azok ŕrŕkke valok.

EWŦŦDYK CAPITVLVM

MErth tuggyk hogy ha ez haylekunknak my fŕlŕdy hazacykank (lakodalmunk) el tŕrettetyk, vallunk epeytesth ifentŕl, nem kezuel czynalth hazath, (lakodalmath), ŕrŕkke valoth (menyorŕagba) az egegben. Merth ebben ohaytunk, ęs, (fohazkodunkees), amy lakodalmunkoth, (hazunkoth) ky menyorŕagbol vagion reankueny, (felŕltŕzny) kyuanuan, de hogy ha felŕltŕztek, ęs mezeytelenek nem talaltatunk. Merth akyk e mostany testy haylegba vagyunk (lakożunk), ohaytunk, (fohazkodunk) megh terheltettek, azert hogy akarnank megfoztathny: megmezeytelenedny, hanem felŕltŕztethny, hogy el nyelettetnek, meg gyŕzettetnek ez mostany halandofag az eletŕl De maga aky erre zerzeth mynket, az elŕ iften az, ky adot mynekŕnk fenth leleknek, zalaht

LEVELNEK CAP. V.

lagath, (bizonyos iegy gywrŵieth). Annako-
 kaerth io zyuel vagyunk (byzúk remenlywk)
 myndenha ęs tuggyuk hogy mykoron yt-
 hon vagiunk atestbe, tauoluagyunk, (zarad-
 nokfagot iarunk) iftentwl, merth az hythmi-
 ath (ahytaltal iarunk, nem a zemely latas my-
 ath. Byzunk kegyg, ęs inkab dyczeriwk, ta-
 uol lennwńk (zaradnokfagoth iarnunk) ate-
 ftwl, ęs ielen oth lenny az iftennel. Myneko-
 kaerth wgyekeżwnk (twrekedwnk) akar yt-
 hon ielen leuen, akar videken tauolyleuen,
 hogy wńeky az elw iftennek keduefek legy-
 unk. Merth mynnyayan (feyenkynt) žwk-
 fegh ielen megh nylatkozuan lennwńk az elw
 Christus ytelw feke elwt. Hogy mynd kyky
 meg hozza wńmaganak, vegye azokoth kyk
 leżnek a testwl, testmyath akeppen ahmynt
 cyelekedet akar yoth akar gonofth. Tud-
 uan annakokaerth az elw vr iftennek retthe-
 netes felelmeth, embereknek tanaczkozunk,
 (bezeduel žolunk), de az vristennek nyluan :
 zabadon altal lathua leżwnk. Remenlem pe-
 nyg hogy myees athy lelky efmeretetegbe (za-
 bagyaba) nyluan vagyunk. Merth ifmeglen
 nem aianlyuk mynnemmagunkoth tynek-

Q iij tek, hogy

AZ MASODIK CORINTOM. YRTH.

tek, de adunk myfelwłwnk valo dyczekedes nek okath tynektek, hogy valamyth vallyatok, (dyczeketheffetek) azokellen (a magokot mutato apostalok ellen), kyk arczaual dyczekednek es nem zyuel. Merth akar elamelkogyunk, (el remwłteffwnk) istennek, isten-erth amelkodunkel (remwłtetwnkel) akar egeffegbe, (iozanok) legyunk, tynektek (tyerettetek) vagyunk egeffegbe (iozanfagba). Az elw Christufnak zeretethe izgath, kezereyth mynket, kyk ityltwk (eltwkellettwk) ymezth hogyha az egy Christus Iesus myndenek-erth meghholt volt, azerth myndenek, (mynden emberek) meg holtanak volth es myndenekert meg holth, hogy akyk elnek, immaran wmagoknak ne elyenek, hanem annak ky werettek megholth es feltamadoth. Annakokaert my immaran, (innettoua) fenkyth nem esmerwnk (az hyuekkwzwl) testzerent, (hogy testhekyuanfaga zerenth elne), Iollehet meg esmertwkuolt a Christufth testzerent, de maga imar touaba nem esmeriwk testzerent, Azerth hogy ha ky a Christusba vagyon, vy teremtethallath az, Aregiek (o twruenbe valok) elmultanak, ime vya
lwttenek

LEVELNEK CAP. V.

lwttenek, megh wyoltanak myndenek. Myn-
denek, myndezek kegygh iftentwl vadnak,
ky megh engeztelth mynketh wmaganak a
Iesus Christus miath, es attha mynekwnk az
Apostaloknak amegh engezteleznek, (megh
valtasnak) tytkhayth (tanofagath), vgymin-
th, merth iften vala a Christusba, euelagoth
megh engezteluen wnnwmaganak, nem
tulaydonoythuan wnekyk (embereknek), es
vetette mybennwnk a megh engeztelesnek
bezedeth. A Christus neueuel e kwuetsegbe
elwnk, (iarunk), olymynth az elwiften tykte-
keth keruen myaltalunk, kerwnk, (onzoly-
onk) a Christuferth engeztelteffetek megh
az elwiftennek, merth azt aky bwnth nem ef-
merth, myerettwnk bwnne twtthe, hogy my
lennenk iftennek igafsaga, wmyattha, a Cri-
stusaltal.

HATODYK CAPITVLVM.

SEwt myees fegeluen kerwnk, onzolunk
tykteketh, hogy az elw iftennek malafty-
ath (iotetemenyeth) hyiaba wreffen ne vegye-
tek merth mongya (az Esaias propheta saiaEsa.49.
altal). Akedues idwbe megh halgattalak te-

Q iij gedeth

AZ MASODYK CORINTOM. YRTH.

gedeth, ęs az idueffegnek napian fegethfeg-
 uel lwtthem teneked, ime mosth io kedues
 idw vagyon, ime mosth idueffegnek napya
 vagyon. Ne tegywnk valahol valamynemw
 bantafth, hogy meghne bantaffek az aposto-
 li zolgalath, de myndenegbe aianlyuk, agyuk
 mynnenmagunkoth, vgy mynt az elw isten
 zolgay vagyonk fewt fenuedesbe, (bekefeg-
 be) fyanyarofagogba, fwkfegegebe, nyomo-
 rofagogba, sebekbe, cyapafogba, twmlwczw-
 gbe, haborofagogba, munkakba, vigyazafog-
 ba bwytwlefegbe, tistafagba, isteny tudoma-
 nyba, zwnek czendeflegebe, (bekefegebe), ke-
 gyeffegbe, fenthlelegbe, tettetesfegnelkwł va-
 lo zeretetbe, igaffagnak bezedebe, istennek
 hatalmaba, az elwistennek iobkez felwl ęs
 balkezfelwl valo fegyuary myath, dyczwfegh
 ęs gyalazat myath gonosmondafok ęs dycze-
 retwkmyath olymynt czalardok, de maga
 igazak, olymynt esmeretlenek de maga megh
 esmertettek, olymynth megh halok, ęs ime
 elwnk, olymynt megh fyanyargattattak, ęs
 megh nem wlettettek, olymynt bankodok,
 de maga mydenha wrwlwk, olymynth fege-
 nyek, demaga fokakoth meggazdagoytok,
 olymynth

LEVELNEK CAP. VI.

olymynth femmyth nem vallok, demaga myn deneket byrok, vallok. Az en zaam megh nylth, (nylathkozot) O Corinthombeliek thy hozzatok, az en zyuem kyteriestteteth, (kyteriedet). Nem vattok zoroſſak mybennwnk de zoroſſak vattok a thy zyueitegbe, beleitegbe (kyuanfagtogba), vgyan azon megh fyzeteth, aiandekozafth, mynth zerelmes fyaymtol varom, kyuanom kyteryegyetek tyees fyueytegbe. Ne vifelyetek egy ygath, egy tarſafagoth az hitetlenekuel. Merth mycyoda tarſafak vagion, az igaffagnak a hamifsagual? Auagy mynemw kwwles vagyon az vilagoffagnak a fetetſegekuel? Auagy my bekefegh vagyon az Chriſtus kwwt, ſa belial wrdwg kwwth? Auagy myczoda reez vagyon ah hywnek, (a hyw kereſtyennek) az hytetlenuel? Auagy myczoda kwwles vagyon az iftentemplomanak abaluanyokual? Merth ty vattok az elwiftennek, elwtemploma, mikeppen mondotta az elw iften, w benneſ Leui.2. lakoſom, es w kwwttwk iarok es lezek wnekyk iftenek es wk leznek ennekem nepem Eſa. 2. .Annakokaerth menyetek ky wkwwlwk, es tauozzatok el wtwlwk azt mongya az vr-

Q v iften, es

AZ MASODIK CORINTOM. YRTH.

isten,  s az fertelmesth ne illesztetek (myerth hogy fentek vattok) thy (tapogassatok),  s en hozzam fogadlak tyteketh,  s en lezek tynektek, atyatokheleth,  s thy leztek ennekem fyaim  s leanyim vizezh (heleth), esth mon-
Eze.13 gya a felseges myndenhato vriften.

HETEDYK CAPITVLVM.

MYert hogy illyeten igereteketh vallunk az elw istentwl, zserelmes Atyamfiay, tistoiocyukmeg mynnenmagunkoth az testhnek  s az leleknek mynden fertelmetefegewl, eluegezuen (eltwkeluen) az fenthsfegeth, (az meg senteltetesth) istennek felelmeuel. (Kyteryesthuen az tyfyueiteket), az zeretben, fogiatok megh mynketh, senkyth meghnem fertettwnk, senkyt kwzwletek meg sem twrtwnk (czalard bezeduel), senkith meg sem chyaltunk, Ezth en athy karhoytatastokra nem mondom, (de hogy Iobba legyetek). Merth en imar ennek elwttte megh mondottam, hogy amy fyueyngben vattok veletek egyetembe megh halafra,  s egyetembe elefre igyen fook bizodalمام vagion ennekem tihozatok. fook diczekedefem vagion
ennekem

LEVELNEK CAP. VII.

ennekem tyfelwledek, (a thy neuetegbe), betelyefettem vigasztalafual, feletthe igen beuelkedem wrwmuel mynden my fanyarofagungba (haborofagungba). Merth mykoron iutottunk volna Macedoniaba, amy testwnk femmynemw nyugodalmath oth (meg uydamoytafth) nem vallot, de myndenegbe oth fanyargattatunk vala, kywl testembe vi askodafok (az Euangelium ellenfegytwl) belwl zyembe felelmek (hogy az hyuek a kereztyen hytrwl az gonos hamys predicatorok myath el ne fordoytatnanak), de az elw vristen ky az alazatofokoth megh vigasztalia, megh vigasztala mynketh az Titusnak hozzank valo iwuetelen, Nem cyak penig wneky hozzank valo iwuetelen, de megh a vigasztalas myath es, mellyeth w tytwledek vwt, mykoron megh ielentette, (mondotta) volna mynekwnk, ah ty kyuanfagtokoth, a thy fyraftokoth, athy en hozzamualo forgalmatofagtokoth. vgy hogy nagyual inkab megh wrwlek. Merth iol leheth megh somoroyttalak vala tyteketh (az elfw leuelembe imar en nem banom, iollehet meg bantamuala, (elwzwr banom vala). Merth latom hogy az leuel, iolhet

AZ MASODIK CORINTOM. YRTH

uel, iol leheth hogy idw zerenth (egyideiglen) megh zomoroiwth volt tykteket, mostan kegyg wrwlwk, nem hogy megh zomoroytatatok volt, de hogy megh fomoroltatok volth penitencia tartafra, (megh fanafra banafra). Merth istenferinth zomoroiwtatok volth megh, vgy hogy femmynemw dologba, mymyathunk kaarth, (nyaualyath) nem zenuetetek. Merth a banath faydalm, (zomorofag), ky istenzerent vagion, wduessfegre valo soha megh nem bano penitenciat, (embernek ezebe valo veuefth eletenek megh iobolafath) zerzy, nemzy. Vizzontan ez vilagnak zomorofaga, (faydalma, banatya halalth, hoos, (cyelekedyk). Ime ez ehdologh, hogy istenzerent, megh zomoroytatatok volth, meny zorgalmatoffagoth tybennetek zerzet, (nemzet) fwth elegh tetelth, (megh tyztolafth), fwth meg haraguafth, fwth felelmeth, fwth kyuanfagoth, fwth bozzofagoth vwttwnk. Merth myndenwth aianlottatok tymagatokoth hogy tyztak, zeplwnelkwualok ahdologba. Annakokaerth iolleheth yrtam tynektek, de maga nem twttem azth, nem yrtam azerth aky az bossfagoth twtthe mynket megh fertheth

LEVELNEK. CAP. VII.

fertheth (bantoth), fem azerth aky a boffofa-
got fenuette, ky megh bantatot volth, de a-
zerth twtthem, (yrtam a leueleth) hanem aze-
rth, hogy nyluan lenne, amy thierettetek va-
lo zorgalmatoffagunk tynalatok iftennek
elwtthe. Azerth vigasztalast, vigafagoth vet-
twnk az thy vigasztalastogbol, fwth beuebbe
ennekfelette wrwlthwnk (vigattunk), az Ti-
tusnak wrwmeerth, hogy az w zyue lelke me-
gh vidamoytatoth, (megh vygasztolatoth vo-
lt) mynd thy twtletek. Merth ha valamyt w-
nala tyfelwtletek dyczekettem, megh nem fy-
gienwltem, (pirongattattam). De mykepp-
en myndeneketh igaffagual zoltunk tynek-
tek, akeppen az my dycyekedefwnkees, mel-
ly volth a Titusnak, (hantam vettem a Ti-
tus elwth), igaffagh, igaz volth. Ez az w io-
hay (lelkenek kyuanfagy) feletteygen az ifte-
ny zeretetbe, tyhozzatok felyndoltanak (geri-
ettenek), myert hogy gyakorta emlegethy
athy engedelmeteketh (engedelmefsegteke-
th) mykeppen felelemuel, es rettegeffuel wt-
eth tyhozzatok befogattatok volna. Ewrw-
lwk en, hogy myndenegbe byzhatom ty hoz-
zatok batorfagual.

Nyolczadyk

AZ MASODIK CORINTHOM. YRTH.

NYOLCYADYK CAPITVLVM.

BYzonyossa tezelek, kegyg titeket zerelm-
 es Atyamfiay az elwistennek malaftyarol, ky adattath volth a Macedonyabeli anyazenthegyhaznak: hyw gywlekezetinek, merth fanyarofagnak (haborofagnak) sook probalasa (kyferthete) myath, az w wrwmwk igen megh beuelkedeth, es az w nagy, feleteualo zegenyfegek megh twbbwlth, (zaporo-
 doth), az wnnwn egywgyw voltoknak kazdagfagokra. Merth az w tehecyegek erwywk zereneth, vallom, (byzonfagok vagyok eb-
 bwl en wnekyk), fwth megh ereiek, teheczegek feletees kesek akaratosok voltanak nagy kirizuel (onzonlafual) kertenek mynketh, hogy efele folgalatnak, (ky a zegen Ierusalem
 beli) fentekhez valo volna, iotitemenyeth (alamifnaiath) tarfafagath (kwzwfwytfeseth) vennek (gongyath viselnek) es nem anyra (hanem nagyoban) amynth my remenlywk
 vala, fwth megh wnnwnmagokothees attak leghelwzwr az vrnak (az vristennek) annak utanna mynekwnkees az elwistennek akara-
 tia myath, ehre hogy my kernwk (es onfol-
 lanok

LEVELNEK CAP. VIII.

lanok) a Titusfth, hogy mykeppen annak elwthe elkefthe volna, azonkeppen elees vegezne es effele tyhozatok valo iotetemenyeth, (alamyznao3togataftokoth). Swth mykeppen myndenwth beuelketthek hytuel, es bezeduel, es tudomanyual, es mynden forgalmatoffagual (zerelemuel) es az zeretetuel, ky vagyon tytwtletek myhozzank igaz az kepen ez ilfele iotetemenybe (es alamyzna o3togatafb) beuelkedyetek. Nem poronczolath kippen zolok (hogy en erre tyteketh kezereytenelek), de effele zorgalmatoffagh myat, athymafhoz (es egyebekhez valo zereteteteknek tyzthafagath tulaydonfagat fygelymeteffegeth dycyeruen (mondom, irom). Merth iol tuggyatok a my vrunk Iesus Christufunknak ma lastyat iotetemenyeth, hogy thy erettetek lwwt fegenye, mykoron gazdag volna, hogy thy az w fegenfegeuel megh gazdagolnatok. Es tanacsoth adok erre, Merth ez tynektek haznalatos, kyk nem czak tenny (alamifnath ezeneteknek oftogathny), de megh tynnen fabadakarathotokees (fenky rea nem ynthuen) az akarath el keztetek megh ataulaly eftendwben. Mostan kegyg azth ees ahmyt kezdetetek

AZ MASODIK CORINTHOM. YRTH.

tek tenny, el uegezsetek, hogy mykeppen az akarath kees volth, azon keppen elees vegezsetek abol amy felwletek leend, (amyt thehetek) Merth ha az zywnek kees akaratya leend elwzwr, (az alamifna oztogatafra valo) akarath, ahzerent amynth kyky valamith byr, kedues az elwiftennek, nem azerenth amyth nem byr (vaal). Merth nem, (keel mafnak vgy adnya) hogy egyebeknek nyugodalom (munkanalkwl valo hyuolkodas) legyen, tynektek kegyg nyaualya (zobrakfag, nyomorofagh) de vgykel egiebeknek adny, hogy egyenlwfegbwł ez mostany valo ydwben, az thy ezuilagy marhaba valo bewfegtek, (taplalya) fegetfeguel legyen az w (az ierufalem bely fegen senteknek) fegenfegeknek, (fogyatkozafoknak), es az w lelky bewfegek (taplalya, tengesse) fegetfeguel, legyen az ty fegenfegteknek, hogy egyenlwfeg (w kwzwtwłk sty

Exo. 16 kwzwttetek) legyen. Mikeppen yruan vagon. Azky fokat vaal vala (gywth vala az mennyei Mennaba), ennek femmybe felettem nem lezen vala, es a kynek keues vala, (keuefeth feed, gywth vala), azees mynd az altalys vaal vala, elege vala. Hala legyen kegyg az elw iftennek

LEVELNEK. CAP: VIII.

elw istennek ky attha vgyan azon forgalma-
 toffagoth (gondoth, zerelmeth) thy erette-
 tek az Titusnak syuebe, ky amy onzonlafun-
 kot intefwnkwth megh fogattha volna, fwth
 inkab mykoron forgalmatosb (gyorfab) vol-
 na (tyhozzatok az zegyn sentekhez) wnnwn
 zabad akaratyá zerenth tyhozzatok menth.
 Kwldwttkw kegyg wuele egyetenbe az aty-
 afyuth, (senth Lukacy euangelistath) vagy
 Barnabasth, vagy Apolloth kynek dyczere-
 the vagon az euangeliomba mynden Anya
 zenth egy hazak zerynth, nem cyak ez kegy-
 gh, de megh valastothees az hyw gywlekeze-
 tectwl ezmy zaradnokfagyarafunknak tarfa-
 ia, ez io tetemembe (ez alamyfna penz gyw-
 twgetesbe) ky be zolgaltatatyk my twlwnk,
 vgian amy vrunknak dyczwfegere, es athy
 syueteknek (lelketeknek) kees voltara (aka-
 ratyara), Eltauoztatuan ezth hogy valaky ne
 fydalmazzon, ne (zollyon) ragion mynketh
 ez fele bewfegbe, ky zolgaltatyk my twlwnk,
 megh lathuan (zerezuen) az tyztesseges dol-
 gokoth, nem cyak az vristen elwth de megh
 emberek elwtees, kwldwtthwk kegyg wue-
 le egyetembe amy atyankfyath, kyth megh

R probaltunk

AZ MASODIK CORINTOM. YRTH.

probaltunk (dyczertwnk, ionakhatthunk) nagy fokakba gyakorlatoffagual zerelmetefth (forgalmatofth mostan kegig nagyual inkab zerelmetesbeth, forgalmatosbath) auagy byzodalmerth, kyt en vallok tyhozzatok, akar az Titusnak neueuel, ky ennekem Tarfom, es thy hozzatok (valo dolgaymba, munkaymba fegellwm egietembe munkallom, akar egyebeknek, kyk mynekwnk atyankfyay, es a hywgywlekezeteknek (Anyazenthegyhazaknak), kwuethy, (el bocyatoth zolgay), kyk az Iesus Christusnak dyczwfyge, (az az dyczwfe-gere vadnak). Annakokaerth az thy zereteteknek, es amy tyfelwletek valo dyczeke-defwnknek tanofagath megh mutatafat w hozzayok megh ielenczetek (meg mutaffatok) meegh az anyafenthegyhazaknak elwt-wk ees.

KYLENCZEDYK CAPITVLVM.

MErth az folgaltatas, folgalas felwl, ky a fenttekhez lenne feletted valo (hogy nem mynth fwkseg volna) ennekem tynektek yrnya. Merth en a thy zyueyteknek kezuoltath tudom smeg esmertem, kyt tyfelwletek hanyok vetek (dyczekedem) az Macedoniabely

LEVELNEK CAP. IX.

cedoniabelyeknel, hogy mynd az egez Achaianak tartománya keez megh az taualy elmulth eztendwtwl fogua (az alamifna adafra) es az thy irgalmas kwuetestek peldatok ingerleth (fel indoitotok az alamyfna adafra) nagyfokakoth. kwldwttem kegyg ez atyafiakoth thy hozzatok hogy amy dyczekedefwnk, kyuel dyczekedwnk tyfelwletek, hyiba valo ne legien ez reez felwl, hogy mykeppen mondomuala kyfeklegietek (az alamifna adafra). Valami modon hogy ne twrtenyek, hogy ha, mikoron en velem oda menendnek az Macedonyabeliek es talalandnak tyteketh kyzwletlen my segyenbe maradiunk (pirungiunk) ne mongialak titeketh, ez il dyczekedefnek effele allapatyaba (.Hanyafaba vetesebe) Annakokaerth fwksegnek aloitottam, az atyafiakoth rea onfolnom (yntenem) hogy elwzwr el menyenek tyhozzatok, es meg zerzenek imar ennek elwtte igerth ty io wzuegywtwgetesteketh adomantokoth, hagi az kessen legyen, hogy olmynth io adomany (ostogatas) bewkezwfeg, es nem olymynth cyalarczag, (es fefuensfegh. Erwuel valo elueues) imezth kegig mondom, Aky fel rezent

R ij (fwkwñ

AZ MASODYK CORINTOM. YRTH.

(fwkwn) veeth, az vetefth tezy, fel rezynth (keuefeth) aratando az. Es aky veeth (az vetefth tezy) zabadon es kegyefen (bewfegeffen a magot aduan) oftogathuan, bwfegeffen aratando az. Kyky mynd az w fyuenek akarya el twkelese zerenth (agyon alamifnath), es nem fomorofagbol auagy (kezereytesbwł. Swkfegbwł. Merth vidam keduwn adoth (alamyfna oftogatoth) zereth az elw iften. Merth hatalmas az elw iften thehetefre tenye, hogy mynd ez ily io tytemeny (ez ily fele alamyzna oftogatas) ty reatok beuelkedyek (zaporodyek) hogy myndenegbe mynden, mynden fele elegfegeth valuan beuelkedyetek mynden io dologba, mikeppen iruan

ps. IIII vagyon Eloftogatta az fegenyeknek atta (a dogatta), az w igaffaga megh marad mynd wrwkk. Merth aky zolgaltat (taplal, az w kegielmefsegebwl) aad magot az vetwnk, (vetw embernek) vgyan azon etekre (etelre valo) kenyereth es zolgaltat (aad) es megh zaporoytya (fokafytya) athy vetementeketh, es meg wregbeycey athy igaffagtoknak iwuedelmeth (estendwy iutalmaith) hogy myndenegbe megh gazdagoliatok mynden

LEVELNEK. CAP. IX.

den egyŵgyŵfegbe ky, (mely) myaltalunk cyelekedyk hogy haalak adattaffanak az elŵ iftennek. Merth ez ily folgaltatafnak elŵ, (tyzthe bezolgaltatafa) dolga, nem csak betŵlty (telyefeythy) azokoth, kyk meg fogyatkoztanak afenteknek, (fogyatkozua vadnak afenteknek), de megh igen beuelkedykees ebben, hogy fokak altal haalak adataffanak az vriftennek, kyk ez ilyfele folgaltatafnak dycyerefe myath, fel magasztalyak (dyczŵycyk) az vrifteenth, a thy egienlŵ egy akaratotoknak engedelmen, kyth vallotok a Chriftus Iefusnak euangeliomiara, es athy alamifna kŵzefeytefteknek egy wgywvotabol, kyth tyztek ŵhozzaiok (a ierufalembeli fenthtekhez), es egyebekhez myndenekhez, es az ŵnŵn imacyagogba, kyt teznek ty erettetek, kyk kyuannak titeketh lathnya, az elŵ iftennek tybennetek valo felette igen nagy malaflyaerth, (io tetemenyetekerth), halath adok kegygh az elŵiftennek az ŵ mondhatatlan nagy aiandekarol.

TYZEDYK CAPITVLVM.

R iij Touabba

AZ MASODIK CORINTOM. YRTH.

Touabba ennemmagam pal kerlek tiktek az Christufnak kegies kegielmessere, es egywgyw voltara (,seegere) kyfemeliem ferynt iolleheth alazatos vagiok tikwzwtetek, de maga tauol leuen merez vagyok tihozzatok. Kerlek kegyg titeketh, hogy ot ielenualo voltomba ne merezkegyem a bizoda lomual melyel aloytatom mereznek lennem nemelyekhez, kyk aloytnak mynket olymynth test zerent iarnya, merth a testbe iaruan, nem testherinth vitezkedwnk. Merth amy vitessegwknnek fegyuerey nem testyek, de hatalmassagok istennek (erwsslegheg isten myath) erwsslegenek, epeyteseknek le twrefere, kykel atanacyokoth (gondolatokoth) letwrtwk, es mynden magassagoth, ky fel emeltyk az istenek ezmerethe ellen, es kwtwzuen megh fogunk mynden gondolatoth a Christus iesufnak engedelmere, es kyzen vallyuk a bozzofagoth mynden engedelmetlensegre, mykoron betelyesedyk athy engedelmessegetek. Akyk femeitek elwth kyuewl vadnak, latyatoke? ha valakywnwn felwl bizyk, hogy Christuse volna imesth ismeg megh gondolya wnwn magabol, hogy mykeppen w
Christuse

LEVELNEK. CAP. X.

Christufe azonkeppen myes Christufe vagyunk, Merth ha touabba, (felyeben, nagio-ban) valamibe dicyekedem amy hatalmaffagunk felwl, kyt adot mynekwnk az vr Iesus Christus epeytfre, (haznalafomra a hyuwneknek tanoytafomra) es nem tinektek el twrefemre (el veztesefemre, karhoztatafomra atkozafomra, artafomra) nem fegenlem en (megh nem pirongatthatom) hogy ne lataffam olymynth megh rettentenem tyteketh leueleemnek altala. Merth azt mongya (kwzwletek nemely). Az wleueley nehezek (kemenyek) es erwffek de az w testenek ielenualo volta gyarlo, erwtelen, es az w befede vlatatos, femmirekellw. Ezth gondolya aky ylyeten, effele bezedw, hogy a mynemwk vagyunk befedwnkuel leueleknek altala mykor tauol vagyunk, ollyatenok vagyunk mikoron ielen hoon vagyunk, czelekedetwnkueeles (alatyazerenh ees). Merth nem fenvedywk (my magunkoth wkwzygbe) el elegyetenwnk, auagy hafonlanunk minnenmagunkoth nemellyekuel kyk wnwn magokoth aianlyak. De ezek nem ertyk, hogy wnwnmagok wnkwzwttwk wnmagokoth mertekelyk, (mee-

AZ MASODIK CORINTOM. YRTH.

tyk), ęs hafonliak ęnnęnmagokoth ęn ma goknak. De my feletthe igen nagyon nem dycyekedwnk, de a regulanak merteke ęerenth (mogyabol), melyeth meerth adoth, oftoth mynekęnk az elęwısten, meęh oda thyhozzatok valo yrefęnknek, iutafunknak mertekeueles. Merth nem olymynth meęh cyak thyhozzatokyglan ees fem yrtęnk, iutottunk volna, felette igen ky nem terieztęwk mymmagungkoth. Merth ty hozzatokyglan a Christus Iesusnak euangeliumiaualees iutottunk, nem felette igen dycyekeduen az idegen embe reknek munkaikon, De ięwuendębe remenlywk hogy athy hitetek neuekeduen (gyarapoduan) thy bennetek, felmagastaltassunk a my regulankferenth ęapora bewęegre, hogy az tartomanyogbaees. Kyk tul tyfelęletek vadnak az euangeliomoth predicalhassam, nem idegen regula, (mood) altal, hogy azok felęl es kyk keffęn vadnak, (meęh ęerzettet tenek, dycyekegyęnk. De aky dycyekedyk az vr Iesusba dycęekegyek. Merth nem az ky ęnęnmagath aianlya az dycyeretes, (io iambor), de az a kyth az vr iften ayanl. Dicyer (iambornak mond.)

O vayha

TYZEN EGYEDYK CAP.

OVayha el vifeltetek (el femuettetek volna egykeuese az en tudathlanfagomba, fewth elees vifeltek, femuethtek. Merth felette igen buzgo (geriedeżw) zerelemuel vagiok tyhozzatok, az elwistennek buzgo zerelemeuel. Merth en zerkeztettelek (zabtalak, hazasoitattalak) titeketh egy ferfyuhoz, vgy mynth tista, (zeplwnelkylualo) zizeth, tymagatokot adnatok az Christus Iesufnak, de fyllek raytha hogy valamykeppen ne legien (twrtennyek) hogy a mymodon az fatan kygyo az w alnokfagauual, (kyfalkodafauual) meg cyalta volth az Euat, azon keppen, athy erzenkefegytek megh (rontassanak) twretteffenek az egywgywfegtwl (tiztafagtol) ky vala az Christus Iesushoz. Merth ha az aky tyhozzatok menth maas, (egyeb) Iesufth predical, kyt my tynalatok nem predicaltunk, Auagy ha egyeb fenthlelket veztek, kyth nem vettek. Auagy maas (egyeb) euangeliomoth kyt nem vettetek (az en vtannam tyhozzatok menw, spredicalo, magokoth hanyo apostolokot) iol, alkolmatosson femuettetek. (Vifeltetek) volna el, Merth aloitom ennenmagomoth hogy femmybe, (femmydologba)

AZ MASODIK CORINTOM. YRTH.

alab valo nem volnek az ieles nemes aposto-
loknal. Touabba iol leheth tudathlan vagy-
ok bezeduel, de maga nem tudomanyual.
De myndenwth megh nylathkozattunk,
(ielentetthwnk) my myndenegbe tyhozza-
tok. Nem de ebbwl vetkezteme, hogy ennen
magamoth megh alaztam, azerth hogy thy
felmagaztaltathnatok? hogy bernelkwl, hyia
ba, (iutalomnalkwl) az elwiftennek w euan-
geliomiath predicalottam tynektek? Az egy-
eb, twb anya zenth egy hazakoth megh foz-
tottam, (predicalafomnak iargalafat iargala-
fth) zoldoth wthwlvk vwuen, hogy, kyuel
tynektek zolgalhathnek. Es mykor thy na-
latok volnek, es zwkwskwdnem (fwkfe-
gem volna) fenkynek tykwzwletek terhere,
(neheffegere) nem voltam. Merth amy fogy-
atkozafom ennekem vala, azt betelyefeitettek
az Atyafiak, kyk Macedoniabol iwttenek
vala, es myndenegbe vgy tartom vala ennen
magamoth, hogy valakynék terhere (nehef-
fegere) ne voltam volna, es ennekutannaes
vgy akartam. A Cristus Iefus, igazfaga vagy-
on en bennem, hogy ez ilfele dycyekedes el
nem twretthetyk, (meg nem fogyathkozyk)
en ellenem

LEVELNEK CAP. XI.

en ellenem Achaianak tartományba. Mynekokaerth? auagy azerth hogy nem zeretlek tyteketh? az elwiften tugya. De amyth myuelek (cyelekedem) vgian azonth iwuendwbe ees czelekedem, hogy el messem (el twriem) el vessem az (en ream foloknak, pathuarkodoknak) okokoth, akyk kyuanyak az okoth, hogy abbol. Kybwł dycyekednek taplaltassanak mykeppen myees vagyunk. Merth effele hamys (cylard apostolok, alnokfagos czelekedwk, a Christus Iesus Apostolynak zemelyeketh reaiok veuen. nemees igen cyuda ez, Merth a fatan wrdwg Abrazolya (Valtoztatyá) wnnwnmagath a velagoffagnak angyalaiá, Azerth nem igen nagy dolog ha az w zolgaiay es (Abrazoltathnak, el valtoztatyak az w zemelyeket maas) zemelth reaiok veznek, olymynth az igassagnak zolgay volnanak, kyknek vege lezen, az w cyelekedek zerenth. Ismeglen mondom, hogy valaky ne aloyczon engemeth bolondnak lennem de ha megh vgy ees aloitanatok imaran vgy mynth bolondothees vegietek hozzatok, (el vyfellyetek) engemeth, hogy valamy keuesth annyra enees dicyekegyem. Amyth

mondok

AZ MASODIK CORINTOM. YRTH.

mondok, nem mondom az vr iften zerenth, hanem olymynth tudathlanfaagh. (Bolondfaag zerenth), ez yl fele dycyekedefnek myuoltha (reze, alapathyaba). Myerth hogy fokan diczekeenek tefth zerenth, enees dyczekedem. Merth ty wrwmefth el fenuedytek (el vyfelytek) az tudatlanokoth bolondokot myerth hogy thy bwlczek vattok. Merth el fenuedytek ha valaky tyteketh folgalathra kezereyth, ha valaky titeketh megh ezen izon, ha valaki marhatokot, aiandektokoth el vezy, ha valaki ty felettetek wnwn magath fel emely, (tyraytatok vralkodyk) ha valaky titeketh olmynt arcyol veer cyabdos, gyalazatoffagh, (Boffofagh) zerenth zolok, olymynth my gyarllok, (erwtelenek volnank, fwth bolondfag zerent zolok, ha valaky valamybe meer dycyekedny enees merek. Sydo nemzetfege (ahamys apoftolok) enees auagyok, Ifrael fiaye, enees, Abrahamnak magae, enees az vagyok. A Christus Iefusnak folgaye, balgatagfag zerenth folok nagyoban vagiok felyeben en munkaba, dolgogba bewfegesben, veresegegbe feletthe igen, twmlwcywgbe bewfegefsen, halalogba (halalra valo dolgogba) gyakran. Az

LEVELNEK CAP. XI.

ran Az Sydoktol wtzwr wt yzben egy hyan negyuen cyapafokot vwtttem, fenuetthem, háromzor vezwkwel megh verettethtem, egyzer megh kwueztettem, háromzor vyzbely vezedelmeth vallottam, eyel ęs nappal az mellegbe (az tengernek meelfegebe) vezedelmi-be, folyo vizeknek, latroknak, toluaioknak vtakon gyakortha vezedelmeyben az zido nembwl valo vezedelmegbe. kwlwmb kwlwmb poganoknak vezedelmeyben, varosba valo vezedelmegbe, kyethlenbe valo vezedelmegbe, tengerbe valo vezedelmegbe, hamys hazug atyafiai kwzwth valo vezedelmegbe, munkaba (dologba) ęs bantasba (nyaualyaba), vigyazafokba gyakorta, eehfegbe ęs formyufagba, bewrwgbe gyakorta, hydegfegbe ęs mezeytelenfegbe, azoknak kywle, kyk kywel leznek (twrtennek,) mynden anya zenth egyhazaknak naponkynth valo ream figyelmezw (halyo) gongya, (forgalmatoffaga) ky cyoda betegeskedyk? (erwtelen?) ęs en nem betegeskednem? (erwtelen nem volnek), ky cyoda botrankoftatyk, (bantatyk) megh? hogy enees nem geryedeznem? (nem egetteth-nemee)? Ha dycyekednem keel, azogbol
 kyc

AZ MASODIK CORINTHOM. YRTH
 kyk az en gyarlofagyme, gyarlofagomhoz
 tartoznak), dycyekedem. Az elwisten, es amy
 vr Iesus Christufunknak atya, ky dyczeren-
 dw mynd wrwkke, iol tugya hogy nemhazu-
 dok, Damascumnak varofaban Areta neuw
 kyrálnak, nepenek feiedelme. (Capitanya),
 vigyazokoth (wryzwkwth) vetethwala az
 Damascenu belyeknek varofaba kyuanuan
 engemeth meg fogny, es az ablakon kofar-
 ba ala bocyattattam az kwfalokon es ez kep-
 pen el tauoztatam az w kezeyth.

TYZENKETTWDYK CAP.

DIcyekednem altallyaba nem illic enne-
 kem de iwuwk (zalok bezelyuen) az
 vriftennek latafymra es megh ielenefekre,
 Esmertem emberth az Christusban tyzen
 negy eztendwknek elwtte ha testbe nem tu-
 dom, auagy testhkyuel nem tudom, az elw-
 iften tugya, el ragattattat (eluitettetteth) ehfe-
 leemberth mynd az harmadyk egyglen, es
 tudok ehfele emberth auagy testhbe auagy
 testhkywl, nem tudom az elwisten tugya ho-
 gy: ky elragattatoth volth paradicyomba, es
 hogy halloth volna tytok bezedeketh, kyketh
 nem illik

LEVELNEK CAP. XII.

nem illik embernek zolnya, effele emberen dyczekedem, enfelwlem penig nem dyczekedem, hanem az engyarlofagyimba (nyomorfagyimba korfagyimba), Merth ha diczekedny akarok, nem lezek bolond (balgatag). Merth igaffagoth mondok, de engedek tynektek, hogy valaky thy kwzzwletek ne gondolyon (ne velyen) enfelwlem valamyt annakfelette, amynth laath engemeth lenny, aagy amyth hal entwlem, es hogy amegh ielenefeknek, (az ennekem megh ielentefeknek) nagy magas voltaual felne fuualkodnam (keuelkednem), adattatoth ennekem wztwn az en testemen, (testy nyaualyaffagh, feiemnek faiafa testemnek nagy faiafa, emberek-twl valo haborofagyimnak nyomorosaga), az fatan wrdwgnek kwuethe, wzenwie, hogy ky engemeth nyakon verien, hogy felette igen felne fuualkodnam, ne keuelkednem. Ezerth (ezen ez okerth) haromfor sokzor ker-tem en az vr istenth, hogy ei tauoznek el menne entwlem, es monda ennekem. Elegh teneked az en malaftom, merth az en erwmm (hatalmam) az erwtelensfegen (az korfagba) twkeltettetykmegh. Felette wrwmetefth ennek
okaerth

AZ MASODYK CORIN. YRTH.

okaerth diczekedem inkab az en korfagyimba (gyarlofagyimba hogy lako3zek) enbennet-tem a Chriftnak Iefusnak hatalma, (ereie). Mynekokaerth kedueskedem en magamnak azen gyarlofagyimba (erwtelenfegwmbe), bof-fofagyimba. fwkfegymbe, haborofagyimba, a Chriftnak valo nyaualiamba, (nyomoro-fagyimba). Merth mikor (kor, beteg) erwte-len vagiok, akor kemeny, erw3s vagiok balga-tagh lwwk (lwtem dyczekeduen, ty kezere-itetek engemeth, merth illet volna hogy thy aianlottatok (diczertetek Comendaltatok) volna engemeth. Merth femmynemw dolog-ba alab valo, kwf3eb nem vagiok az nagy ie-les apoftaloknal, iolleheth hogy femmy nem vagiok. Merth az en apoftal fagomnak ie-gyey cyelekedue (eluegezue) voltanak ty kw-3wttetek mynden bekefeguel, (elzemuedefuel 3s iegiekuel, 3s cyudatetelekuel, 3s hatalmas tetemenyekuel. Merth my volth az kybe alab valok, kyf3ebbek voltatok az twwb egyha-zaknal. (hywgywlekezeteknel) hanem hogy cyak en nehef3egtekre nem voltam tynektek (titeket megh nem) terheltelek. Bocyafatok meg (engegyetek megh ennekem 3z boffufa-
goth. Ime

LEVELNEK CAP. XII.

goth, Ime harmadzor keez, (keez) akarathual vagiok tyhozzatok mennem, sem lezek tynektek terhetekre (nehességtekre). Merth en nem kerefem azokoth, kyk tyeytek, de ty magatokoth. Merth nem illik (tartoznak) az fiak, hogy gywczenek, (kereffenek) az atyaknak, zwleknak, de az zwlek az fiaknak. En kegyk igenfelette wrwmeft (az en iosagomoth) el kwltwm, megh ennenmagamothees el kwlthwm, (el fizetem) athy lelkeitekerth (az ty wdueffegtekerth) iolleheth beuebben (nagyobban) tyteketh zerethuen, keuesbe zereteffem, De legien, en megh nem nehezeitettelek titeketh, de myerth hogy alnok (cyolard) voltam alnokfagual (cyalardcyagual) fogtalakmeg titeketh. Nem de valaky altal azokkwzw, kiketh thyhozzatok kwlttem, megh fostotalake, meg mellieztetteleke, tyteketh? kertem az Titufth, es wuele egyetembe oda kwldwttem az atyafiath. Nem de valamyth thytwletek az Titus ky vwtt? (fwfuenfegmyat ky vaythe?) Auagy nem azon egy lelekuel (lelky aiandokual) iartonkke? a vagy nem azon egy nyomdokonee? Ismegh aloytyatokee hogy mymagun-

S koth

AZ MASODIK CORINTOM. YRTH.

koth tynalatok meg mentenŵke? az elŵiftenek elŵtte Chriftusba 3olunk bezelŵnk, de myndeneketh zerethŵ atyamfiai a thi epeytestekerth (iotanofagtokra). Merth fylek rayta, hogy valamykeppen ne legén, hogy haa oda hozzatok menendek, ollyatenokoth ne talalyalak tyteketh, a mynemŵkŵth, en kyuanam, és en talaltassam tynektek, kyt mynemŵth nem akarnatok, hogy valamikeppen ne legyenek (tykŵzŵttetek) haborofagok, egymafra valo tŵrefek (iregykedefek) haragok vetekedefek, (viffaltatafok), ragalmazafok, fugarlafok felfuualkodafok, parthwtefek, hogy ifmeglen mykor oda menendek megh alazon engemeth az en iftenem tynalathok, és megh fyrassak fokakoth azok kŵzzŵl, kyk annakelŵtte vythkeztenek, fem megh nem Bantak zantak az ŵ fertelmesseget, és buiafagokoth, és zeplŵs fyegyentelenfegeketh, kyth tŵttenek vetkeztenek.

TYZENHARMADYK CAP.

EZ ennekem harmadyk menethem lezen thy hozzatok keeth bizonsagnak auagy haromnak 3ayaba, (vallafaba) aal zerezetyk

LEVELNEK CAP. XIII.

tetyk mynden bezed (ige, zóoh, mondaas,) Megh mondottam elw̄zwr ęs megh mondom, mynth akor mykoron mafodcyor ielen oth volnek nalatok, finthe akeppen tauolleuen, ęs mostan irok azoknak, kyk annak ew̄tte vethkezthenek, ęs mynd a3 tw̄bynek (egyebeknek) myndeneknek, hogy ha menendek wionnan, ne engedyek (a3 gonofoknak), Merth azen bennettem folo besielw̄ Christus Iefusnak megh kyfyerteteth (ielen valo voltath) kerefytek, ky ty hozzatok nem erw̄telen (gyarlo), de hatalmas (erws) tybennetek, Merth iollehet megh fezeyteteth volt, a3 testy gyarlofagbol (nyaualyabol), de maga eel istennek erw̄sfegebwl hatalmassagabol (iofagabol), Merth myees gyarlok, erw̄telenek vagyunk w̄ bennc, de elwnk w̄uele istennek tyhozzatok valo iofagabol, (hatalmassagabol, ereiebwl) Tymagatok megh kyfycyetek, iol megh lassatok hogy ha a3 hitben vattok. Tynenmagatokoth megh probalyatok (megh kyfycyetek), Auagy nem esmeryteke tynenmagatokoth, hogy a Christus Iefus tybennetek vagyon? hanem ha (valamybe) valahol gonofok vattok, De reme-

S ij nylek

AZ MASODIK CORINTOM. YRTH.

nylek en tyteketh, hogy megh esmerythek, hogy my nem vagyunk gonofok. Kyuanlak kegygh az vr iftennel hogy valamy gonofth ne tegyetek, nem hogy my iook (dycyeretefek, iamborok) tethnyk (lattathnank), de hogy thy a my ioo (tizteffeges) azth tegyetek, my kegygh olymynth gonofok (faytalanok) legywnk. Merth nem tehetwnk valamyt az igaffagh ellen. De az igaffagerth, (igaffagh melleth). Merth wrwlwnk raytha, mykor my gyarlak (bethegek) vagyunk, thy kegygh erwffegh (kemenyek) vattok, Ezth kegygh annakfelette kyuanyuk, athy eep (twkeletes) voltotokoth. Annakokaert ezeketh tauolyletelembe irom, hogy, mikoron ooth ielen nalattok leendek, kemenyen, ne cyelekegyem az hatalmassagzerenth, kyth adoth ennekem az elw isten epeytfre (iotanofagra, gyarpoytafra), es el nem twrefre, (rontafr, karhoztafra) Touabba kegygh, athyamfyai (wrwlietek istenbe), iollegyetek, eepek legyetek (twkeletesek) vigafagot, megh vigasztalasth vallyatok, egy akarok legyetek, bekefegbe ellyetek, es az zeretetnek es bekefegnek istene lezen thy veletok. Kwzwnyetek

LEVELNEK. CAP. XIII

nyetek tymagatokoth valtozatos egy mafnak cyokolafual, kŕzŕnnek tyteketh mynd az sentek. Az vr Iefus Christufnak malaŕtya, ęs az iftennek zeretethe, ęs az fenthlelek iftennek kŕzŕlefe (kŕlŕmb, kŕlŕmb aiandekoknak tynektek valo oztogatafa) legyen mynd thy veletek, Amen, (tegye az elŕ iften hogy eŕ igy legen).

AZ GALATAS BELYEKNEK

yrrh zenth Paal leuelynek rŕuydeden
valo magyarfaga ęs ertelme.

AZ Galatafok gŕrŕgŕk valanak, de az Galatafoktul zarmaŕtak, aŕert zent Ieronymos. Mondaffa zerynth, azŕ eredetŕknek elmeyeketh ęs zokafokoth azŕ elmyeknek ęs termyzetŕknek keŕŕdelmes voltaual meg Ielentyk wala, mert Illaryos doctor es, myerth hogy ŕ es Gallus volth meg ŕnŕn maga es az dycheretrŕl zerzŕth werŕybe az gallofokath taneythatatlanoknak neuezy, zenth Paal kedeg ŕketh dorgalwan neuezy ertelemnelkŕl valoknak kyknek

S iij termeze

termezettwkhwz ęs zokafokhoz az w bezydyth zabuan fanyarufagosban wketh meg dorgalya ęs feddy hogy nem mynt valakyketh az twb egyeb leuelyben, ęs inkab zydamazza hogy nem mynth taneytya, mynt az kyknek azokoffag tanacyol nem lehet vala, ertelemre hyuna az meltofag erwssen Igyekwzyk, ez leuelben mynth egyebwthes myndenwth ygezyk hogy az Moyfes twruyny- nek zolgalatyabol, hyna ęs ingwrlene az euangelyomnak malažtyara. Mely vgyan ezwn dolgoth yr az romabelyeknek yrth leuelybe, merth mynd ezwknek f mynd azoknak vgyan ezwn tyuelges twrtenth vala, de kwlwmb kwlwmb okbol, mert azromabelyek elwzer az fydo twruenbe be tertekek vala, de az vtan meg terynek ęs ezwkbe magokath vwtyk vala, az galataffok yol tanoytatnak vala zent Paltul, de maga az vtan a hamys ęs alnok apoftoloknak dolgok myath ęs inte- fwkkel az fydoſagra meg vonattattanak vala, hogy az romabelyek gonozul taneytattanak vala az w egy ygw voltoknak tulaydoneytando vala, de hogy legottan intettyk, wnwn magokath ottan ezwkbe vyuek, okos bwlcyeſeghez Illendw vala, vyzzontan hogy

a Galata

a galatasbelyek a Chrystofth hozzayok foglalak, ęs benne hynek egy ygw Iamborfaghoz illendw vala, de hogy hamar az fydofagba efynek alhatatlanfaghoz ęs bolondfaghoz illendw vala, ezekhez annak okaerth alattomba hozzayok, mentenek vala ahamys es az alnak apostolok, oly mynth zent Petertwl ęs zent Iakabtul ęs zent Ianoftul afw fw apoftoloktul bocyattatak ęs zent Palnak meltofagath ragalmazo bezeduel megh kyfsebeytyk vala hogy nem kellenek w neky hynny, mynth alhatatlannak, neha neha a twrvennek cerymonyayauual, az az kylfw io cyelekwdetwkuel eluen felwwth ęs be telyefeytwth fogadafokkal, ęs meg nyrrth fwuel, ęs az Tymoteofth kwrnywl meteluen, neha neha kedeg az poganokual egyetembe az twruent hatra vetwen ęs karhoztatuan, ęs hogy inkab halgatnaak azokath kyk zent Peteruel ęs zenth Iakabual lakoztanak nyayaskottak volna ęs az kyk az vr Iefus Chriftufth, keth zwmekuel lattak volna, myert hogy zent Pal meg ingyen fem latta volna az Crystofth, ęs chyak az taneytuanyokual volth volna, tanoytuanya Ingen fem az Crystofee, annak okaert zent Paal hyrtelen valo ęs kemen be-

S iiij zeduel,

zeduel, mert egy leuele fynchyen ennel hyrte-
 lemb ęs haragosb iduŵffęęŵs kemenfęęuel,
 ęs kegelmes kegetlenfęęuel egyetembe my-
 nd agalatasbelyek teuelgefŵknek tanachy-
 oth ęs vrüoffagoth aad, ęs azŵ meltoŵagat
 erŵffen valya, ęs a hamys alnak apoŵtolok-
 nak alnokfęęokath, meg nylatkoŵtatya, eŵ
 leuelnek vtan hamar az kezdete vtan valya
 ŵnŵn magath meg az fŵ fŵ apoŵtolokual
 es, nem alab valoth a vagy meg felyeb valo-
 thes ebbe hogy az euangelyom predykalaffa-
 nak meltoŵagath az Cryŵtoŵtul Immar halha-
 tatlantul menyorzagbol vŵtte volna, ęs az
 elŵ Iŵten ŵęęŵdelme leuen Arabyaba ęs Da-
 maŵcomba egy falkayg predykalotta az Cry-
 ŵtoŵth az elŵth mynek elŵtte valamelyk apo-
 ŵtolual, az euangelyom felŵl ŵolt bezelŵth
 volna, ęs annak vtanna Ierufalembe hogy
 latta volna ŵent Peterth ęs ŵent Iakaboth, egy
 nehan napyglan de maga meg nem ŵęęeytet-
 tettŵth volna ŵ twlŵk mynd eŵk alath,
 Syryaba ęs Ciliciaba tyzen negy eŵ tendeyg
 volt volna az Cryŵtoŵnak predykatora, mynd
 adyg myglen ŵent lelŵktwl Inteteth Ierwfa-
 lemben ŵent Barrabafual, ęs ŵent Tytuŵfual
 myne ęs az fŵ fŵ apoŵtolokual az euangelyo-
 moth

omoth űzue vethe ęs egybe haűűnla, nem hoky enny ęztendeyglen valo predycacioia-ba ketűegbe eűűth volna de hoky aűű ioua hagyafokual ęs dycyeretűkuel akynek myndűneknel nagy meltoűagok vala inkab meg erűűeytetnynek aű egyebek de aűt mondya űbyzoneytya hoky vgy vetűtte aű euangelyomoth oűue űent Peteruel hoky űemmy űegecyeg ęs erűűęg nem mondattot volna űent Petertűl ky aű euangelyomhoz tartozando volth volna ęs vgyannerá nem keűereytetűth volna űent Petertűl hoky aű poganokra vetette volna aű Moyses tűruenynek terheth hoky mykoron Antyochiaba űenth Petert latta volna kűűűnfęges fertelmes etketh enny holoth aű odabe menű űydoknak űerelmebűl űnűn magath aű lakodalomtul meg vonna Niluan űemtűl űembe meg fedette volna tanythuan ęs byzonoytuan hoky aű hydbűl lenne aű euangeliomy Idueűęg ęs nem aű el multh Moifes tűruenynek meg tartafabol ęű bezedeth hozan irya, aű vtan fordul aű Galataűokra meg muttanuan hoky aű Moifes tűruenye cyak egy ideiglen adattotth volna ęs chyak aű egy Ieűus Chriűtufra neztek ęs Tartoztak, lűth lenny mynd aűo-

koth a3 Moifes tŵruenyebe hogy teſth volt
a3 euangelyomeba kedik hogy lelek, abba ar-
nyekok voltanak ebbe vylagoffag vagon,
abba kepek ęs Abrazatok, a3 euangelyomba
byzonfagot ęs Iga3fagoth, abba 3olgalattoth,
a3 euangelyomba 3abadfagoth, mondya ke-
deg annak felette bolondfaghoz Illendŵnek
lenny hogy ayob ęs nemesb allatokath nem
koſtoluan, 3abad akarat 3erynt a3 alab valo-
kra teryenek, mynd e3ŵketh yrya a3 elfo ſma-
fodyk, harmadyk ęs negedyk capytulom-
ba, a3 vtan erŵffen fenegety ŵketh hogy ha
a3 kŵrnyŵl metelyſth fel vezyk hogy egtele-
nŵl ŵnŵn magokath ne hagyak a3 Moyſes
tŵruenynek 3olgalatyara, meg mutatya a3ert
hogy akŵrŵ3tyeny 3abadsag nem bwn tetel-
nek 3abadsaga de kegyŵs kegelmes dolgok-
nak 3abados akarat 3erynth valo elette mely
cyclekŵdethek a3 3eretetnek mondaſſabol
le3nek nem a3 paranchyolo tŵruenbŵl, vege-
zetre on3olya ŵketh a3 kŵrŵ3tyeny egyeńef-
ſegre ęs bekeſegre a3 gyarloknak ęs erŵtele-
nŵknek ęs a vagy el eſtenek fel emeſeŵkre
azokkal ęs yol tennye akyk a3 kŵrŵ3tyen
hytre mynketh meg taneytottanak e fele cy-
clekŵdettŵknek myert hogy a3 lyleke, ŵr-
ŵkke va

ŵkke valo Iutalmak tartoznak mert az ydŵ
 zerynt valo cerimoniaknak ęs kylfŵ cyele-
 kŵdetŵknek chyak ydŵ zerynt valo dychŵ-
 fege vagyon ęs bezedkŵzbe gylŵfegre hoz-
 uan ahamis alnok apostolokath kyk nem
 egyeberth Igekŵznek vala kŵrnywl metel-
 tetny, az Galatafokath ha nem hogy chyak
 dichyekŵdnenek ebbe mynt ilyen dolognak
 fŵ feyedelmy, ez leueleth az mynth tecyk
 zent Paal hogy az Galatafokhoz kyualt¹kep-
 pen valo nagy zereteteth ęs kyuanfagath
 meg yelentene. Myndeneŵtl fogua az ŵ ke-
 zeuel irta, yol lehet hogy az egyeb leueleybe
 chyak az ŵiegyth mynth tulaydon neueth
 chyak ala, zokta yrny, tecyk kedeg hogy
 Ephesomnak varofabol auagy Romabol
 kwldŵtte.

AZ GALATASOKNAK YRTH
 ZENTH PAAL LEVELE/
 NEK ELSEW CAPI-
 TVLOMIA.

Paal apostal

AZ GALATASOKNAK YRTH

Al apofal (iftennek kŵueczegeuel el bocyatoth kŵueth hyrdetŵ,) nem emberektwl valaŷtatot, ſem ember altal, (Myath) de aŷ Iefus Chriſtus myath, eŷ aŷ atya iften myath, ky fel tamaŷtottha w̄teth halottaybol, eŷ mind aŷ atyafyak kyk en velem vadnak aŷ Galaciabeli egyhaŷaknak (hywgyw̄lekezeteknek io keedw) malaŷth ty nektek eŷ bekeſeg aŷ atya iftentwl, eŷ aŷ my vr Iefus Chriſtufunktol, ky atta w̄nnw̄nmagath aŷ my b̄w̄neynkerth hogy meghmentene (megh ŷabadoytana, kyuenne) mynketh eŷ moſtany ielen valo gonos (nyaualyas, alnok) velagbol, aŷ iftennek eŷ aŷ my atyanknak akaraty a ŷerenth, kynek dycyw̄ſegh mynd w̄rw̄kkw̄l w̄rw̄kke. Amen. legien. (Cyudalkozom rayta hogy a Chriſtuſtol, ky tyteketh hyuoth aŷ ig aŷ hytre malaŷth miath (altal, illény felette hamar viteſſetek maas (egyeb) euangeliomra, ky nem egyeb (maas) hanem cyak hogy vadnak nemellyek, kyk megh haboroytnak tyteketh eŷ el akariak fordoytany (rontany bontany) a Chriſtus Ieſufnak ig aŷ euangeliomath. De megha myes, auagy

LEVELNEK CAP. I.

es, auagy az Angyal a mennyorfagbol predicalana tynektek az euangeliomoth, anal egyebeth (anakkywle) kyt my predicalot-tunk tynektek, atkozot (vezeth) legyen. My-keppen en nekelwtte megh mondottuk, mostanees ifneg mondom, ha valaky tynektek predicalangya az euangeliomoth annakkywle, a mynth (hallottatok mytwlwnk) vwt-tetek, atkozot el vezet legyen. Merth mostan embereknek tanacykozomee auagy istennek ? (az az embere dolograe auagy isteny tudomanyra tyteketh tanoytlak?) Auagy kerefeme embereknek valo kedueskedefemeth? (kedueskednem). Merth ha egyglen embereknek kedues voltam volna femmi keppen az Christusnak zolgaia nem volnek. Megh ielentem kegyg tynektek. Atyamfyai az euangeliomoth ky entwlem predicaltatoth, meely nem volth ember zereneth (emberitano-fagbol). Merth en fem embertwl nem vwttem (hallottam) azth, fem nem tanaltam, de az vr Iesus Christusnak megh ielenesebwl. Merth hallottatok az en regen valo nyaiassagomoth (forgodafomoth) az Sidofagba, hogy felette igen haborgatom vala az elw istennek

AZ GALATASOKNAK YRTH.

nek egyházath (hyugiwekezebeth), és dulong (puztoyton) vala azth és felyeb haznalokuala az Sidofagba fook enhozam egy korocyonak fellette az en nemzet segembe (nemembe) mykor mondhatatlan forgalmatos (fygelymetes) kwuetwye volnek az en elenktwl zwleynktwl reank falloth ferzefeknek (paroncyolatoknak). De mynekutanna lattatek az elwistennek ky meg valasztot vala engemeth az en anyamnak mehebwl, és hyuoth az w malaftya myath erre, hogy megh ielentene az w fiat en altalam, hogy hyrdetnem wteth az poganak (kwlwmb, kwlwmb nepek kwzet legottant nem kwzwlem (nem conferalam, nem hafonlam az tethuel és veruel (az az emberuel, de az elw istenuel), sem Ierusalembe nem terek azokhoz kyk enelwttem apostalla lwttenek vala, de menek Arabiának tartományába, és vionnan ismegg megh terek Damascumba, ozton három estendwnek vtanna megh terek Hyerusalembe, hogy megh lathnam Peter apastalth, és maradék w nala tyzenwtwd napygh. Egyebeth kegyg az apostalok kwzw, nem lattam fenkyth. Hanem fenth Iacboth vr Christuśnak. attyafyath

LEVELNEK. CAP: I.

afiath (rokonfogat). Eh kýcheth kegygh irok tynektek, im az vristen elwth merem mondaný, hogy nem hazudok. Oztón az vtan iwuek, (menek) Syrianak és Cilicianak tartományra, valek kegyg wímeretlen femelyem zerent, (arczauál) az Sidofaagnak egyházynak, gywlekezetynek, kyk valanak az Crifusba, de cyaak hyr vala w nálok (hallottak vala ezth), Az ky haborgath vala mynketh neha ennekelwththe, mostan hyrdety az hyteth az mellyeth (kyth) regenten, (nehaneha) haborgath vala, és dicywytyk, fel magaztalyak vala en bennetthem az vristenth.

MASYODYK. CAP.

AZ vtan tyzen negy eztendwnek vtan-na ísmegh fel menek Ierufalembé egyetembe fenth Barnabafual, mellem vwuen egyetembe Titust es. Feelmenek kegyg meg ieleneízerenth, (az elw ístennek meg hielenteífebwł), és wzue vettem (egybe hafonlam) wuelek az euangeliomoth, kyth hyrdetek az poganokkwzwth de tytkon (kyualtkeppen azokual kyk beczwbe, (tífteílegbe, íeleíílek) valanak hogy valamy keppen hyaba ne futnek

AZ GALATASOKNAK YRTH.

nek, futofnek, áuagy futoftam volna. De megh Titufes, ky enuelem vala, myerth hogy gŵrŵg, pogan vala, nem kezereytettek kŵrnyŵl meteltethny, az alattomba valo be iŵuŵ hamys atyafyakerth, kyk tytkon be iŵttenek vala az my zabatfagunknak megh kyfyrtefeerth (femlelefeerth) kyth vallunk az Chriftus Iefusba, hogy mynketh folgala tra kefereytenenek (vonnanak), kyknek megh cyak ideiglenes nem engettŵnk magunkoth megh alazuan, (nekyk engeduen). Hogy az euangeliomnak igaffaga, (tŵkeleteffen) megh maradna tynalatok, Azoktol kegygh kyk lattathnak vala valamynek (ielefeknek) lenny, mynemŵk neha (valamikoron) voltanak, femmy gomdom, (dolgom) nynczen ahoz. Az elŵ iften embernek femelyeth nem vefy, (valogatya). Merth ennekem akyk lattathnak vala. Bechbe (tyfteffegbe) lenny femyt (az en predicalafomual euangeliomomual) ezze nem vettnek (conferalanak hafonlanak), Seŵth inkab vyzoontan mykor lattak volna, hogy ennekem, (en ream) bizattath toth volna az kŵrnyŵl meteletlenfegnek, (az poganoknak) euangelioma, mykeppen fenth Peter

LEVELNEK CAP. II.

nth Peternek az kŵrnyŵl metelefnek, (az Si dofagnak euangelioma). Merth az ky erŵs volth, czelekedŵth fenth Peterben az kŵrnyŵl metelefnek apoſtalfagara (erŵs volt hatalmas volth), czelekedeth en Bennethem ęs az poganyokhoz. Mykoron megh es ŵfmertheek volna az ennekem adoth malaztoth fenth Iacab ęs Cephas ęs Ianos kyk lattathnak vala lenny ozlopoknak (az az igen Ielefeknek) tarſafagnak iobkezeketh adak ennekem ęs fenth Barnabafnak, hogy my az poganyok kŵzŵth, ewk kegyg az kŵrnyŵlmetelŵk kŵzŵth apoſtaly meltoſagual elnenk, cyak hogy az ſegenyekrŵl emlekezŵk lennenk, (megh emlekezenk), kybe zorgalmatoſees voltam, hogy azt tennem, (rolok megh emlekeznem). Mykoron kegygh fenth Peter menth (yŵth) volna Antiochiaba nyluan (myndennek lattara. ſemtŵl ſembe) ŵneky ellene allek, azerth hogy megh dorgaltatoth, feddeteth vala. Merth mynek elŵtte iŵttenek volna nemelyek, (nemely tanoituanyok) Hierufalembŵl fenth Iacabtol, az poganyokual egyetembe (egy aztalnal) velek ezyk vala, mykoron kegygh be iutottanak volna meg

T

el vona

AZ GALATASOKNAK YRTH.

el vona ęs el tauoztata ęmagath ętwłwłk, feluen azokoth (azoktul) akyk az kęwrnywł metelesbwl valanak, ęs ęwuele egyetembe az twb Sidokes tetteteft, (keep vtalafth) tezneke vala, vgy annyra hogy megh Barnabas es ęwuelek egyetembe el vonattatnek (el uitettetnek) az ę tetteteslegekre, (keep vtalafokra). De mykoron lattam volna hogy nem (Egyenes), ygaz labual, (io vton) iarnanak, az euangeliomnak, (euangeliom hyrdetesenek) igaffagara mondam Peternek myndeneknek hallafara elwtt, ha the, myerth hogy Sido vagy, poganul eels ęs nem fidoiol, myerth az poganyokoth kezereyed Sido Moifes twruenyet tartany? My termesetbwl, (termesetzerenth) fidok, ęs nem poganyokbol bwnwfwk, merth tuggyuk hogy ember (nem wduezwl), megh nem igazoitatik az twruennek czelekedetybwl, hanem az Iesus Christufnak hytemyath, smyees (hyzwk) hyttwnk az Iesus Christusba, hogy megh igazoitassunk, (igazoitathnank) az Christus Iesus hytebwl, ęs nem az twruennek czelekedetybwl (tete menyebwl) azerth hogy nem igazoitatyk megh az twruennek. czelekedetybwl mynden

teft

LEVELENEK CAP. II.

teſth, (ember), hogy ha mykoron kerefwnk, akarunk iduezeitethny az Chriſtus altal (myath), talaltattunk myees býnefek. Nem de annak okaerth az Chriſtus ſolgaia (ſolgalta-toia) volthee az bwnnek? tauol legyen az, Merth ha az kyketh el tŵrtem, azokoth ifme-gh epeitem (rakom), el rontonak, (Bonto-nak el tŵrŵnek, megh ſegŵnek) enmagam-oth tezem, (zerzem). En kegyg az tŵruen my-ath megh holtam volth az tŵruennek, hogy az elŵ iſtennek elnek, az Chriſtufual egyetem-be megh fezeyteteth. Elek penig, imaran nem een, de eel enbennem az Chriſtus Ieſus. Ez eleteth kegyg, kyth moſtan elek en az teſt-ben, az elŵiſten fya hitemyath, altal eelek, ky zereteth engemeth ęs atta ŵnnŵn magath en erettem, (az en idueſſegemerth). Megh nem vtalom: hatranem vetem az elŵ iſten-nek malaſtyath. Merth ha az Moyſes tŵrue-ny altal, (myath), vagyon az igaffagh kŵuet-kezik azerth hogy az Chriſtus hyiaba holth megh (okanalkwl ſemuetthe az halalth).

HARMADYK CAPITVLVM.

AZ GALATASOKNAK YRTH.

OKaba, (Bolond) Galatafok, (Galacia Varos beli nepek), kiczoda igyzet, (kaboitoh el), megh tikteketh, hogy ne hynnetek az igaffagnak? kyknek zemek elwt az Christus Iesus ennek elwt megh irattatoth volth, tykwzwttetek megh fezeiteteth Chyak ezth kyuanom ty twletek megh tudnom, (ertenem) hogy ha az Moifes twruenyenek (megh tartafabol) czelekedetibwl vwttetekee az fenth lelketh, (ifteny yhleeft), auagy az hitnek hallafabol, (prydicalafabolee?) vgy ennyre kabak bolondok vattoke hogy fenth lelekuel, (ifteny ihlefuel) az kereftien hiteth kezdettetek el, mostan ymar testel vegeztesfetekel? (testnek myatta emeztesfetek megh)? Oly igen naagy fokakoth hyiaba fenuedtetek de ha maga hyiaba es (okanalkwl). Aky penig zolgaltath aad, tynektek fenth lelketh, (ifteny yhleeft), es czelekedyk tybennetek iosagokoth. (Iosagos dolgokoth, erwkwth) hogyha az twruennek czelekedetybwl, (dolgaiabol), auagy az hitnek hallafabol, predicalafabol tezye aft? Mykeppen Abraham hyth ftennek, es tulaydonoitath wneky igaffagra, Tugyatok azerth, hogy az kik az hitben vadnak

LEVELENEK CAP III.

vadnak, azok az Abrahamnak fyay. Merth az fenth Iraas elwl meglathuan, hogy az hyt-bwl igazoicza megh az elw iften az poganyokoth, legh elwzwr io vygh dolgoth wzene, (monda) Abrahamnak, ezth monduan, Megh aldattatnak te benned mynden nemzethfegek, Annakokaerth az kyk hitben vadnak, megh aldattatnak az hyw hyuw Abrahamual. Merth valakik valamenyen az twruennek czelekedetybwl vadnak, atoknak, (meg atkozafnak kwtelebe) alatta vadnak. Merth ruan vagyon, Atkozoth mynden az valaky ^{Deute. 27.} megh nem marad mynd ezegbe, akyk iruan vadnak az twruennek kwnyuebe, hogy tene (betelyefeitene) azokoth. Hogy kegyg az twruembe fenky meg nem iduezeitetik iftennel nyluan vagion. Merth az igaz az hitbwl eel (eelendw). Az twruen kegyg nem az hitbwl vagion, de az mely ember teendy azokoth (az twruennek poroncyolatith), eel azogba. A Christus mynketh megh valtoth, zabadoith az twruennek atokiatol, (atkozoth voltatok), mykor my erettwnk atokia lewth. Merth iruan vagyon, atkozoth. (megh atko- ^{Deute. 21.} zando) mynden az valaky fywgh az faan,

T iij hogy

AZ GALATASOKNAK YRTH.

hogy az poganyokra iŵne az Abrahamnak
 aldomafa, (megh aldafa) az Chriftus Iefus al-
 tal, (myath), hogy az fenth leleknek, (ifteny
 yhleefnek) igeretyth, fogadafath, vennŵk az
 hith altal, (myath) atyamfiai, ember cyak em-
 beri fokas zerenth folok, Iolleheth az ember-
 nek testamētomiath. (menyuel inkab az elŵ
 iften testamentommya felŵl igy keel lenny,
 de maga vgy ha megh erŵfŵytetik (ioua ha-
 giattatyk), fenki el nem vethy (megh fem fey-
 ty). fem valamyth ŵhozza nem aad. Touab-
 ba az Abrahamnak mondattanak az igere-
 tek ęs az ŵmaguanak, (magzatyanak). nem
 mongya maguaynak (magzatynak), oly my-
 nth fokakfelŵl, de oly mynth egybŵl, egy-
 felŵl ęs az the magodnak ky az Chriftus, E3
 testamentomoth kegyg mondom ennek el-
 ŵtte regen megh dycyertetteth, (iouahagya-
 tattath) megh erŵfŵytetteth) az elŵ iftentŵl
 Chriftushoz. Az tŵruen (az Moifesnek tŵr-
 uenye) ky az Abraham igerethenek neegy
 zaaz ęs harmyncz eztendŵ vtan kezdetek el,
 nem tezy hythfagoffa, (hyiabaualoia), hogy
 el tŵrlene (femmye tenne) az igereteth (az elŵ
 iftennek fogadafat) Merth ha az tŵruenybŵl
 vagyon

LEVELENEK CAP. III.

vagyon az őrűkfeegh, nem immaran az igeretbwl fogadasbol. Merth az Abrahamnak igereth altal aiandekoza az elw isten (az my megh aldafunkoth, Smy annakokaerth az twrueeny? Az twruen megh segefseerth (megh zegwkerth) adattath volth az mygh el iwue az magh, kynek az igereth (fogadas) lewth vala zerezteteth angelok altal, kezbeiaronak kezebe. Az kwzbe iaro kegyg nem eggye, de az elw isten egy. Az twruen kegygh nem de az elw istennek igerethy ellene vagyonee? ta-uol legyen az. Merth ha az twrueeny adattath volna, ky megh elefthetne, (megh eleuenythethne), bizonyauual az twruenbwl volna az igassagh. De berekezteth az sent Iras myndeneketh az bwn ala, hogy az igereth, (fogadas) az Cristus Iesusnak hytebwl adattathnek (az wbenne) hyuwknek. Touabba mynek elwtte el iwth volna az hyth az twruembe (twrueny alath) wriztetwnk vala, be rekeztetek az hythben. ky megh ielentendw vala. Anakokaerth az twruen vyfelw oktato, tanyto io vth, dologh mutatonk volth az Christufra, hogy az hytbwl wduezeitethnenk (igazoitattatnank). de mynek vtanna el iwth

AZ GALATASOKNAK YRTH.

az hyth, imar nem vagyunk az (oktato, vyfelw) pedagogus alath. Merth mynnyaian istennek fyai vattok, azerth hogy az Iesus Christusba hyttetek. Merth valakyk megh kereztelkettetek az Christufth vwttetek reatok (wbele wltwztetek). Nynczen imar Sido, fem gwrwgh, nynczen fem folga, fem sabados, Ninczen fem ferfyu, fem azsoni allath. Merth mynnyaian thy, egy egyek vattok az Iesus Christusba hogy ha ty az Christus Iesufe vattok Anakokaerth Abrahamnak magua vattok, es az ygereth, (fogadas) zerenth, w-rwkwfwk.

NEGYEDYK CAPITVLVM.

MOndom kegyg, valamy ideiglen az wrwkws meglen gyermek, femmyuel nem kwlwmb az folganal, myerth hogy iollet het hogy myndeneknek (mynden iosaganak wrwkfegenek) vra legyen, de az oltalmazok, (taplalok es eltetwk alath), es gongya (dolga) vifelwk alath vagyon, mynd agyglan, (az ideiglen), kyth, (mellyeth) az w Atya vegezeth wneky. Iga3 akeppen myees mygh mykoron germekek (kychynek) valank, ez el mulando

LEVELENEK CAP. III.

ando vilagnak negy eltetű allaty alat valank, folgalatra kezereitettek, (az az Sidok és poganok ceremóniaioknak és kűz, emberi zerzefeknek alaia vettettek). De myhelth, my helen el iwűe az idűnek telyes volta, ala bocyata az elűiften az űfyath, azonyallattol lűtteth (zyletteth) tűrueny alath lűtteth, (tamattath), hogy azokoth kyk az tűruen alat valanak megh valtana, hogy az fiaknak lelky fyu sagath, (lelky fyufagual tulaydon fyaknak tűruenyeth, ereieth). vennűk, (nyernűk), Myerth hogy kegyg fiak vattok, ala el bocyatha az elűiften az ű tulaidon fianak lelketh az my zyueyngben, kealtoth, (ky kyaltya). Abba atyam (Abba Sido és Siria Nyeluen iegzy azt mynth magyrol atyam) Annakokaerth mar nem vagy folga de tulaidon fyu. hogy ha fyu, és iftennek űrűkűse Christus altal, (myath), de akoron mykoron nem esmeretek, (tudnatok) az elű iftenth, folgaltok vala azoknak, kyk termefethzerenth nem iftenek. De mostan mynek vtanna megh esmertetek az elűiftenth, seűth ynka b megh esmertettek vattok az elű iftentwl, mykeppen fordultok el wyonnan, az gyarlo (erűtelen) és

AZ GALATASOKNAK YRTH.

fegeny (nyaualias) eltetwallyatokra, (cerimonia tartafokra, ęs embereknek zerzefyre), kiknek ifmegh vyionnan akartok zolgalny? Az napokoth megh iegzitek (megh tartyatok wdlytek) ęs az honapokoth, ęs az idwkwth ęs az eztendwkwth, felek tifelwletek hogy hyiaba ne munkalottam (czelekettem volna thy hozzatok. Legyetek (olyatenok) mynth en vagiok. Merth en ees ollyaten vagiok mynth thy, Atyamfyai kerlek titeketh. Semmybe engemeth meg nem bantottatok. Tugyatok (zerethw atiamfyai hogy testhnek, (az en testemnek) giarlofaga altal az euangeliomoth predicalafa tynektek elwzwr, ęs az en kifer tetemeth, ky az testben vala megh nem vlatatok. sem megh nem vntatok (ęs hatra nem vetettetek). De vwttetek befogattatok engemeth mykeppen iftennek angyalath, mykeppen a Christus Iesufth, Mely ennekokaerth (Shol vagon) az thy bodogfagtok? Merth bizonfagoth vallok, (tezek) tynektek, hogy ha leheteth volna felwletek, az thy zemeiteketth ky vaytatok volna, ęs ennekem attatok volna. Azerth ellenfeg lwtteme tynektek, igazath zoluan tynektek? Kwuethnek, (zerethnek

LEVELENEK. CAP. IIII.

nek, kyuannak) tyteketh nem iol, fewth inkab ky akarnak tytheketh rekeztheny (az Christus Iesusnak zabaczagatol, es az Moifes tŵruenyebe kŵthelezny) hogy wkŵth kŵueffetek. Io dolog kegyg kŵuethny az ioban myndenha emberth, es nem cyak akor, mykoron oth ielen (hon) vagiok tinalatok. Ennekem en zeretŵ fiaczkaim, kyketh ifmeglen tanoithuan vyonnann 3wlŵk (nemzek) miglen az Christus Iesus formaltatyk (epeitetik) thy bennetek. Akarnekk kegygh oth ielen lennem tynalatok mostan, es el valtoztathnom az en 3omoth. merth megh gyalasztatom (meg haborodoth 3yuŵ) tanacynalkwl vagyok, fwkŵs, tybennetek. Mongyatok megh ennekem kyk az tŵrueny alat akartok lenny az tŵruen nem hallyatokee? Merth iruan vagyon, hogy Abrahaam keth fyakot vaal vala, (Abrahamnak keeth fyai valanak), egyke (egyeketh) 3olgalo leantol, mafykot az zabadoftul (3abad felefegetŵl). De az ky az 3olgalo leantol 3ileteteth vala, testhzerenth 3ileteteth vala, az ky kegygh az 3abadoztul (3abad felefegetŵl), igereth (fogadas myath), kyk, mellyek egyebeth iegyw3uen, (maafth peldaz-

uan mon

AZ GALATASOKNAK YRRH.

uan) mondattathnak. Merth ezek az keeth testamentomok, egyk altallyaba, az Sinanak hegyetwl, folgalatra nemzuen, (fwluen), ky, meel hegy, Arabiabeli nyeluen Agarnak mondatyk. Merth az Agar, Sina neuw heegy Arabiaba, ky (meel kegyg) hataros egyetembe, (rokonkwzel valo) ahoz ky mostan hyuattatik Hierufalemnek, zolgal kegyg az w fiaual. De az aky odafeel vagion a hierufalem zabados, ky mynnyaian mynd myne-

Efa. 54 kwk anyank. Merth iruan vagyon, Ewrwl vigagy meddw, ky nem zwls (nemzes), vidamfagnak iegyeth mutaffad es vigan kyalcz, ky nem zaporoitas, merth fok, (twb) fiay (vadnak) az puztanak, (elhagyotnak). hogynem mynth annak ky ferietth vaal, (kinnek ferie vagyon). My kegyg atiamfiai az Ifaac zerenth az igerethnek, (fogadafnak) fiai vagyunk. De mykeppen akor az ky tefth zerenth fwletteteth vala haborgatya vala afth ky lelekzerenth fwletteteth vala, azon keppen mostanees. De myth mond az iras? veefdky az leanzoth, folgaloleanth, es az w fiath. Merth nem lezen wrwkws az leannak fia, az zabadosnak (zabad felesegnek) fiaual. Annako-

kaerth

LEVELENEK CAP. V.

kaerth atiamfiai nem vagyunk az leanzonak
fiai de az zabadofnak.

EwTwdYk CAPYTVLVM.

ANnakokaerth az zabadfagba, kyuel
mynketh az Christus Iesus megh zaba-
doytoth, allyatok, ęs ismeglen az folgalath-
nak igaiaba, (wnsegebe) be ne kwtelezteffe-
tek. Ime en Paal mondom tynektek, hogy
ha kwrnywl meteltettek, az Cristus semmith
nem haznal tinektek, Vallasth tezek, (Imees-
meglen kegig mynden emberth, aki kwrnywl
meteltetik, hogy ados lezen. (tartozik) mynd
az eges Moifes twruenyeth meg tartany. Az
Christustol ky estetek (az Christus tinektek
nem fwkfegh volth, hyiaba volt) valakyk
az twrueny altal igazoitattatok, az malasth-
bol (az elw isten irlgalmassagabol), kyeftet-
hek. Merth my senth lelegbe az kereftien hyt-
bwl, az igaffagnak remensegeth variuk. Me-
rth az Cristus Iesusba sem kwrnywl meteles
semmit nem teheth, (haznal), sem az kwrnywl
meteletlhensfegh, de az hyth ky zeretethnek
myattha czelekedyk (myuelkedyk), futtok
vala (elwfwr az hyth czelekedetebe, dolgaba)
ioob ky

AZ GALATASOKNAK YRTH.

ioob, kycyoda bantoth tyteketh megh, hogy ne hinnetek az bizon igaffagnak? Tudnyamynth ez il fele tanaczadas (el hytetes) nem attul zarmazoth, ky hyuoth tyteketh (az igaffagra, iduesslegre). Egykeues kouash mynd az egesh (tekenw beli testath) megh kwlthi, (sauanoithia). En bizon az vristenbe thy felwletek, hogy semmyt egiebeth nem erthetek, (ertendwk, nem lestek. Touabba az ky megh haboroyth tyteketh, vifely iwuendwbe az iteleteth, valaky leend az. En kegygh atyamfiai, ha meghis az kwrnywl metelesth hyrdetem, predicalom, myerth hogy megees haborofagoth (haborgatasth) vallok? (fenuedek?) Semmyelwth, (meg zwnth, elmuth) azerth az kereztfanak, (az fenth keresthnek) botrankodafa, bantafa. Vayha el vagattatnakees (el mettetnenekees tytwltek) azok, az kyk titeketh az ty allapatotogbol ky indoithnak, megh haboroithnak. Merth thy atiamfiai zabadfagba hyuattattatok, (hyualofok vattok) czak, az zabaczagoth ne agyatok okra (gonos tetelnek okara) az testenek, de zereteth myath zolgallyatok (thymagatknak egytig mastoknak. Merth az eges twrueny egy

LEV LENEK CAP. V.

ueny egy igebe (bezedbe) be thelyefeitetyk (tudyamynth) zerefed az the rokon kŵzeledeth (felebaratodoth), mynth thennenmagadoth, hogy ha egytek az mastokoth maria-tok (ragyatok) ęs efytek (benyelitek, bŵntetitek) lassatok hogy egy mastol megh ne emesteffetek. Mondom kegygh lelegbe (yhlesbe) iariatok, ęs az testhnek kyuanfagyth el ne tŵkelyetek, (vygezzetek). Merth az testh kyuan az leleknek ellene, az lelek kegyg az testhnek ellene. Ez kettŵk pengy ŵnkŵzŵt tŵk vissfontan ellenkednek (tufakodnak), hogy azokoth az kyketh akarnatok, ne tegyetek. Hogy ha lelekuel, lelek által vyfeltettek (igazgattatok), nem vattok az tŵrueny alath. Touabba nyluan vadnak az testhnek cyeledethy, kyk imezek, hazassagh tŵres, paraznafagh, fertelmeteffegh, Buiafagh, (Belendeffegh) baluanyoknak imadafa, varazlalas (bwybay baiolas), ellenfeges dolgok, perles, pathvarkodas), per pathuar, egymafra tŵrefek, haragoffagok, vetekedefek, haborofagok, parthtartafok, iregyfegek, gyolkoffagok, refegyfegek, torkoskodafok, ęs ezekhez hasonlatofok, kyk felŵl elŵl zolok megh mondom tynektek

AZ GALATASOKNAK YSTH.

tynektek, mykeppen ez elwt meg es mondotam, hogy valakyk ezeketh, es ylleteneket teznek (cyelekednek, isten orfaganak wrwkwfy nem leznek. Vizontan Az leleknek gymwlczy imezek, zereteth, wrwm, bekefegh, egywgyufegh, (kegyeffegh) kegyelmefegh iosfagh, iamborfagh, hyth, kereftien hyth, zelegyfegh, merticleteffegh, ezek ellen nynczen az twrueny. Azkyk kegyg az Christus Iesufee, az w testeketh megh fezeytettik (az w remwleteffegekuel) testi yndulafokual, es kyuanfagokual. Ha elwnk lelekuel (lelekzerentth) lelekzerenthees iariunk. Ne legywnk hyw dyczwfegnek kyuanoy, egykwnk mafykunkoth yngeruen, egymafra iregykeduen.

HATODYK CAPITVLVM.

ATyamfiai meg ha megh foglaltatykees Aember valamy bwmbé, thy kyk lelkyek vattok wioyczatok, (tanoiczatok, megh vidamoiczatok) ez illieteneket egywgywfegnek, (kegyeffegnek) lelkeuel, megh gundoluan tennenmagadothees hogy thees meg ne kyfyertessel. Egyetembe egytek az mastoknak terheyt vifellyetek, es ez keppen be thelyefeytytek

LEVELENEK CAP. VI.

lyefeytytek az Christus Iesusnak tŵruenyt. Merth ha valamellytek ŵnnŵn maganak lattatyk, valamynék lenny, myerth hogy femmy, ŵnnŵn maga az ŵnnŵn ſyueth megh czalya. Az ŵnnŵn terheth (dolgath, czelekedeth) kegigh megh laffa, (probalya, diche-rie) kiki mynd, ęs akor csak ŵnnŵn magaba diczŵfeget diczereteth vaal, ęs nem egyebbe, (maasba), kyky mynd feienkynth az ŵnnŵn tulaidon terhet (dolgat, iŵuendŵbe) viſely, (hordoſza) kŵzŵllye (kŵzŵffe tegye) aſth kŵzŵfŵicze penig mynden iouaiban (aky az elŵiſten igyeth halgatya) aky az kerezyenyi zerzeteflegnek befedere tanoitatyk, annak, az ky ŵteth tanoithya. Ne teuelegietek, az elŵ iſten meg ne mŵuetteſſek, (czufoltaſſek). Merth valamith veteend ember vgian azt ees aratya. Merth valaky veeth az ŵnnŵn teſte altal, az teſtbŵl arath romloſagoth (rothadatoſſagoth, de az ky veeth ſenth lelek altal, az lelegbŵl arath ŵrŵk eleteth. Iooth kegig teuen, (czelekeduen) megh ne faragunk fogyatkoſunk. Merth oſton az ŵ ideiben, alkalmatos idŵben aratunk megh nem farrattak (faraduan). Annakokaerth ammyg

AZ GALATASOKNAK YRTH.

idŕwnk vagyon czelekedyŕwnk iooth mynde-
nekhez, ielesben kegyg az kereztien hytnek
hazaba valokhoz (lako3okhoz). Latyatok me-
ny meel naagy leueleth irtam tynektek az en
tulaidon kezemuel. Valakyczodak akarnak
arczaiok zerenth kedueskedny az testen, az-
ok kezereithnek titeketh, kŕrnyŕl meteltet-
ny, csak hogy, az Christus Iesusnak kerez-
faiaerth haborofagoth ne zenuegienek. Mer-
th meg az kyk kŕrnyŕl meteltettetnek, meg
ŕnnŕn magok fem tartyak megh az tŕrue-
nth, de akarnak tyteketh kŕrnyŕl metelteth-
ny, hogy az thy testetegbe dyczekegienek.
En kegyg tauol legen az hogy en diczekegy-
em, hanem az my Iesus Christufunknak ke-
resthyn (kerestfaian) mely Christus myath
ennekem ez vilagh megh fezeiteteth, es en ez
vilagnak (megh fezeitettem) Merth az Chri-
stus Iesusba fem kŕrnyŕl meteles semmith
nem haznal, fem kŕrnyŕl metelethlenfegh,
de az vy teremteth allath. Es valakiczodak
ez regula, lynnya, zabas, tanoitas zerenth (ez
megh vyioytoth teremteth allath zerenth), iar-
nak, bekefeeg ŕraitok es irgalmassagh, es az
elŕistennek Israel nepen. Touabba valaky
shykŕ33ŕletek

LEVELENEK CAP. VI.

thykŵzŵletek ennekem bantaſth ne tegyen (veffen). Merth en az vr Iefusnak iegyeyth, (ſebeynek heleyth, peczetyth belegyth) az en teſtemen vyfelem, Az my vr Iefus Chriſtu-funknak kedue malaſtya legyen az thy lelke-tekuel Atyamfyay. Amen. Legyen ez kep-pen.

AZ EPHESOMBELYEKNEK

yrth zenth Paal Epyſtolaianak rŵuyden
walo Magyarfaga ęs ertelme.

AZ EPHEſos anya fŵ yeles varos va-
la regŵnten az kyſſeb aſyaba, mely va-
ros babonaſſon ęs felette Igen atta vala ŵn-
ŵn magath az ŵrdŵgŵknek tyztŵletyre, ęs
yelŵsben az fok elmyŵ dyananak, kyth mo-
ndnak vala mynden elŵ allatnak daykaya-
nak, ęs fel neuelŵynek, mynth zent Yerony-
mos yrya, mert az Ephesombely dyananak
templomarwl mynd ez zelŵs vylagon hyres
neuefrŵl, męg az pogan yro meſterŵkes em-
lekŵztenek az varos belyek kwlŵmb kwlŵ-
mb hytſagos ęs varaslalo tudomanth. Igen

V ij ŵznek

w̄znek vala, holoth mynd' az apofolok yara-
 fokrul yrth k̄wnywn̄ek tyzen kylenczedyk
 kapytulomyaba oluaffuk hogy az apofolok-
 nak predycacyoiokra fok garbonchas k̄wny-
 uek̄wth w̄zue hordottanak ęs meg egettyk,
 kyknek az ew arokath meg zamoluan talal-
 tat w̄tuen ez̄wr ez̄wft̄h regy penz̄w aruknak,
 annak okaerth hogy annye ęs yl fok teuelge-
 f̄wkr̄wl w̄keth meg vonna harom egeż ezten-
 deyg ew nalok lakożuan addyg myndene-
 k̄wth chyelek̄wduen amy dolgok az ew yd-
 ūw̄flegykre tartoznak vala nagi ygek̄w̄zefuel,
 fokak ęs zantalan pogan b̄wlcyek ellene ky-
 altuan, ęs yrya zugoduan mynth w̄n̄wn̄maga
 ęs valya nehol holoth az eznelkw̄l valo befty-
 aknak, a vagy oktalan allattoknak eleykbe
 vettetteth volth, mynth w̄n̄wn̄ maga mondya
 az Coryntombelyeknek yrth mafodyk leue-
 lybe, tewl̄wk kedeg el menuen parancyolya
 atymoteufth hogy w̄ nalok maradna, de a va-
 ros mykeppen b̄wūwlk̄w̄dyk vala hytfagos
 ęs varaslalo tudomanyokual, azonkeppen
 b̄wlchyefeḡws emb̄wr̄w̄kkel, Azert zent Paal
 hogy w̄n̄wn̄ magath mynd̄w̄neknek erk̄wl-
 chere ęs mynden̄wknek termezetyre hozzaya
 zabna, az w̄rd̄w̄ḡwk fel̄wl ęs az gonoz zellet-
 t̄wk fel̄wl

tűk felűl gyakorlatoſſagual emlekűzyk, yon-
 knak ęs gonozoknak kolűmbſygeth megh
 yelentuen, ęzűknek fűlűtte nemynemű tyt-
 kos tanachios ifteny dolgokoth megir merth
 nynchyen oly leuel ky Ily Igűn el reytűth ertel-
 mekűth valyon, vgy hogy ęz leuelerth te-
 czyk hogy zent Peter yrta, hogy az zent Paal
 leueleybe nemelyek ertelemre nehezek volna-
 nak, melyekűth atudatlanok ęs az alhatatlanok
 gonozwl magyarázzak, my keppen az
 tűb ęs egyeb yrafokath űnűn magoknak ve-
 zűdelmekre, az nehezſeg kedeg nem chyak
 az ygekben vagyon yol lehet abezednek yraf-
 fa ęs mondya valahol egyebűth mayd nyn-
 cyen yl ygen űzue forgattoth mynth az ertel-
 mekbe, mely dolgokat zent yeronimos es al-
 talyaba vallia, mynd ęzűketh annak okaerth
 mondogatyuk, hogy meg mutatnok myerth
 zent Paal yelesben ęz leuelbe homalyos ertel-
 mekűth, ęs ęz vylagtwl efmeretlen tytok
 zentſegűketh űzue gywtűgeteth volna. An-
 nak okaerth ęzűketh myerth hogi az hytben
 tűkellertűűűn meg allottanak volna onzolia
 hogy abba Iaryanak, ęs az tűkellertűűſſegre
 naprul napra ſyeffenek, ęs haznalyanak. Int-
 uen ęs ęzűkbe Iutuan myneműk volnanak

V rij mykoron

mykoron az bwnwkre adattattanak, zolgal-
 nanak az gonoz fwrtemtws zelleteknek,
 mostan kedeg mynemwk az Christosba be ol-
 tattak tanoytuan azonkwzbe az euangelyom
 nak malaztyath es yo kedweth ifteny tytok-
 bol, yol leheth az fydoknak Igertetteth az po-
 ganokra es. Igazan ky teryeztetteth, es ez fele
 tyztnek zolgaloyanak mondya ewnwn ma-
 gath, az elw iftentwl zwrwztetwth, myerth
 hogy kedyg yrta az twmlwczbwl onzolya w-
 keth hogy ketsegbe ne efnenek, es magokat
 el ne hagyak az ew fanyarufagyerth es nyo-
 morufagyerth de inkab ez feele w rayta twth
 nyaualyakath magoknak dychyekwdyfre
 tulaydoneytanak, ezwketh kedeg yrya az el-
 fw es az mafodyk es az harmadyk Capytu-
 lomba, az twb harom capytulomba az elet-
 nek modyath es formayath w nekyk yria,
 meg mutatuan myth kellenek kwuetny
 myth kellenek el hadny, mynemw dolgok yl-
 lefek az hazas ferfyakath felesegwkhwz es az
 felesegwketh az w feryekhwz, melyek illeffyik
 az zwleketh magzatokhoz, magzatokath
 az zwlekhez, melyek yllefek az vrakath zol-
 gayokhoz, es az zolgakath az w vrokhoz, y-
 rattattoth kedeg ez leuel es kwldettetteth ro-
 manak

LEVELENEK CAP. I.

manak varoffabol az tycikus neuw zolgalotul kyrwl emlekwtzettwth tyzwn az vygyben.

AZ EPHESOM BELYEKNEK

yrth zent Pal leuelenek. Elfew capitulomia.

PAal IhesuſChristusnak Apoftola, (wneki fel adoth kwuetſegnek kw lwmb kwlwmb nemzetſegh kwzwth viſelw, hirde twie) iſtennek akaratyabol, az ſenteknek kyk Ephesusba

vadnak, (eelnek) es az Christus Iesusba valo hyuwknek, Malaſth, kedw, tynektek az my

V iij athiank

AZ EPHESOMBELYEKNEK YBTH.

athiank istentŵl, ęs vrunk Iefus Christuftol. Aldot az elŵiften, ęs az my vrunk Iefus Cristufnak athya, ky meg aldoth mynketh mynden lelky aldomasual, (aldasual) az menyeyegben, (menyorfagbeliekben) Cristus Iefusnak, (az Christufnak dyczŵfegere). Mikeppen mynketh valaftoth ŵn magaban az elŵth, mynek elŵtte e3 egez velagnak kezdethy, fundamentomy megh vettetenek volna, hogy lennenk my sentek (az iohitnek rezefy), ęs meg feddettethlenek, (dorgalattathatlanok, seplŵnelkwl valok, bŵnnelkyl) ew elŵtte az zeretnek myatha, ky el tŵkeleth volth regenten mynketh, hogy lelky fiufagra fogadna mynket, az Iefus Christus myath (altal) ŵn-nŵn magaba, az ŵ akaratianak iokeduezerent, hogy diczertessek az ŵ malaŵtyanak diczŵfege, meel mala3th myath, meelybe mynketh zeretŵie (keduefe) tŵŵth, az ferelmes, ferethŵ fianak, myattha. Mellynek altala my vallunk meg valaftth, az ŵ vere myath bŵn-nŵknek megh boczanatyath, az ŵ mala3tyanak gazdagfagy zerent, kybŵl (mellyeth) bewfeguel keŵ3ŵlth (oztogatoth) mynekŵnk, mynden bŵlc3efegbe ęs ertelmes tudomam-

ba az

LEVELENEK CAP. I.

ba, az ű akarathianak tythkath mynekűnk meg ielenthuen (nythuan), az űnnűn zabad iokeduezerenth kyth el vegezet volth űn-
 nűn magaba az idűűk, betelyefedefenek oft-
 afa (valogatafa allafa) iglan, hogy ecyerfmynd
 megh vioytana (epeithene, űzuefoglalna)
 myndeneketh az Christus myath, mynd azo-
 koth kyk az mennyey egegbe, (menyorfagba)
 vadnak, ęs az kyk ez fűldűn, űnnűn altal
 (megh vioitattak myndenek) ky myath, my-
 ees az űrűk űrűkfege (reezre) hyuattattu-
 nk, kyk valastattunk (eltűkeltettűnk) az
 ű eluegezefe zerenth, kynek ereieuel (hatal-
 maual) leznek myndenek, az ű akaratyanak
 decretoma (zerzefe) zerenth, hogy legyűnk
 my az ű dyczűfegenek diczeretere, kyk (elű-
 zűr) elfűk remenkettűnk, remenfegűnkűt
 vetettűk az Christusba, kybe tyes remenle-
 tek, (remenfegteketh vetettetek) az igaffag-
 nak meg hallot bezedenek (bezedeth, igeieth)
 megh haluan, az thi idueffegteknek euange-
 liomnak, (vygh kűuetfegeth), kybe myne-
 kutanna thyes hittetek, megh iegyzettettetek,
 (iegyezue vattok), az fenth leleknek igerete-
 uel, (fogadafaua) ky, mely fentlelek, az my

AZ EPHESOM I. YTRH.

ŵrŵkfegŵnknek iegyē (zalaga kŵtele), aŷ ke-
 refefnek (kereset megh ferzet berodalomnak)
 megh valtafara aŷ ŵnnŵn diczŵfegenek di-
 czeretere. Annakokaerth enes mykor hallot-
 tam volna aŷ hyteth ky thi bennetek vagyon
 aŷ vr Christus Iesusba, ęs aŷ zereteteth. kyt
 mynden sentekhez (vallotok tartotok, nem
 ŷwnŵm halakot adnom,, (tennem) tyerette-
 tek ty rolatok emlekezeteth teuen aŷ en ima-
 czagimba, kŵnyŵrgifymbe, hogy aŷ my vr-
 unk Iesus Christufunknak istene, aŷ dyczŵ-
 fegnek atya, agyon tynektek bŵlczefegnek
 ęs meg ielenefnek (ielentesnek) fenth, lelket,
 aŷ ŵnnŵn maganak megh esmeretyre, (esme-
 rese, altal myath) aŷ thy elmeteknek, (ezetek-
 nek) megh vilagofoitot semeketh (semeyth)
 hogy tugyatok megh meely my legien aŷ re-
 menfegh, kyre ŵ (aŷ elŵ isten) hyuth ęs me-
 ely igen gazdagfagos, (bŵfeges) legyen aŷ ŵ
 ŵrŵkfegenek diczŵfegē aŷ sentekbe, ęs my
 legien aŷ ŵ myhozzank valo hatalmassaga-
 nak magos (felszeges) nagfaga, nagy volta,
 kyth hyŷŵnk aŷ ŵ erŵfsege temerdekszegenek
 tehecŷfegē (czelekedete zereneth), kyt erŵffen
 tŵth, (myuelth) aŷ Christusba, mikor fel ta-
 tamasztotta

LEVELENEK CAP. II.

maztotta felkŵltŵtte ŵteth halottaybol, ęs wlttette (zerzette) az ŵ iobiarol az menneyegbe, mynden feiedelemfegnek felette, ęs hatalmassagnak, ęs iosagnak, ęs vrasagnak, ęs mynden newnek felette ky neueztytyk nem czak ith eż vilagba, de megh az iŵuendŵbe es ęs myndeneketh veteth az ŵ labay ala, ęs ŵteth atta feiwl, feiwl myndeneken az (anya fenthegyhaznak az hyw io gyŵlekezetnek) ky, mely (anya fenth egyhaz) az Christus teste, megh telyefedese, telyefeitese ŵneki (annak) ky myndeneketh myndenegbe megh telyefeith, (betewlth a uagy megh telyefeitetetyk, bethŵltettetyk).

MASODYK CAPITVLVM.

TYes mikoron megh holtatok volna az vetkeknek, ęs az bwnŵknek (myatha) kykbe neha iartatok ennek elŵtte, eż vilagnak ideiezerenth az feiedelem zerenth, kinek hatalma vagyon eż also eegbe, ky lelek zelletnek (lelelknek mondatyk) mosth czelekeduen, (ki mosth czelekedik) az vaakmerŵ, engedetlen fiakba, kyk kŵzŵth myes mynnyaian lakozunk, (forgolodunk) vala neha ennek elŵtte

EAZ PHESOM YRTH.

nek elwtte az my testwnknek kyuanfagyba (afth teuen az my a testhnek es elmenek keduefek, iook valanak, kellenek vala). kyk testwk vala az testhnek es (gondolatynknak) elmenknek akaratyath, es valank termefetbwl, (altallyaba niluan) haragnak fiai, mikeppen az twbiees (egiebekees). De az elw isten ky gazdag az irgalmassagba az w tulaidon nagy fok zereteterth, kyuel mynketh zereterth meg akorees mikor megh holtunk volna az vetkeknek, bwnwknek myatha, meg elezte mynketh az Christus Iesusual egyetembe, (egyzerfmynd). Malafth myath (az elw istennek thi hozzatok valo io kedue myath, az karhozastol tartattatok megh) es egyetembe wuele, wlteteth meneiek kwzwth, az Christus Iesusba, hogy megh mutatna erre ez iwuendw velagogba, az w malaftyanak bwfeges, (tellieffeges, magoffagos) gazdagfagath, kegyes kegelmesszeguel mihozzank az Christus Iesus altal, (myattha). Merth malaftual (malafthmiath az elw istennek keduebwl). tartattatok meg az hyt altal, es ez nem thy twletek. Az elw istennek aiandeka, nem az czelekedetekbwl, hogy valaky ne diczekegyek, merth
 w dolga,

LEVELENEK CAP. II.

w dolga, myue, czelekedete) vagyunk, terem-
 tettek az Christus Iesusba az io czelekedete-
 kre, kiket (czelekedet) zerzet az elw isten hogy
 azogba iarnank. Annakokaerth megh emle-
 kezzetek hogy thi regenten poganyok, hyuat-
 tattok vala kwrnywl meteletlenfegnek az te-
 stbe az tool (az nemzetfegtwl) ky hyuattatyk
 kwrnywl meteles az testben, meely kwrnywl
 meteles kezekuel lezen, merth valatok az idw-
 ben az Christusnalkyl, elidegenwltetek az
 Israel nepenek lakodalmatol, (kwfsegetwl, tar-
 fagagatol), es idegenek, az elwisten igerete-
 nek, testamontomytol (felfogadasitol), thy re-
 menfeget nem valuan, es istennelkwl valok
 yth ez vilagon. Mostan kegyg az Christus
 Iesus myath, thy kyk regenten valatok igen
 tauol. (Mezze az elwistentwl) kwzel lwttetek
 az Christus vere altal. Merth w az my beke-
 segwnk, ky twth kettwbwl, az kett Nepwl
 Sidobol es poganbol egyet, (egy kereztyen
 hirbe valot) es az rakafnak, epeitesnek, kwz
 falat, (kwzkerteth, kwz swuenyeth) eltwr-
 the (rontotta, el bontotta) az ellenfeges, ellenzw
 dolgot (vissauonafth ky az pogan es az Sido
 kwzwta vala), az wnnwn testen, teste myath
 az poron

AZ EPHESOM YRTH.

az poronczolatoknak tŵruenyeth. ky az de-
 cretomba (az Moifes zerzefebe, hagyafaba),
 vala, femmye teuen (hatra vethuen), hogy ket-
 tŵth (az Sido ęs pogan nepeth) zerzene (te-
 remtene, chinalna) ŵnnŵn magaba (ŵn ma-
 ga myath) egy wy emberre, bekefeget zerez-
 uen (teuen), ęs hogy vyonnan megh engez-
 telne mynd az kettŵth, az ŵnnŵn teftebe, az
 elŵiftennek az kereſth fa altal, megh ŵluen,
 (foytuan) az ellenfeges dolgot, (habořofagot)
 azon, (az kereſthfan) ęs el iŵuen euangelizal-
 th, (predicalot) bekefegeth tynektek, kyk meſ-
 fe tauol valatok ęs azoknak kyk kŵzzel va-
 lanak (az az a Sidoknak). Mierth hogy keg-
 ygh ŵ altala (az Criſtus altal) vallunk mynd
 monnofel (az keet nemzetfegh fido ęs pogan)
 be, (hozza) menefth egy lelegben az atyaiften-
 hez. Annakokaert imarran nem vattok ide-
 genek zarandokok, ęs iŵueuenyek, de az fen-
 teknek polgartarfay, ęs iftennek lakofy, (haza
 belyek) rea rakattattak apoſtaloknak ęs pro-
 fetaknak fundamentomara az Criſtus Ieſus
 magos felŵ feg kŵ (foglalo kŵ leuen), kybe,
 mellyen valamy epeites (rakas) felyeb rakat-
 tatyk (neuekedyk), az fel neuŵ fenth templo-
 ma

LEVELENEK CAP. III.

ma az vristenbe, kybe tyees egyetembe epeitettetek (epeitettettek) az elw iftennek haylekaba, hayloka az fenthlelek ihleese által.

HARMADYK CAPITVLVM.

AZ dolognak okaerth en Paal az Christus Iesusnak meg kwtwzthe (foglya) tyerettetek poganokerth, hogy ha hallottatok, az elwiften malaftyanak fassaragath (folgaltatafat) ky adatatoth ennekem thy hozzatok, hogy megh ieleneszerenth (ielentes által). megh nylatkozatta (esmertette) ennekem az titkoth, mykeppen ennek elwtt keues bezeduel megh irtam, kikkwl oluafuan meg erthetitek az en wsmeretfegemet (esmerethemet) az Christus Iesusnak titkyaban, hogy egyeb idwgbe (ydwk korachaba) megh nem ielentwth embereknek fiaynak, mikeppen mostan meg ielentetwth az w fenth apostolinak es prophetaynak fenth lelek myath (ihlees által) hogy lennenek. Az poganyok egietembe wrwkwfwk, es egy testwk, es az w elwiften igerethenek (fogadafanak) rezesy, egyetembe tarsai az Christusban, az euangeliom myath, kynek lwttem en folgaloia (folgaia), az elwiften ma

AZ EPHESOM YRTH.

isten malaſtſyanak aiandoka 3erenth, ky (me-ly) adatatoth ennekem az ō hatalmaſſagana-
 nak ioſaganak ereie (tehetſege, czelekedete)
 3erenth. Ennekem mynden ſentek kŵ33ŵl
 legh kŵſſebnek, adattatoth ez malaſth, hogy
 az poganyok kŵ3ŵth hirdeſſem (vigan pre-
 dicalyam) az Chriſtufnak kyfeytegettethlen
 (megh foghatatlan) ga3dagfagyth, ęs az vela-
 gra hozzam (megh nylatko3taſſam) mynden-
 eknek, meely (my) legien az iſteni titoknak
 kŵ3ŵleſe kŵ3ŵnſegeſſe teueſe, ky el reiteteth
 volth, el titkoltatoth myndŵrŵkke, (eleytŵl
 fogua az elŵ, iſtenbe ky myndeneketh terem-
 teth az Ieſus Criſtus által (myath) hogy meg
 ŵſmerteffek, ŵſmerue legien moſtan az feie-
 delmeknek ęs hatalmaſſagoknak az menye-
 iegben (az anya ſenthegyha3 által (az hiw gy-
 ŵlekezeteknek czelekedety myath) az elŵiſt-
 ennek, felette kŵlŵmb kŵlŵmb bŵlczeſe-
 ge, velagoknak idŵknek el vegezete, tŵke-
 leſe 3erenth kyth tŵt az Ieſus Chriſtusba az
 my vrunkba, kynek általa vallunk batorſa-
 goth ęs, be (hoz3aia) menefth remenſeguel,
 ky vagion az ō hithe myath (által). Annako-
 kaerth kerlek, hogy megh ne fogyatko3atok

LEVELENEK CAP. III.

az en fanyarufagymerth, kyth thy erettetek
 fenuedek, mely fanyarofagok, az thy diczŵ-
 segtek. Ennekokaerth (ez dolognak) megh
 haytom az en terdeimeth az mi vrunk Iesus
 Christufunknak athyahoz, kybwl mynden
 athiafag (az kŵzŵnseges atyitol mynden ro-
 konfag, atyafyufag) mynd az egegbe (meny-
 orfagba) ęs ez fŵldŵn neuztetyk, hogy agy-
 on thynettek az ŵ diczŵfegenek gazdagfa-
 gyzerinth iofagual(erŵfeguel)megh erŵffŵd-
 nŵtŵk (kemenyednetek) az ŵnnŵn fenth lel-
 ke altal, ihlesemyath, az belfŵ emberbe, hogy
 lakozzek az Cristus Iesus az hytnek myatha
 az thi zyueitegbe, az zeretetbe meg gyŵkere-
 ztettek (gyaporoytattak), ęs fundamentom-
 oth (erŵffeget) vetuen, hogy meg nyerheffe-
 tek (ertheffetek, tudhaffatok) mynden fentek-
 uel (my), mely legyen az selessék, ęs az hofsu-
 fagh ęs az meelysegh, ęs az magoffag, ęs hogy
 meeg ŵsmerheffetek az Christus Iesus zerete-
 teth, ky fellwl halad (mul) mynden emberi
 tudomanth, ęsmereteth, hogy betellyefegietek
 az elŵiftennek mynden tellyeffegere. Annak
 kegyg (az elŵiftennek), ky bwfegessen tehet
 myndeneknek felette, (hogy nem mynth) az

AZ EPHESOM YRTH.

kyketh kerw̄nk auagy gondolunk az erw̄,
hatalom zerenth, ky my bennw̄nk czeleke-
dyk, legien diczw̄fegh az hyw senteknek gy-
w̄lekezesebe, az Cristus Iesus altal, idw̄k idw-
enek mynden koraczyra, nemzetsegyre, azaz
mynd w̄rw̄kkwl w̄rw̄kke. Amen. (ez igy le-
gien amyth kyuanunk.)

NEGYEDYK CAPITVLVM.

ONZollak ennekokaerth tyteketh en
megh kw̄tezw̄th (kw̄tw̄steteth) az vr-
ban (,az vr Iesusnak zeretete myath), hogy
iariatok az keppen mynth melto az hyuatal-
ra, melyben hyuattattatok (hyuatalofok vat-
tok) mynden megh alazafual, es egy w̄gyw̄-
feguel, zywnek cyendessegeuel (kegyessege-
uel, el zenueduen) viseluen egy masth (egytek
mastokoth) az zeretetnek myattha, w̄gyekez-
uen, (zorgalmatosok legyetek) megh tartany
az fenth leleknek (ihleesnek) egyessegeth az
bekesegnek kw̄tele altal. (w̄zue kw̄telezese
myath). Egy tefth es egy lelek, mykeppen
hyuatalofokees vattok az thy hyuafotoknak
(hyuatalotoknak) egy remenfegebe, Egy vr
egy hyth, egy kereftsegh, egy isten, es myn-
deneknek

LEVELENEK CAP. IIII.

deneknek athya ky myndeneknek felette va-
gion, ęs myndeneken, ęs myndenekbe thy-
bennetek. De myndenw̄nknek feienkynth
adattath az malasth az Christus Iesus aian-
dekozafanak merteke zerenth, Annakokaer-
rth mongya Mykor fel menth volna odafel, Ps. 67.
menyorfagba az Christus Iesus megh fogua
vw̄ue az fogfagoth (az w̄rdw̄gw̄th, az bw̄nth,
az halalth, ęs az atkozasth) ęs adoth aiande-
kokoth embereknek. Touabba az felmenth,
(felmenes) myczoda egyeb, hanem hogy ala
iw̄th (zaloth) volth elw̄zw̄r az fw̄ldnek also re-
zeyre? Ky iw̄th, zaloth ala? vgyan azon az ky
felees menth mynden egeknek felette, hogy
myndeneketh be tw̄ltene, (tellyeseitene). Es
vgyan azon (az Christus Iesus) adoth nemeli-
eketh Apostalokot, nemellieketh kegyg pro-
fetakoth nemellieketh penigh euangelistak-
oth, egyebeket kegyg pastorokoth ęs docto-
rokot, (tanoitokot) az senteknek megh wioi-
tafokra (wiontan megh czinalafokra, egymaf-
nak valo) zolgalatnak (zolgaltatafnak) dolga-
ra myuere az Christus Iesus testenek epeitefe-
re (rakafara mynd adyglan), miglen iutunk
(myndnyayan), mynd feyenkynth az hytnek

AZ EPHESOM YRTH.

ęs az elwisten fya efmeretenek egyeffegere,
 twkellertes ferfyuya, az Christus Iesus megh
 eerth twkellertes, koraczanak (ideenek) mer-
 tekere hogy touabba ne legywńk ynnek to-
 ua gyermekek, kyk teboldyognank (habnak
 mogyara haboznank) ęs teestoua vitetnenk,
 (hantatnank vettetnenk) tanoitafnak, tano-
 fagnak akar mynemw zeleuel, embereknek
 alnokfaga myath, rauaffagual (czalarczag al-
 tal), mellyel kyfalkodnak myreank, hogy
 megh czallyanak mynket, de az igaffagot te-
 uen (kwuetuen) zeretetbe feel nwiwnk, (ne-
 uekediwnk) wbenne, (wreia) mynden volta,
 mogya zerenth, ky az fw azaz a Christus Ie-
 fus, kybe az egees tefth, ha wzue zerkeztetyk,
 (zabattatyk, enyueztetyk) ęs wzue erwffwi-
 tetik (fonattatyk, raggatatyk) egymashoz va-
 lo zolgaltatafnak mynden wzue boczatafa,
 ereztyfe altal, az ifteni ihlees, czelekedes zere-
 nth, mynden ryznek tagnak mertekebe, az
 testnek wregbwlesth tezen tulaydon wnnwn
 maganak epeitefere az zeretetnek myattha.
 Ennekokaerth ezth mondom, ęs vallok, (ker-
 lek) az vr Iesufra hogy touabba ne iariatok
 akeppen, mykeppen az egyeb poganyok
 (nepek)

LEVELENEK CAP. III.

(nepek) iarnak az ō elmeieknek (ertelmeknek) hytfagaba (kabafagogba), myert hogy be zetytedet (megh homalyofodoth) (tompolth) az ō ezek elmyek, el idegenŵltek az elŵiften, eletetŵl, az tudatlanfagerth, ky ŵb-
 ennek vagyon ęs az ō ziueknek meg vakolafokerth, vakfagaerth, kyk ketfeegbe esuen, (tunyafagba meg tartattak, bwnŵkrwl vetkekrwl nem bankoduan) ŵnnŵn magokoth attak vetettek az buiafagra, (belendeffegre) mynden nemŵ fertelmeteffegeth tennye mohfagual (mertekletlen kyuanfagual). Thy kegyg nem ygy tanoltatok megh az Chriftuŵth, merth nyluan ŵteth hallottatok, ęs ŵbenne tanoitattak voltatok mykeppen vagion az bizony igaffagh az Iefusba. Leuetnye az elfŵ (elŵbi) nyaiaffagtok, (lakozaftok) zerenth az regy emberth, ky el rontatik (tŵretetyk), az teuelgefnek, (czalarczagnak) kyuanfagy, geriedezeŵy, zerenth, megh wiolny (wiolnatny) kegyg az thy ezetek, elmeteknek lelkeben (ihleefeben), ęs reatok venny az wy embert, ky iften zerenť teremteteth, igaffagh zerenť, (altal), ęs bizonfagnak fenthfege myath. Annakokaerth az hazugfagoth leuetuen

AZ EPHESOM YRTH.

(teuen). Zolyatok igaffagoth myndfeienky-
nth az ŵ rokonfagauual, merth egymaafnak
tagay vagyunk, Megh haragogyatok, ęs ne
vetkezzetek. Az naap el ne nyugogyek az
thy haragotokon, fe heleth ne agyatok az pat-
uarkodonak (az ŵrdŵgnek). Aky oroz vala
ennek elŵtte, imar innethoua ne orozzon,
de inkab munkalogyek, dolgoth (mukath)
teuen kezeyuel (olyath kegyg) aký my io ho-
gy oftogathaffon, adhaffon annak kynek fŵ-
kfege vagyon rea (az ky zŵkfeget val). Myn-
den (femynemŵ) fertelmes (ruth yktelen)
bezed az thy zatokbol ne zarmazzeek (kyne
iŵiŵn), hanem az aký io haznalatoffagnak
(egyebeknek) epeitefere tanofagara vala my-
nyzer zŵkfeqlend hogy agyon kedued, (gra-
ciath) az halloknak, (akýk hallyak). Es meg
ne zomoroiczatok az elŵiftennek fent lelke-
th, ihlefeth, ky myath meg iegiezue vattok az
megh valczagnak (valtafnak) napiara. Myn-
den mergeffeg, (fulankos, Merges bezed) ęs
negedeffeegh (felfualkodas), ęs haragh ęs
kealtas, ęs gonos mondas, el kyuettessek thy
tŵletek mynden nemŵ gonoffagual. Legie-
tek kegyg egytek az maftokhoz kegyes ke-
gyelmefek

LEVELENEK CAP. V.

gyelmefek, irgalmasok, w̄rw̄mesth oftogathuan egymafnak tykw̄zwt̄tetek, (auagy egymas vetketh, b̄wneth, bossosagat, megh boczathuan), mikeppen az elw̄istenees az Christus altal (oftogatot, adot) aiandekozoth, a uagy b̄wn̄wnkw̄th megh boczatta, engette (mynekwnk), tynektek.

Ew̄TEw̄DYK CAPITVLVM.

LEgyetek annakokaerth az elw̄ istennek kw̄uetw̄y mikeppen zeretw̄ fiak, ęs iariatok az zeretetbe, mikeppen az Christuses zereteth mynketh, ęs atta w̄nn̄wnmagath myrettw̄nk fenth oftyat ęs aldozatoth az elw̄istennek, io (edes) illatnak fagolasara. Touabba, hazaffag tw̄res, paraznafag, ęs mynden fertelmeteffegh auagy fesuenfegh meg ingyen fe neuzteffek thy kw̄zwt̄tetek, de mykeppen ilic fenteketh lenni (vgy legietek) auagy ekte-lenfegh (fertelmes bezed) auagy bolond (kaba) zolas, auagy trufa mosolgo bezed (parazna bezed), kyk nem illenek, de inkab hala adas az elw̄isten diczeretere valo bezed.) Merth imezt tugyatok hogy mynden parazna hazaffag tw̄rw̄) auagy fertelmes auagy fesuen

AZ EPHESOM YRTH.

ky baluanyoknak imadoia (tíztelwie) az Cri-
 ftusnak es istennek orfaganak orwkfegeth
 nem vallya. Swth valaky meg ne czalion tite-
 keth hitfagos (hyiaba valo) bezedekuel. Me-
 rth ezekerth (effele bwnwkerth) zokoth iwny
 istennek haragia az vakmerw (ketfeges hi-
 tetlen) fiakra. Ne legietek annakokaerth azo-
 knak rezefy, (egyenlw tarfay). Merth valatok
 neha regenten feteczegek (fetytfegh) mostan
 kegyg fenefleg (vilagoffag) az vr Iesusba.
 Mynt vilagoffagnak fyai vgy iariatok. Me-
 rth az sentleleknek gymwlcze vgyon myn-
 den iosagba, iamborsagba, es igassagba es bi-
 zony igassagba Afth dyczeruen (dycyrietek)
 amy kedues kellemetes az vr Christusnak,
 Es ne rezefwlietek, (rezefek ne legietek) az fe-
 tetfegnek, haznalatlan (hafonnalkyl valo) cye-
 lekedetiuel, dolgauaal, swth inkab megees fe-
 gyetek, (dorgalliatok, meg ielenczetek). Me-
 rth az kyk (amely dolgok) titkon lee3nek eze-
 ktwl, yktelen (rutfag) cyak mondanyes. De
 myndenek mykoron meg ielentetnek, fedde-
 tetnek az velagoffagtól (fenefegtwl) ielentet-
 nek meg. Merth valamycyoda meg ielentet-
 tetyk (auagy meg ielent valamyt) vilagoffag
 az. Anna

LEVELENEK CAP. V.

a3. Annakokaerth mongya. Syerkennye fel te ky alofol, ęs keelyfel halottaibol (a3 nagy bwnbwl), ęs meg velagosoith teneked (tegedeth) a3 Christus, lassatok megh azerth atiamfiai hogy mimodon okoffan (zemeffen iol hozza) latuan iariatok, Nem vgy mynth boldok, de vgy minth bwlcyek. Meg valtuan, (vvwuen) a3 alkolmatoffagoth (alkolmatos idwth) merth a3 napok gonofok (vetkefek). Annakokaert ne legietek ertelmetlenek (ertelemneltkwł valok), de ertelmefek, (megercyetek) my legien a3 vr Iefusnak akaratyá. Es megh ne rezegwłlietek a3 borual, kybe paraznafag (zertelen valo teko3laas, yktelen valo geriede3es) vagion. De be telliefegietek sentlelekuel, ihleefuel, 3oluan tymmagatoknak pfalmufokba (eneklefekbe) ęs hymnufokba (dicyeretekbe) ęs lelky enekkekbe enekeluen (3wngwdw3uen) ęs hangicyaluan athy, 3yuetekbe a3 vrnak (istennek) halakot aduan (teuen) myndenkor myndenegbwl a3 my vr Iefus Christufunknak neuebe, istennek ęs atyanak. Atyamfiai egymaa3fnak alaia vetteffetek (a3 a3 engegyetek) a3 elwıstennek felelmeuel. Felesegek (hazas a33onyallatok) a3 thy

AZ EPHESOM YRTH.

tulaidon terieiteknek alaiok vetteffetek, aza
 engegietek mikeppen az vrnak merth aferfiu
 feie az w felefeenek, mikeppen az Christus
 ees feie az anya fenth egyhaznak es vgyan a-
 zon, ky wduessegeth aad az testhnek, eltety az
 testeth. Azerth mykeppen az anyafenth egy-
 haaz alaia vetteteth (enged) az Christufnak
 akeppen az felesegekes, (hazas azzonyalla-
 tokees) az w tulaidon ferieknek ala vetteffe-
 nek myndenegbe. Ferfiak (feriek) zereffytek
 az thy tulaidon felesegetketh mykeppen az
 Christufees zereythe az anyafenth egy hazath
 es wnnwn magat atta yretthe, hogy azth) w-
 teth meg zentelne, meg tiztoitattat az kerefth
 viznek mofafual, az elethnek igeieuel, (aaz
 atyának es fiunak, es fentleleknek neueb-
 en) hogy zerkeztetne, (hossaia venne) wnnwn
 maganak azth) az anya fenthegy hazat) dicy-
 wsegesth, kyn, kynek, nem volna zeplw es
 arczaian valo swmwrgees, auagy valamy ez
 illietenfele, de hogy lenne fenth es zeplwnel-
 kyl valo megh feddettethetlen. Ez keppen
 keel az ferfiaknak zerethynek az w tulaidon
 felesegeketh, mynt az wnnwn tulaidon teste-
 keth. Aky az wnnwn feleseget zereithi, wn-
 nwn maga

LEVELENEK CAP. VI.

nŵn magat zereithi, Merth soha fenky az ŵn-
 nŵn tulaidon testeth nem gyŵlŵly, de eltet
 ęs taplallya ŵteth mykeppen az vristenees
 az anya fent egyhazat. Merth az ŵnnŵn te-
 stenek tagay vagyunk, az ŵnnŵn testebŵl
 ęs az ŵ tetemeibŵl. Ez allatnak okaerth (ęz-
 erth) elhagya ember attyath ęs annyath, ęs ra-
 gazkodyk agya magath az ŵ felesegehez, ęs
 kettŵbŵl lezen egy testh. Ez isteni titok tan-
 acz igen nagy, de en folok az Cristus felŵl ęs
 az anya fent egy haaz felŵl, iolleheth ty ees fe-
 ienkynth azth tegyetek, myuellietek, hogy az
 ŵnŵn tulaydon felesegeth kyky mynd zeref-
 se, vgy mynth ŵnŵn magath. Az felesegh ke-
 gyg hogy becyŵlye, (felye) az ŵ ferieth.

HATODYK CAPITVLVM.

THy fiak (magzatok) engegyetek (enged-
 elmek legyetek) az thy zileiteknek az
 vristenbe, merth ez az igaz. Tistellied az the a-
 thiadoth ęs aniadoth, ky mondatyk elfw pa-
 rancyolath az igeredbe (fogadasba) hogy iol
 legyen theneked, ęs hozzu eletŵ (nyomdek-
 os) lehes ez fŵldŵn. Atyak, zylek ne ingerli-
 tek haragra az thy fiaitokot (magzatitokot)
 de ne

AZ EPHESOM YRTH.

de neuellyetek (taplallyatok) iket vristennek tanoitasba (tanofagba) ęs intefebe (meg feddefebe dorgalafaba). Solgak engegietek (engedelmehek legietek) azoknak kyk vratok test zerenth felelemuel ęs rettegefuel az thy zyueteknek egywgywfegebe, olymynt Christusnak, nem cyak fembe zolgaluan, olymynt wgyekezen embereknek kelleny (kedueskedny, de olymynt az Christus Iesusnak zolgay, azokot teuen kyket akar az elwisten, zyuetegbwł (zyuetek zerent) ioakaratural, zolgaluan az vristennek, ęs nem embereknek. Imez tuduan hogy kyky mynd feienkynth ammy ioth tezen, azt hozza vissfontan megh, azt vefy az elwistentwl akar zolga legien akar zabados. Tyes vrak (gazdak) vgyan azokoth tegietek whozzaiok (az zolgakhoz meg bocyatuan, (lassobboituan) az fenegeteseketh,) az az ne kegietlenkegyetek wreaiok) tuduan ezt, hogy egietembe mynd az thi es w vrok menyorfagba vagyon, sem zemely nezes, (valogatas) nyncyen w nala. Touabba kwuetkezyk en zerelmes atyamfiai hogy erwflek legietek az vr Christus altal, ęs az w ereienek hatalmassaga altal, (myat) ewltwzsetek uegietek reatok

LEVELENEK CAP. VI.

tek reatok az elwiftennek egez fegyuerith, (mynden fegyueri zerzamat,) hogy alhaffatok ellene az wrdwknek kyfalkodafinak (alnokfaginak). Merth nyncyen mynekwnk bay vyuafunk) vitezkedefwnk, hadakozafunk) az veer es az test ellen, de az feiedelemfegek ellen, az hatalmassagok ellen, ez vilagnak vray ellen, kyk ez vilagy idw zetetfegenek biroy, igazgatoy ellen, az lelky (gonoz zellethw) alnokfagoknak, (rauassagoknak) ellene az menyeiegbe, (az az ammennyeiekerth). Anakokaerth vegietek fel tyreatok, az elwiftennek mynden, fegyuerkedefeth, fegyuereyth, (hogy mynden kyfertetnek) ellene alhaffatok az gonos napon, es myndeneket meg zerezuen (be tellyefeithuen) erwffen alhaffatok. Allyatok anakokaerth az thy agyktokoth parta wuel fel wuezuen igaz dolognak, (es elethnek) myatha, es reatok vegyetek az igassagnak veertith) mely vasaath) es labaitokot meg farufuan (zarut bele vonuan) hogy kezsek legietek az bekefegnek euangeliomara. Mindeknek felette, az igaz hitnek paizath fel veuen, kyuel, megh olthaffatok az niluan valo gonofnak mynden twzes nylyat lwuw kopiayth es

AZ EPHESOM YRTH.

ayth ęs az meg oltalmazafnak (tartafnak) fyfa-
 kiat vegietek, ęs az fenth leleknek fegyueret,
 t wret, meely az el wiftennek igeie, bezede myn-
 den imadfabga ęs k wny wrgesbe imadkoz-
 uan mynden id be, lelegbe, ęs arra vigyaz-
 uan mynden (forgalmatoffagba), figyelmetef-
 fegbe ęz k wny wrgesbe mynden sentekerth,
 ęs en errettem, hogy ennekem adataffek be-
 fed az en famnak meg nylafaba, (ra) fabatfag-
 ual, (bizodalomual), hogy efmereteffe tegiem
 meg efmerteffem az en euangeliomomnak,
 tytkyat (tanacyat) kyert ęz k wuetfegbe elek
 (forgolodom) ęz lanczba), fogfabga), hogy  
 benne (az euangeliomba) zabadon zollyak,
 mykeppen illic ennekem zolnom. Hogy ke-
 gyg tugiatok thyees, kyk enhozzam tartoz-
 nak, myt ees myuellyek (cyelekegyem),
 myndenek mynden dolgok fel l bizonyo-
 fokka tezen titeketh, az Tycycus, zereth  aty-
 amfia ęs hyw zolgalo az vristenbe, kyt kwl-
 d ttem tyhozzatok azert, hogy meg  fmer-
 netek ( fmeretet vallanatok) az my dolgaink
 fel l, ęs megh vigasztalna az thi zyueiteketh.
 Bekezeg az atiafiaknak ęs zereteth hytuel
 egyetembe az atya iftent l, ęs az my vrunk

Iesus

LEVELENEK CAP. VI.

Iesus Cristustol isteni keedue, malasth legien myndenekuel, kyk zeretyk ammy vrunk Iesus Christuffunkoth tizta elmeuel) twkelltefeguel) a uagy rothadatlanfagual. Amen. E-keppen legien mynth kyuannyuk.

AZ FYLIPENSESSEKNEK yrth
zenth Paal leuelynek rwuydeden va-
lo Magyarfaga s ertelme.

AZ Fylypenfessék Macedonianak el-
few rzyben vadnak, mynth vagyon
megh irua az apostoloknak iarafokrwl yrth
kwnywnek tyzen hatodyk capitulomyaban,
az Fylypys neuew varostul zarmazando ew-
lys s lakozas, ezeknek annya few varossok
vala az Tessalonyka kyk myerth hogy az fe-
luwth hytben meg marattanak vala az hamis
s rauas apostolokat be nem fogaduan, kyk-
nek engettenek vala az Coryntombelyek s
Galatasbelyek, myltan dychyrtetnek zenth
Paltul kykhez ew menwyn zent lyleknek in-
tyssybwl nagy fok napokyglan ew nalok vo-
lth nem kyfded munkauaal, merth oth osto-
rokal meg

rokal meg veretteteek ęs az fylauual egyetem-
 be be vetteteek az tŵmlŵchbe, mely idewbe
 az tŵmlŵchnek ŵryzŵye mynden haza be-
 ly nypyuel meg kereztelkedek, it lakozyk va-
 la az barfony chynalo lydya, ęs ky leghelŵffer
 meg fordoluan vyue ęs be fogada, vgyan it-
 ten az vytezek es mykorth meg efmertyk vol-
 na hogy romay polgar taars volna akaraty-
 ok zerynt kyreek hogy vala howa akarna
 menny el menne, ęs a Christus Iefusnak ne-
 ue eleegh io bodog zerencyekuel hyrdettete-
 ek, ęs meg efmerteteek. Seŵth meegh annak
 felette mykor romaba volna a fogffagba ke-
 wldynek ew neky iletre valo fewksygeketh
 az epafrodytoftul kyk annak elŵtte tŵtten-
 ek vala mykor ewl vala Tefsalonykaban, my
 kypen ez leuelbe es mondya, annakokayrt
 dychyruyn ewket onzolya hogy meg marad-
 nanak vygyglen ęs haznalnanak, ęs tŵkyl-
 letesbee lennynek, meg ielenthuyn hogy dy-
 cyekedny kellenyk meeg az fanyaruffagog-
 ba, ęs nyomorofagogba, melyek az Criftus Ie-
 fus euangelyomanak meg ikeffleytyffyre vol-
 nanak, ewmagat kedygh mondya hogy az ha-
 laltys kyuanna ęs ky3 volna irecte zemuedny
 az Criftus Iefus akaruan, az vtan felette igen
 onzolya

onzolya az egy maskwzwt valo egyenessygre
 es bykessygre, mely egyenessyk az keuyllyek
 kwzwth nem leheth, es hogy cyendes es nyu-
 godalmas zwuel leheffenek fogadya az Ty-
 moteofth, ewmagat es rwuyd idewn ew hoz-
 zayok menny, azonkozbe az epafrodytoftul
 ewhoczayok bochyatvan ky nagy betegfyg-
 bwl meg gyogyult vala, ezeket irya az ket
 elfew kapitulomba mert az harmadygba
 meg batorrytya es erwffeyty az ew zyueket,
 ah hamys alnok apostolok ellen az zydofsa-
 gra myndenwt ewket zorgalmaztatyak vala,
 kyket neuezy ebeknek, alnokfagnak munkaf-
 ynak, az Cristus kereztienek ellenfyginek, es
 kyk az ew hazokot istennek elwttte tyztelneek
 becywlnek sohul ew ryaiok ny luaban na-
 gywb haragual nem yr, Az negyedyk kapy-
 tulomba ayanlaffokot, es kwzwneteket ir, es
 kwzbwl kwzbe nymy intyffeket elegyet, es
 az Philipenses belyeknek az ew hoczaya valo
 az ew io tytemynyekyrt halakot adh. Irtha

kedygh kewldwttte zent Pal ez leuelet

romabol az epafroditoftul my-

koron massothzor az twm-

twchbe volna.

Y

AZ PHILIPES NEW, VAROSBA

lakozoknak irth zenth Paal leue-
lenek elfew Capitulomia,

PAal ęs
Thimo-
teus a3 Iesus
Cristusnak
3olgai, a3 Ie-
susChristus-
ba mynden
fenteknek,
kyk Philip-
pis varofaba
vadnak a3
pispekekuel
papokual
pastorokual
ęs diaconuf-

okual, 3olgalokual, malaft, isteni kedw, ęs
bekefegh ammy atyank istentwl ęs ammy-
vrunk Christustul, halaat adok en a3 en isten-
emnek mynden thy emlekezetetegbe (thirola-
tok valo emlekezetembe) myndenha a3 en
imad3agomba (kwnywrge3embe) mynd ty-
rettetek, wrwmuel a3 kwnywrge3t, imad3a-
goth, te

AZ PHILIPENSESEKNEK YRTH.

goth, teuen, hogy iwttetek volna az euangeliomnak kwtwletere (reezere) az elfw naptol fogua mynd az mostany ideiglen, bizuan, hyuen altallyaba en ezt eltwkkeluen, hogy az aky el kezdette thy bennetek io dolgoth, el vegezi mynd az Christus Iefusnak napiaiglan, mykeppen igaz es alkalmas ennekem hogy ezth erczem (iteliem) mynd thy felwletek azerth hogy vallak en titeket az en zyuembe, meg az kwtwzefegbe ees (fogfagyumba) es az Euangeliomnak meg oltalmazafaba es erwfwitefebe myerth hogy vattokty myndnyaian ennekem az malaftnak (kwtwzefymnek, fogfagyumnak, rezesy es egietembe tarfagi) Merth bizonsag ennekem az elwiften mely igen kyuanalak en mynd titeketh az Iesus Christusnak belfw rezeiben (tagayban az zyuenek kyuanfagyban. Es imezt imadom, kerem az elwiftentwl, hogy az thy zeretetetek meglen inkab inkab (nagioban nagioiban) beuelkegyek az esmeretben, tudományba, es mynden ertelmebe hogy dicyerietek azokoth kyk ieleffek (iobbak), hogy legyetek tisztak, es ollyatenok hogy fenkynek bantafokra (botrankoztatafokra ne legietek) az Christusnak

Y ij napian

AZ PHILIPENSESEKNEK YRTH.

napian a3 iteleten betelliefítették igaffagnak gymwlczeuel, (ky vagyon lwth) a3 Iefus Criftus myath. a3 elwiftennek dycywfgere es dycyere. Akarom kegyg hogy thyes tugi-atok Atiamfiai, hogy ammynemw dolgok ennekem twrtentenek, inkab a3 euangeliomnak haznara (erwfwfitefere) voltanak, lwttenek vgy annyra hogy a3 en kwteleini (kwtwzefim, nyluan valok voltanak a3 Chrifthusba mynd a3 egesh. (Nero, cyafarnak) tanacz hazaiglan (uduaraiglan), es mynd a3 egiebeknek (Romabely nepeknek) es hogy, fokban a3 atiafiak kwzwl vrbán vrIefusba, a3 en kwtelembe bizuan, magokot meg bizuan, nagjobban (beuebben) mernenek rettegefnelkwl, felelemnelkwl a3 elwiften bezedet, (igeieth) folny. Mert nemelliek irygfegnek es vetekedefnek myattha. Nemelliek penig io akaraterth es, tyftan, iol a3 Chrifthus Iefufth predicaliak. Nemelliek penig vetekedesbwl a3 Criftufth hyrdetyk nem tiftan (nem twkelleteffen) ve- eluen falolithuan wnnwn magokoth hogy fanyarofagoth (nyomorofagoth) adnya a3 en kwtelemhez kwtwzefemhez. Nemelliek if- meg zeretebwl tuduan (myerth hogy tuggy- ak) hogy

LEVELENEK CAP. I.

ak hogy az euangeliomnak oltalmazafara zereztetem, (zereztetet) vagiok. Merth (my gondom vagon vele?) de valamy modon (ualamy keppen) akar ok adasbol (tetteteshwl, tetetes zerenth) akar igafasag zerenth (bizonsag volta zerenth) de maga az Christus predicaltatyk (hirdettetyk), es ehben wrwlwk, fwth inkab iwuendwbees wrwlwk (vigadok). Mert en tudom, fwmerem, hogy ez lefen (fordul) wduessagre, az thi kwnywrgesteknek miattha es az Christus Iesus lelkenek, ihleefenek zolgalatya miath. az en (forgalmatos) kyuanfagos varafom es remefegem zerenth, merth femmy nemw dologba meg nem fygenywltetem de myndennemw sabadsagual (remenfeguel) mynth myndenha, azonkeppen mosthees felmagzaltatik az Christus Iesus az en testemen akar eletem, akar halalom altal (myath). Merth ennekem az Christus Iesus eleth, es az halal nyeresegh. hogy ha penyg az testben elendek, az ennekem munkamnak gymwlczye, es myt valafsak nem tudom. Merth ez kettwbwl izgattatom (testoua vonattatom) kyuanuan el oldoztatnom (meg halnom), es lennem az Cristufual. fokual es nagyual inkab iob.

AZ PHILIPENSESEKNEK YRTH.

De az tesbe meg maradnom nagyual inkab fvkfeges thyerettetek. Es ezt nyluan (bizony) tudom hogy meg maradando vagiok, es mynyaian tynalatok meg maradando vagyok az thy haznotokra, es az hytnek wrwmere, hogy az thy dicyekedistek beuelkegyek az Cristus Iesus altal enbennetem az en thyhozzatok valo menefem myath. Cyak lakozzatok (nyaiaskogiatok) ammynth meelto, yllik, az Cristusnak euangeliomahoz, hogy akar mykor oda menendek, es latandlak titeketh, akar tauol leuen hallyak tyfelwletek, hogy allatok egy lelky ihleesben, egy lelegbe, feguelen azt aky az euangeliomnak hyteben munkalodot (twrekedwth vetekedeth) fe valamelybe meg ne rettennyetek (haborogyatok) az ellenwnk mondoktul (ellenfegyntwl) mely dolog wnekyk vezedelemnek (el vezefnek) oka, iele, tynektek kegyg wduessfegnek, es ez ifentwl, merth tynektek aiandekoztatoth ez az Christuferth, nem cyak hogy wbenne higyetek, demeegh hogy werette zenuegietekees, vgyan azon vetekedesth (bay uiuafth) valuan mynemwth lattatok enbennem, es mostan hallotok enbennem.

Mafodyk

MASODYK CAPITVLVM.

ANnakokaerth ha valamy vigasztalas vagion a Christufba, ha zeretetnek valamynemw vidamfaga, ha az fenth leleknek (ihleefnek) valamy kwzwlese, ha valamy irgalmassagok es kwniwrwleteffegek twlcyyetekbe az en wrwmemeth, hogy egyenlw kedwuk legietek. egy zereteteth valuan, egy akaratok. egyeth ertwk. valamy ne legien vetekedes altal, auagy hyw dicywfegnek altala, de zwynek alazatoffaga altal, maafth (egyebet) kyky wnnwn maganal iobnak (iclesbnek) itelien, fe az wueith (az w tulaidonith) feienkynth ne gondollyatok), neezetek), de kyky mynd azokoth, kyk az egiebeke. Vgian azon keedwe (kyuanfag, zereteth, alazatoffag) legien thy bennetek, kyk vannak az Cristus Iesusba, ky mykor volna az elwiftennek kypebe, (Abrazaba, peldaiaba) nem ragadomannak (elragadafnak) aloitotta (veele) hogy egyenlw keppen volna az elwiftenuel (egyenlwie volna az iftennek) de wnnwn magat meg wrefeitette (felette igen alazatoffa, es semmyetwtte, folgának femelyeth fel veuen, embereknek haffonlatoffagaba zereztetet (lwth), es Abrazaba taltatatoth, mynt ember, meg alazta wnnwn

T iiij maga

AZ PHILIPENSESEKNEK YRTH.

magat, engedelmes leuen mynd halalyglan (az gyalazatos ifanyo) kerefti fanak halalaiglan. Annak okaert az elwisten ees felette igen fel magasztalta wteth, es aiandekozot, (adot) wneky oly neueth, ky vagion mynden newnek felette, hogy az Iezusnak neuebe mynden teerd meg haiollyon az mennyeiekke, es az fwldyekke, es az pokolbelyekke (feldalat vallokke), es mynden nyelw vallya, (vallaft tegien) hogy az vr Iesus Christus vagyon az elw atya istennek dicywfegere, (dicywfegebe) Annak okaerth en zerethw atiamfiai, mikeppen myndenha engettetek (engedelmefek voltatok) nem olymynth cyak ennekem ielen ot nalatok voltomba, de mostan nagyual inkab tauol valo voltomba felelemuel, es rettegesuel az tynnen thy tulaidon wduessfegteket cyelekegyetek (myuellietek). Merth az, elw isten az ky cyelekedyk ty bennetek (izgat titeketh) hogy akariatokees, hogy eluegezsetekees (el twkellitekees), az thy auagy az elwistennek io akaratyabol. Myndeneketh tegietek (myullyetek) zugodafoknal kyl, (morgodafoknalkwl) es vetekedefeknelkwl, ollyatenok hogy senky tyfelwletek ne bossonkogyek (ne panaso

LEVELENEK CAP. II.

panafollyon), ęs tiztak (egywgywk), a3 elw-
 iftennek dorgaltathatlan (meg feddettethe-
 tetlen) fiai, a3 gonos ęs viffaltato (faytalan
 (nemzetfegnek kŵzŵtte (kŵzepeth), kyk kŵ-
 zŵth vilagofoicyatok olymynt tŵndŵklŵ ve-
 lagoffagok (feneflegok, mynth a3 nap, hold
 ęs fenes Cyllagok) e3 vilagon, a3 eletnek be-
 fedet (igyeth) tartuan, vifeluon, fenueduen ho-
 gy dicyeketheffem a3 Chriftufnak napian
 (iteletre iŵuŵ ideien) hogy nem hyaba futot-
 tam volna, fem hyiaba cyclekettem (dolgot
 tŵttem volna), Sŵt annak felette ha meg al-
 doztatom a3 thy hiteteknek oftiaian ęs aldo-
 zatyan ees, ŵrŵlwk es mynd thy veletek egy-
 etembe vrŵlŵk. Annak okaerth penyg thy-
 ees ŵrŵlŵk, ęs ennekem egyetembe vigat-
 tok. Remenlem kegyk a3 vr Iefusba, hogy
 en hamar valo idŵn, a3 Timoteufth oda, kwl-
 dem (bocyatom) tyhozzatok, hogy, enes vgy
 fyuel, keduel legyek a3 thy allapatotokot (dol-
 gotokoth) meg efmeruen. Merth fenkyt nem
 vallok egyenlŵ zyuwt (lelkw) en hozzam, ky
 igazan (iol, tiztafyuel) a3 en dolgamoth meg
 zere33e. Merth myndenek azokot kyk ŵuek
 kerefyk, nem azokot, kyk a3 Iefus Chriftufe.

AZ PHILIPENSESEKNEK YRTH.

Touabba az ű (dicyereteth, iamborfagat) kyfertetith iol tugiatok, hogy mynt fyu enuelem olymynth athiaual zolgalt az euangeliomba (azeuangeliom zűkfegebe predicalafaba). Ezt azerth remenlem hogy en tihozzatok bocyatom legottan myhelth latandom az en dolgaymot (fwkfeгимeth, mynt leendűk) remenlek kegik az vristenbe hogy en ees hamar valo idűbe oda hozzatok megyek De egen fűkfeگnek, aloitottam oda tyhozzatok azonkűzbe bocyatnom az Epaphroditus atiamfiat ęs velem egyenlű tiztű tarfomoth, ęs velem egyűt viteskedűt, thy apostoltokot kegyg, ęs ky zolgal ennekem az en fywkfeگembe. Merth hogy kyuan vala titeketh mynd feienkynth meegh elkeferedet ziuueles, azerth hogy hallotatok volna űteth, meg betegűltet lenny, bizonyauual betegees volt, vgy annyra hogy rokon kűzel volt halalahoz, de az elűsthen meg kűnyűrűlt űrayta, nem cyak ű rayta, de meeg en raitam ees, hogy ne lenne banatom (faydalmam, zomorofagom), az banatra (faidalomra zomorofagomra). Annak okaerth zorgalmatosban bocyattam űteth, hogi mykoron latangyatok űteth

vionnan

LEVELENEK CAP. III.

vionnan ŵrŵlyetek, enes kegig banatnalkyl legiek. Be fogagyatok azerth ŵteth, vristenben, mynden ŵrŵmuel, ęs a3 kyk illyetenek, ŵkŵth becyŵben, tisteffegbe tarcyatok (vallyatok), merth a3 Christufnak dolgaerth annyra iarth (menth) hogy a3 halalhoz kŵzel volth, meegh eeleterŵl gondot (tekenteteth) nem valuan, (vifeluen), hogy betelliefeitene a3t, ammy a3 thi en hozzam valo dolgotokba (cyelekedestegbe, adomantokba) megh kŵf-febeyteteth volth.

HARMADYK CAP.

Kŵuetkezyk touabba, zerethŵ atiamfiai, Ewrwlyetek a3 vristenbe. Vgyan azokoth irnom thynektek en nem reztellyem, ty nektek kegig batorfagos. Megh femlellyetek (fel tauoztassatok) a3 ebeket eltauoztassatok a3 gonos cyelekedŵkŵth, el tauoztassatok a3 vyshametelesth. Merth my vagyunk kwrnyŵl metelees, kyk lelegbe) lelekzerenth) a3 elŵistennek zolgalunk, ęs dicyekedŵnk a Christus Iesusba, ęs nem bizunk a3 testbe, iollehet en bizam meg a testbees, ha valaky egyeb lattatyk biznya (bizodalmath vallany) a3 testbe

AZ PHILIPENSESEKNEK YRTH.

az testbe, en inkab vallok bizodalmath, kŵrnyŵl metelteteth nyolcyad napon, az Ísrael nemzetfegebŵl valo, az benyamynnak agazatiabol, az fydok kŵzŵl valo fido, az tŵruenye zerenth zerzetes, az tŵruennekbu3go zerelmebŵl haborgatuan az elŵistennek egyhazath, igassag zerenth, ky aztŵruembe vagon, voltam (nyaiaskottam) meg feddettethetlen, (panaznalkyl). De azok az kyk akor valanak ennekem nyeresenek, azokot aloitam (veltem imar) a Christuferth karoknak lenni. Sŵth inkab aloitok myndeneket karoknak lenni az en vram Iesus Cristus ŵfmeretenek nagy voltaerth, (ielŵs voltaert) kierth myndeneket karokka veltem (tŵttem) ęs vallok ganaia (ky vetŵ, ŵttŵ gyŵlueffe) hogy az Cristufth meg nyeriam, ęs hogy talaltassam ŵbenne, nem valuan en igassagomot az tŵruembŵl, de azth (az igassagot) ky vagon az Christus hite miath (altal) meely igassag istentŵl vagion az hiten, hogy meg ŵfmeriem ŵteth, ęs az ŵ feltamadafanak hatalmassagat, ęs az ŵ fanyarofagynak, kyn fenuedesynek kŵzŵllefeth, mykor egienlŵ abra3o (hasonlatos) formaio) lefek az ŵ halalanak, hogyha valami-
 keppen

LEVELENEK CAP. III.

keppen iuthatnek (elűfuthatnek) az halottaknak feltamadafara, nem hogy en imar megh fogtam volna, auagy imar tűkellertes volnek, de kűuetem wűwm (meg fogny kyuanom annyra) meegha megh fogomes erhetemees ammenyre megees fogattattam az Christus Iefustul. Atiamfiai en ennenmagamot nem aloitom megh hogy meg nyertem volna, de imez egyet tezem (cyelekedem) merth azokot kyk hatammegűl vadnak el feleituen, azokra penyg kyk homlokom felű (elűl vadnak)(wgyekeűuen az feltűt(megiegzeth)iegyhez, cylhoz kepeűth, futok (kűuetem, megyek) az elűiften mennyei, feel hyuafanak palmaiaara (iutalmara nyerefegere) az Cristus Iesus altal. Azerth valakyk (űualamennyen (tűkelletesek vagyunk eűth ercyűk, es ha valamit egiebkuppen ertetek. eűtees thynektek az elűiften meg ielenty. Demaga arra amyth imar megh nyertűnk megertűnk azon regulaual (lynnyaual, modual) iariunk (mennyűnk) hogy egy ertelműk, (akaratok, bekeűefek) legyűnk. Egycyerűmynd, egietembe en kűuetűim legietek. en űeretű, atiamfiai es meg femlellyetek (iol meg lassatok) azokoth kyk es

AZ PHILIPENSESEKNEK YRTH.

kyk ezkeppen iarnak mykeppen vallotok, (tartotok) mynket peldaiol (peldakeppen). Merth nagyfokan iarnak (nem vgy mynt en testben, keuelfegben. Cerimoniaual) kykfelwl gyakortha zoltam. (mondottam) tynektek. Mostan kegyk fyruanys mondom az Christus kerezt faianak ellenfegy, kyknek vegek vezedelem, kyknek istenek hafok, es dicywfeg az w zegienfegekbe (gyalazatokba) kyk ez fwldieket gondoliak. Mert ammy nyaiassagonk, mennyei egebben (mennyorsagba) vagon, honnan ammy wduezwitwnkwit ees variuk, vrunk Iesus Christusth, ky fel abraza, el valtoftattya ammy alazatos testwnkwth, (vgy hogy, hafonlo Abrazoia tegye az w dicywfeges testehez, az erw, tehetsfegh myat, kyuel alaiaees wnnwn maganak vethet myndeneketh.

NEGYEDYK CAP.

ANnakokaerth en zerelmes es en zeretw attiamfiai en wrwmem es Coronam, igy allyatok az vristenbe en zeretwim. Euodiamoth kerem, es az fyntycheft kerem, hogy legienek eggyefek, egy ertelmwk az vristenbe

LEVELENEK CAp. III.

vristenbe. Altallyaba kerlek tygedees en velem egy ygat vono (enhoz zam hafonlatos) hugom fe gelied wkw't, kyk ez euangeliomba vetekettenek (munkalottanak) enuelem, az kelemennel egietembe es az twb en fe gellw-imuel, munkas tarfimal, kyknek neu ey vadnak (iruan) az elethnek kwnyuebe. Ewrwlietek az vristenbe myndenha, es ismeg mond om wrwlietek, az thy mertekleteffegtek, egyenlw nyai affagtok, wfmeretes legen mynden embereknek. Az vristen kwzel vagion, semmy nemw dologrol forgalmatofok ne legietek de mynden imad fagba es kwnywrgesbe, halalatof fagual az thy keremefytek meg iel lennyenek (wfmeretefek legienek) az elwisten nel, es az elwistennek beke sege, ky felliw l halad mynden ertelmet (ezeth) elmet meg wrizze az thy zyueyteketh es erzeken fe giteketh az Iesus Christus aital. Touabba kwuetkezyk atiamfiai valamy dolgok, valamyk, bizonyok, valamyk tistessegeffek, valamyk igazak, valamyk tisztak, valamik alkolmatofok, valamy io hirwk neuwk (dicyeretefek) ha valami iofag vagion, ha valamy dicyereth, ezeket gondolyatok) hanyatok, vessetek) elmetekbe, kyket

AZ PHILIPENSESEKNEK YRTH.

be, kyket tanoltatokees, ęs be vřttetek, ęs hal-
 lottatok, ęs lattatok en bennem, Ezeket tegie-
 tek, ęs az bekefegnek iftene lefen tyueletek.
 Ewrřltemkegyg az vřftenbe felette igen ho-
 gy immaran vegezetre az thy en hozzam valo
 zorgalmatofřagtok (zerelmetek řgyekezeřt-
 ek) meg viragoztatoth, violtatot abban. kybe
 zorgalmatofokes valatok, (ertytek valaees),
 de alkolmatos idřtřk nem vala. Nem hogy
 mynth az en řwřfegem zerenth folok, (befelly-
 ek). Merth en tanoltam azokual, kykben va-
 giok meg elegendethnek lennem. Tudok ala-
 zatos ees lennem, tudok magofřan (fennyen
 ees) lenny. Myndenřt, myndenegbees tanoit-
 attam (zereztettem), meg elegendnemees (bete-
 liefednem ees), ehez nem ees, beuelkednem ees
 ęs řwřfeget vallanom, řwřfegeskednem.
 Myndeneket tehetek az Chřřtufaltal, ky en-
 gemet meg erřřeyth (kemenyeyth), de ma-
 ga iol, ygazan třttetek, hogy egietembe kř-
 zřřwřk voltatok (křzřřře třttetek magato-
 koth) az en fanyarofagomnak, nyomorofag-
 omnak). Tugyatok kegig thyees Philippis
 varosbeliek, hogy az euangeliomnak kezde-
 teben (legelřzřr) mykor ky iřttem volna
 macedoniabol

LEVELENEK CAP. IIII.

Macedoniabol femminemw̄ sentegyhaż, (hy-
 ueknek gyw̄lekezethe) ennekem nem kw̄żw̄-
 f̄wdw̄t adafnak ęs elueuesnek okara, hanem
 cyak tynnenmagatok. Merth mykoron Theſ-
 falonicaba valek ęs ecyer auagy kecyer ees
 az en f̄wkfegemre ennekem kw̄ldw̄ttetek.
 Nem hogy kerefuem aiandektokot, de kere-
 fem az beuelkedw̄ gimw̄lcyw̄t az thy okoto-
 kra (hażnotokra), demaga el vw̄ttem mynde-
 neketh, ęs beuelkedem. Betheliefettem mi-
 nek vtanna el vw̄ttem az Epaphrodituſtol,
 kyk tyt̄w̄letek kw̄ldettenek volt, io illatożaf-
 nak illatyat edeffeget ſagat az elw̄ iſtennek kel-
 lemetes ęs kedues oſtiaiat, aldożattyat. Az en
 iſtenem kegyg iw̄uendw̄be beteliefeity vala-
 mi tinektek f̄wgfeek leend az w̄ bewfeges gaż-
 dagfaga ſerenth dicyw̄ſeguel az Chriſtus Ie-
 ſus altal. Az elw̄iſtennek kegyg, ęs ammy ati-
 anknak dicyw̄ſeg emberek elete ydeinek
 ideieben. Amen legien ez. Kw̄fwn̄nyetek
 mynden ſenteth az Chriſtus Ieſusban. Kw̄-
 fwn̄nek titeket az atiafiak, kyk yt enuelem va-
 dnak. Kw̄fwn̄nek titeket mynd az ſentek, ie-
 lesben kegyg kyk vadnak az cyafarnak haża-
 belinepebw̄l. Az mi vr Ieſus Criſtuſunknak
 malaſtya legien mynd thy veletek Amen.

AZ COLOCENSESEKNEK YRth
 zenth Pal leuelynek rŵuyden va-
 lo Magyarffaga ęs erteleme.

A Kolocenfessek az kyffeb alyaban vad-
 nak az lauodycenseffekuel hataroffok
 ezeket nem latta vala zent Pal mert archypuf-
 nak auagy mynt zent Ambros mondy a epa-
 franak (mert ez eŵ ryiayok byzattatot vala)
 predykachyoyokual meg fordultanak vala
 az Cristushoz, Ezekre felette igen reya zokta-
 nak vala az hamis alnok apoftolok igekez-
 uyn monthatatlan nagy eretneksegbe ewkwt
 hoznya taneythuan ęs monduan az iftennek
 fyat Christus iesufth nem lenny idueffegnek
 few feyedelmyth de az angeloknak altala nyl-
 ny ęs nylatkozny megh meegh az atya iften-
 hez valo vtath, merth mondyak vala hogy az
 iftennek fya meegh sem el nem iŵth volna
 ez vylagra sem iŵuendŵbe el nem iŵne mye-
 rth hogy az o teruynbe myndenek zolgaltat-
 tanak volna az angeloktul ozton az zydoffa-
 got ęs az vetekezew bŵlcyefegnek babonafa-
 gath az Christus Iesufnak tudomanyauual el
 uegeytyk vala meg tartuan az Moyfes tŵr-
 uynyek nemynemw zerzyfyt ęs Babonafon
 meg zem

meg zem leluyn a napokot az holdokoth
 ęs az cyllagokat ęs ez vylagnak iltetw
 allatyt kyknek mondyak vala hogy my
 tartoznank ęs kwteleffek volnank. Ezeke
 t annakayrth az ew kereztyeny fogad
 affokrul inty taneytuan wket hogy egy
 glen valamy ifteny ayandykokot nyert
 enek, ęs kwuettenek volna hogy nem az
 angyaloknak kellene tulaydoneytanyok
 de az Christus Iefusnak ky az angelok
 nak teremtwye, ęs hogy cyak az Cristus
 volna az kereztyen anya zentegyhasz
 nak feye, ęs hogy egyebtwl fenkytwl idue
 ffyget nem kellene kyrny, Ezenkwzbe
 vallya byzoneytya az ew myloffagath,
 zerelmeteffen kedyk inty hogy az hamis
 alnok apoftolok nagy mondafyual ęs
 magok hanyaffyual ęs az angyaloknak
 tettetes ęs alnokul gondolth lataffokual
 ne engednek ewnnwn magokot meg
 cyalattatny, ęs hogy a vagy az zydoffag
 ba a vagy az babonas vetekeddw bwlchye
 fygbe elne izamlananak, ezeket iry
 a az ket elfew kapitulomba a twbybbe
 onzolya az kegflegnek dolgayra ęs tyz
 teyre, kyual kypen meg iruan az hazas
 azzonyallat mynemw lygen az ewfyry
 hez, ęs az hazas fyrfyiw mynemw lygen
 az ew felefygyhez, az zwleek my

Z ij nemwk

nemwk legyenek magzattyokhoz, az magzatok az zylekhez, az zolgak az vrokhoz mynemwk legyenek es az vrok az zolgakhoz, az vtolfo ryzyth kezenetekuel irya be, hanem hogy cyak arkypofth inty az ew tyztyre, Irta keddygh, kwldwtte ez leueleth twmlwchbwł a vagy efefombol a vagy romanak varoffabol az tycykofstul.

AZ COLOSENSESEKNEK Yrth zent Pal leuelenek elfew capitulomia.

AAL az Iesus Christusnak az elwistennek akaratyabol apostola (kwuete) es Thimotheus atiamfia az senteknek es a Cristusba hyw atiafiaknak, kyk Coloffa varosban vadnak. Malasth tynektek es Bekefeg az my atiank istentwl, es az vr Iesus Christustol, halat adunk az elw istennek es ammy vrunk Iesus Christuffunk Atianak myndenha tyfelwletek mikor imadunk imatkozunk. Mert hallottuk az thy hiteteket az Cristus Iesusba es mynden sentekhez valo

LEVELENEK CAP. I.

hez valo zereteteteket az remenfegerth, ky hel-
 heztetet (zereftetet) tynektek az egegben (me-
 nyorfagba) kyfelwl elwzwr hallottatok vala
 az Euangeliomnak igaz (byzon) befede altal,
 ky iutoth thy hozzatok, mykeppen mynd
 az egees fyeles velagones gymwlcywz (gi-
 mwlczwt teremth), mykeppen thi benneteke-
 es az Naptolfogwa, mellyen hallottatok es
 meg esmertetek az elwistennek malaftyath az
 igaffag myath mykeppen megys tanoltatok
 az epaphratol az myzerelmes folgatarfunktol,
 ky az Christufnak hyw zolgaia tyerettetek,
 ky megys bezelette, (mondotta) nekwnk a
 thy zerelmeteketh lelegben (fenth ihleesbe).
 Annakokaerth myees amel napon hallottuk
 meg nem fwntwnk tyerettetek imadnunk es
 kernwnk (kwnyergenwnk (hogy betelliefegi-
 etek, az w akaratianak wsmereueel (wsmere-
 refeben) mynden bwlcyefegben es okos lelky
 tudomamba, hogy meltan iariatok az vriften-
 nek, hogy myndenkeppen keduefek legie-
 tek, mynden io cyelekedetben (dologban) gy-
 mwlcywzuen, es neuekeduen az elwistennek
 wsmereleben, mynden erwuel meg erwfwy-
 tettek az w dicywfegenek hatalmassaga zere-

Z iij nth mynden

AZ COLOSENSESEKNEK YRTH.

nth mynden fenuedefre ęs bekefegre őrőr-
 uel, halath aduan az atiaistenek, ky alkolma-
 tofokka vilagoffagba (tudomamba) meltok-
 ka tőwth mynketh, az fenteknek refyenek (ala-
 patyoknak) refefeytefere, ky meg fabadoitoh
 minket az fetetfeegeknec hatalmabol, ęs vith
 (alapatoth) az őr zerethőr fianak orfagaba, ky
 altal vallunk valcyagot (meg valtafth), az őr
 vere hullafa myath, bőrőrőknek meg bocya-
 natyath, ky az lathatatlan előristenek Abra-
 za (keeppe mynden teremteth allatnak elfőr
 fwllőtte, merth őr altala teremtettenec myn-
 denec, kyk az egegbė (menyorfagba) vadnak
 ęs azok kyk e3 fwldőr, latandok (lathatok)
 ęs lathatatlanok akar fekes angyalok, a uagy
 vralkodok. Auagy feiedelemfegefek auagy
 hatalmassagofok. Myndenec őr altala ęs őr
 benne teremtettenec, ęs őr myndeneknek e-
 lőtte, ęs myndenek őr myattha vadnak (alla-
 nak), ęs őr az anyafenthegyhaz testenek feye
 ky az fel tamadafnak elfőr feie (kezdete) halot-
 tak kőrwl elfőr magzath, hogy őr legien myn-
 denegben elfőr (zenge) feiedelemfegtarto, me-
 rth őr benne kedues kellemetes az atiaisten-
 nek mynd az eges telliesfegeth lakoznya, ęs
 őr altala

LEVELENEK CAP. I.

ǵ altala meg engeztelny myndeneket ǵ hoz-
 za, meg bekefegefeytuen a3 ǵ kereftfaianak
 veremyat (altal) vgyan azon altal (Christus
 miath) akar azokot kyk a3 fǵldǵn vadnak,
 akar azokot kyk a3 egegben, (menyorfag-
 ban). Tyes kyk regenten valatok el idegenǵl
 tettek ęs ellenfegefek elmetekuel (ertelmetek
 zerenth) a3 gonos cyelekedetekben, mostan
 kegyg meg engezteltettek a3 ǵ hufanak te-
 ftebe halala myath, hogy adna, zerzene tyte-
 ket, fenteketh ęs meg feddettethetlenezeth
 (dorgalathatatlanokoth) ęs bǵnnelkyl valo-
 koth a3 ǵ femelye elǵth. Merth meg marat-
 tatok a3 hitben meg erǵfǵytettek ęs alhatato-
 fok, a3 euangeliomnak remenfegetǵl el sem
 (indoltok) indoltattatok, melliet, kyt hallotta-
 tok, ky hirdettetteth mynden teremtet allat-
 nak, ky a3 eegh alat vagyon, kynek lǵttem en
 Paal zolgaia (zolgaloia. Mostan ǵrǵlǵk a3
 en fanyarofagymon (nyomorofagimon) tieret-
 tetek, ęs be tellye feytem (be tǵltǵm) a3 Chri-
 stufnak amy fanyarofagy (haborofagy) fogi-
 atkozua voltanak a3 en testemen hufomon
 a3 ǵ testeierth, ky a3 (anyafentegyha3, mynd
 a3 egees kereftieni hyw gyǵlekezeth)

Z iiij mely

AZ COLOSENSESEKNEK YRTH.

mely anyafent egyháznak lwttem en folgaia (folgaloia) az elwiftennek el rendelese zerenth (zerzese ferent) ky adattatot (biztatot) ennekē tyhozzatok, hogy be telliefeitenem az elwiftennek ygeiet befyledet (aza3) az ifteni tytkot tana-cyot ky el reitetet (tytkoltatot) volt embereknek eletektwl ęs nemzetsegektwl, moftan ke-gyg meg ielentetet (nylatkozatotoh) az w fen-tinek, kyknek akarta az elwiften meg ielente-ny (efmertetny) myk legienek ez titok tanacz dycywfe genek gazdagfagy az poganyok kw-zwt, ky mondatyk az Christus tybennetek, dycywfe genek remenfege, kyt my hirdetwnk intuen mynden emberth ęs tanoithuan myn-den emberth mynden bwlcyefegbe, hogy a-gyunk (tegywnk, zerez3wnk) mynden embert twkelleteffe, az Christus Iefusba, kyre wgye-kezemees munkalodom, hanfoloduan (vete-ke duen) az w tehetfege ereie zerent, ky enben-nem cyelekedyk erwuel (hatalomual).

MASODYK CAPITVLVM.

MErth akarom en hogy tugiatok me-ny, (meely nagy vezedelmeth) forgal-matoffagot tartok, (vallok) ty felwletek, ęs
 azok

LEVELENEK CAP. II.

azok felŵl kyk laodyceaba vadnak, ęs valahanyan (vala menyen) nem lattak az en artyamot testben, hogy vigasztalast vegienek az ŵfyuek, mikor ezue ragaztatnak (fonattatnak) az zeretesbe, ęs ertelem tellyeffegenek (ertelem bizonios tanacyanak, hytenek) mynden gazdagfagara, az elŵistennek ęs atyanak ęs az Christus Iesus titkyanak (tanacyanak), esmeretere, kybe vadnak az bŵlcyefegnek ęs tudomannak mynden kyncyey el reytettek (titkoltattak) imesth kegyk mondom, hogy valaky meg ne cyallion titeket, besydeknek feepfegeuel) probalafauual, ekeffegeuel, tanacykozafauual nagyuohtauual. Merth iollehet testuel tauol legiek, demaga lelegben tyueletek vagyok ŵrŵluen ęs latuan az thy rendeteketh (zertartastokoth), ęs athy Christushoz valo hiteteknek remenfeget, erwfegeth. Mykeppen annak okaerth vŵttetek az vr Iesus Christufth, akepen ŵbenne iariatok, vgyhogy ŵ benne gywkerezzetek (gywkeret verietek) ęs ŵ benne felrakattastatok ęs meg erwfwiteffetek az hitnek altala mykippen meg tanyttattak vattok abba, ŵ benne beuŵlkŵduen hala adaffal. Meg lassatok kegyg hogy

Z v valaki

AZ COLOSENSESEKNEK YRTH.

valaki ne ligen ki titeketh el predalion (ęs predaba vigien fossion, cyalion) philosophia altal (termefetnek tanofaga miat) ęs hitfagos cyalarcyagnak altala embereknek zerzefy zerenth, ęs eż vilagnak eltetw allati zerenth, ęs nem aż Christus zerent, Merth w benne lakozyk istenfegnek mynden tellieffege test zerenth (termezet ęs allatya zerenth, ęs wbenne megtwltetek (tellyeffek vattok) ky feie mynden feiedelemfegnek ęs hatalmassagnak, ky myath kwrnywl meteltettek vattokees, kwrnywl metelefuel, ky kezeknelkyl lezen, mykor leuettetek (rolatok) aż hush bwnenek (vetkeinek) testeth (aż bwnre izgato testeth) aż Christufnak kwrnywl metelefe altal, ty el temettettek ecyersmynd w vele aż kereftfeeg altal, kyben annak felette ecyersmynd w vele feltamattatok (felkwtetek) aż elw isten cyelekedetnek hite myath, ky fel tamaftotta wtet halottaibol. Thyees mikor meg holtatok volna aż bwnwknek myatha ęs athi hufotoknak (testeteknek) kwrnywl metelefek myath ecyer smynd wuele meg elesteth (elteteth) meg engeduen (aiandekozuan, hagyuan) mynekwnk mynden byneinketh, el twrwlnen aż keez-
iraft

LEVELENEK CAP. II.

irafth (meg kŵtelezefth ky mi ellenŵnk vala ky reank valo ellenfeges dolog ellenzŵ iras vala mynekŵnk (a3 Moifes tŵruenyenek, a uagy a3 elŵiften tŵruenienek) zerzefy decre-toma myath, ęs a3t (akeez irafth) ky vŵtte kŵzŵlwnk a3 kerezť fara fel figeftuen, ęs a megh fofťatoth (fofťoť) feiedelemfegeket ęs hatalmaffagokot mutatta (mutogatta) viſel-te nyluan (myndennek lattara) diadalmat, (meg giwzefth) valuan ŵrŵlŵk ŵnnŵn ma-ga altal. Annak okaerth valaky ne yteliem ti-tekeh etelben auagy italban auagy ŵdne-pnapnak rezeben auagy a3 vyholdnak auagy fombatoknak (reze felewl) kyk mind vadnak a3 iŵuendŵknek arnyeka, a3 teſťh (allattya zerentħ valo igaffag) a3 Chriſťufe. Valaky ti-nektek titŵletek a3 palmat (a3 diadalmat, a3 gyŵzŵdelemnek iutalmat) el ne vegie (for-doicya, a3 iutalomba meg ne cyalion fanfa-dekual a3 Angeloknak alazatoffaga miat ęs Babonaſſaga miat (zerzetellegeuel) azogba ki-ket nem latot keuelien, ſelfualkodua iaruan cyak hyiaba fel fualkodoth a3 ŵ teſťenek el-meietŵl, nem tartuan (erthuen) meg nem ŵf-meruen a3 feiet, kybŵl mynden a3 eges teſťh
a3 inak

AZ COLOSENSESEKNEK YRTH.

az inak myath (w̄zue zerkeztetes) altal az izeken, w̄zue zabattatóth) folgaltatot, ęs w̄zue nyomattatoth rakattatoth felw̄regbwl az istennek neuekedeseuel. Azert ha meg holtatok a Christus Iesufual ez vilagnak eltetw̄ allatytol (ceremoniaytol) myerth hogy olymynth ez ue-lagon eluen kw̄lw̄mb kw̄lw̄mb decretomokual (emberi, zerzefekuel, babonakual) tartattatok? (Imesth monduan, poroncyoluan. Ne illes valamit, ne kostoly se ne forgas tapogas kyk mynd ez illietenek az velek valo gonos elesuel el vesnek, elmulnak embereknek poroncyolaty ęs tanufagy (tanoitafy) zerenth kyk bezed mogia zerent vallanak bw̄lcyesegnek kepet babonafag miath, (hamis, tettetes ferzettefeg miath) ęs alazatoffag miath ęs az testnek meg fertese miath, nem vala tyftessegh miath az testnek, be tellieseitefere (tw̄ltesere).

HARMADYK CAP.

ANnak okaert ha fel tamattatok az Cristufual egietembe, az oda fel (az menyorsagba) valokot kereffetek, holot az Christus vagion az elw̄isten iobiara (iob keze fele) wluen. Az menneieket, odafel valokot, gundoliatok

LEVELENEK CAP. III.

liatok (smeg zerezzetek) nem az fŵldieket. Merth megh holtatok ęs az thi eelletek el reitetet (el reitue vagion) az Christufual az elŵ iftenbe. Valamikoron az Cristus Iesus meg ielentetik, ielenik az mi eletŵnk, akoron tiees ŵuele meg ielentettek az dicyŵfeegben. Annak okaerth meg holta tegietek (meg ŵllietek) az ti fŵldi tagaitokoth (tudniamynt) hazaffag tŵrest, paraznafagot, fertelmetesseget, buiafagot, belendesseget, gonos kyuanfagot ęs fesuenfeget, ky (mely) baluanioknak tistelete, folgalatia, kikert fokot iŵny az elŵ iftennek haragia az hitetlen (engedelmetlen) fiakra, kik kŵzŵt iartok vala regenten, mikor elnetek ezekbe, ez illeten bwnŵgbe. Mostan keggig leueffetek tiees myndeneket, az haragot, dagalt, gonoffagot, gonos mondaft, egтелен besydeth az thi fatokbol. Ne hazuggiatok egytek az maftok ellen. Myert mynekutanna hogy leuetettetek az regi emberth az ŵ cyelekedetiuel (dolgaiual) ęs reatok vŵttetek az vy embert, ky meg violtatik annak (az Cristufnak) ŵfmeretere, ęs kepere (abrazara) ky teremtetete ŵteth, holot nyncyen gŵrŵg ęs Sido, kŵrniŵlmeteles ęs kŵrniŵl meteletlenfeeg

AZ COLOSENSESEKNEK YRTH.

lenfeeg. Barbarus (egyeb kemen termesetw nemzetseg, Scytha (Scythiabeli neep) folga, zabados, de myndenek myndenegbe az Christus Iesus Annak okaert legietek felwtwztettek olyminth az elwistennek valastotti, fenti, es zeretwi az irgalmassagoknak belei, testi iohai, kegieffeget, mertekleteffeget, egywgiwfeget (alazatosfagoth) kegielmesseget, egitek mastokot fegeluen (taplalu) es egymafnak ellene tewt vetket meg aiandekozuan (bocytuan) ha valamellietek valaky ellen panast, panaskodast val (tarth). Mykeppen a Christus Iesus es megh aiandekosta (meg bocytot) tynektek, azon keppen tyes. Myndeneknek felette kegyk ezeket, a zereteteth ky twkelleteffegnek kwtele (erwsege) es az elwistennek bekefegewrwlliwn wigagion (iutalomert adattassek) diadalmat vallion az thy syueitegben, kyre hyuatalofokes vattok egy testben, es halalatofok legietek. A Christus Iesusnak besyde, igeie, lakozzek tybennetek beusegesfen mynden bwlcyseseguel. Tanoicyatok es incyetek (onsollyatok) egytek mastokot eneklefekuel es dicyeretekuel es lelky hangicyalastokual malastual enekkekuel az thi syueitegben az

LEVELENEK CAP. III.

tegben az vr iftennek, Es valamit myuelendetek) cyelekettek) bezydben es tetemenben) cyelekededben) myndeneket az vr Iefus Criftus neuben tegyetek, halat aduan az elwiftennek es atyanak w altala. Thy hazas affonyallatok engegietek engedelmesek legietek az thy tulaidon fericeiteknek, mikeppen illik. Vristenben. Thy hazas ferfiak fereffetek az thi tulaidon felefegetekth. es kefergetwk (meg fanyargatok) ne legietek w hozzaioik. Thy (magzatok) fiak engegietek az thi fwleiteknek myndenegbe. Mert ez ygen kedues az vristennek. Thy atyak ne ingerlyetek haragra az thi magzatitokot, hogy kecyegbe ne effenek) kyfded fyuel ne legienek) thy folgak engegietek mynden keppen (mynden volta ferenth) az thi testy vraitoknak (gazdaitoknak,) nem cyak femek elwt folgaluan olyminth embereknek kedueskedny akaruan, de athy fyueteknek egywgiwfegeuel, feluen az vristenth, es valamith teendetek, zyuetekbwlio okaradbol tegietek, olyminth vristennek, es nem embereknek, tuduan hogy az vristenthwl vefytek wrwkfegnek iutalmath. Merth az vr Iefus Christusnak folgaltok. Touabba
 aky bwnt

AZ COLOSENSESEKNEK YRTH.

aky bwnth (vetket) tefen, vífely, hordozza (w̄n-
n̄wn maga) az w̄ bwnet (vetketh) ęs nyncy-
en femelyeknek valogatafa, valaftafa.

NEGYEDYK CAP.

THy vrak (gazdak) amy igaz ęs egyenl̄w-
feegh az thy folgaitoknak meg agyatok
Tuduan (mert tudyatok) hogy thyes vallo-
tok vrath az egegben (menyorfagban) imad-
cyagra allyatok, agyatok magatokoth, vigy-
azuan w̄benne hala adafual, ymaduan (imacy-
agoth teuen) ecyerfmynd myerettw̄nkes ho-
gy az elw̄isten meg nyfla mynekw̄nk az befy-
dnek, (predicalafnak) aytaiat, hogy folhaff-
uk befylheffwk a Christufnak tytkiat, (tana-
cyos akaratyath) kyerth mostan k̄wtw̄zuees
vagyok hogy meg nylatkoztaffam (magya-
razhaffam) aft, mykeppen illic ennekem fol-
nom. Belcyen iariatok az kyuel valokhoz
(az hitetlenekhez) az idw̄t (alkolmatos idwt)
meg valtuan (nyeruen). Az thy befettek fo-
tok myndenha keduel, nyaias, seep bezeduel
meg ekeseiteffek (edeseiteffik) hogy tugiatok
mykeppen f̄wkfeeg legien myndennek (ky-
nekkynek) mynd meg felelnye. Mynden en
dolgaim

AZ COLOSENSESEKNEK YRTH.

ennek mynden akaratyaba. Mert bizonfag vagyok en ű neky hogy nagy forgalmatoffagot (űgiekezefth) valuala tyerettetek, ęs azokerth kyk Laodiceaban vadnak ęs azokerth kik Hierapolisba vadnak, kűzűn titeketh az Lucacz, ennekem feretű oruos, ęs az Demas, kűzűnnyetek az Atiafiakoth kyk Laodiceaba vadnak ęs az Nymphat, ęs az hyw gyűleketet ky az ű hazogba vagyon. Es mykor el oluafatyk ez Leuel ty tűletet, tegietek hogy az Laodycensek egyhazabanees el oluafafek, ęs hogy azth ky irattatoth Laodiceabol tyees el oluafatok. Es mongiatok meg az Archipponak iol lafd meg az the folgalatodot (folgaltatafodoth) kyt vűttel az vristenbe hogy afth be tűlcyed kűzűnet ennekem palnak ez en ket tulaidon kezemuel. Meg emlekezűk legietek az en kűteleimrűl (kűtűzefimrűl) Az elűiftennek malaftya legien ty veletet. Amen. Ez igy legien

AZ TESSALONYCENSESEKnek
yrth zenth Pal elfew leuelynek rűuyden
valo Magyarffaga ęs erteleme.

Az Tessa

AZ Tefsalonika Macedonianak an-
 nya few elfew varoffa honnanes az tar-
 tomannak lakozoytul neueztettenek Tefsalon-
 nycenfeseknek ezek egyfer az hyteth fel vy-
 uyn oly nagy alhatatoffagual meg marattan-
 nak volt az hydben hogy fent Palnak pelda-
 yauales az ewnen polgar Tarfoknak habor-
 gataffokoth tŵkylletes ęs vydam keduel zen-
 vettyk, ęs femmynemw cyalard Apostolok-
 nak tanacykozaffokual es intyffekuel az eu-
 angelyomy igaz tanuffagtul femmykyp-
 pen el nem, haylottanak mely dologtul fyluyn
 zenth Pal ky iol tudya vala az hamis alnak
 Apostoloknak gonozffagat, myert hogy
 ewnŵnmaga hozzayok nem mehete ke-
 wlde az Tymoteofth hozzayok ky myko-
 ron meg terth volna ewtlŵk meg erte, smeg
 tuda ew tŵlŵk az ew alhatatoffagokoth, dy-
 chyry ęwketh ęs halakot adata az vristennek,
 ezth irya kedygh az elfew ęs az mafodyk
 capitulomokban, az kettyben kedygh taneyt-
 ya wket az kegyeffeknek kylŵmb kylŵmb
 tyzteyre ęs dolgayra, alattomba megh ielent-
 uyn ew kŵzŵttek olyatynoknak lenny kyk
 meeg myndeneftwl fogua meg nem tyztul-
 tanak vala mynden geryedeteffegtwl, ęs bw-

yafagtul, ęs hogy volnanak ew kŵzŵttek kyk ewreskeduyn ęs hualkoduan meg nehezeytennynek egyebeketh, efmeeglen volnanak oly eez veztŵk ew kŵzŵttŵk kyk meg haboreytanak az anyazentegyhasznak bykeffygyt ęs cyendeffegyth, kyketh parancyolya meg feddetny ęs dorgaltatny, ezeknek felette taneytya ęs meg erŵffleyty oktattya azokot kyk az feltamadasfelŵl meegh eleege erŵs hydben nem volnanak, myert hogy az holtakot vgy fyratnak mynt ha elueztenek volna, ęs inkaab nem az iob helyekre mentenek volna, efmeeglen voltanak nymelyek kyk difputaltanak vetekettenek az wr el Iŵuetelynek napyarul, hogy mar am az vtolfo itilet meg tudattathatnek, ęs meg mondathattatnak myert hogy ketzyges ęs tudatlan lygen myndeneknek. Sŵth mondya zent Pal hogy az nap hyrtelen lyzen ęs myndeneknek varafoknalkwl iŵuendew, hogy inkaab kyzek legywnk mynden zempyllantafra. Irta kŵldŵtte kegygh ez leuelet zent Pal Athenasbol az tycycus, zolgalotul.

AZ TESSALONIA VAROSBE-
 lieknek yrth zent Pal elfew leue-
 lenek. Caput. I.

PAal ęs
 Sylua-
 nus ęs Thi-
 motheus az
 Tefsaloni-
 censes varo-
 sbelieknek
 hyw gywle-
 kezetenek
 az elwisten-
 ben myaty-
 ankban, ęs
 ammy vr
 Iefus Chri-
 stufunkba.

Malaszt, legien tynektek ęs bekefeegh ammy
 Atiank istentwl ęs vrunk Iefus Christustul,
 halakot adyunk az elwistennek myndenha
 mynd ty felwletek ty rulatok emlekezetet
 teuen az my imacyagyngba (konyorgesimbe,
 fwnetlen meg emlekezuen tyrolatok az ke-
 a iij restien

AZ TESSALONIA YRTH.

restien hitnek dolgaert (cyelekedeteerth) ęs az ifteni ęs emberi atyafyui zeretetnek munkaiert, ęs hogy meg maratokat ammy vrunk Iesus Christufunknak remensegebe, iftenek ęs ammy atyanknak elwtte. Nyluan tuduan zerettw atiamfiai az elwiftentwl az thi valaftaftokerth, merth amy euangeliomunk volt tynalatok, ty hozzatok, nem cyak bezed altal, de meeg iosag, hatalomaltalees, ęs sentleleknek altala, myattha, ęs igen fok bizonsagaltal (Bizonsag tetel myat); mykeppen tugiatok mynemwk voltunk ty kwzwtetek, tyrettetek (tymyattatok), ęs ty mynekwnk kwuetwink voltatok, ęs vrunknak (vrknak Iesus Christufnak) ty veuen (meg fogaduan) az Bezedeth, fokfanyarofagual, sent lelek iftenek wrwmeuel, vgy annyra hogy peeldaiol voltatok minden hiuwknek (hyw kereftieneknek) Macedoniaba ęs Achaiaba. Mert tytwtetek ment ky (kyhirhedeth) vrnak, az elw Christufnak hfede nem cyak Macedonianak ęs Achaiának tartományaban, de meeg myndenhelen az ty hitetek ky iftenhez vagion ky hirhedet (kyfolth) hogy nem fwkfeeg mynekwnk tyfelwtetek valamyt solnunk.

Merth

AZ TESSALONIA YRTH.

biztatafleek az euangeliom azkeppen folok.
 Nem vgy mynt embereknek keduesked-
 uen, de az elwistenek ky meg probalya, (di-
 cyery) az my syueinketh. Mert valaha hyzel-
 kedefnek befedeuel nem soltunk (befelletw-
 nk, nyaiaskottunk) mykeppen tугyatok,
 sem fwfuenfeegnek fedezefe (oka) alat, az elw-
 iften bizonfag ennekem sem kerefuen embe-
 rektwl dicywfeget, sem tytwletet, sem egiebek-
 twl, iol lehet hatalomba lehattwnk volna, ty-
 nektek terhetekre, mynt az Christufnak apo-
 stoli, de voltunk kegies (kegielmefek) tykw-
 zwttetek. Mykeppen az daika anya taplalya,
 tengety, az w fiaith ollyan zerelemuel (kyuan-
 fagual) figelmeteffeeguel, voltunk tihozzatok
 zyuwnkbe kyuannyok vala kwzleni tynek-
 tek nem cyak az elwistenek euangeliomath
 de meg az my tulaidon lelkyinketees, annak-
 okaert hogi zerelmetefek lwttetek minekwnk
 Mert emlekezhettek zeretw atiamfiai az my
 munkankrol es vereitekwnkrwl. Mert my-
 nd eiel es napual dolgot, (munkat) teuen, aze-
 rt hogy valamellyteknek terhere, neheffegere-
 ne lennenk predicallottuk (hyrdettuk) tynala-
 tok az elwistenek euangeliomat. Ty vattok
 kegyg

LEVELENEK CAP. II.

kegyg bizonsagym ęs az elwisten, mely igen sentwl, ęs igazan ęs veteknelkyl bwnnel kyl tyueletek kyk, hyttetek) hiftek vala az Iesusba, nyaiaskottunk (forgolottunk) mykeppen tugiatok hogy feienkynth myndentekhez oli fyuel (akaratural) voltunk, mykeppen, mynt az atya az w tulaidon fiához, keruen tyteket ęs vigasztaluan ęs bizonsagual onfoluan hogy iarnatok meltan meltok istennek ky hyuot volna titeket az w orsagaba ęs dicywfegebe. Azert myes halakot adunk az elwistennek fynetlen hogy mikoron vettetek volna az befedet (euangeliomnak predicalafat) mytolwnk kyuel, mellyel az istent tanollyatok vala, vwttetek nem embereknek, bezedet, de mynth igaz (bizon) vala az elwistennek bezedet, ky cyelekedykes, (ereiet mutattya) tybenetek hyuwkbe. Mert ty kwuetwk lwttetek atiamfiai az elwisten egy hazanak, kyk vadnak az Sidosagba, az Christus Iesusban, hogy vgyan azokot femuettetek tyees az tytulaidon nemzetsegitektwl (agazatitoktul) mykeppen myees az Sidoktol, kyk mykeppen vrunk Iesus Christustes meg wltek ęs az w tulaidon prophetaikot, akeppen mynketes ha

a v borgattanak

AZ TESSALONIA YRTH.

borgattanak, ęs az elwiftennek nem keduefek, ęs mynden embereknek ellenfegefek, kyk ellenwnk allanak mynekwnk (megtylnak mynket) hogy ne folnank az poganioknak, hogy wduwzwnlenek, wduwffeget nierenek hogy be telliefeycyek az wnwn bwnwkwth myndenha. Mert iutot wreaiok harag vegre (azaz az elwiftennek eltauoftathatlan haragya, bosfuallafa meg foglalta yket) veghetetlen. Touabba my atiamfiai meg fostattunk tytwleték idwnék egy kwzbe vetefeiglen, femelynkel (nezefynkuel) nem fyuwnkuel, fellelte igen ygyekeftwnk (yncyelkettwnk) latnunk a thy arcyatokot nagy kyuanatoffagual. Annakokaert akartunk mennwnk tyhozzatok en, ennenmagam Paal ecyeres kecyeres ęs ellenwnk allot mynekwnk az fatanas wrdwg. Mert my ammi kemenfegwnk, a vagy wrwmwnk auagy dycyekedefwnknek koronaia, nem de tyees, ammy vr Iesus Christusfunknak elwtte, az w eli wuetelen az iteleltre? Mert ty vattok ammy dicywfegwnk, ęs wrwmwnk.

HARMADYK CAP.

annakokaerth

LEVELENEK CAP. III.

ANnakokaerth mykoron touabba el
 nem zenuethetnŵk (vifelhetnŵk) tecy-
 ek (lattatek) mynekŵnk hogy mynen magu-
 nk Athenafnak varofaba meg maradnank,
 ęs bocyatok az Tymoteufth my atiankfiat
 ęs iftennek folgaiat (folgaloiat) ęs ammy mu-
 nkanknak, dolgunknak fegełwiet az Chri-
 ftus euangeliomaba, hogy meg erŵfŵitene
 titeket ęs meg vigasztalna az ty hitetekrŵl (am-
 my hitŵnkrŵl hogy valaky meg ne haboro-
 itatnek (haborodnek) ez fanyarofagogba (nio-
 morofagogba) mert tugiatok mely, minemŵ
 poronczolatokot attunk tinektek ammy vr
 Iefus Cristufunknak altala. Mert tymagatok
 tugiatok mynket ez (erre) ez dologra vettet-
 teket. Mert mikor tynalatok volnank, meeg
 akor meg mongyuk vala tynektek, hogy my
 iŵuendŵbe nyomorofagoth haborofagot fen-
 uednenk, mikeppen lŵt es (tŵrtentes) űtugia-
 tokees. Annakokaerth enees touabba el nem
 fenuethetuen (vifelhetnem az ty tauol valo
 voltotokot), kwldŵttem azert tyhozzatok ho-
 gy meg ŵűmernem az thy hyteteket, hogy
 meg ne kyfertene titeket valamikeppen az ky
 meg kyfierth, ęs hyiaba valo lenne ammy
 munkank

AZ TESSALONIA YRTH.

munkank. Tegetlen kegyg mykoron iwt volna az Timoteus myhozzank tytwtetek, es meg wzenthe (bezyelette) volna mynekwnk az thy hiteteket es thy zerelmeteket es hogy valotok myrolunk io emlekezetet myndenha, kyuanuan mynket latny, mykeppen myees tyteket. Azert vigasztalast (vidamfagot) vwttwnk zerethw atiamfiai tymiathatok mynden my faniarofagunkon (nyomorofagunkon) es my fwkfegwknwn az ty hitetek myath. Mert my mostan elwnk, ha ty allotok az vrba, vriftenbe. Merth my hala adaft athatunk my az elwiftennek tyfelwtetek mynden wrwmwn, mellyel wrwlwnk tyerrettetek ammy iftenwnknek elwttte, mynd eyel fmynd nappal felette igen imadkozuan hogy lathatnok az ty arcyatokot es hogy be twltenwk (a30koth) kyk fogyatkozua vadnak athy hiteteknek. Az elwiften penyg, es ammy atiank es ammy vr Iesus Cristufunk igazgaffa ammy vtunkot tyhozzatok. Titeket kegyg, az vr iften bewfegeffeket es meg faporoltattakoth tegien az ty egymashoz valo zeretetekuel, es myndenekhez, mykeppen myees tyhozzatok hogy meg erwfwcye az ty fyueiteket meg feddethetetleneket

LEVELENEK CAP. III.

feddetheteleneket (meg dorgaltathatlanokot) az fencyegben az elwistennek es ammy atianknak elwttte ammy vr Iesus Christufunknak el iwuetelen mynd az w fentiuel (egietembe).

NEGYEDYK CAP.

AZerth touabba atiamfiai kerwnk titeket es onfolunk az vr Iesufra, hogy mykeppen vwttetek mytwlwnk my modon (kellienek) fwkfeeg volna tinektek iarnotok (niaiaskodnotok) es az elwiftenek kedueskednetek (kellenetek keduesek lennetek) hogy beuelkegietek inkab (nagiobban). Mert ez az elwistennek akaratia, az ty meg fentelestek, fentseegtek hogy meg tartozzatok, (meg tarcyatok magatokot) az hazassag twrestwl (paraznafagtol) es tugia kyky mynd kwzwletek az wnnwn edenyeth (testeeth) byrnya meg fentelesuel es tistesszeguel nem testy kyuanfagnak yndolafaba, (izgatafaba), mykeppen az poganyok es kyk nem esmertek az elwifestent. Valaky (ty kwzwletek) meg ne nyualoicya nyomoroicya es meg ne cyallya ez dologba az w atiafiat azert mert bosso allo (bossoveuw)

AZ TESSALONIA YRTH.

veuŵ) az vristen mynd ezekrŵl. Mykeppen ennekelŵttŵes meg mondottuk tynektek, ęs vallaſth bizonſaag tetelt tŵttŵnk. Mert nem hyuth mynket az elŵiſten fertelmeteffegre (fertelmetefeegnek okaert) de az fencyegre (meg fentelefre). Annakokaert aky hatrauetŵ (meg tŵry eŵ beſedet), nem az embert vety hatra, de az elŵiſtent ky atta az ŵ fenth lelket ty beletek. Touabba az atiafiu zeretetrŵl, nem ſŵkſeeg hęgy en irneek tynektek. Mert tymagatok iſtentŵl meg tanoltatok vattok hęgy zereſſetek ty egymafth. Mert teſytekys eŵth mynden atyafiakhoz kyk vadnak mynd az egees Macedoniaba, kerŵnk kegyg titeket atiamfiai hęgy beuelkegyetek ynkab, ęs figielmeteffek legietek (gongiat viſellyetek) hęgy cyendefek legietek, ęs az ty tulaydon (zŵkſegteket) dolgaitokot myuellietek ęs cyelekegietek munkalogyatok az ty tulaidon keet kezeitekuel, mykeppen tynektek poroncyoltonk, hęgy ty magatokot viſellyetek tiſteſſeguel az idegeniekhez (az hytkyuel valokhoz) ęs ſemmynek ſŵkſeęgeet ne vallyatok) ſemmynelkyl, ſykefek ne legietek). Touabba nem akarom hęgy ne tudnatok atiamfiai

LEVELENEK CAP. III.

amfiai azokfelwl kyk el aluttanak ne bankogiatok azkeppen, mykeppen az egiebekees kyknek remenfegek nyncyen. Merth ha hyfwk hogy a Iesus meg holt es fel tamadot, ezkeppen az elwisten azokotees kyk el aluttanak, az Iesus altal (myat) el hozza w vele. Mert ezt tynektek mongyuk vrnak (az vristennek) befedebe, hogy my kyk elwnk es megh maradunk az vrnak iwuetelere, femmykeppen elwl nem vesswk azokot kyk el aluttanak, mert wmmaga az vristen az Archangelnak no-gatafauual es fouauual, es az elwistennek trombitaiaual lefaal az egbwl, es az Cristusba meg holt halottak feltamadnak legelwfwr, annak utanna my kyk iwuendwbe elwnk kyk hagyattak leswnk egyetembe wuelek el ragattatunk az kwdwgbe az vrnak eleybe az eegbe, es ezkeppen myndenha az vrual leswnk. Annak okaert vigasztallyatok egytek mastokot ez befedekuel.

EwTEwDYK CAP.

TOuabba az idwkwfelwl es az idwknek punktya, sempillantafa felwl atiamfiai nem fwkfeeg hogy en tynektek iriak. Mert
tymagatok

AZ TESSALONIA YRTH.

tymagatok nyluan tugiatok hogy az vrnak az napia mynt az orh eyel, az keppen el iwundenw. Mert mykor mondangyak bekefeegh es myndenek batron vadnak akoron hirtelen valo vefedelem wreaiok iw (hamarfagual) Mykeppen az gyermek fwlesnek faydalma az terhes affoniallatnak (ollyan hyrtelen iw wreaiok az iteleefnek wnapia) el fem tauozth- atyak, De ty atiamfiai nem vattok fetetfege- be, hogy az nap tyteketh mynt az orh meg ne foglallyon (nyomoroicyon) Mynd ty az vi- lagoffagnak fiai vattok, es az napnak fiai. nem vagyunk az ehye, fem az fetetfegeke. Az- ert ne alogyunk mykeppen az egiebekees, de vigyazunk es iozanok legywnek. Mert akyk alofnak, eyel alofnak, es azkyk refeges- kednek eiel refegek, de my kyk napee (nap fi- ai) vagyunk iozanok legywnek, az hytnek ve- erthet (veert vafat) reank veuen es az feretet- nek, es az fifakerth, wduefeegnek remense- get, Mert nem ferzet (teremtet) mynket, az elw- iften hogy haragot mynekwnk yndoytana- nk (indoicyunk) de hogy wdueffeget nyerhef- fwnek (nyeriwnk) ammy vrunk Iefus Chrift- ufnak altala, ky meg holt myerettwnk hogy
akar vigy

LEVELENEK CAP. V.

akar vigyazzunk akar alogyunk wuele egi-
 etembe eelywnk. Annakokaert onfollyatok
 ty eegymast ęs epeicyetek feienkynt egytek
 mastokot, mykeppen tefitekees. Kerwnk ke-
 gyg titeket atiamfiai hogy meg wsmrietek
 azokot kyk munkalodnak (munkat tefnek)
 tykwzzwtetek, ęs akyk fwk ieleffek tykw-
 zwtetek tinektek az vrban ęs intnek tyte-
 ket hogy tarcyatok azokot nagy bwcywbe
 tistessygbe feretet altal azoknak cyelekedete-
 erth (dolgokert) bekefeget valyatok wuelek,
 kerwnk kegyk titeket atiamfiai incyetek io-
 ra az zertelen iarokot, meg vigasztallyatok az
 kwfded fiuwkwwt (felelmefeket), felemellyetek
 az gyarlokot, bekefeges legietek myndenek-
 hez. Meg lassatok hogy valaky gonost gono-
 ferth valakinek ne agyon (tegyen) de myn-
 denha ammy io azt kwueffetek tykwzwtte-
 tek, ęs egiebekhez es myndenekhez. Mynden
 ha wrwllyetek, finetlen imadkozzatok, myn-
 denegbe az elwistennek akaratya az Cristus
 Iesus altal tyhozzatok. Az fent lelket (yhleest)
 meg ne olcyatok, az propheciakot) prophet-
 aknak mondasyt) meg ne vtaliatok. Mynde-
 neket meg proballiatok, haniatok vessetek

b

ammy

AZ TESSALONIA YRTH.

ammy io leend azt tarcyatok. Mynden gonos keptwl (abrazaftol keepmutataftol) magatokot meg tartoftaftatok. Az bekefegnek kegig iftene meg fentelien fente tegien titeket myndeneftwlfogua. Es az thy twkilletes eep yhleeftek es lelketek es tetetek, vgy annyira hogy femmybe ne panaftattafeek) bwcywltettefseek) ammy vr Iefus Chriftufunknak el iwuetyre tartafeek, hyw (hywfegees) az elwiften, ky hyuoth titeket, ky vgian azon tefy (be telliefeithy) atiamfiai imagiatok my erttwnk, kwfwnnietek mynd az atiafiakot fent cyokolasba (apolgatasba) eskefre kerlek az vr Iefusfra hogy el oluafteek ez leuel (epiftola) mynden fent atiafiaknak. Ammy vrunk Iefus Chriftufunknak malaftia kedue legien thy veletek. Amen.

AZ MASODYK TESSALONICenfefeknek yrth zenth Pal leuelynek rwuyden valo Magyarfaga es ertelme.

MYert hogy zent Pal nemynemw ieles okokyrth nem mehete az Tefsalonicenfefek

cenfefek meg latny, ez leuel altal meg erwffey-
 ty, es meg Bathoreytya az ew zyueket, hogy
 erwffen es alhatatoffon zenuengyk az cristo-
 fyrth az ew reytok lewth fanyarufagokot, es
 nyomorufagokoth kyerth es mely nyomo-
 rufagh zemuedyffekyrth fem ewnekyk fogy-
 atkozua nem lenne az iwtalom, fem az ew re-
 yayok twrwknek az Bozzofag allas, esmeeg-
 len az vrnak az vtolfo iteletre valo iwuetely-
 rwl intyfsth tyzen kirwl valamy keufet irt va-
 la az elfew leuelbe hogy ewk fel ne indulna-
 nak es meg ne haborodnanak, nymelyek-
 nek Bezydekuel, es mondafokual kyk vally-
 ak vala az vtolfo iteletet immar ielen lenni alat-
 tomba, mykypfen nymelyek aleytyak iegez-
 uyn elwzer az ellenfyges byrodalmat el twret-
 tetny, es annak vtanna az anticristofstul el iw-
 ny, figelmeteffen inty ewket hogy meg enhy-
 echyk es el tauoztassak ewtwlwk azokot
 kyk tunyaffagnak myatta, es az ew fugarlofa-
 gokual meg haboreytanak az cyendes By-
 keffyges es kwzwnfyges rendet, es hogy az
 kezy munkara kyzereyteneek, myerth hogy
 ewnw magaes zent Pal ew nalok az ew tu-
 laydon ket kezeyuel munkat es dolgot tewt
 volna irta kedygh skwldwtte athenasbol

AZ TESSALONIA YRTH.
vgyan Tycykos 3olgalotul.

AZ TESSALONIABELIEKNEK
yrth 3ent Pal Mafodyk leuelenek, CAP. I.

PAal 3s
Siluan-
us 3s Timot-
heus az Thef-
salonicenses-
bely egyhaz-
nak az my ati-
ank istenbe
3s vr Iesus
Christufunk-
ba. Malaft le-
gien tynek-
tek 3s bekefe-
eg ammy ati-
ank istentwl

3s vrunk Iesus Christustol, halakot keel ad-
nunk az elwistenek myndenha tifelwletek
atiamfiai, mynt illic (smeltoes) hogy igen meg
wregbwł az ty hitetek 3s meg beuelkedyk
mynden

LEVELENEK CAP. I.

myndenteknek egymastokhoz valo zeretete-
 tek, kynek kynek mynd az mashoz, vgy an-
 nyra hogy mymmagunk tyfelwletek dicye-
 kedwnk az elwistennek egyhazyban az ty fe-
 muedestekrwl (bekeseegtekrwl) es hitetekrwl
 mynden ty haborofagtokon es faniarufagto-
 kon, kiketh fenuettek, az elwisten igaz itele-
 nek peldaia (mutatafa ielenefe) ebben hogy
 meltoka vallattafatok (legietek) az elwisten-
 nek orfagahoz, kyert fenuettekees Mert igaz
 az elwistennek adny (vetny) fanyarofagot azo-
 knak, kyk fanyargatnak titeket, es tynektek
 nyugodalmat (vigafagot) kyk faniargattatok
 my velwnk egietembe mykor meg ielenyk
 az vr Iesus Christus az egbwl az w hatalma-
 faganak Angelyual langos tizben (feneffeeg-
 be) ky veeth (aad, tezen (bossot, bossó allast az-
 okra, kyk nem esmertek az elwistent, es kyk
 nem engednek ammy vrunk Christus Iesu-
 funknak euangeliomanak, kyk kynt fizet-
 nek, wrwk vesedelmet az vrnak arcyayatul
 (tekentetitwl), es az w erwffegenek, dicywfe-
 getwl mikor el iwuend, hogy megh dicyw-
 iteffek az w sentiben, es cyudalatos legien
 mynden hyuwgbe, (mindenegbe kyk hifnek)

AZ MAZODYK TESSALONIA YRTH

hogy hitel, (hyt) adattatho ammy vallafunknak (bizonfag tetelwnknek) tihozzatok anapon, merre imadunkes (kwniwrgrwnkees) myndenha tyerettetek hogy meltoltaffon titeket ez hyuatarra ammy iftenwnk es betwlcye az w io voltanak mynden ioakaratiath (twkelefet) es az hitnek dolgat cyelekedetet) hatalmassagual hogy meg vilagosoitaffek (dicywitteffek (ammy vrunk Iesus Christufunknak neue tialtalatok es ty waltala ammy iftenwnknek es vr Iesus Christufunknak malafitya zerenth.

MASODYK CAPITVLVM.

KErwnk kegyk titeket zeretw atiamfiai ammy vrunk Christus Iesufunknak iwuetelire, es ammy whozza arrah valo gywlekezetwnkre, hogy hamar elne mozdoliatok (indoliatok) az thy elmetektwl, megfe haborigiatok sem yhleefnek (prophetalafnak) myattha, sem befed myat, sem leuel miath oliminth farmazot, kwldwt altal (miat) hogy olymynt kwzel (ielen) volna az Cristus Iesusnak itelwnapia, Valaky titeket meg ne cyallion, valamy modon. Mert lenem tw az iteletre az vr
iften

LEVELENEK CAP. II.

iften, hanem elwŵŵr eliŵuend az fogiatkozas, (az vr Iefustol valo eltauzas), ęs meg ielenendik az veetkes (Bynŵs ember, vefet (vefedelmes) fyu, ky ellenfeges (ellenwnk valo) ęs felemelkedyk mynden ellen, ky mondatyk iften, vagy becywlet vagy tisteffeeg) ifteni imadaas, vgy Annyra hogy az iftennek templomaba mynt iften vgy wl, mutogatuan wnnwn magat mynt iften volna. Auagy nem emlekezteke rola hogy mikoron meeglen tinalatok volneek ezeket meg mondotam volna tinektek? Es mostanes micyoda tarcya meg tugiatok, imez hogy w meg ieleniek az wnnwn ideiebe. Mert mostan alnokfagnak titkiat (tanacyat) cyelekedy, cyak aky tartya (erty), mostan tarcya (ercye) myglen kwzbwl (emberek kwzwl) ky vettetyk, ky ęs akor meg nylatkozyk, nyluan lezen az alnok, kit az vr Iefus altal veer (meg lw) meg wl az w faianak ihleeseuel (felletiuel) ęs eltwrly, (semmye tefen) az w el iwuesenek (iwuetele- nek) fenessegeuel, kynek el iwuetele vacion az Satan wrdwgnak cyelekedetiuel (dolga zement) mynden hatalmassagual, ęs iegiekuel, ęs hazug hamis ciudatetelekuel, ęs hamissfagnak

AZ MAZODYK TESSALONIA YRTH.

minden cyalarcyagauaal azogba kyk el vesnek, azert hogy az igassaagnak zeretetet nem vwtteek, hogy wduwzwlhettének volna. Es annakokaert bocyat az elwiften wreaiok (cyufolafnak) teuelgefnek ereiet (tehetcyeget hogy higienek az hazugfagnak, hogy meg iteltesfnek mynd azok, kyk nem hittenek az igaffagnak, de rea engettenek, dicyertek az hamiffagot. Minekwnk kegyg halat kel adnunk az elwiftennek myndenha tyfelwletek. Az vriftentwl ferettetet Atiamfiai hogy valaftot titeket az elwiften kezdettwl fogua az idueffegre leleknek (fent ihleefnek) meg fentelese myat, es az igaffagnak hitemiath, kyre, melyre, hyuoth tyteket ammy euangeliomunkon, ammy vrunk Iesus Christufunknak dicywfegenek kerefetyre (meg nyerefere). Annak okaert atiamfiai allyatok az hitbe, es tarcyatok az zerzefeket (tanofagokot) kyket tanoltatok akar besed altal (Besedwnk miat) akar my leuelwnk altal. Ammy vrunk Iesus Christufunk kegyg es az elwiften, es ammy atiank, ky zeretet mynket es adot wrwk vigafagot (meg vigaftalast) es io remenfeget malaftnak myattha meg vigaftallya athy fyueiteket

LEVELENEK CAP. III.

ueiteket ęs meg erwfŵicywn titeket minden befedbe, ęs io cyelekededbe (dologba).

HARMADYK CAP.

TOuabba kŵuetkezyk, imagiatok atiamfiai my erettwnk hogy az vr Iefusnak befede fuffon ęs felmagaftaltaffek mykeppen tynalatokees, ęs hogy meg zabadolyunk az fyket (feslet erkwlchw) ęs viffa vono, gonos emberektwl. Mert nem myndeneke az hyt, de hyw hywfeges az vriften, ky meg erwfŵyt tyteket ęs meg wryz az gonofol. Bizunk kegyg (remenkedwnk) az vr Iefus attal tyfelwledek hogy az kyket poroncyolunk tinektek megis tefytek, iwuendwbees teendwk vattok. Touabba az vr Iefus igazgaffa az ty fyueiteket az elwiftennek zereteterere ęs az Chriftusnak varafara, poroncyolunk kegyg tinektek atiamfiai hogy meg vonnyatok titeketh mynden atiafiutol ky zertelen vifely wnnwnmagat, ęs nem ammy zerzefwnk zerent, kyt vwyt mytwlwnk. Mert tymagatok tugiatok mykeppen illenek kŵuetnetek mynket mert nem zertelenwl (egyebeket) meg banthuan vifeltwk mymmagunkot tykwzzwtetek, fem
yngyen

AZ MAZODYK TESSALONIA YRTH
 yngien (munkanalkyl nem vŵttŵnk kenyereth valakytŵl, de munkaual ęs vereitekuel eiel ęs nappal munkat dolgot (teuen) aert hogy valakynek kŵzŵletek terhire (neheffegire) ne lenneenk. Nem aert hogy mynekŵnk eż nem engettetek (ęs hatalmunk rea nem volna) de ygy mynnenmagunkot, formaliol (modol, peeldaiol) adnok tinektek minket kŵuetefre. Mert mikoron volnank tynalatok, eżt poroncyoliuk vala tynektek, hogy ha valaky nem akarna dolgot tenny (munkalodny) aż ingien feh ennek. Mert hallottunk nemellieket iarny (niaiaskodny) tikŵzŵttetek zertelenŵl (nyughatatlanol, femmy dolgot nem teueen dehitfagoffan (hafnalatlanol) cielekeduen. Ezeknek kegyg, akyk illietenek poroncyolyuk ęs igen keriuik ammy vrunk Chriftus Iefufunkra, hogy bekeseeguel cyendesfeeguel) munkaloduan (dolgot teuen) aż ŵnnŵn tulaidon kenyereket egyek. Ty kegyg atiamfiai meg ne fogiatkozatok iol teuen, (alamifnat oftogatuan), hogyha valaky nem enged ammy befedŵnknek, leuelnek altala ażt meg ielencyetek (iegyzetek) ęs tarfagot ŵuele, vele valo kŵzleest ne tarcyatok,
 hogy

LEVELENEK CAP. III.

hogi meg fegienwltessék (piroltassék), és ne tartyatok vgian mynt ellenfegeteketh, de yncyetek vgy mynt atiafiat. Az bekefeegnek kegyg iftene vra agion tinektek bekefeget myn denha myndenkeppen (modon) vr legien mynnyaian mynd thyueletek. Az kwzwnet ennekem Paalnak keet kezemuel, ky iegyekpen vagion mynden epistolamba (leuelembe) ygy irok. Ammy vrunk Iesus Cristufunknak malaftya legien mynd thy veletek. Amen.

AZ TYMOTEVSNAK YRTH

zent Paal elfew leuelynek Magyar-
faga és erthelme.

AZ Tymoteus zydo anyatul de kereztyentwl és gwrwgh atyatul vala, kyt zent Pal az zolgalatra lelky fiu kyppen fogatta vala, igen io erkwlchyw iffyath, és az zent irasban tudosth, demaga kyzereyteteek zent Pal az zydoktul kwrnywl meteltetny, és Timoteusnak az kereztyen hyw gywlekezetnek gondyat hatta, és Byzta vala, mykyppen
az Tytusnak

az Tytutfnak, ęs kykhez ewnenmaga nem
 mehet vala, zerze ewtet pýspeky ęs pastori
 tyztre ęs anya zent egy haznak taneytassara,
 kit nem onzol fem inti wgi mint taneituaniat
 de mynt fyat ęs tyzte bely Tarfath, ęzt hogy
 nagyub myltossagual tennee, gyakorta az a-
 postoly myltossagoth maganak tulaydoney-
 tya. Onzolya kedygh ęs inty hogy hatra vet-
 uyn azokoth kyk eý zydo bezydekethi az ke-
 reztyenek kŵzybe be hoznak, de azokra ta-
 neytanak kyk az hythez ęs az zeretethez tar-
 toznanak, oýton az feyedelmeknek iol lehet
 hogy poganoknak myltossagokath (myerth
 hogy onnan fewgh vala az varosnak zertar-
 tassa ęs az kŵzŵnfyges ionak Bykeffyge)
 vgy annyra nemkel meg vtalny az kereztye-
 neknek, hogy eýekyrth parancyol es imadny,
 my illesse azfyrfiakath az egyhazba valo ŵzue
 gywlth feregbe, my az azzonyallatokoth. meg
 urya az pýspeketh ęs papot mynden ew ha-
 za nypyuel my illesse tanussagot ad rula. vgy
 mynth eýeket urya az harom elfew capitulo-
 mokban, annak vtanna inty hogy be ne ve-
 gyk az Zydo bezydeketh az ithkeknek valo-
 gataffarul az hazassagnak el tauoztataffarul,
 legh ottan az vtan taneytya hogy mynemw
 kypen

kypen adnaa ewnŵn magath a3 vyn firfyiak-
 ho3 a3 iffyakho3, a3 vyn a33ony allatokho3
 a3 lyanyokho3, a3 ga3dagh ŵ3uegiekhez, e3
 zeginekhez e3 a3 egiha3 kewlchygibŵl tapla-
 landokho3, a3 iffyw menyechkekhez kyk
 meeg ketfyges e3tendewfek. E3eknek felette
 meg irya myt kelyen parancyolny a3 vrak-
 nak myth a3 3olgaknak, myth a3 ga3dakok-
 nak, 3orgalmato33agual intuyn hogy myn-
 den modon hatra vetneek a3 chyacyogo be-
 3ydewknek vetekedew kerdyskedy3feket
 kyt ewnŵn magokot tudomannak hit3ag-
 os abra3atyaua3 arulnak, irta skwldŵtte 3ent
 Pal e3 leueleth lauodychyabol a3 Tycykus
 3olgalo alta3, mely varos pacacya frigyanak
 annya es few varo3a.

AZ TYMOTHEVSNAK YRTH
 3ent Pal elfew leuelenek capitulum primum.

AZ ELSEW TYMOTHEVSNAK YRHT.

PAal Ie-
fusChri-
stufnak A-
postola (meg
tanoitot kŵ-
uete) ammy
ŵduezeytŵ
istenŵnkn-
ek, ęs vrunk
Iesus Chri-
stufunknak
poroncyola-
tya (hagyafa)
zerent mely
Iesus Chri-

tus my (mynekŵnk) remenfegŵnk Timothe-
ufnak zerelmes lelky fiamnak az hytben am-
my atiank istentŵl ęs my vrunk Iesus Chri-
stuful malaft, irgalmassaag, bekefeeg. My-
keppen kertelek tegedet hogy Ephesomba
maradnal mikor Macedoniaba indoltam (er-
ettem, mentem) volna, az keppen teegy (azaz
ot maragy) hogy meg hirdeffed, hagyad ne-
kykenek nemellyeknek hogy egyeb (kŵlŵ-
mb) maas tanofagot tudomant ne kŵueffe-
nek ta

LEVELENEK CAP. I.

nek (tanollianak) feh ne halgaffanak, figelmetefek ne legienek kŵz befedekre ęs veeghetlen (el vegezeten) nemzetfegekrŵl valo befedekre, fokra, kyk queftiokot (keerdezeteket adnak (tefnek) inkab hogi nem mint iftenrŵl valo epeiteeft (tanofagot) ky vagion az kereftien hitnek altala. Mert az poroncyolatnak vege az zereteth, ky tifta fyubŵl vagion, ęs io lelky efmeretbŵl ęs nem tettetes (mutato kep vtalo) hitbŵl, kyktŵl hogi nemelliek el tuettenek, hailottanak hytfagos, kaba haznalatlan befedre, akaruan leenny az tŵruennek, tanoitoi, doctori, meg nem erthuen kyket, (mellieket) űolnak, fem kykrŵl vallaft teefnek (bizonoitaff). Tugyuk kegyg hogi io az tŵrueny ha valaki aual tŵruenzerent eel, tuduan azth hogi az igaznak az tŵrueny nem zereftetet, hanem az hamiffaknak ęs az engedetleneknek, az kegietleneknek ęs az bŵnŵfŵknek, az tizteffeegteleneknek ęs atkozottaknak (meg dŵgletteknek) attyat meg ŵlŵknek, ęs anyat meg ŵlŵknek, giolkofoknak, paraznalkodoknak, ferfiukual fertelen (eegtelen) egywthaloknak, mas ember fiat auagy folgaiat el hitetŵknek orzoknak hazugoknak

AZ ELSEw TYMOTHEVSNAK YRTH.
 nak, hamiffan eskwuwknek, ęs ha valami e-
 gieb bwn vagion ky az io igaz tudomannak
 ellene tufakodyk (vagian) ellenkedyk az bo-
 dok iften dicywfegenek euangelioma zerent,
 ky ennekem, (en ream) bizattatot. Es halat
 adok annak ky engemet hatalmassa, erwffe
 twt ammy vrunk Christus Iesusnak, mert en-
 gemet hyue (hywsegeffe) itelth, vethuen, ze-
 rezuen, az zolgalatra, ky elwfwr karomlo va-
 leek, ęs haborgato, ęs bosfo allo, de irgalmas-
 fagot es nyertem, hogy tudatlanol twttem hi-
 tetlenfegmiat, de meg beuelkedet felette igen
 ammy vrunknak malaftya hytuel ęs feretet-
 uel ky vagion az Christus Iesus altal hyw (bi-
 zonios) hyw befed ęs ky meelto kyt minden-
 keppen keel fogadnunk, hogy a Christus
 Iesus iwť ez uelagra hogy az bwnwfkwť
 wduwzwtene, kyk kwzwl elfw en vagiok.
 De azert niertem az irgalmassagot hogy en-
 bennem elwfwr mutatna az Iesus Christus
 mynden kegielmesseget azoknak peeldaiara
 kyk hyiendwk valanak wbenne, az wrwk ee-
 letbe. Ez vilagoknak kegyg halhatatlan ky-
 rallianak, lathatatlannak, cyak wnmaga bwł-
 cy istennek tiftesseeg, velagoknak velagaig-
 lan. Amen

LEVELENEK CAP. II.

an. Amen legien. Ez poroncyolatot aianlom teneked fiam Thimoteus az propheciak zerenh kyk tefelwled elwl iartanak (foltanak) hogy vitezkegiel wbennek io vitesseget, valuan(tartuan)hytet, es io lelky esmeretet, mellyet nemellyek hatra wzuen vetuen az hytfelwl vizbely vesedelmet vallottanak, kyk kwzwl vagion az hymeneus es Alexander kyket atam az fatan wrdwgnek hogy tanolyanak gonozt ne mondany ne karomlany.

MAZODYK CAP.

ONfonlak annakokaert hogy myndeneknek elwtte legienek kwnywrgefek, imacyagok keremefek halaadafok, (mydenekert) mynden emberekert, kyraliokerth es myndenekert kyk meeltofagba (felseegbe) vадnak zerezettek, hogy cyendes es nyogodalmas eeleteth vifellywnk mynden kegyesseeguel es tizteffeguel, tiztafagual. Mert ez io es kedues ammy wduwzwtw istenwnknek elwtte, ky minden embereket akar wduwzwteny es az igassagnak esmeretyre iwny, mert egy az isten, egy az elw istennek es embereknek meg engeztelwie

c kwzbe

AZ ELSEw TYMOTHEVSNAK YRTH.
 (kŵ3be iaroia, tudnia mynth) az ember Iefus
 Chriftus ky atta ŵnnŵn magat meg valtaf-
 nak, (valtafunknak) iutalmat (arrat) mynde-
 nekert, hogy vallas, bizonfag volna az ŵ (al-
 kolmatos) ideiben kyre vettettem (fereztettem
 en kyalto (predicator ęs kŵuetfygbe) bocya-
 tot Apoftal, igazat mondok az Chriftusba,
 nem hazudok poganoknak tanoitoia hittel
 ęs igazfagual). Azert akarom hogy az ferfiak
 imagianak (imadko3anak) mynden helen fel-
 emeluen az ŵ tifta kezeket haragnalkwl ęs
 vetekedefnelkwl (visha vonafnalkwl). Azon
 keppen az a3zony allatokees (mynden helen
 imadko33anak) mertekletes ŵltŵ3zetuel, fe-
 mermesseeguel ęs tiftafagual ŵnnŵnmago-
 kot meg ekeseiteny, nem meg fodorgatot ŵ3-
 ue fonot haiakual vagy aranyual, vagy draga
 gyŵnguel, auagy dragalatos ŵltŵ3zetuel (ru-
 haul) de ammy illety az azoniallatokot kyk
 valliak az kegies, kegelmesseget io cyeleked-
 teknek myattha. Az a3zonyallat veztegseeg-
 be tanollion mynden megalazafual (engede-
 lemuel). Touabba az a3zonyallatnak tanoita-
 ny nem hagiok (engedek az fent egyhazba)
 fem feiedelmŵl lenny, vrafagot vallani az fer-
 fiakra

LEVELENEK CAP. III.

fiakra, de vestegfeegbe lenni. Merth az Adam leegelw̄fwr teremtetet, annak utanna az Eua. Es az Adam nem cyalattatot volt meg, de az azzonyallat meg cyallatkoztatot az poroncyolat meg fegefnek veetkefe (b̄wn̄w̄fe) volt, de maga meg wduezwl̄ (wduw̄z̄witetik) a magzatonak fw̄lese myath, ha meg maradand az hitben ęs feretetben, ęs sentfeegben (meg sentlesben) tistafagual, iozansagual.

HARMADYK CAP.

BIzony keetsygnelkwl valo besed, ha valaky piskeky, papi (meltofogot) tistet kyuan, io (tistessages) dolgot kyuan. Sewkfeeg azert hogy az pispek (pap) meg feddethetetlen legien (Az papnak pispeknek meg dorgalhatatlannak kel lenny), egy felesfeegw̄nek vigiazonak, iozannak, meertekletesnek, fallas fogadonak (tartanak) maast tanoitonak, tanoitafra keefnek, nem reesegefnek, nem verekedw̄nek, nem eektelen nierefeeg kyuanonak, de igaznak, ionak, nem viaskodonak, pathurkodonak, nem fesuennek, ki az w̄ hazaba iol tugion fwiwl̄ lenny, ky az w̄ fiait, (magzatyt) ala veteesbe, hozza halgatasba tarczsa (vallya)

c ij mynden

AZ ELSEW TYMOTHEVSNAK YRTH.

mynden becŵledbe, hogy ha valaky az ŵ tulajdon hazanak fwiwl, feiedelmwl nem tud lenny, mikeppen az elwisten egyhazat igazgattia, gungiat vifely? Nem vyembernek, az hitre vionnan, mostan hailottat hogy keuelseeg be fel ne fualkodoth (az patuarkodo) wrdwgnek ne esseek karhozftatafaba iteleseebe. Swkseeeg kegyg aft, azaz a pispeket, papot hogy io bizonfagot diczeretet vallion az hitwl kiuel valoktul hitetlenektl, hogy az wrdwgnek ne esseek fidalmaffagaba es twrebe fogfagaba. Az diaconufokot. Solgalokot azon keeppen fwkseeeg tistaknak, io modon vifelwknek lenni, nem cyacyogoknak, keet nyeluwknek lenni nem fok bornak magokot adokot nem eektelen nyerefeegnek afoitoyt, kyuanoit, tartuan tuduan az hitnek tytkayt tifta lelky esmeretuel, es ezek elwfwr meg lataffanak diczerteffenek annak utanna vgy folgallianak, hogy fenky wkwrt ne bwntethesse, fidalmaffassa. Azonkeppen az affonyallatokot felesegeket keel lenny mertekletefeket nem patuarkodokot iozanokot, hiueket myndenegbe. Az diaconufok, solgalok legyenek egy felesegw feriek ferfiak, kyk iol igazan fwwk, feiedelmek

LEVELENEK CAP. III.

delmek legienek az ō fiaikon, magzatikon
 es az ōnnõn tulaidon nepein, haza beli czele-
 din. Mert akyk iol folgalandanak, io garadi-
 czot (hafnot) ōmagoknak kerefnek, fereznek,
 es fok fabaczagot az hitben, ky vagion a Chri-
 stus Iesusba. Ezeket teneked irom, remely-
 uen iōuendōbe, hogy hamar tehozzad megye-
 ek, hogiha kefeeben menēdek (menendenek)
 hogy tugyad mikeppen fŵkfeeg legien az e-
 lŵiftennek hazaba forgolodnod czeleked-
 ned, ky az elŵ iftennek anya fent egyhaza, az
 igassagnak kŵ oslopa es erŵssege. (Funda-
 mentoma) Es nyluan mynden vetekedefnel-
 kwl kegieffeegnek nagi titkia (tanacza) Az ist-
 en meg ielentetet az testben meg igazoitatot,
 (igazoltatot) lelegbe, sentlelek miat, lattatot az
 angeloktol hirdettetet az poganioktul, hitet-
 tetet (hyt ōneky) adatot ez velagon, fel vetet-
 tetet diczŵfeegben.

NEGYEDYK CAP.

AZ sentlelek (az sentlelek ihleesebŵl valo
 iras auagy prophetalas) kegyg nyluan
 (altalyaba) mongia (follia) hogy az vtolfo, iŵ-
 uendŵ idŵgben eltauoznak (elmennek), el

AZ ELSEw TYMOTHEVSNAK YRTH.
 fakadnak) nemelliek (nekyek) az hitwl halgat-
 uan (figelmezuen) az cyalard (meg cyalo) lel-
 kekhez (lelkw emberekhez) es az wrdwwgwk-
 nek tanofagihoz (tudomanihoz) keep vtalas
 miat (tettetetes altal) hamiffan foloknak, kyk-
 nek az w lelky wfmeretek meg belegeftetet
 (yegzettetet beleguel) kyk meg tiltyak az
 hazaffagot, kyk poroncyoliak az eetkektwl
 valo meg tartoztataft (hogy eetkeket embe-
 rek ne ennenek) kyket (mely eetkeket) az elw-
 iften teremtet venni veterre (embereknek hoz-
 za valo vetelekre, enny) halaadasokual az
 hyueknek (hiuwnek) es azoknak kyk meg
 efmerteek az igaffagot, mert (hogy) valamit
 teremtet az elwiften, io, es femmy el nem ve-
 tendw, ha halaadasokual vetetyk (lesen az ee-
 tel). Mert meg senteltetyk az elwiftennek be-
 fede (igeie) miat, es az imadfas (kwniwrge-
 miat) Ezeket ha eleigbe veted (smeg magia-
 razod) az atifiaknak az Chriftus Iefusnak io
 folgaia lees, fel tartatot (neueltetet) az hytnek
 es io (iga) tudomannak befedyben, kyt meeg
 eddiglen, fynetlen kwuettel. Touabba az eek-
 telen (kereftien emberhez nem illendw), es ba-
 bai, hitfasgos befedeket twled eluees eltauoztas
 fwt inkab

LEVELENEK CAP. III.

fwt inkab forgaffad (gyakorliad) magadot az kegieffeegre, (aza az a hitnek tiftafagara, es az io eeletnek igazfagara). Mert az testi forgolas (dolog, munka) keues hafnot val, de a kegieffeeg mindenekre haznos, (tudnia mynt) ky (meely kegieffeeg) emostany, ielen valo es iwuendwbe valo eeletnek igeretit (fogadasit) tartia (vallia, birya. hyw meg hiendw) Befyd, es meelto ky mynden keppen, modon, dicy-erteffek (ioua hagiataffeek). Mert ebbe munkalodunkees (niomorofagual illettetwnk, es zidalmaftatunk hogy erw s remenfeeget val-lunk az elwistenbe, ky minden embereknek ielesben az hyueknek, kerezthieneknek meg tartoia, iduezeitwie, poroncyoliad ezeket es tanoicyad. Senky az the ifiufagodot meg ne vtaia, de legy forma, (peelda) az hyueknek (kereftieneknek) Befedbe, nyaiaskodasba, feredbe ihleesbe (lelegbe) hytbe tiftafagba az myg oda menendek hozza halgas az oluafas-hoz, (az nogatashoz) ynteshez, es az tanofagtul el ne halgaffad (hatra ne vessed) amy aiandek the benned vagion, adattatot theneked, profecia altal (profetalas myat) kezeknek fwre vetyfuel, (ria uetyfuel) papfagnak meltofagual.

AZ ELSEW TYMOTHEVSNAK YRHT.

Ezt gyakorliad (cyelekegied,) ezegebe leeg, hogy athe hafnod, io cyelekedeted nyluan legien myndenekbe halgas (fygelmetes, leeg) gongiat vissellied, themagadnak es az tanufagnak, (tudomanhoz). Erwsen aly ezegebe. Mert ha ezt teended temagadot meg tardod, es azokat kyk tegedet hallandonak (halgatandanak).

EWTEDYK CAP.

AZ veenb ideesb embert (naladnal) kemenyen (kegyetlenwl) meg ne rongaliad (dorgaliad) de onfolliad (incyed) mynt atiadot. az yfiabbakot mynt baciaidot (atiadfiat) Az idees (veen) aflonyallatokot mynt anyaidot. Az iffiakot (ifiu affoniokot) mynt neneidet (hugaidot) mynden tistafagba. Az w3uegieket tistellied, akyk igaz w3uegiek, hogy ha valamely w3uegy, vaal, tart fiakot auagy vno kakot, meg tanoliak elw3wr az wtulaidon, hazokot (hazagbely nepet) kegiesen igazgatny (tartany) es hasonlatosth (vissfontan valo meg fizetett) tenny (adny) az w fwleinek feltartoinak, neuelwinek), mert ez tizteffeges es kedues az elwistennek elwttte. Touabba aky igaz w3uegy es meg hagiattatot (az w tarfaatul)
remenke

LEVELENEK CAP. V.

remenkedyk (remenfeeget vety) az vr iftenbe
 ęs meg marad zwnetlen (mynd vegiglen)
 kŵniŵrgesegbe ęs imaczagogba mynd eiel
 fmynd nappal. Aky kegyg teŵty gyŵnyŵ-
 rŵfeegebe ely, az (efeele) iluen, meg holt ęs
 ezeket poroncyoliad, hogy meg feddethetle-
 nek (meg ragalmaz hatatlanok, mynden
 bwnnelkyl valok) legienek, hogy ha valame-
 ly (ŵzuegy hazas tarfatul meg maradot (az ŵ-
 ueynok ęs ielesben hazabely nepenek (cye-
 ledinek) gongiat nem vifely fwkŵeegekhez
 nem laat. az hytet meg tagatta, ęs alab valo (gi-
 alazatosb), gonosb) az hitetlennel (pogannal)
 Az ŵzuegy valastasseek nem kyŵleb idŵuel,
 hatuan estendŵfnel, ky (volt volna)leendeegi
 ferfyunak feleŵeege, az io cyelekedetekbe (my-
 uelkedetekbe) embereknek bizonŵagual di-
 cyertetet, ha magzatit (fiat) ŵeel tartotta (neuel-
 te), ha gazdalkodo volt, ha az ŵenteknek labay-
 yt meg moŵta, ha az nyomoroltaknak ŵegecy-
 eguel ŵolgalt (volt), ha mynden io dologba,
 (myuelkededbe) ŵynetlen volt. Az ifiu ŵzue-
 gieket kegyg hatra veŵted (ne taplaliad az eg-
 yhaz fwkŵeegebŵl) mert mykor buialkodny
 kezdenek az Chriŵtus ellen, hazaffagra akar-

AZ ELSEW TYMOTHEVSNAK YRTH.
 nak menny karhozatot (iteletet), valuan) mi-
 ert hogy) mert az elfw hytet hatra vetettek
 (meg vtaltak) egietembe kegyg wreskedwk
 ees (hyuolkodok) tanulnak hazakot kerenge-
 ny (hazonkynt iarny) fwwt nem cyak wreske-
 dwk, hyuolkodok, de meeg cyacyogokees,
 es kerdezkedwk (vy hyr tudakozok) foluan
 ollyatenokot kyket nem illic folny. Akarom
 annakokaert az ifiakot, ifiu azzonyallatokot
 hazaffagra menny, magzatokot (fiakot) fwlny
 hazokot igazgatny (hazagbeli nepekhez iol
 hozza latny) femmy okot nem adny az ellenfe-
 egnek (ellenkedwnek) gonos mondafnak ok-
 aerth (atoknak okaert). Mert imar nemelliek
 el hailottanak az Christustol az wrdwgw
 kwuetuen, hoga ha valamely hyw ferfiu. vagy
 ha valamely, hyw Azzonyallat val (tart) wzue-
 gieket, (segecyeguel legien) folgallion azok-
 nak, es az egyhaz (hyueknek gywlekezete)
 meg ne terhelteffeek, hogy azoknak, kyk ig-
 aزانwzuegiek, eleeg legien (segetseeg lehef-
 fen). Amely pispekek, papok iol (io modon)
 feiedelmek (vyfelyk az w meltofagokot) ket-
 tws, tistesseegre (igen nagy segetcyegre) mel-
 tok vallattassanak ielesben azok, kyk mun-
 kalodnak

LEVELENEK CAP. V.

kalodnak (munkat teefnek) az befeedbe (predicalasba) ęs tudomamba (tanoitasba). Mert mongia az fent iras. Ne kwtwzd meg faiat az gabonat, meg niomdofo (twrw) wkwrnek. Es meelto az munkas, Beres az w munkaiual (iutalmaual) Az pap (Veen ember) ellen vadolaft be ne vegied, hanem keet auagi harom bizonfagokal. Azokot akyk veetkeznek, bwnt tefnek (vntalan benne megh maraduan) myndeneknek elwtte (latafara) meg fegied, hogy az egiebek, twbekees, feelmet vallianak Felette igen kerlek az elwiftennek ęs vrunk Iefus Christufnak elwtte, ęs az, valaftot, angeloknak elwtte, hogy ezeket meg tarcyad, iteletnek (az the itelednek) hirtelenfegenelkyl, femmyt nem teuen az the fyuednek (keduednek akaratodnak) el haiolafa ferenth, kezedet hamar (oknalkyl) valakyre, valaky feiere ne tegied, seh kwzws ne leeg az egyebeknek bwnwkhwz. Tennen magadot tiftan tarcyad. Innettoua vizet ne igyal, de keues borual eely az the giomroderth ęs az the gyakorta valo betegfegyderth (korfagydert) Nemely embe reknek bwnwk (vetkek) meeg elwl nyluan vadnak (meg nylatkoztatnak) elwl veuen
 kyk elwl

AZ ELSEW TYMOTHEVSNAK YRTH.
 (kyk elwl vefyk az iteetet) nemelieket (nemely embereket) kegyg vtannays kwuetkeznek az vtan nylatkozna meg. Azon keppen az io dolgokes (myuelkedetek) elwl meg nylatkozna, iellenek, azokes kyk kwlwm-ben vadna el nem fedeztethetnek (titkoltathatna).

HATODYK CAP.

AZ folgak valakyk az igaz (folgalat) alat vadna az w vrokot mynden tiftelle-guel meeltoka iteliek (aloicyak) hogy az elw-istenek neue es tanofaga (tudomania) meg ne karomlattasseek, (gonost ne hallion) amely folgak kegyg hyw iambor vrokot (gazdakot) vallanak yket meg ne vtaliak, hogy atiafiak, de inkab folgallianak, hagi hyuek es zeretwk (zerelmessék legienek,) leefnek, kyk az io tetemennek (io twt dologna) refesy, kwzwfy. Ezeket tanoicyad es onfollyad (hossa nugas myndeneket) ha valaky kwlemb tudomant, (egieb tanoitast) kwuet, es nem iar (megien nyugofik meg) ammy vr Ietus Christufunkna igaz io tifta, egesseges besedin (igein, es az tanoitafon (tanofagon) ky kegieffeeg altal va-
 gion

LEVELENEK CAP. VI.

gion, ez fel fualkodot (keuely) femmyt nem tuduan de kwhwskwduen (betegeskeduen) az kerdeskedeseegnel, questioknal es veteke-defeknek viaskodafinal, kikkwl tamad, (iw) ir-igfeeg, vetelkedes, karomlas (gonos mondas, gonos velekedefek, elmeegbe meg twrw't (romlot) embereknek hyiaba valo, hitfagos tufakodafok, kyktwl el vetetet az igaffagees (az igaffaktol meg fofattanak) kyk aloitiak az nyerefeeget kegieffeegnek lenny. El tauozzal ezektwl kyk illietenek. Mert eleeg nagy kerefekedes, az wnnwn iouaual (iosagauual, marhaiaual), meg elegendet kegieffeeg. Mert femmyt be nem hoztunk euelagra, tudnya mynt hogi nyluan femmit ky fem vihetwnk, de valuan my eeledeket es (ruhakot) kykel be fedestefwnk, ezekel meg elegefwnk. Touabba akyk meg akarnak gazdagolny, be efnek az kyfer- tedbe, es az twwrbe (wrw'gnek kelepceybe) es fok testy kyuanfagogba, balgatagogba (hafnalat lanogba) es artatofokba, kyk el meritik (buroitiak) az embereket eluefeefre es halra. Mert mynden (vesedelmeknek) gonofoknak giwkere fundamentoma az penznek feretete (forgalmatoflaga, fefuenseege) kit, meil penzt

AZ ELSEw TYMOTHEVSNAK YRTH.

penzt nemelliek kyuanuan (afoituan) el teuet-
 tenek a hittwl, ęs wnnwn magokot be kwte-
 lesteek (be foglaltak) fok faidalmakba (bana-
 tokba). The kegig iften embere ezektwl el
 fus, el tauostaffal, kwuefed kegig az igazfa-
 got, kegiefeket (irgalmaffagot) hytet, zerete-
 tet, bekefeeget, egy wgiwfeeget (haborofagok-
 nak bekefeegeuel valo senuedeseet, Veteke-
 giel, viaskogial az hitnek io viuafaban (hanzo-
 lodafaban) fogdmeg, ragadmeg az wrwk eele-
 tet kyre hyuattatales, ęs valottal (fogattal) io
 fogadaft) vallaft, fook bizonfagokelwth, po-
 roncyolom teneked az elwistennek elwtte, ky
 meg eeltet eleefth, myndeneket, ęs az Iesus
 Christusnak elwtte, ky bizonyfagot twt (val-
 loth) az Poncius Pilatusnak alatta io vallaft,
 mondaft hogy tarcymeg ez poroncyolatot
 zelpwtelen, meg feddethetetlen (meg dorgal-
 tathatatlan) ammy vrunk Iesus Christusfunk-
 nak meg ieleneseiglen, (el iwueteleiglen, kyt
 (mellyet mely iwuetelt) az w wnnwn ideiben
 meg mutatando az Bodog ęs wnnwn maga
 feiedelem, birodalmasoknak (kyrallyoknak)
 kiralya, ęs vraknak vra, ky cyak wnnwn ma-
 ga tart vaal halhatatlanfagot (ky lakozyk)
 lakozyuan

LEVELENEK CAP. VI.

lakožuan rea menhetetlen velagoffagot (fenef-
 feeget) kyt femmy nemw ember nem latot, fem
 lathat, kynek tiftesseeg, ęs wrwktwl valo biro-
 dalom Amen. legien, Azoknak kyk gazda-
 gok ezmostany velagon poroncyoliad, hogy
 keuely (negedes) fyuwk ne legienek, se re-
 menfegetet ne vessék az bizontalon gazdagfa-
 gogba, hanem az elwistenbe, ky aad myne-
 kwk myndeneket bewfegel eletre (eletwn-
 kre) hogy iol tegyenek egiebekuel, hogy gaz-
 dagok legienek io myuelkedetekbe, (cyele-
 kedetekbe hogi kwnnien oftagatok legienek
 wrwmeft kwzwlun (mynden iot, segecyaget
 mafual) el reituen, teuen, kyncz keeppen gyw-
 ituen wnnwn magoknak, io fundamentom-
 ot, erwsegeth iwuendwbe, hogy kaphassaak,
 vehesseek az wrwk eletet. Zeretw fiam Ti-
 moteus az nalad le twt (tanofagot) dolgot (re-
 ad bizot tudomant) meg tarcyad, wrizzed, el
 tauostatuan az zoknak atkozot, hafnalatlan
 hytfagit, ęs az hamiffan neuztetet tudoman-
 nakellenzefyt, (elw veteefyth) kyt (melliet, me-
 ly hamis tudomanth) nemelliek valuan,
 (tarthuan) az hyt felwl el teueletten-
 ek. Malaft legien the veled. Amen.

AZ TYMOTHEVSNAK YRTH

zenth PAL mazodyk leuelinek rŵuy-
den valo magyarffaga ęs erthelme.

MYerth hogy az elfew leuelbe irta vala
zent Pal Tymoteufnak ky effesomba
marath vala az ew oda menyffynek remynffy-
gyth, ęs azt be nem telyefeytette volna. Azyrt
hogy romaban az fogfagba volna, leueluel
ewtet meg erŵffeyty bathoreytya, ęs erŵffey-
ty hogy az haboruffagoknak ęs nyomoroffa-
goknak vezylyuel ęs nyaualyayaua magat
el ne hadya, ęs meg ne iyegyen, de az ew pyl-
dayaua az ewnŵn lelkyt kyzycye az marty-
romfagra, merth mondya hogy kŵuetkezny-
nek ęs iŵuendŵben lennynek vezedelmes
idewk nymelyekyrt, kyk az kegeffygnak tet-
teffygyuel az igaz kegeffyget elfordeytanak,
ęs olian modon ŵnŵn magokot hadnak vet-
neek hogy mar az kereztyen zerzeteffygh cy-
ak bezydegben volna, ęs nem inkab az zinek
tyztaffagaban. Touabba mongya hogy ielen
volna, ęs el kŵzelgetne, az ew halalanak nap-
ya, ęs hogy immaran ewnmaga fokaktul el
hagyattatot vala inty sparancyolya hogy Ty-
motheus az markofual egietembe hamarfa-
ual romaba

ual romaba iwyen, irta kedygh kwldw̄tte ro-
mabol mykor mafodchor nero cyafar
elw̄th vadoltatneek.

AZ TYMOTHEVSNAK YRTH

Mafodyk zenth Pal Epistolaianak
Elsfew Capitulumia.

PAal Ie-
sus Cri-
stusnak Apo-
stola az elw̄
istennek ak-
aratya myat
az eeletnek,
ky az Chris-
tus Iesusba
vagon, ige-
rethe serenth
az seretw̄ Ti-
motheus fi-
amnak. Ma-
last, irgalmas-

saag, Bekeseeg az athya, (athyank) istentw̄l, es
ammy vrunk Iesus Cristustol, halat vallok,
d adok

AZ MAZODYK TYMOTHE. YRTH.

(adok) az elwiftennek, kynek folgalok az re-
 egi atiaymtol (eleymtwl) tifta lelky efmeret-
 uel, hogy fynetlen tefelwled emlekezetet tezek
 az en imacyagyymba, kwnywr gyftimbe eieel
 es nappal, kyuanuan tegedet lathnom, az the
 kwnyhulatafidrol meg emlekezen hogy w-
 rwmuel betelyefegyem, mykor efembe iuth
 az hit ky lakozot (volt) tebenned nem tettetes
 (cyalard) ky lakozot volt leghelwfwr az the
 feep Anyadba (wkwdbe) layde neuwbe, es az
 the Eunika neuw anyadba. Nyluan kegyg
 tudom, hogy the bennettedees. Annakoka-
 ert yntelek (onfollak) tegedet, hogy fel indoi-
 cyad az elwiftennek aiandokath, ky vagion
 the bennetted ez en kezeimnek read veteefen
 (teuefen). Mert nem adot az elwiften myne-
 kwnk felelemnek lelkeh, de hatalmassagnak
 es feretnek, es iozansagnak. Azerth ne fe-
 gyenlyed the ammy vrunknak testamento-
 miat (bizonsaag, teteleeth) fem engemet, ne fe-
 gely ky werette meg kwtzwt (kwtwstetet)
 vagiok, de munkalogyal az euangeliomba (az
 euangeliomfanyarofaginak refese leeg) az elw
 iftennek hatalmassaga ferent, ky meg wduw-
 zwitwt (meg tartot) mynket es hyuth az sent
 hyuatalual

LEVELENEK CAP. I.

hyuatalual, nem ammy munkaynk cyelekedetwnk ferent, de az wnnwn eltwnkeleese es malaftya ferent, ky adattatot volt mynekwnk az Iefus Christus altal az wrwkkwl valo idwkelwt, de mostan meg nylatkozot (meg ielentetet) ammy wduwzwtwnk Christus Iefusnak meg vilagofoitafa myat (el iwuetele altal). ky az halalth el twrlwtte (twрте) az eeletet kegyg, ez vilagoffagra (vilagra) hozta, es az halhatatlanfagot az Euangeliomnak altala, kyre mely euangeliomra vettettem een kealto (predicator, hirdetw) es apostal, es poganyoknak (nemzetfegeknek, tanoito) doctrok, mely okert ezeketes fenuedem, demaga nem fegienlem. Mert en tudom (esmertem), bizoniofes vagiok hogy az kynek een hittem hatalmas az en le, el twt iosagomot (kyncyemet, hitemet, euangeliomnak predicalasomot) hyuwnknek (gywitefemet) io myuelkedetymet) wrizny (meg tartany) az napra. Tarcyad valliad egeffeeges, igaz io besedeknek formaia (peeldaiat) kiket en twlem hallottal hituel es feretetuel, ky vagion az Christus Iesusba. Az nallad le twt iot, (en twlem vwт hitet, io eeletnek tanofagot malaftot) meg tarciad, wrizzed sent

d ij leelek

AZ MAS. TYMOTHEVSNAK YRTH.

leelek altal, ky lakozik my bennettwnk. Tudod ezt, hogy elfordoltanak entwlem mynd azok kyk Afiaba vadnak, kyk kwzwl valok az Phygelus es Hermogenes. Agion irgalmassagot az vristen az Onesiphorus hazanak (hazabeli nepeenek, cyeledenek) mert giakortha meg vigasztalt) meg vidamoitot, vioitot) engemet, es az en lanczomrol (kwtwz3efemrwl) nem pirongot) nem segienlette) de mikoron romaba volt volna, forgalmatoffan meg kerefet engemet, es meg talalt. Agyah wneky az vristen hogy talalion irgalmassagot az vrnal az Napon. Es mely nagy fokakban. Ephesomba folgalt volna, te tudod iobban.

MASODYK CAPITVLVM.

THe azert en, feretw fiam, leegerws az malastba, ky vagion az Iesus Christus altal, es azogba kyket hallottal en twlem fok bizonsagok altal. Ezeket aianliad az hyw emberekek, kyk alkoholmatofok leeznek, hogy egiebeket es tanoicyanak. The annakokaert el visellyed (senuegyed) az saniarosagot (munkalkodast) mynt az vr Iesus Christusnak io viteze. Senky, valaki viteeskedik nem koteleskedik
ez vilagi

LEVELENEK CAP. II.

e3 vilagy eeletnek fűkfegyhez (foglalafyhoz kereskedefyhez) hogy annak aky valaftotta volna wtet az viteffeegre (hadakozafra) kedues leheffen, hogy ha valaki (az korlatba) meg vyu (hazolodyk, bait vyu) es meg nem koronasztatyk), hanem ha tűruenferent (io modon) az bayt vyuangia (hazolodyk). Az munkalodo, munkas fantho embert fűkfseeg leeg elűfűr hogy az termeth gyműlcycűkbűl vegien (segien) gondold meg, kyketh mondok. Azert agyon teneked az vristen myndenegbe ertelmeth. Meg emlekezzel az Iesus Christus fel tamadot lűt lenny halotaibol, dauid kyralnak maguabol, az en euangeliomom ferent, kybe e3 nyomorofagokual (haborofagokual) iliettem, akeppen mynt veetkes (bwnűs) mynd az kűtelegyglen (kűtűzefegiglen) de az elűistennek befede, nem volt meg kűtűztet (kűteleftet). Annakokaert myndeneket el fenuedek az valaftottakert, hogy űkees űduűffeget nyerienek, ky vagion az Christus Iesusba, űrűk dicyűfeeguel byzonos hiw befed. Mert ha egietembe meg holtunk, egietembe es elűnk, ha fenuedűnk (bekefegefek leűnk), egietembe egyűt orfaglunk, ha meg

AZ MAS. TYMOTHEVSNAK YRTH.

tagagyuk, wées meg tagad mynket, ha hitetlenek lefwnk, w hyuw, hywlefen, wnnwn magat meg nem tagathatia. Ezekre yncyed onfollyad erwfen valuan, bizonoithuan az vr iftennek elwttte hogy befedeknek, igeeknek viaskodasyt ne kwueffenek, femmy hasonra valot azoknak akyk halgatiak elfordoitafokra, wgiekezel (incielkegiel) tenmagadot dicyertet, ioth adnod tartanod az elwiftennek, nem fygenes munkafat (meg fygienwltethetetlen dolgofat) az igaffagnak befedet iol igazan hasogatoiat, (magiarazoiat). Touabba az foknak, (igeeknek) hitfagos, eegtelen, atkozot hytfagit elhagiad hatra vessed, mert nagioib kegietlenfeegre, bwnre inkab inkab touabba hasnalnak (mennek) es az w befedek mint az Farkas feb fent Antal twze etelt (touabba valo eeleft) val, tart, kyk kwzwl valo az Hymenus es Philetus neuw emberek, kyk az igaffagtol el teuettenek ky estenek, monduan (valuan) az feltamadaft imar meg, lwtnek lenny, es elfordoi tyak nemellieknek hytet, de maga az elwiftennek erw s kemeny fundamentomia aal (vestegaal) tartuan, valuan ez iegiet yegzest, wfmer te tugia az vr iften kyk legienek az wuey, es eltauozzek

LEVELENEK CAP. II.

eltauozzek (elmennyen) az hamiffaagtol (al-
nokfagtol) mynden az ky neuezy az Christuf-
nak w neueth. Touabba az nagi, hazba nem
cyak arany es ezwt edeenyek vadnak, de
meeg faak es cyerepek (fa es cyerepedeniek)
es nemelliek tiftesfeegre vadnak, nemelliek
(egyebek) kegyg boffufagra kyffebfeegre
vadnak, ha ennekokaert valaky meg tiftoi-
tangia (seprendi) wnnwnmagat ezektwl (az
fa es faar edenyetwl) leesen meg senteltet
edyen tiftesfeegre, az vrnak vr dolgara hafna-
latos, (alkolmatos) mynden io dologra keesh.
Az yffyu (iffiuhoz illendw) kyuanfagokot ke-
gig, elfuffad twled tauoztassad, kwueffed pe-
nig az igassagot, hitet, feretetet, bekefeget, azok-
ual kyk hyiak az vr Cristuft tifta fwbwl. Az
bolond, es tudatlan (ertetlen) kerdeeskede-
feth meg vtalliad hatra vesed, tuduan mert
viaskodafokot (haborofagokot) fereznek. Me-
rt az vr istennek folgaiat nem keely viaskod-
onak (vetwdwnek) lenny, de feleadnek (egy-
gywnek) myndenekheez, fwgielmetefnek (ke-
efnek) tanoytafra, az gonofokot el fenuedw-
nek bekefeeguel, tanoitot (tanoitonak) meg
dorgalonak) azokot kyk ellen allanak (kw-
di iij lwmbeket

AZ MASO. TYMOTHEVSNAK YRTH.

lŵmbeket ertenek) ha valamikor adna ŵnekyk a3 elŵiften penitenciat (penitencia tar-
taft) a3 igaslaagnak meg ŵfmeretyre ęs efek-
be vegiek ŵnnŵnmagokot (fel ferkennyenek
fmeg terienek) a3 ŵrdŵgnek kŵteleebŵl, ke-
lepczyeybŵl meg fogattattak ŵtŵle (a3 or-
dŵgtwl) a3 ŵ ŵnnŵn akaratyara.

HARMADYK CAP.

Imezth kegyg tugiad, hogy a3 vtolfo (veeg-
fŵ) napokban, leefnek Fwgnek, kŵzel vad-
nak) vefedelmes idŵŵk. Mert leefnek embe-
rek ŵnnŵn magokot 3eretŵk, fefuenyek, ne-
gedefek, keuelyek, gonoft mondok, fwleiek-
nek (atioknak, annyoknak) engedetlenek,
halalatlanok, atkozottak (vetkefek), kŵnyrw-
lefnelkyl valok, kemen iohok, beketelenek.
frigynek tudatlany, patuarkodok, merteklet-
lenek, kegietlenek, kegieffeegnelkyl valok (io-
knak hatra vetŵy) aroltatok, vakmerŵk, (hir-
telenek) fel fuakottak a3 testi giŵnyŵrŵfe-
geket inkab 3eretŵk kogy nem mynt iften
3eretŵi, kegieffeegnek formaia (abrazat) val-
uan, tartuan, de kyk a3 ŵ ereiet (hatalmat)
meg tagagyak. Ezeketes el tauoztassad (hatra
veffed

LEVELENEK CAP. III.

veffed). Mert ezekkwzwl vadnak, kyk be
 mennek (be hatnak) hazbeli nepek kwzybe,
 es meg kwtwzue vifelyk az azzonyallatokot
 kyk bwnwkuel megh terhelttetenek, kyk vi-
 felttetenek (hordoztattaknak) kwlwmb kw-
 lwmb tefty kyuanfagokual, myndenha tanol-
 uan, kyk myndenha tanulnak es soha az igaf-
 fagnak wfmeretere nem iwhetnek (iuthat-
 nak). Mykeppen kegig az iannes iambres el-
 lene alnak vala Moifefnek. akeppen ezekes
 ellene alnak az igaffaknak, elmeiegbe (elme-
 iek ferint) meg dwgletwk (twretwk) emberek,
 gonofok feslet erkwlczwk az hithez de touab-
 ba innettoua nem hafnalnak. Mert ezeknek
 bolondfagok (kabafagok) nyluan lefen myn-
 deneknek, mikeppen azokees nyluan volt.
 The kegygh kwuetted az en tanoitafomot (ta-
 nofagomot) igazgatafomot, eltwkellefemeth
 hitemet, kegieffegemet, feretetemet, bekefege-
 met, haborofagimot. faniarofagimot (nyomo-
 rufagimot) kyk ennekem lwttenek, twrtente-
 nek Antiochiaba. Iconiomba. Liftrisbe, my-
 nemw haborofagokot fenuettem volna. Es
 ezegbwł myndenegbwł meg fabadoitot en-
 gemet az vristen, de myndenekes. Akyk a-
 d v karnak

AZ MASO TYMOTHEVSNAK YRTH karnak kegieffen eelny az Christus Iesusba haborofagot vallanak, fenuednek. Touabba az gonos emberek es cyalardok gonosbra, (vesedelmesbre meennek) hafnalnak, myert hogi egiebeketees teuelgesbe hoznak (visnek) es wkees wnnwnmagok teuelegnek. De the megh maragy (meg aly) ezegbe az kyketh tanoltal es azogba kyket teneked read biftattanak, tuduan kytwl tanoltal, es hogy gyermekefeegedtwl fogua az sent irafth esmertet, tanoltad, kyk tegedet bwlcyte tehetnek (meg tanothatnak) az wduesfeegre, ky vagion az Cristus Iesusba. Mynden isteny ihleesbwl valo iras, es hafnalatos az tanofagra (tanoitafra) az meg feddefre, oktatafra (io erkwlcyre tanoitafra) ky vagion az igassagba, hogy eep (twkelleter) legien az elwistennek embere mynden io dolagra (myuelkedetre) es czelekedetre kees, (meg tanoitot).

NEGYEDYK CAP.

VAllafth (eskwuest, Bizonfagot) telek (felette igen kerlek) azerth en az elwisten elwt es ammy vrunk Iesus Cristufunk elwt, ky itelendw ylwkwwt es holtakot (iokot es gonofokot

LEVELENEK CAP. III.

ęs gonofokot) aź w meg ieleneseben (iteletre
 valo iwueteleben) ęs aź w orfagaban. Predica-
 liad (hirdefeed aź elwiftennek) besedet (ige-
 ieth) hozza aly alkolmatos idwben (fmynd) al-
 kolmatlan idwbees, meg fegied akyk vet-
 keznek, meg dorgaliad, onfolliad (nogaffad)
 iket mynden kegieffeguel (hoffuideiglen, va-
 lo varasba) ęs tudomamba tanoitasba. Mert
 idw lefen meg mikor aź io egeffeges (idueffeg-
 ges) tudomant el nem senuedyk (vyfelyk) de
 aź wnnwn testi buzgo kyuanfagoknak ky-
 uanfagaynak zerent, giwtnek (egiebe rak-
 nak) wnnwnmagoknak doctrokot, mestere-
 ket azok kiknek aź w Fwleik (Fwlwk) visket
 ęs aź igaffagtol aź w fylwketh el fordoityak,
 aź befeedece (fabulakra) kegyg fordolnak (te-
 ernek). De the vigiaz myndenegben, fanyaro-
 fagokot senuegy. Euangelistanak dolgat (my-
 uet) czelekegied (twkelletesen el uegezzed). Aź
 the folgalatodot telleffen diczeretesse tegied.
 Mert en immar aldozom, ęs aź en lelkennek
 testemtwl valo eltauozasanak, ideie kezel va-
 gion. Io nemes viaskodast, viaskottam, futa-
 fomot el uegestem aź hytet meg tartottam, to-
 uabba immar (kwuetkezyk) el tetetue vagion
 ennekiem

AZ MAZO TYMOTHEVSNAK YRTH.

ennekem az igaffagnak coronaia, kyt megad megfwzet ennekem az vr iften az napon, ky igaz Biro, nem cyak kegig ennekem de myndeneknek kyk zeretyk az w el iwueteleth (el iwueffeeth). Tegy munkat (legy erette) hogy iwyh, enhozzam hamart, merth az demas engemet elhagiot ezmostani ielen valo velagot idwt foglaluan (hozza teruen) es Thefalonicaba menth, Crescens Galaciaba. Titus Dalmaciaba, Lucacz enuelem egiedwl vagion. Az Marcust hozzad vegied, es hozzad ide teueled egietembe en hozzam. Mert ennekem igen hafnalatos az folgalatra (predicalafnak fegeczfegere). Tycicust kegyg kwldwttem Ephesomba, Az kwpwnieget (effw palaftot) penig kit hattam troade neuw varosba az Carpufnal mikor el iwsh veled elhozzad, es az kwnyueketh, de maga ielesben az hartiat (hartyaba kwtwt) kwniueket. Az Alexander neuw (wthuws) kouacz nagy nyaualiakual (nyomorofagokual) illetet engemet. Meg fyzeffen fizet wneky az vriften az w cielekedety ferent, kitwl the ees meg ogyad magadot (kyt te ees eltauoftaffad. (Mert igen ellene alloth ammy befedynknek. Az en Nerocyafar elwt valo magamot

LEVELENEK CAP. III.

magamot elfw meg oltalmazasomba, fenki velem (melletem) nem volt, de mynd nyaian elhattanak vala engemet (vetek bwn) keppen ne tulaidonoitasseek wnekyk, de az vr iften ennekem ielen volt, es meg erwfwitwt engemet hogy en altalam kialtas euangeliomi predicalas be telliefetetnek, be twltetnek, eshallanak mynden neepek (nemzetfeegek), es meg sabadoleek (sabadoltam, az Nero cyasarnak) oroslannak faiabol (torkabol), es meg menth sabadoit engemet az vristen mynden gonoz myuelkedestwl (dologtol, bwntwl), megees tart az w wnnwn menyey orfagaba, kynek diczwfeeg velagoknak velagayglan (mynd wrwkkwl) wrwkke. Amen. Kwfwwnnyed az Priscat es Aquilat, es az onesiphorusnak hazabeli nepet (cyeledet) Az Eraftus maradot Corinthomba. Trophimuft kegyg hattam Miletoomba betegen kortees beteget, leegy erethe (viseld gongyat) hogy telnek elwtte iwyyh ide en hozzam, kwfwn teged az Eubolus es Pudens es Linus es Claudia, es mynd az Atiafiak Az vr Iesus Christus legien az the ihleesduel (lelkeduel). Az elwistennek malasty tyueletek. Amen.

AZ THYTOSNAK YRTH ZEnt

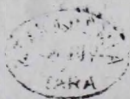
Pal leuelynek rŵuydeden valo

Magyarfaga ęs erthelme.

ZEnth Pal a3 ew Tytus neuŵ Thane-
 ythuanayath ęs Tulaydon fya helyeth
 tartattat, a3 ew nemes erkŵlchyeirt Tudoma-
 nyaerth, a3 nemes Crethaneuŵ zygetnek ew
 feyedelmee Tŵtte vala. Es onnan el-menuyn
 erfekke ęs few pappá zentelte vala, kynek ir-
 ya zent Pal e3 leueleth Nykopolis neuŵ va-
 rasbol ky vagon a3 Attyanak partyan am-
 mynt techyk meeg a3 kereztyenek akorth
 oth bykessęben valanak, mert nyomorossa-
 gnak ęs haborossagnak ith semmy emleke-
 zety nem lyzen, inty kedygh hogy ammyth
 ew kezdet volth a3 Cretabeliekneel el Tŵkyl-
 le ęs el vygeze mynden varossokon, melyek
 zazan valanak a3 zygedben, hogy pyspeke-
 ket zerzene kyket papoknakes neuez a3 al-
 kolmátos ęs milto pyspeknek formayat mon-
 dya meg iruan, de myerth hogy a3 hamys al-
 nok apostolok ide hozzayok ęs be hattanak
 mentenek vala kyk a3 ew Zydossagokoth
 myndeneknek rea akaryak vala kŵthny,
 megh bathoreytya vala ewteth hogy e3 feele
 hamys

hamis bezydŵket erŵffen hatra vesse ęs meg gyalazza. Az vtan kylŵmb kylŵmb zemylyeknek, Es karachyoknak tyzteyth ęs dolgayt iria meg mykypfen Tymoteufth es taneytya vala ymezthys hozza aduan hogy valaky az kereztyeny zerzeteflegnek ew zyue alath az vraknak a uagy az feyedelmeknek ęs tyztartoknak ellene ne allana akyk az ewtet illetŵ tyztekuel ilnynek, iol lehet az Christus hytytwl tauol ęs idegenyek volnanak, fewt hogy inkab ewket bykeffyguel zenuedneek hogy ne talantan iŵuendŵbe iften akarattyabol ewkys ezekbe venneek magokot, ęs az kereztyen hytre ternynek, vygre parancyolya hogy az Tytus Nykopolysba oda ewhozza iwyŕn de azelŵt ny mynek elŵtte ew magazent Pal az arthemanth auagy az Tycykust oda bochyatta volna hogy az Creta helyek ne lattatnanak el hagyattaknak lenny ęs pyspeknek vygaztalaffatul.

AZ TITVSNAK YRTH ZENT
 PAL LEVELENEK ELSEW
 CAPITVLOMIA.

Z elwistennek folgaia az Paal,
 az Iesus Christusnak kegyg a-
 postola, azv ristennek valastot-
 tinakhite ferent, ęs az igassaag-
 nak esmerethe ferent, ky vagi-
 on kegeffeegbwl az wrwk eeletnek remense-
 gebwl, kyt melyet igerth az elwisten ky nem
 hazud, nem tuud hazudny, az wrkke valo
 idwknek elwtte. Meg ielentette (meg nyilat-
 koztatta) kegyg az w wnnwn (alkolmas)
 ideiben az w befedet (igeiet) predicalas hirde-
 tefe myath, ky biztatot, hagiattatoth ennek-
 em, enream ammi wduwzwitw istenwnknek
 valastafa ferent reamuetefe (kwldese poroncy-
 olatya ferent) az en igaz feretw fiamnak az Ti-
 tufnak kwzwnseeges hytferenth hytbwl. Ma-
 last irgalmassaag, bekefeek az atiaistentwl ęs
 ammy wduwzwitw yrunk Iesus Cristusfunk-
 tul. Ez dolognak okaert hattalak tegedet Cre-
 taba (Creta neuw fegetben) hogy akyk fogia-
 tkozua vadnak meg igazgatnad, ęs ferez va-
 rofok (varoslofaluk) ferte papokoth mykep-

e

pen en

AZ TITVSNAK YRTH.

pen en teneked ferzette^m vala, ha valaky vetetlen (fenkit meg nem bantoth) egy felefeeg^w, ferfyu, kynek hyw io fiai magzaty vadnak nem meg fedd^w k^wth (fedhetend^w k^wth) buiafagnak, tekozlafnak vetkeuel, sem feslet erk^wlcy^wk^wth (zerteleneket) mert f^wkfeeg az papot pispeket vetek nelkyl valonak lenny, mynt az el^wiftennek fafarat (dolgofat) nemkeuelt vakmer^wnek kemennek meg haythatlannak (keuelynek) sem haragofnak, sem borofnak (fertelen boriuonak) sem vereked^wnek sem yktelen nyerefeegre magat adonak, de falas tartonak, io dolognak k^wuet^winek, iozant (iozannak) eebrenualonak, igaznak, kegyefnek, mertekletesnek, az hyw io kereftyen befeednek meg tartoia, ky (mely befed) igaz tanoiffaag (todomany) ferent, hogy hatalmas er^ws legien onfollany ees (nogatny) az igaz egefeges tudomany altal, es az ellenz^wk^wth (ellenmondokot megh gy^wzni (megfeddeny). Mert fokan vadnak engedetlenek (zerteleniarok) es hytfagos befedwk, es elmee^wnek (eefnek) meg cyaloy cyalardok, ielesben azok kyk azok k^wz^wl valok akyk az k^wrny^wl meteleesb^wl valok, kyknek be kel az ^w fa-
ioko-

LEVELENEK CAP. I.

iokot dugnya (tapaftany) kyk mynden hazokot fel forgatnak (mynden hazakot nyakobba vefnek) tanoytuan azokot kyket nem kellenek (fem illenek) eektelen nyerefeegnek okaert. Mondotta nemely wkw33wlwk, az wnwn tulaidon prophetaiok poetaiok Epimenides. Az Cretabeliek myndenha hazugok, gonosh beftiak (oktalan nemzes allatok), reftth, tunya hafuk, ez bizonfag, bizonfag mondas igaz. Ennekokaerth meg fegyed (dorgaliad) iket kemenyen (fanyarofagoffan) hogy egeffegeffek (twkelletefek) legienek az hitben, nem, halgatuan (figelmezuen) az Sido befedeckhez es embereknek poroncyolatihoz, kyk el fordoityak az igazlagoth. Mert myndenek tiftak az tiftaknak. De az fertelmetefeknek (meg dwgletteknek) es az hitetleneknek fem my nem tifta, de fertelmetes, vndeek mynd az w elmeiek es lelky esmeretek. Az elwiftent valliak (mongiak) hogy wk tudnak (esmerneek) de cyelekedetekuel (myuelkedetekuel) meg tagagiak, myerth hogy eektelenek es hitetlenek, foon halgatlanok es mynden io dologra (cyelekedetre myuelkedetre) gonofok.

MAZODYK CAP.

AZ TITVSNAK YRTH.

THe kegyg folyad (befelied, hirdeffed) az okot, abefedeket kyk illetyk az io egeffeges tanofagot (tudomant). Az veneket (onfoljad, inczed) hogy iozanok legienek, tŵkelleftek (mertekletetek) tiftak, egeffegetek az hytben feretedben, bekefeegben. Azon keppen az idees (veen) babakot, affonyallatokot, inczed onfolliad hogy oly ŵltŵzedbe legienek, kyk az kereffieny ferzeteffeget illeffek, nem patuarkodokat, nem fok bornak folgalokot (magokot aduan) tifteffegeket (io dolgokot) tanoitokot, hogy oktathaffak, (ildomoffa tehettek) oktathaffaak okoffagra az ifiaczkakot) ifiu meneczkeket) hogy az ŵ ŵnnŵn ferieket fereffek, hogy magzattyokot fereffek, hogy iozanok legienek, tiftak, haaz ŵryzŵk, iook, az ŵnnŵn tulaidon ferieknek engegienek, hogy az elŵiffennek befede gonoff ne hallion (meg ne karomlattaflak). Az ifiakot azon modon onfolliad, nogaffad, hogy iozanok legienek, mynden volta keppen tennen magadoth aduan az io cyelekedeteknek (myuelkedeteknek) formaia (mogat, peeldaiat) tudomaniba tanoitasba eepfeget, telliefeget, tŵkelleteffegyet, eerterkŵlczŵt, io egeffeges befedet,

LEVELENEK CAP. II.

befedet, meg feddethetlent (dorgalathatatlant) hogy az aky ellene tufakodyk, ellenzŕ meg pirolyon (meg pirongattafek) femmy gonoft nem valuan kyt thyfelŕletek mongion. Az folgakot onfolliad, hogy az ŕ vroknak engegyenek, (engedelmeffek legienek), myndenegbe ŕnekyk keduefek legienek, nem elent folok, nem maft felelŕk, nem alattomba orzok (magoknak az gafda vr iofagabol) gywitŕk takarok, de mynden io hitet (hywfeeget) mutatokot, hogy az mi wduŕzŕitŕ, meg tarto iftenŕnknek tanofagat (tudomanyath) meg ekeseiczek myndenegbe. Mert az elŕiftennek, malaftia (kedue) wduŕfliges mynden embereknek meg fynefedet (meg ielent), tanoithuan mynket, hogy meg tagaduan az kegietlenfegeet ęs ezuilagi, tefty kyuanfagokot, iozanol ęs igazan ęs kegieffen eelyŕnk ęz moftany velagon varuan amaŕ bodog remenfeget, ęs az nagy iftennek ęs ammy meg tarto ŕduŕzŕitŕ Iefus Criftufunknak diczŕfeegenek meg velagofoitafat (el iŕuetelet), ky atta ŕnnŕnmagat my erttŕnk, hogy meg valtana mynket mynden alnokfaagtol (Bwnŕŕl), ęs meg tiftoitana ŕnnŕn maganak ky-

AZ TITVSNAK YRTH.

ualtkeppen (fabad, tulaidon) valo nepeth, io dolognak myuelkedeteknek kŵuetŵieth. Ezeket folliad, Befelyed ęs onfollyad (nogafad) ęs meg feggied poronczolatnak mynden forgalmatoffagual (wgiekezeteuel). Senky teged megh ne vtalyon.

HARMADYK CAP.

INczed (onfolliad) ŵkŵth, hogy az feiedelmeknek ęs hatalmaknak, hatalmassagoknak alaiok vetessenek (azaz engegienek), hogy az Capitanoknak (tiztartoknak) fouokot meg fogagiak hogy mynden io dologra keefek legienek, hogy valaky felŵl gonost ne mongyanak, fe vyaskodok ne legienek, de emberfegefek (mertekletefek) mynden egyŵgyŵfeeget mutatuan, mynden emberekhez. Mert valank regenten myes bolondok, engedlenek (hitetlenek) teuelgŵk folgalok az testy kyuanfagoknak ęs kwlŵmb kwlŵmb gyŵnyŵrŵfegeknek, gonoffagogba ęs iregyfeegeben eeluen, giŵlŵfeegefek, egimasth gywlŵfeeguel (dagalyual) kŵuetuen (haborgatuan). De mynek vtanna, ammy meg tarto ŵduŵzŵitŵ iftenŵnknek io volta (kegieffege) ęs

LEVELENEK CAP. III.

ege) ęs emberekhez valo feretete meg ielenek nem az czelekedetekbwl) kyk vадnak az igafagba, kyket tefwnk (myuelwnk) vala my de az w wnnwn irgalmassaga ferenth mynket megh wduwzwytwth (mafor) vionnan filetesnek ęs az sent lelek istennek meg violafanak mofafa (kereft feege) myath, kyt ky wt myreank bewfegeffen (gazdagfagoffan) ammy wduwzwtw Iefus Christufunk altal (myat) hogy meg igazoitattak (igazultattak) az w maftiaual io keduebwl wrwkwzwk, lennenk az wrwk eeletnek remenfege ferent, hyw (ketfeegenelkyl valo) Befeed) a3az bizonfagofok az mennyey igeretek, fogadafok). Ezek felwl akarom hogy meg erwfywc3 (magadot aua-gy az egyeb kereftyen nepet ęs), hogy forgalmatofok legienek, hogy az io (irgalmas czelekedeteken, myuelkedeteken alamifna oftafon) elwl veteffenek, ieleffek legienek akyk hittenek az elwistennek. Mert ezek tisteffegefek ęs hafnalatofok embereknek. Az bolond (balgatag) kerdeseket Questiokot) ęs nemzetfeegrwl valo befedeket, ęs vetekedeseket, ęs az twrueny viaskodafokot (feddeseket) eltauftaffad (hatra hagiad) mert hafonnelkyl

e iiij valok

AZ TITVSNAK YRTH.

valok (hafnalatlanok) ęs hytfagofok, hyiaba valok. Az eretnek embert (az kereftien hyttwl el fakath, wnnwn maganak part wtwt feiedelmet) egy elfw auagy mafodyk intesh, dorgalas vtan, eltauoztas elfuush, tuduan, hogy ky fakadot (elfordolt) aky illieten ęs veetkezük, bwnt tefen, wnnwn maga volta ferent (iteletebwl) el karhoztatoth. Mikoron kegyg kwldendem az Arteman te hozsad auagy az Tycikust vyfeld gongiat (leeg erette) hogy iw y enhozzam Nicopolisba (yl neuw varosba), mert el vegeztem twkelletem ot ez telbe telelnem, Az twruentudo Zenaft ęs az Apollot forgalmatoffan, io modon elkyfyried (el hozsad, elwl el hozsam bocyafad), hogi valam y wnekyk fogiatkozua ne legien. Tanolianak kegyg, ammyeynkees az io dolgoknak (myuelkedeteknek, alamifnakot fegenyeknek oztogatuan) fwíwl, ielefen lenny, fwkfeeges eletekre (elefekre) hogy ne legienek gymwlcznelkyl, valok (gymwlch teremtethtelenek, hafonnelkyl valok) Kwfwnnnek tegedet myndnyaian azok kyk en velem vadnak kwfwwnnyed azokot, kyk feretnek mynket az hitben. Az elw istennek kedue malaftia legien mynd thi veletek Amen.

AZ PHILEMONAK YRTH Zent
PAL leueleneke rōuiden valo Ma-
gyarfaga ęs ertelme.

AZ Gŵrŵgŵk mondyak ęz Phylemo-
nth hogy Frygya bely nemzethfyg vo-
lth volna mely nemzetfygeth mondyak hogy
kemyⁿ ęz ōlgalatra ęlkolmatofnak. Mynt
gŵrŵk bezeddel ōktak mondany ęz Frigia
bely embŵr veresegekuel iobbul meg, de
maga zent Paal ęz Phylemonth ęz ŵ kegyŵf-
segeyrth ęs ęzzentekhez valo. iamborfagos cy-
elekŵdetyerth ęs dolgayerth ęz ŵ fw ęs ye-
lŵs baraty kŵzŵth ōmlalta, ęs tartotta ęz
Phylemonnak ōlgaya Onesimus Romaba
menth vala, nem orozafnekwl mely orozafth
ęz ōlgak ōktanak tenny, mykorontan ęth
Romaba ęz Onesymus halgatta volna zenth
Paalt ky akkor ęz Idŵbe fogfagba vala ęth
ęz euangelyomy tanoflagoth feluyue ęs fel-
fogada, ęs zent Paalnak ōlgala ęz fogfagba,
de hogy agaŵda auagy kedeg a Philemon ęz
ŵ ōlgayanak el ōŵkeŵfeyrth ōyuyben ne ha-
borgattatnek meg bocyatya ŵ neky ygekŵ-
zeffel, ęs cyuda okos tanacyal ęz ōlgat ky el
ōŵkŵth vala, ęs ęz vrath meg oroztauala ęz
ŵn vranak meg engeztely ęzonkŵzbe ŵn-
ev ŵn ma-

nŵn magath kezeflegbe fogadya erette a Philemonnak hogy ŵnŵn maga meg fyzetne neky valamyth a3 Onesimus tŵle el loventh vala. Irya skŵldy kedeg e3 leueleth afogfagbol vgyan azon onesymostul kyth fyanak es neue3.

AZ PHILEMONNAK YRTH ^{zent}
Pal leuelenek elfew Capitulomia.

PAAL a Christus Iesufnak kŵtŵ3te (fogyly), e3 a3 Timotheus atiafiu a3 feretŵ Philemonnak e3 ammy. segelŵ (velŵnk munkalodo) e3 a3 feretŵ Apphianak (a3 ŵ Ap-

LEVELENEK CAP. I.

phia neuw hazas tarfanak) ęs ammy velwnk viteskedw Archypufnak, ęs az gywlekezetnek, ky az the, hazadba vagion. Malaft tinektek ęs bekefeeg az my atyank iftentwl ęs vrunk Iefus Cristuful, halakot adok az en iftenemnek myndenha the rolad emlekezetet teuen az en imaczagymba, kwnywrgesimbe, mykor hallom az the feretedet, ęs hitedet, kyt vallas az vr Iefushoz ęs mynden sentekhez, hogy az the hytednek kwzleefe (kwzwfwitefe) erwš, teheczeeges, nagihato legien mynden ionak wfmereteben, mely, (ky vagion thibenetek az Christus Iefushoz. Mert nagy fok wrwmet vallunk ęs vygaztalaft az the feretetbe, hogy az senteknek iohay fyuek megh vidamottanak nyugottattanak the altalad, te fegezgeduel atiamfia. Annakokaert iol lehet fok remenseeget (bizodalmat), valliak az Christusba the read vethuen (theneeked pornczolnom) ky (mely dolog) Thehozzad tartozyk, teged, illet vala, demaga az zerethet myat inkab (inkab) keerlek, myert hogy illyen, (illyeten) vagiok, tudnya mynt, imar veenh Paal, mostan kegyg az Christus Iefusnak megees kwtwzwtte (foglya). Keerlek penyg az
 en Onefimus

AZ PHILEMONNAK YRTH.

en Onefimus fiamerth kyt fwltem (nemzettem) az en kwteleimben (kwtwzzyfymbe, fogfagimba az onefimofert, regenten teueked hafnalatlanerth, mostan kegyg te neked es ennekem igen hafnoferth kyt megkwldwttem the hozzad. The kegyg wteth aza az en iohaymot (magzatomoth) fogagiad hozzad, kyt en kyuanok vala en nalam tartanom hogy the eretted folgalna en nekem az Euangeliomnak kwteleiben (fogfagyban) de az the akaratodnalkyl (tanaczodnalkyl) femmit nem akartam tenny. hogy az te iod (myuelkedeted) ne lenne olymint fwkfeegbwł, de sobadakarato (io kedwbwl). Mert netalantan annakokaert ment volt, eltauo3oth volt, tetwled egy id-eiglen, hogy wrwke hozzad vened wteth, immiaran nem vgi mynt folgat, de folga felet valot, tudnia mynt feretw atiafiut ielesben ennekem menyuel inkab kegif nagiobban teneked, testbenes vriftenbenes? ha azert engemet vallas tarfolh, refefwl, fogagiad wtet mint engemeth, hogy ha valamybe meg feerteth tegedet, auagy tartozik (valamyuel) ennekem tulaidonoiczad azt, ream vessed. En Paal irtam az en kezemuel. En meg fizetem, adom, hogy ne

LEVELENEK CAP. I.

hogy ne mongiam azt theneked, hogy meeg temmagadotees ennekem annak felette tartozod, vgyuagion atiamfia. En theueled eelek vrban, vriftenben. Vidamoicz megh, meg vigastalliad az en iohaymot fyueymet vrban vriftenben. En bizuan az the engedelmedben (bekefeegedfelwl) irtam theneked, tuduan azt hogy megh twbetees annal ammyt mondok teendw vagi. Egietembees kegyg ferez ennekem (lakodalmat) falaft. Mert remenlem, hogy az thy imaczagitoknak, kwnywrgesiteknek fegezzegeuel meg aiandokoztatom, adattatom tyneknek, kwfwnnnek tegedet. Epaphras az en velem egywt valo fogoly az Christus Iesusban. Marcus. Aristarcus. Demas. Lucacz, az en fegellwym. Ammi vrunk Iesus Christufunknak malaftya kedue legyen az ty lelketekuel (ihleestekuel) Amen.

AZ SYDOKNAK YRTH ZENT

PAAL leuelynek rŵuydeden valo

Magyarfaga ęs ertelme.

SEmmynemw nemzetfeg vakh merŵb zyuel ęs erŵsb vyzhaltataffual ellene nem tufakodyk vala, ęs nem rugoldozyk vala az Christus Iesus euangeliomanak Mynth az fydok, kyk meg zent Palraes kyualthkeppen haragoznak vala, ęs ŵteth mondhatatlan gywlŵlyk vala, azerth hogy zent Paal ŵnŵn-magath valya vala smongya az poganoknak apostoloknak, mely poganokoth az Sydok mynth atkoztaokoth, ęs fertelmeztekŵth ęs kegyethlenekŵth meg vtalyak vala hogy az Moyfes tŵruenyth melyeth az Sydok zenthfegŵsnek vallanakh vala, ęs az Cristus Iesus euangeliomanak eleybe, ez zeles ez vylagon hyrdettetny ęs hyntetny, keuannyak vala lattatneek zent Paal el tŵrŵlny ęs femmye lenny, hogy annera, hogy volnanak olyatenok meg ezŵk kŵzŵthes, akyk az Cristus Iesusnak Tudomanyth fel vettek volna, kyk alloytanak atŵruennek meg tartaffath el elegyendŵnek lenny az Christus Iesusnak euangeliomauual. Ennek okaerth Ierufalembe

az kyk

az kyk Iefus Cristusban hyttenek vala kw-
 lwm̄b kwlwm̄b nyaualyakual nyomorufa-
 gokkal ęs haborufagokual illettetnek vala,
 azoktul akyk ellene allanak vala az Christus
 Iefus euangeliomanak, meith ezeknek hatal-
 mokba vala az kw̄zfegnek igazgataffa ęs by-
 rodalma, azerth a hyw kw̄rw̄ztyenwk̄ tw̄m-
 lw̄chw̄ztetnek vala, ęs oftoroztatnak vala, ęs
 az w̄ marhayok yozagok fakma lattatnak va-
 la ęs testoua el tekozlattatnak vala. Ennek
 okaerth zent Paal ez ely zegyn nyomorolth
 Sydokath kyk akw̄rw̄ztyen hytre fordolta-
 nakuala vygaztalya, ęs bathoreytha egy re-
 zenth az rygy zentwk̄nek peldayokkal, mely
 fentek kw̄zzwt̄ igen fokban hafonlatos auagy
 meḡ nehezeb nyomorufagokalees haborgat-
 tathnak vala, hogy az ew̄ iozagos miuelkede-
 tek nyluaban ęs esmeretesb lenne, ęs ielef-
 ben az Cristus Iefusnak peldayath elew̄ hoz-
 uan. Mas rezenth kegyg inty wk̄eth hogy
 ezfele nyomorufagokath haborufagokath cy-
 ende3 ęs Bekefeges 3ywuel zemuednek az w̄r-
 w̄kkwl̄ w̄rw̄kke meḡ maradando iutalom-
 nak ęs erekfegeknek remenfegeerth, azutan
 megh bezelly ęs hafogathya hogy az Cristus
 Iefusnak euangeliomya immaran megh iele-
 nuen ęs

nuen ęs fenefeduen, az Moyfesnek tŕrue-
nyenek arnyeky meg zwnthenek, ęs meg
fogytanak leth lenny, fokakath elew hozuan
fmeg Bezeluem az ű tŕruenybűl ęs az Cri-
stus iefusra zabya ęs vethy Tanoyth ozton
azutan hogy az erekke valo idueffegeth nem
kel remenlenye az Moyfes tŕruenyenek
meg tartafabol, ky cyak egy ideyglen adatta-
toth vala, hogy lassan lassan az Sidoknak ew
zyuek meg tűrettetnek, ęs az Cristus Iesus
Euangeliomath iűuendűbevalo megh ielen-
tesfre hozzaya zabattathnek, ęs zereztetnek, de
az kerezthyen hitbűl, kybűl amaz regy tű-
kelletes Iambor zent fyrfiak kyknek emle ke-
zetűk zentfeges vala az Sidoknal, az felfeges
vriftennek felette ygen keduefek voltanak.
Ez leuelnek kegyg az keth vtolfo rezebe mi-
nemw io erkűlchre inty, mely erkűlchet az
kereftyeny zerezetesseget feyenkent illethy.
Ez leuel kegyg irattatoth kwldeteth olazor-
fagbol az megh fanyargatoth ęs megh Ny-
omorgatoth Sidoknak az Thymoteostul.

Amen.

AZ SYDOKNAK YRth zent
Paal leuelenek elsew Capitulumia.

f

AZ SYDOKNAK YRTH.

Z elwisten errhegenten fok keppen, ęs fok (kwlwmb kwlwmb) modon folt, besellet az atiaknak (ammy atianknak) az prophetak altal, ez vtolfo napokban folt beseellet mynekwnk az w fia altal, kyt ferzeth myndeneknek wrwkwfe, ky altal (myath) ferzette ez vilagokotes (kwlwmb kwlwmb idwkwt) ky myert hogy az diczwfe-egnek fenessęe, twndwkleese, ęs az w alapatyanak (myuoltanak) abraza, ky niomot keepe, ęs igazgat (vifel iartath) myndeneket az w hatalmassaganak, iosaganak besedeuel, igeiuel, wnmaga myath wnnwn altal ammy bwneynknek tiztulafat teuen (ferezuen) wl(lewlth) az w felseegenek iogiara ammenyeiegeben (az magoffagogba). Annyual ielesb nagyob, iob lewth az angeloknal, menyuel ielesb (nagyob) neueth azoknal, valloth (nyerth wrwkfeegbwł) Mert az Angelok kwzwł kynek mondotta valamykoron. En fiam vagy the, en ma fwltelek tegedeth? Es ismeglen. En leesek wneeky athia, ęs az (w) lesen ennekem fyu. Ismegh, kegyg mikor behozza az egietlenegyeth, az w egietlenegyeth ez feldeknek kerek

LEVELENEK CAP. I.

nek kérekfeegere azt mongya. Es imagyak
 wteth az wrwk istennek, mynden angeli. Es
 az angeloknak kegyg mongya, ky teremthi
 (tefy, ferzy) az w. Angelyth ihleefre (felletre),
 es az w folgayt (folgaloyt) twznek langaya. Az
 fyunak kegyg mongya egy isten az teh ze-
 ked idwnek ideyglen, igazoytáfnak vessye,
 az the orfagodnak, vessye, feretted az igassa-
 goth, es gywlwlted az alnokfagot (hamiffa-
 got). Annak okaerth megh keneth tegedeth
 az elwisten, az the istened vygassaagnak ola-
 yaua (keneteuel) az the refesydneyk, kwzwsyd-
 nek felette. Es the kezdedbe (leghe elwswr v-
 ram istenem) az Fwldnek fundamentomath
 megh vetetted, es az the kezeydneyk munkay
 cyelekedety az egek (menyorfagok). Ewk el
 mulnak (valtoznak) the kegygh meg maracz
 es myndenek, mykeppen az ruha, wltwzeth
 meg ouolnak (rossadnak), es mykeppen az
 wltwzettek, testoua forgatod (iartatod) yketh,
 es el változtatnak, (el változnak), the kegyg
 vgian az (azon) vagy, es az the estendwyd
 meg nem fogyatkoznak, kynek penygh az
 Angelok kwzwl mondotta valamikor?
 Ewly az en iogiaymrol, myglen yethem az

f ij the

AZ SYDOKNAK YRTH.

the ellenfegydedh az the labaidnak tartofeeky
 alla. Nem de mynd (nyaian az Angelok) fol-
 galo ihleefeke (felleteke) kyk az folgalatra ky
 boczathattak azokerth kyk az wduwffeeg-
 nek wrwkwsy leefnek.

MASODYK CAP.

ANNAkokaett fwkfeegh mynekwnk
 Aigen felette bewfegeffen meg femlel-
 nwnk, figielmetefeknek lennwnk azokhoz,
 kyk mondattattak mynekwnk, (kyket hal-
 lottunk) hogy valamikor (valamikeppen)
 el ne follyunk (el ne vefwnk, ifamiunk). Mert
 ha az besed, ige, ky az Angialok által mon-
 datot volt, erw s volt) es minden poronczolat
 megh fegees, es engedetlenfeegh iutalomnak
 (erdemnek) igaz meg fyzetest vwt, mykep-
 pen tauoztatyukel, futyuk el, ha enny nagy
 idueffegeth elhalgatyuk? (tunyaiul el hagy-
 uk)? ky, mely wduesseeg, mykoron legh elw-
 swr kezdetet volna besellettetny vgian az vr
 Christus Iesus által, azoktol kyk twle hallot-
 tak volt, myhoozank, (mynekwnk) meg erw-
 switetet volt, tano (vallo) bizonsag leuen az vr
 isten, iegiekeles, es egyetembe ciuda tetelekue-
 les es

LEVELENEK CAP. II.

les ęs kwlwmb kwlwmb iosagokual erwkuel ęs sentleleknek ofstogatafyual az wnnwn akaratia ferent. Mert nem az Angeloknak vetette ala ez fwldnek kerekfeeget iwuendwbe, kyrwl folunk (befellwnk) valtotta, mondotta Ps. 8. kegyg nehol nemynemw (neky). Miczoda az ember hogy wrola emlekezel (emlekezw vagy) auagy embernek fia, hogy meg latogatod wteth. Egykeuese alab valoia twtted wtet az Angeloknak, dicwzseeguel ęs tyzteffeeguel meg koronasztad wteth, ęs ferzettek wteth az the kezeydnek munkayn (dolgayn). Mindeket alaia vetettel az w labainak. Mert ebbe hogy wneky alaia veteth, myndeneketh, semmyt el nem hagioth, ky wneky alaia nem veteth volna. De megh nem latunk wneky myndeneketh alaia vettetteketh. Azth kegyg aky valami keuest annyra meg kwssebeitetet volt az Angeloknak inkab lathyuk (esmerywk) az Iesus Christusth az halalnak gywtrelmeierth (kynsenuedeseerth) dicwzseeguel ęs tisteffeeguel meg koronasztattath hogy istenek malastia myath, myndenerth halalt koftolna. Mert illyk vala azt, az kyert vadnak myndenek, ęs kymiath (altal) vadnak myn-

AZ SYDOKNAK YRTH.

denek, hogy fok fiakoth az diczŵfeegre vy-
 uen ŵfue hozuan, azoknak (ŵnekyk) ŵduef-
 fegeknek feiedelmeth, (vezerlŵiet) fanyarofa-
 goknak (kynfenuedefeknek) myatta tŵkel-
 letesse tenne (el vegezne). Mert aky meg fen-
 tel, ęs akyk meg fenteltetnek, egytŵl vadnak
 myndenek (mert az atiaistentŵl) Annakoka-
 erth nem segenly (nem altallya) Atiafiainak
 Ps. 21. ŵkŵt hyuny, monduan. Megh wzenem (hir-
 detem) az the neuedet az en Atiamfiainak az
 Aniazent Egyhaznak kŵzepette diczerlek te-
 Geneſisgedeth. Es ismeglen En lesek bizodalmas (re-
 33. menlŵ) ŵbenne. Es ismeglen, ime en es az ger-
 mekek, kyket adot ennekem az elŵiften, my-
 nekutanna azerth az germekek kŵzŵleſth
 (egyefŵleſth) vallanak az testuel ęs veruel, ŵ
 es azonkeppen azoknak refese lŵt, hogy az
 halalnak myatta eltŵrne (tŵrlene) aſth, ky az
 halalnak birodalmat vallya vala aza az ŵrd-
 ŵgŵt, ęs meg fabadoitana azokot, vala kyk
 az halalnak felelmeert mynd az ŵ eeletekbe
 ketelesek valanak az ſolgalatra. Mert nem az
 Angialokot foga meg (nem az angiali terme-
 fetet vŵue rea), de az Abrahamnak maguat
 foga meg, (rea vŵue), honnan kellet mynden
 volta

LEVBLENEK CAP. III.

volta ferent az Atiafiakhoz hasonlatosſa lenny, hogy irgalmas lenne, ęs hyw papy feiedelem azogba, kyk ıstennel meg ferzendwk volnanak, az neep Bwneynek meg tıstoıtasara (elmosafara). Mert ebbwl hogy wneky twrtent meg kesertetny, hato, (hatalmas) segetseguel lenny azoknak ęs az kyk meg kyfertethnek.

HARMADYK CAP.

HOnnan (ezyrthennekokaerth) sent atiamfiai, az mennyey hyuafnak (hyuatalnak) refesy (tarfy) femlellyetek, (gondoliatok) megh az my vallafunknak (kereftien hyteteknek) Apostolat, kwueteth ęs fw papiat (papiat), az Christus Iesufth, hogy (mert) hyw legien annak, (az atiaıstennek), ky wtet ferzette, (allapatta) mykeppen az Moifes ęs mynd az w (ylwısten vagy Moifes) egeesh hazaba, (nepebe) Mert annyual inkab nagiob diczwseeguel ez Christus Iesus meeltob (ielesb) hogy nem Moyfes, mennyuel nagiob tıstesseget val (tart) az akky az hazat czinalta (rakta) hogy nem mynt az haz wmmaga. Mert mynden haz valakytwl czynaltatyk (rakattatyk).

AZ SYDOKNAK YRTH.

Akky kegyg mindeneket (czynalt) teremtet, az az ilwisten. ammoifefes es penigh hiw volt mynd az w, a Christus hazaba (hazabeli neep kwzwt), olymynt folga, dolgos azoknak bizosfagara, kyk annak utanna meg mondanok valanak. De az Christus Iesus olymynt fiu folgalasth (befolgaltatast) twt. Befolgaltatta, az w hazat (nepeet) kynek haza vagyunk my, ha erw's (mereeffeet) bizodalmat, es remensegnek diczw'feegeth, vegiglen (erw'ffen) erw'ffet meg tartangyuk. Annakokaerth mykynt mongia amaz sent lelek isten. Ma (Ezmai Nap) ha az w (elwisten) fouat hallangyatok, halgatangiatok, meg ne kemenyeiczetek az thy fyueytek, mykeppen az meg kefergetesbe, az kifirtesnek w napian, appufthaba (kietlenbe), holot meg kifertettenek engemet atty atyatok (eleitek) diczertenek (ioua hattanak engemet) es lattak az en czelekedetemet, dolgaimot negyuen ezthendeiglen. Enneko-kaert meg haraguttam vala ez nemzetsegre, es mondom vala. Mindenha teuelegnek siuegbe, wk kegyg meg nem w'fmerteek az en vtaimot, myn mikeppen meg eskwttem az en haragomba, ha (azaz hogy femmikeppen)

be nem

LEVELENEK CAP. III.

be nem mennek az en nyugodalmamba. Megh lassatok feretw Atiamfiai hogy valamikoron ne legien valamellytegbe, gonos (fertelmes) syw hytetlenfeegre haylo, hogy eltaoznek az elwistentwl, de nogassatok (onfolliatok) tynenmagatok egymasth ammiglen neuztetyk (mondatyk) ammay nap, hogy valaky kwzzwletek meg ne kemenyegyek az bwnnek (veteknek) czaralczagauual (alnokfagauual). Az Christus Iesusnak refesy lwtwnk hogy ha altallyaba az w myuoltanak (twkellestlegenek, hitenek) kezdetet, mynd vegyglen erwstet (erwstfen) tartangyuk. Ebbe, hogy mondatatik. Ma emmay nap, ha hallangyatok (teenditek) az w souath, meg ne kemenyeiczetek az thy syueiteket, mikeppen az meg kesergetesbe (faniargatasba). Merth nekek mikor hallottak volna, meg kesergetek (fanyargatak) de nem mynd nyayan kyk ky iwttenek (erettenek) vala. Egyptombol Moyfes által (myath (kykre penyg haragut volt az Negyuen estendwiglen? nem de azokrae, akyk bwnttwttenek (vetkestenek) vala? kiknek w tagok testek le estenek (le omlottanak) az kyetlembé, puftaba. De kyknek eskwt meg az

AZ SYDOKNAK YRTH.

elwiften hogy be nem mennenek az w nyugodalmaba, hanem csak azoknak, akyk nem engettenek vala? (hytetlenek valanak? Es lattyuk, hogy be nem mehettének az hitetlenfegeert, hitetlenfeeknek myattha.

NEGYEDYK CAP.

FElywnk annakokaerth hogy valamikoron az w (elwiften) nyugodalmara valo be mynefnek igeretet, (fogadafat) el hagyuan, ne latafseek valaky thy kwzzwletek meg fogiatkozny (czalatkozny). Mert myneekwnk es meg hirdetteteth, mikeppen azoknakes. De nem haznalt volt wnekyk az befedet (paranczolatot), hallaniok, mert az (abbefed) nem volt az hytuel wfue ferkefteteth azoknak, az kyk hallottak vala. Mert be megywnk az nyugodalomba my kyk hyttwnk, mikeppen montha. Mynt meg eskwttem az en haragomba, ha (aza3 femmikeppen) be nem menendwk leznek az en nyugodalmamba. iollehet az vilagnak meg vetet fundamentomtyol, fogua valo dolgakot el uegezuen. (Es ifmeg) Mert mondotta nemynemw helen az hetedik

naprol ylkeppen. Es meg nyugot (niugouek) az elwiften

LEVELENEK CAP. IIII.

az elwísten az hetedyk napon mynden w dol-
 gaitol. Es ebbe (ez helen) ísmeglen, habemen- Ps. 94.
 nek az en nyugodalmomba. Minek utanna
 azerth kwuetkezw (kwuetkezik) hogi nemelli-
 ek bemennenek wbele (az niugodalomba) es
 az kyknek elwzwr megh wzenteteth volth, be
 nem mentenek az w hitetlenfegekerth, ísmeg-
 len nemynemw napot vegezel, el (iegyez, fer-
 zet) Ma (ez may napot) az Daudid prophetaba
 monduan (enny, ylfok) idw vtan mikeppen
 mondattath. Ma (ez may nap) ha az w fa-
 uath hallangiatok, meg ne kemenyeczetek
 az thy syueytekeh. Merth ha wnekyk az
 Iesus nyugodalmat adoth volna, femmy-
 keppen azutan, annak utanna (az elw vri-
 ften) mas, egieb, naprol nem solt volna, annak
 okaerth hagyattatyk wdneplw wdnep, az
 isten nepenek. Mert aky be menth az w ny-
 ugodalmaba, azes meg nyugut az w munkay-
 tolt, (dolgaitol), mykeppen az elwísten az w-
 ueytwl (ezuelagot teremtuen), wgekezzwnk
 annakokaerth bemenny az nyugodalomba,
 hogy valaky az hytetlenfeegnek azon pelda-
 iual el ne effek (el ne vessen). Mert elw (wr-
 wkke meg marado) az vristennek besede,
 rehet

AZ SYDOKNAK YRTH.

ęs tehetseeges (nagy hato) ęs inkab altalhato
 (eelesb) mynden keet elw twrnel, ęs be yruen
 (foliuan, illetuen) az leleknek ęs egietembe az
 ihleefnek ęs az inaknak (ereknek) ęs velwk-
 nek oztafyglan), ęs az gondolatoknak ęs az
 zyw ygekezetynek valogatoia (meg hanyoia-
 vetwie). Es nynczen valamy teremtet allat,
 ky nyluan ne legen (az w femeielwt) w elwttē.
 De myndenek mezeitelenek ęs meg nylatk-
 o3ua vadnak, megnylatkoftanak az w femy-
 nek (kyrwł) kyhez mynekwnk befedwnk
 vagion. Valuan (tartuan) azert nagy papi fe-
 iedelmet: ky behatot, felmenth az egegben,
 menyorfagba az Iefus Cristuft elwıftennek
 fiat, tarczuk az vallast (az kereftyen hytet).
 Mert nem vallunk papi feiedelmet, ky nem
 kwnywrwlhetne, keferwlhetne ammy gyarlo-
 fagynkon (erwtelen voltunkon), de meg ky-
 fyrtetet mynden keppen (mynden modon)
 hafonlatoffag ferent bwnnelkyl. Mennywnk
 azert (iarolyunk, remenseeguel, bizodalomual
 ammalasthnak fekehez, hogy nyerywnk yr-
 galmassagot ęs malaftot talallyunk az alkol-
 matos fegetseegre.

EwTEwDYK CAP.

Mert

LEVELENEK CAP. V.

MErt mynden papi, feiedelem, ky emberek kŵzŵl elŵ vettetik emberekert zereztyk, ezegbe kyk iftennel czelekedtetnek hogy ele vygen (aldozsek) ayandekokot ęs aldozatotokot az bwnŵkert, ky (mely pap) kŵnyŵrŵletes (meg engeztelendŵ) leheffen az tudatlanoknak ęs teuelgŵknek, mert ŵes meg kŵrnyekezttetet gyarlofagual (erŵtelenfeeguel), ęs ezert kel ŵneky mykeppen az nepert, azonkeppen ŵnnŵnmagaerthes aldozni az bwnŵkerth. Senky ŵnnŵn maganak ne vegyen, (ne tulaydonoyczon) tiffesseget, de aky hyuattatyk, (neueftetyk) iztentŵl, mikeppen Aaron. Azkeppen az Chriftus Iefuses nem ŵnnŵnmagat dyczŵhŵytette, hogy lenne papi feiedelem, de az ky mondotta vala ŵneky. En fiam vagi the, en ma (ez may nap)Ioan. 8. fŵltelek tegedet. Mykeppen neholes mondotta. Te vagy pap mynd ŵrŵkke az Mel-Ps. 109 chifedeknek rende ferent, ky az ŵ testenek napiba (idŵiebe) mykor ymaczagokot ęs kŵnyŵrgeseket nagy kealtaffal ęs kŵnywhulataffal vyth tewth volna annal, akky meg tarthattya vala wtet az halaltol, ęs meg halgattatek az ŵ tiffessegeerth (kegyeffeege ferent). Iollet (az

AZ SYDOKNAK YRTH.

het (az vriftennek tulaydon) fya volna, de maga tanolt engedelmeffiget (engedelmet, bekefeeguel valo fenuedeest) azogbol kyket fenuedet es tŵkellertes lŵth, myndeneknek akkyk ŵneky engettenek, volt az ŵrŵk elethnek oka (ferzŵie), neuezteteth az elŵiftenŵl papi feiedelem az Melchifedek (papnak) ferzefe ferynth, kyrŵl mynekŵnk fokak volnának mondandok es meg magyaraŵfra (haŵgataŵfra) nehezek, myerth hogy tunyaka (refteke) erŵtelenekke lŵttetek fwletekkel (halgataŵfra). Mert myert hogy kellyenek lennetek az idŵnek oka ferent tanoytok (doctrok), ifmeglen fŵkŵgeŵfek vattok hogy meg tanoyczunk tyteket az elŵiften befedy (ygey) kezdetenek (eleyenek) kysded refeyre, (emberfeegere). Es lŵttenek azokka, kyknek fŵkŵgeeg they es nem kemeny etek. Mert valaky az teynek refefe, az (ez illyeten) az igafflag befedenek gorombaya (tudatlana). Mert kysded germeczke. Az tŵkelletesefek kegyg az kemeny etek (tudnyamynt) azoke, kyk az meg fokafnak myattha vallanak gyakorlattatot, (benne forgolodo) erzekenfeegeket az ionak es egyetembe az gonofnak meg valaŵfara.

hatodyk

HÁTODYK CAPITVLVM.

ANnakokaert el hagyuan a3 befedet ky a3 Christusba a3 gorombakot (tudatlanokot) kezdi (tanoytany) a3 tŵkelleteffegre mennyŵnk, viteteffŵnk, ismeglen nem vethuen fundamentomot a3 penitencianak, a3 meg holth czelekedetekbŵl, ęs istenhez valo hytnek, kereftfeegenek, (meg mofafoknak) tanofagnak (tanoytasnak), ęs kezek fŵre veteseenek ęs hallottaknak fel tamadasanak, ęs a3 ŵrŵk yteelesnek, Es esth tegyŵk hogyha engedendy a3 ylŵisten. Mert nem lehet a3 (f lehetetlen dolog) hogy a3 kyk egyfer meg vela-gofoltanak, ęs kostoltak a3 mennvei aiandekot, ęs a3 sent leleknek, ihleefnek refesy voltanak, ęs a3 vriftennek io igeiet (befedet) meg kostoltak ęs a3 iŵuendŵ velagnak iouayt, (iofagy, hatalmassagit), ha el esendnek (ifamnak a3 bŵnre) vyfontan meg violnanak a3 penitencia myath ismeglen meg feseithuen ŵnnŵn magoknak a3 istennek fiath, ęs meg czufoluan (czufolafra vethuen). Mert a3 fŵld, ky a3 gyakorta ŵ bele iŵuŵ (menŵ) effŵth meg yiangya (hozza veendy), ęs nemzend, teremend alkalmatos fwuet azoknak, kiknek munkaiokual myueltetyk, aldaft (aldomasth)

ŵ rea

AZ SYDOKNAK YRTH.

wrea) vefen iftentwl. De ammely teremtend
 twuyffeket, ęs zamartwuyffeket, nemyo, (go-
 nos) ęs atkofazra (atokra) rokon kezel, kynek
 vege arra megien (tart) hogy meg egeteffek :
 Touabba remenlywk. Bizunk my thy felw-
 letek ferelmes atiamfiai (azokot az iosagos dol-
 gokot) kyk ezeknel iobbak ęs az wduessęeg-
 uel wfue ferkestettek, (kwzel valok). Iol lehet
 ekkeppen folunk. Mert nem hamys az vrist-
 en hogy elfeledne az thy munkathokot ęs az
 feretetbwł valo cyelekedeteket (myuelkedeste-
 ket, alamifna adaftokot) kyt attatok az w ne-
 uebe, kyk folgaltatok az senteknek (smofan-
 es) folgaltok, kyuannyuk kegyg hogy kyky
 mynd thy kwzswłetek vgyan azon, oly for-
 galmatoffagot (munkat) agyon az remenfeeg-
 nek tellyes bizonyos voltara mynd twkelle-
 tessęyglen, vegiglen, hogy ne legietek restek
 (tunyak) erwtelenek, de azoknak kwuetwy,
 kyk az hytnek myatta, ęs bekefeęnek altala
 az igeretnek wrwkfeęget nyeryk (vesyk).
 Mert az elwıften igerte (fogatta) Abraham-
 nak mykor meg nem esketnek valakyre
 nagyobra, meg eskwuek wnnwn magara,
 monduan (altalliaba) bizonyaual nyluan meg
 alduan

LEVELENEK CAP. VI.

alduan, aldaft mondok tenedek, ęs meg fokafoytuan meg ęaporoytlak tegedet, ęs ęzkeppen mikor bekefeeguel varta volna meg nyerthe az igeretet. Mert az emberek arra eskefnek aky nagyob naloknal, ęs ęnekyk mynden viffaltatafnak (ellenęw mondafnak) vegelezen, ha elw iarol, meg lefen az eskwuefnek vallafa (bizonfaga). Mely dologba az vristen mikor felette igen akarna az igerefnek ęrwkwfynek meg mutatny az w tanaczanak ęrwffeget alhatatos voltat kwzbe vete eskwueft, hogy keet el valtozhatatlan dologra, kykbe nem lehet (lehetetlen dolog) hogy az igaz iften hazudna, ęrws, nagy vigaffagoth (vigasztalaft) vallanank kyk ide wzue futotunk, az elw (minekwnk elw) vetet remenfegnek meg nyerefere melliet, mykynt az mylelkwnknek vafmaczkaiat tartyuk batorfagoth ęs ęrwsth, ęs be menwth mynd az fuporlanak (el tereytet fedezefnek) belfw refeyglen, houa az my elwttwnk iaro (ammy produnk) my ęrettwnk be menth az Iefus Chriftus az Melchifedecnek fere, rende ferent, papi feiedelem lwt mynd, ęrwkke.

HETEDYK CAPITVLVM.

g

Mert

AZ ZYDOKNAK YRTH.

MErt ez volt az Melchisedek pap. Salemnek kyrallya, az felfeges istennek papi feiedelme, ky eleybe ment Abrahamnak ky megh iw̄t (teerth vala az kyralyoknak, w̄-leferw̄l, ęs meg alda wteth, kynek tyzedet es ada (ostogata) Abraham, myndenekb̄wl, ky legelw̄fwr magiarafabol mondatyk, igaffagnak kyralya, annakutanna kegyg Salemnek kyralya, es ky mondatyk bekeffegnek kyralya, tudatlan, esmeretlen atyaio (esmeretlen anyayo esmeretlen nemw̄, nemzetseegw̄, sem napoknak kezdetyt, sem eeletnek veget valuan, de hasonlattatoth vriften fiahoz marad pap myndwr̄wkke. Gondollyatok kegyg mely nagy ez (Melchisedek volt, kynek tyzedeketes adot Abraham patriarcha az (kyralyokrol llefoftot) bitangogbol. Es azok akkyk az Leui fiaynak famy kw̄zwl valok, papi meltofagot vesnek, paranczolatot valnak hogy tyzedet vegienek az Neeptwl tw̄ruen ferent, aza az w̄ atyafiaitol, iollehet az Abrahamnak agyokymbol ky farmasztaktul (mentektwl) de az kinek nemzetseege, (nemzete) nem samoztatik (samlaltatik) w̄ kw̄zzwlwk, tyzedet vw̄t Abrahamtul, ęs azt ky az igereteket (fogadafokot) valya vala

LEVELENEK CAP. VII.

lya vala meg alda. Touabba fenky meg nem tagagia, hogy az ammy kyffebb attul akky nagyob aldomaft (meg aldaft) vefen. Es ith (ez vilagon) az emberek, kyk meg halnak tizedeket vefnek. Amoth kegyg az kytwl vallas lwth (bizonyoytoth) hogy eel, es hogy ez kep-pen follyak az Abrahamba meg tyzedeltetet, (decimaltatot) meg az Leui pap nemzetsege is, ky tezedet fokot venny. Mert ez, (az Leui papi meltofag) meg az atyanak agikaba vala, mikor eleibe menne Abrahamnak Melchifedek Annakokaert ha az eluegezes (twketeleffeeg) az Leuiticus papi meltofaga myath vala, mert az altal az Sido Neep vwitte vala az twrventh, smy volt megys fwkfeeg, maas papot feltamadny, ky az Melchifedek rende (ferzefe) ferent, es nem az Aaronnak rende ferent mondattatnek? Mert az papi meltofagot el vetetuen, (maafra haronyothuan), fwkfeeg hogy az twruennek es el vetele (maafra veuefe) legien. Mert az akkitwl mondattaknak ezek, maas (egieb) nemzetseegre (agazatra) tartoznak kybwl, mely (nemzetseegbwl) fenky az oltarhoz nem allot (folgalt). Mert nyluan vagion hogy az Iudanak, agazatiabol (nem-g ij zesegegbwl

AZ SYDOKNAK YRTH.

zetfeegebwl) tamadot, filetet ammy vrunk Iesus Christus. De femmyt nem folth az papfag (papi meltofag) felwl az Moyfes, ky ez nemzetfeeghez (tartoznek) valo volna. Nagyobban es nyluan vagion ez, mert az Melchisedeknek hazonlatoffagara fel tamad maas pap ky nem attefty poronczolathnak twruenye ferent lwth, de megh feythetetlen elethnek hatalmassaga ferent. Mert vallasth tezen illeny modon. The pap vagi mind wrwкке az Melchisedek rende (ferzese)zerent. Mert el hagyatatyk (hatra vettetyk) aky elwl (elwfwr) volt az poronczolat az wgyarlo (erwtelen) voltaert, es hasznalatlanfagaert. Mert femmyt az twkellestfeegre nem hozot az twruen, de vala behozas az iob remenseegre, kynek altala kwzelgetwnk az vristenhez, es annyual iobbat hogy az dolog nem lwt meg eskwueefnelkyl. Mert azok meg eskwueefnelkyl lwttenek pappá, ez kegyg meg eskwuefuef, az altal ky monda wneky, meg eskwt az vristen es w meg nem bannya, the vagy pap mynd wrwкке az Melchisedeknek ferzese, (rende) ferent. Ennyuel iob (nemesb) testamentomnak, (az vy twruenek) kezese (kwzbe iarioia) lwt az Iesus Cristus.

Es amazok

LEVELENEK CAP. VII.

Es amazok kegyg tŵbben, (fokak) lŵttenek papok, azerth hogy az halal miath nem engettenek meg maradny, de ez Iefus Christus hogy vgyan azon ŵrŵkke meg marad, ŵrŵkke, vegnelkyl valo papfagot val (tarth) honnan yduezeythetes tellyeffeguel myndeneket akkyk ŵ altala mennek az elŵiftenhez, myndenha eeluen azerth hogy efedezzek ŵ erettek. Mert illyeten kel vala (illikes vala) hogy legyen mynekŵnk kegies papi feiedelem artatlan vetetlen, fertelemnelkyl valo, az bwnŵfŵktŵl el tauozot (kŵlŵn) es magosba lŵt az egknel, kynek nemfŵkfeeg napon kynth, mykeppen az papoknak elŵfŵr az ŵ tvlaydon bwnŵkerth aldozatokot tenni, annakutanna az ŵ tulaidon bŵneyerth. Mert azt egczer tŵtete, mykor ŵnnŵnmagat (az kereftfan) aldozatra vŵue. Merth bizoniaual az tŵrueny embeeket ferez fŵ papokka, kyknek erŵtelenfegŵk (giarlofagok) vagion. De az meg eskŵuefnek befede, ky tŵruenyfelet volt (alkolmatoes, igaz tŵruenferenth) fiat ferez mynd ŵrŵkke tŵkellest.

NYOLCZADYK CAP.

g iij Touabba

AZ SYDOKNAK YRTH.

TOuabba azoknak kyket mondunk im-
 ez az feie (fummaia) hogy yl nagyieles pa-
 pi feiedelmet vallunk, ky wlt az felfeegnek,
 fekenek (zetczelenek) iogiara, az egegbe, (me-
 nyorfagba) fent dolgoknak (fenteknek) foglal-
 tatoia, es az igaz hayloknak) mennyeknek)
 kyt az elwisten rakot (czynalt), es nem ember.
 Mert mynden papi feiedelem aiandekoknak
 es aldozatoknak elw vyuefere, meg aldasara fe-
 reztyek, honnan fwkfeeg hogy ezes valamyt
 vallyon, kyt eel vygyen (aldozson). Mert ha
 yt ez fwldwn volna, meg pap sem volna, ho-
 lot vadnak papok kyk eelw vyfyk az aiande-
 kokot twruen ferent, kyk, (mellyek) az men-
 neyeknek peldaianak, es arnekanak folgal-
 nak. Mykeppen feleletbwł mondattatot Mo-
 yfesnek, mikor el vegezendw volna az Taber-
 naculomot (az haylekoth). Mert meg lassad
 vgimond hogy czynali (ferez) myndeneket az
 pelda ferent, mely meg mutattatot teneked az
 hegyen. Mostan kegyg ennyuel ielesb (ne-
 mesb) papi meeltosagot vwłt (nyerth), meny-
 uel ielesb, (nemesb) testamentomnak, (vy twr-
 uennek) kwzbe iarioia, efedezwie, mely ielesb
 (nagyob fw) fogadasogba (igeretegbe) ferezte-
 tet. Mert

Exodi.
25.

LEVELENEK CAP. VIII.

tet. Mert ha az elfw̄ testamentom bwnnelkyl (meg feddethetetlen, veletlen) volt volna, semmykeppen az masyknak hel nem kereftetet volna. Mert feduen (fidalmazuan) yket mongya nekyk. Ime napok iw̄nek mongia az vristen ęs eluegezem az ifraelnek (ifraelnepen) hazan, ęs az iudanak hazan, nepen cyeleden vy testamentomot (tw̄ruent) nem az testamontom (tw̄ruen) ferenth kyt tw̄ttem az w̄ Atiokual az napon, mykor (meg foguan, meg fogtam volna) az w̄ kezeket, hogy ky hoznam yket Egyptombol, mert wk̄ tw̄kelleteffen meg nem allottanak (marattanak) az en testamentomomba enes elhattam, (hatra vetetem) yket, mongya az vristen. Mert ymez az testamentom kyt ferzet az ifrael nepe hazanak az napok vtan. Aduan az en tw̄ruenymet az w̄ elmeiegben, ęs az w̄ fyuegben be irom azokot. Es lesék w̄nekyk isten (istenek) es wk̄ lesnek ennekem tulaydon nepem. Es nem tanoityak kyky az w̄ rokonat (rokonkw̄zelet) ęs kyky az w̄ attafiath. Monduan Esmerd meg az vristent, merth mynd nyaian meg w̄fmerendwk̄ engemeth wk̄w̄zwlwk̄ kczyntwl fogua mynd nagyglan, mert en meg enge-

Hiere.
31.

AZ SYDOKNAK YRTH.

zteltetem, kegyes kegyelmes lefek az w̄hamifagokon és b̄wneyken, és az w̄ alnokfagokrol meg nem emlekezem touabba. Azon hogy mongya vynak, oua, tegye t̄wtte az elf̄wt. Touabba ammy meg regywl̄ és meg ouol (vyn leffen), k̄w̄zel vagyon hogy femmye leffen, el eneyfyk.)

KYLENCZEDYK CAP.

DE maga annakokaerth val vala, tart vala meg az elf̄wes meg igazoitafokot, folgalatokot, (aldozatokot) és ez vylagi zentseget. Merth az elf̄w̄ haylek volt, kybe valanak az f̄w̄uednekek és az āztał és az keniereknek elwvetefe, (az eel t̄wt kenyererek), kyt (mellyet) hyunak fentnek. Az mafodik haylek vtan kegyg vala, kyt hyunak (neuezneke) fentek, zentynek valuan, (taruan) arany temyentartot és az tefamentomnak (az otw̄ruennek) barkaiat zekrenyeth mynden felwl̄ arannyal be vonattat (foglaltat). kyben az arany veder az mannat tarthuan és az aaronnak vessye, ky meg (agazot) viragozot vala és az tefamentomnak tablay. Ez felet kegyg az dicz̄w̄seegnek Cherubinia (dicz̄w̄seges Angeli az vristen fekrenye fe-
delet

LEVELENEK CAP. IX.

delet, oromyat be arnyekozuan), az elwisten felelete helet be fedezuen, kyrwl nem kwil mosth mynd feienkynt igerwl igere befelleni. Ezek penyg illyen modon es ez keppen ferez-tetuen. Az elfw haylekba myndenha bemen-nek az papok, kyk az aldozatnak mogyat fokafyt el vegezuen. Az mafykba kegyg egy-zer estendwnkynt cyak wnnwnmaga az fw pap nem veer ontafnelkyl, kyt elw vyzen wn-nwnmagaerth es az kwz nepnek tudatlanfa-gyerth. Ezth iegyezuen az fenthlelek isten me-eg meg nem ielentettetnek lenny az fenttek-nek vtath meeg az elfw haylok meg marad-uan, (helen aluan), ky hasonlatossaag vala ak-kor valo ielen leuw idwbe, kybe aiandekok es aldozatok eel vytettetnek, (aldoztattatnak), kyk, (mellyek) twkelleteffe nem tehetyk lelky esmeret ferent (Conscienciabol) az folgalot, (aldozo papot), cyak etkekbe es italokba, es kwlwmb kwlwmb mofogatafogba es az test-nek ideiglen valo meg feddefeenek, (dorga-lafanak, igazoitafanak) meg igazoitafyba, igaf-fagyba vetteteth. De az Christus Iesus elw ia-roluan (aluan) iwuen iwuendwbe valo iok-nak fw papia nagyob (iob) es twkelletes hay-

g v lek testh

AZ SYDOKNAK YRTH

lek (tefth) altal nem kezzel chinalt altal aza az e z (rakot, chynalt, altal) teremtet altal, sem az keczkeknek es boryuknak veremyat, de az wnwn tulaydon verenek altala be ment egyfer az fentekbe (fent helekre, menyorfagba) az wr ok meg valtas meg talaluan. Mert ha az bikaknak es az keczkeknek w veerek, es az yfwnek (borianak) hamua meg hyntuen az fertelmefeket, veetkefeket meg fenteyty (fente tefy) az tefthnek meg tyftoytafara, mennyuel inkab az Cristus Iefusnak w vere, ky az wrwk ihlefnek myatta (fentleleknek altala) wnnwnmagat vytte, (atta) feplwtelent, mynden bwnnelkyl valot az elw istennek, meg tyftoytya az thy lelky efmereteteket (conscienciatokot) az meg holt, (meg wlw dolgoktol (czelekedetektwl) az elwistenek zolgalatyara? Es ennekokaerth az vy testamentomnak (twruennek) megh engestelwie (kwzbe iarioia) lwt, hogy az halal eel iaruan (kwzbe vettetuen) az fele poronczolatok meg twrefeknek, (fegesynek) valczagara, kyk voltanak az elfw, o testamentomba, azok akkyk hyuatalafok, (hyuattattak) vennek az wrwkke valo wrwkseeknek igeretet (fogadafat). Mert bizonyauaal az hol az testamontom

LEVELENEK. CAP. IX.

ftamontom vagon, fŵkfeeg, hogy az testa-
montomofnak halala legien keuetkezzek
kŵzbe vetteffeek. Mert az testamentom az
meg holtakon erŵfŵitetyk meg. Mert bizo-
nyauaal agyg nem hato, (erŵs, nem io) amyg
eel az testamontos. Honnan meeg amaŵ
elfŵes vernelkyl nem fentelteteth. Merth my-
koron Moyfes mynd az egesz poronczolat-
oth a tŵruenferent meg magyarazta volna
mynd az egesz neepnek, az boriuknak ęs az
keczkeknek vyret elŵ veuen vyzel ęs verhe-
nyŵ (verŵs ſabafo) gyapiuual ęs Ifopual, egy-
zerſmynd az kŵnyuetes, ęs ſmind az egesz
neepet meg hynte, monduan. Ez az testamen-
tomnak, (otŵruenek) veere, kyt poronczolt
tynektek az vriften. Annak felette kegyg az
haylokotes, ęs az folgalatnak (folgaltatafnak)
minden edeenith azon keeppen (modon) veer-
uel meg hinty vala. Es olymynth myndenek
(mynden allatok) tŵrueny zerent az veer-
uel, megh tiſtoytatnak? es az veerneſ ontafa-
nelkyl nem lefen meg boczatas (bŵnŵknek
meg bocyatafa). Azert fŵkfeeg hogy azok-
nak kyk az egegbe, menyorfagba vadnak
pelday, (azaŵ ez fŵldŵn valo kereſtyen anya-
fentegyhaŵ

AZ SYDOKNAK YRTH.

fentegyhas,) ez feele allatokual, (aldozatokual) tiftultaffanak meg. De az mennyeyek, (az keresztien Anya fentegyhas) iob aldozatokual tiztoitatnak megh hogy nem mynt ezek volnanak, Mert nem kezzel chynalt fenthelre, az bizonyoknak peldazatyba, (pelda helere) menth az Christus Iesus be, de vgyan az egbe (menyorfagba), hogy ot ielen legyen mostan az vristennek elwtte my erettwnk, nem azért hogy gyakorta aldozatul vygye wnnwnmagat mykeppen az papi feiedelem (fw pap) be megyen az fentlekre, (templomba) estendwnkynt, (mynden estendwbe) egyeb, idegen veer altal. Egyebkeppen, azaz ha magat aldozna fwkfeeg volt volna wtet gyakorta (aldozny) fenuedny ez vylag kezdetytwl fogua. Mostan kegyg egyzer ez velagoknak, (emberek eleteknek), vege, el vegezese fele, az bwnnek eltwfere, (rontafara) wnnwnmaganak aldozatyamyath ielent (kees volt it ez velagon az aldozatra). Es mykeppen eluegeztetet (feresztetet) embereknek egyzer meg halny, azutan kegyg az (vtolfo vristennek igaz) itelete, azkeppenes az Christus es igyzer az aldozatra, (halalra) egyzer vytetet, hogy fokaknak bwn-
eyt el

LEVELENEK CAP. X.

eyt el venne (mofna), ísmeglen bŵnnelkyl latatyk, (nezettetyk), ielenlefen azoknak kyk ŵteth variak az wduŵſſeegre.

TYZEDYK CAP.

MErth az tŵruen tartuan az Iŵuendŵbe valo ioknak arnyekath nem az alatoknak ŵnnŵn abraŵatyat eŵfele aldozatkal, kyket vgyan azokot eŵtendŵnkynt, myn denha elŵ viŵnek, ſoha tŵkelleteſſeget nem teheth (ſem ſereŵhety tŵkelleteſſegbe az hithbe iarokoth). Egyebkeppen, nem de meg ſwntenek volna aldozatot tenny? annakokaert hogy ymmaran bwnŵknek ſemmynemŵ conſcienciait, (lelky eſmereteth) nem vallottanak volna akkik aldoztanak volna, eŵ egyzer meg tiztoltanak volna. De eŵegbe leſen az bwnŵknek emlekezete eŵtendŵnkynt, (mynden eŵtendŵbe). Mert az bykaknak eŵ az kecŵkeknek vere elnem vehety, (moſhatya) az bwnŵkŵt. Annakokaert mykor be iŵuŵ volna eŵ vylagra azt mongya. Az aldozatot eŵ az elŵ vyth aiandekot nem akarad. De teſtet zerzel ŵabal ennekem, ammeg ege ŵ aiandekot meg az bwnnerthes nem diczered (keduefek theneked

AZ SYDOKNAK YRTH.

fek theneked, nem lwnék). Tahat akor mon-
 Ps. 39. dam im ielen vagiok. Az kwnynek fwhelen,
 (elfw refeben) iruan vagon en rolam hogy
 tegyem elwiften az the akaratodot, fellywl,
 (elwfwr) mykor mongya. Az aldozatot es az
 bwnert eel vyth aiandekot es az twzzel meg-
 egetendw aldozatokot meeg az bwnert fem
 akarad, fem diczered, (ioua nem hagyad), kyk
 az twruen ferent el vitettetnek (az aldozatra),
 tahat mondad. Ime ielen vagyok hogy tegy-
 em vristen az the akaratodot, eluefy az elfwt,
 hogy zerezze az mafykot (vtolfot) mely akarat
 ferent, (akaratbol) meg senteltettwnk az Iesus
 Cristus testenek eczer elw vytetet aldozatian.
 Es mynden pap iollehet naponkynt elw al
 az aldozatokot sentsegeket ferezuen (teuen), es
 vgyan azon aldozatokot gyakorta elw vyu-
 en, mellyek soha az bwnwkwt el nem vehe-
 tyk, (moshatyak). Ez kegyg egyetlen egy al-
 dozatot teuen, eel vyuen az bwnwkerth, mind
 wrwkke wl az vristennek iogyara, inntentoua
 kegyg varuan, ammyg (veffe), vetessenek az
 Ps. 109. w ellenfeegy az w labanak (nyomdofo) feke
 ala. Mert egyetlen egy elw viueffel, (aldozat-
 tal) twkelleteffe twtte mynd wrwkke azokot,
 kyk meg

LEVELENEK CAP. X.

kyk meg fenteltettetnek, Mert vallaft tefen mynekwnk az fentlelekištenes tudnyamynt mykor elwfwr meg mondotta volna. Ez az testamentom, az vy twruen, kyt ferzek w hozza-^{Hiere. 31} iok. Az napok vtan mongya az vristen aduan az en twruenymet az w fyuekbe, es az w elmeiegbe be irom azokot, es az w bwnwkrwl es alnokfagokrol meg nem emlekezem touabba. De holot ezeknek meg boczatafa vagyon touabba nynczen aldozat az bwnerth. Annakokaert atiamfiai myert hogy vallunk az fenthlelecre valo be menefnek fabaczagat (bizodalmat) az Iesus Christusnak veere altal az uton, kyt ferzet (kezdet, fentelt) mynekwnk vyat es eelwt az elfedezes myath aza az w teste altal. Es myert hogy vallunk nagy papot, twkelletest az vristen hazaba, iariunk (mennywnk) igaz fyuel az hytnek bizonyofagaba (tellyessegebe) meg hyntettek fyueyngben, es az gonos conscienciat (lelky esmeretet) el tauoztatuan, (el wzuen) es meg mofattattak testwnkbe, tizta vyzel tarczuk az remenfeegnek vallasat, nem tetoua habozot (ingadozot, haylodozot). Mert hyw (igazmondo) az akky ygirthe. Es forgalmatossagual meg las-
fuk

AZ SYDOKNAK YRTH.

fuk (femlellywk) egymafth erre, hogy ingerlywk (hyuyuk) az feretetre  s az io dolgokra (czelekedetekre), el nem hagyuan ammy egymashoz valo gy lekez t nk wth, gy lef wnk wt, mykeppen fokafok vagy on nemellyeknek, de nogathuan (onfoluan) egymafth,  s annyual yn kab hogy latyatok az elk zelget  (vtolfo yteletnek)   napyat. Mert ha akaratunk ferent veetkezend nk az ygaffagnak v t  smerete vtan, touabba az bwn kerth nem hagyattatyk aldozath (kereft eeg de az iteletnek nemynem  felelmes (rettenetes) varafa  s az twznek febefsege, (nagy volta), ky meg emestend  (eiend ) az ellenfeget, ellenz k wth. Az ky meg vlangia az Moysefnek t ruenyeth irgalmaffagnalkyl keet auagy harom bizonyfagok alat meg hal, mennyuel gondollyatok nagyob (gonosb) kynokual illettetyk, (gy  trettetyk), ky az vristennek fiat meg tapotangya (femmynek vely),  s az testamentomnak (vy t ruennek) veeret mynt d gletes allatot, vlangya, ky myath meg fenteltetet volt,  s az malaftnak ihleefcet, (leket) bossofagual illetendy. Mert tuggyuk azth

Deute. akky mondotta. Ennekem az bosfu allafth.

AZ SYDOKNAK YRTH.

ratyat betellyefeytendytek (elvegezendytek meg hozzatok tynmagatoknak az ygeretet (fogadasth). Merth meeg egy kwsded idw es akky el Iouendw eliw, es nem kesyk. Az igaz ^{Habacuk.}kegyg az hytbwl elendw, es ha wnnwnmagat ^{2.} meg vonangia nem diczertetik az en fyuemnek (lelkemnek). De my nem vagyunk, kyk el vonnunk mymmagunkoth az vefedelembe, az elvefetre, de az hythez tartozunk az leleknek kereseferere, (megh nyereferere).

TYZENEGYEDYK CAP.

AZ hyth kegyg az allatoknak, kyk remenlettetnek wmy voltha allapatya mondatyk, iegye (mutatafa) azoknak akkyk nem lattathatnak. Mert ez (hyt) myath vallaft (bizonfagot) erdemlettenek az veenek, (veen atyak). Az hytnek myattha ertywk el vegezteknek lenny ezuylagokot az vriftennek befedeuel, hogy ezegbwl kyk nem tecznek vala, ezek kyk lattatnak lennenek. Az hytnek myattha beueb, (zyrosb) aldozatoth az Abel vyt az vriftennek hogynem az Cain, melynek myattha bizonfagot (vallaft) erdemlet, hogy igaz lenne, bizonfagot valuan, (teuen) az vriften az w aiando-

LEVELENEK. CAP: XI.

w̄ aiandekarol, ęs ennek altala meg holth me-
 gys fyol. Az hytnek miattha az Enoch el uy-
 tetteteth, hoga halalth ne lathna, fem meg nem
 leletteteth, (talaltatoth), azert hoga el vitthe
 vala wteth az vristen. Merth mynek elwtte el
 vytettetnek, vallaft (bizonfagot) erdemleth va-
 la hoga keduesh volth volna az vristennek.
 Merth az hytnelkyl, lehetetlen dologh, hoga
 valaky az vristennek kedues leheffen. Merth
 az ky iarol, (megyen) az vristenhez, f̄wkfeeg
 hoga w̄ hygye hoga az vristen vagon, ęs
 meg aiandekozoth lenni az wtet keref̄wknek.
 Az hytnek miattha isteni felemleb̄wl inteteth
 az Noe, feeluen (retteguen) azokot kyk meg
 nem lattatnak vala, faba (ferze, chynala) az
 Barkath (Galyath) az w̄ hazanak (hazabely)
 neepnek w̄duw̄ffegere (meg maradafara) me-
 ly barka myath karhoztata ez uylagoth, ęs az
 ygaffagnak ky az hyt ferent vagon l̄wn w̄r-
 w̄kw̄fe. Az hytnek myattha meg solaltatek
 (hyuattatoth) az Abraham, engedet, hoga ky-
 menne az helre, kyt veendw̄ vala az w̄rw̄kfe-
 gre, ęs ky menth, nem tuduan houa menen-
 d̄w volna. Az hytnek myattha meenth (kef-
 eth, lakozot) az igerethnek f̄wldere, (f̄wlden),
 h ij olymynth

AZ SYDOKNAK YRTH.

olymynth idegenre, mykor az lakodalmakba haylekokba) lakozot volna az Ifaakual es Iacobual vgyan azon ygerethnek, (fogadafnak) egyetembe valo wrwkwfiuel. Merth varth vala, (varya vala) az fundamentomot vallo, (tarto) varast, kynek mestere, (rakoya) es ferzwie volna az elwisten. Az hytnek myattha az Saraes az ferfyuymagnak fogadafara (bevetelere) es megh tartafara vwttte, es az w koraczanak ideye kyuel gyermeket, (az Ifakoth ez vylagra) fwlte, hogy (merth) hywnek (igaz mondonak) ytelthe azth, ky ygerthe vala. Annakokaerth az egyetlen egybwł fwlettenek, (tamattanak) az maradekok, (vtolfok), es oly mynth ymar felygh meg holtbol, anny famual, menyuel, (meny famual) vadnak az eeghnek chyllagy, es mykeppen az fweny ky vagyon az tengernelk partianal, famlalthatlan. Az hyt zerent holtanak megh ezek myndnyayan, mykor nem vwtttek volna az igereteketh, de tauol lattak volna azokoth, es hyttek volna, es kwfwntek volna (aldottak volna) es vallottak volna, wnnwnmagokot idegenyeket es iwueuenyeket lenny az fwldwn. Mert ezeketh az kyk mongyak, iegzyk, (vallyak)

LEVELENEK CAP. XI.

(vallyak) ŵnnŵnmagokot maas hazaat ke-
 refnye. Es ha azonrol meg emlekeztenek vol-
 na (emlekezŵk voltanak volna) az honnan
 iŵttenek volt, (ky mentek volth) vallanak va-
 la megh terefnek idejet, (alkolmatoffagath)
 moftan kegyg iobbath kyuannak (afoytnek)
 azaz menneyet. Annakokaert nem űygenly,
 (altallya) az vristen hyuattatny, (neueztethny)
 ŵ ifteneknek mert chynalth vala ŵnekyk
 varafth, Az hytnek myattha aldozatra viue
 az Abraham Ifaakoth, mykor meg kyferteth-
 nek, es az ŵ egyetlenegyeth viue az aldoza-
 tra, kybe az igereteket, fogadafokot vŵtte va-
 la, kynek mondattatot vala. Az Ifaacba hy-
 uattatyk theneked az the magod, mykor azth
 ŵmmaga meg gundolta volna, hogy az vr-
 iften megh halottaybol es (az, halottak kŵzŵ-
 les) hatalmas volna fel tamaftany, (kŵlteny)
 honnan azth, ŵteth, (az Ifakot) az feltamadaf-
 nak peldayauales (hafonlatoffagauales) vyfon-
 tan meg hoztha. Az hytnek myatha az iŵuen-
 dŵkrŵl, az kŵuetkŵzendŵ iokrol meg al-
 dotta az Ifaac (aldomafth mondoth) az ŵfy-
 nak Iacobnak es Efaunak. Az hyt altal, hyt-
 bŵl az megh halo Iacob, mynd az Iozeph fiay-

h iij nak

AZ SYDOKNAK YRTH.

nak feyenkynt h aldomaft mondot, (wkwõt meg aldotta), es imatta az w vesseienek w hegyet, (vegeth) az iwuendw Christus Iesufnak orfagath. Az hytmyat az meghalando Ioseph az Ifrael fiaynak wky yndolafokrol, iwuefekerwl emlekezyk, es az w tetemeyrwl poronczolt. Az hyt myat, mykor fylettetet volna ez velagra az Moyfes elreytetet volt az wnnwn fyleytwl, azert hogy latak az seep, ekes gyermekzet, es nem feleek az Pharaoh kyralnak poronczolatyath, (hagyafath.) Az hyt myath az Moyfes imar fel gyarapodoth, fel nwth, nem akara hyuattatny Pharaoh kyraly leanyanak fya, inkab valaftuan egywt nyomorgany, (nyomorgattatny) az vristen nepeuel, hogi nem mynt az bwnnek idwferent valo hasonyual (kedueuel, gywnywrwfegeuel) elny, nagyob gazdagfagokot aloytuan az Cristus Iesufnak segyenet (fydalmath), hogy nem mynt az Egyptom belyeknek kynczyth. Mert nezy (tekenty) vala az vissfontan valo meg fizetett. Az hyt myat hatta el Egyptomoth, nem feeluen az kyralynak (haragyath) kegyetlenfeeget. Mert olymynt latta volna azth, akky lathatatlan vala, oly igen meg erwfwdek

LEVELENEK CAP. XI.

dek, (kemeniedek). Az hytnek miattha t^wue, ferze (fentele) az hufuet w^dnepeet, ęs az vernek kyontafat, hogy az akky meg w^lne, (w^ly vala) az elf^w magzatokoth, (elf^w fengeketh), hogy ne illethne yket, (meg ne verne w^kw^t). Az hyt myat mentyk altal az veres tengert, olymynth fara^z f^wl^dwⁿ, kyt mykor meg kyfertettenek volna az Egyptombelyek el nyęlettetenek az tengertw^l. Az hytnek altala az Ierico varofanak kw falai le estenek, (romlottanak) az heet napon valo meg kerw^leefuel). Az hyt myath az para^zna Raab Az^zyonember el nem vefeth egyetembe azokual, kyk nem engettenek vala, (aza^z az hytetenekuel) mykor be v^wtte (fogatta) volna fallafara bekefeeguel az Israel (fiaynak kymeyt, (femelw^lit). Smyt meeg ennek felette folliak (befelliek)? Mert ha aza^z id^w engemet elhagy, (ęs elfogy), solot befellw^lth az Gedeonrol, Baracrol, ęs Samsonrul ęs Hyeptaerol ęs egyetembe Daidrol ęs Samuelr^wl ęs az prophetakrol, kyk az hytnek myattha meg gy^oztenek, (meg vyutanak) orfagokot, czelekettének igassagot megh nyertek az igereteket, (fogadafokot), be dugtak (fogtak) az oroflanoknak faiyt, (torkayt), az

LEVELENEK CAP. XII.

hytnek myattha, ęs nem vŵttenek bizon igeretet, (fogadaſt) ęz vylagon mert aſz vriſten myrolunk (felŵlŵnk) nemy iobbat meg latot, ferzet volt, hogy my nalunknalkyl el ne tŵkellertetnenek, vegeztettetnenek.

TYZENKETTŵDYK CAP.

ANnakokaert myes myerth hogy Enny, (ilfok) bizonfagoknak kŵdeuel, homalyauual meg kŵrnyekeztettettŵnk, kŵrnyŵl meg erŵfŵytettŵnk mynden terhet, (ęzuylagy gundot, forgalmatoſſagot) le vethuen, ęs aſz raytunk (kŵrnyŵl) kŵnnyen allo bwnt, bekeſeeg ſenuedes altal fuſſunk aſz mynekŵnk elŵ vetet vetekedesbe, (hanzolodafba), nezuen, (figyelmetefek leuen) aſz hytnek hadnagyara, (vezerlŵwere, el uegezŵwere, tŵkellŵwere) aſz Ieſus Criſtufra, ky aſz ŵneky elŵveteth ŵrŵmeerth ſenuette aſz kereſtfath aſz gyalazatoſſagot (hatra vetuen) meg vtuuan, ęs aſz vriſten ſekenek iogyara wlth, (telepedet) Mert gondollyatok meg hogy aſz Chriſtus Ieſus illyeten, ily gyalazatos ŵ ellene valo ellenzŵ mondaſt (czuſolaſt ſydalmaffagot) ſenuedeth aſz Bwnŵŵktwl, meg ne faragyatok

h v aſz thy

AZ SYDOKNAK YRTH.

az thy fyueitekbe megh fogyatkoztak. Megh-
 len az veryglen (veretekontafiglan) erwssen
 nem allottatok az bwn ellen viaskoduan, tu-
 fakoduan, es azonfollafrol (vigastalafrol) elfe-
 letkeztetek, meely (vygastalas) tynektek oly-
 Prouer. mynt edes fiaknak folh. En feretw fiam el ne
 3. felegyed, (hatra ne vessed) az vristennek meg-
 feddefeth, tanoitafath, se meg ne fogiatkozzal
 mykor wtwle meg dorgaltatandol. Merth
 akyth feret az vristen meg feddi, (sanyargatia),
 meg oftorozza kegyg mynden fiut akyt hoz-
 za vesen. Ha az sanyargatast, (rongalast be-
 kefeeguel) senuedytek, mynt wnnwn tulay-
 don fiainak elw hozza wnnwn magat tinek-
 tek az vristen. Mert kyczoda az affiu, kyt
 meg nem dorgal, (rongal) sanyargath az atia?
 Hogy ha idegenek leestek az sanyargatastol,
 kynek refesy voltanak myndenek (mynden
 hywfiak), azert idegen fiak, fatyak vattok es
 nem tulaidon fiak. Es ezenkeppen myert ho-
 gy ammy testwnknek atiait vallottuk sanyar-
 gatokat, tanoitokat, es feeltwk (tizteltwk) ik-
 et, nemde mennyuel inkab az lelkeknek, (lel-
 ki aiandekoknak, ihleefeknek). Atianak
 alaia vettetwnk, es eelwnke? Azok kegyg
 egy keues

LVELENEK CAP. XII.

egy keues napokiglan az ű akaratyok, (velekedeseek) ferent minket tanoitnak vala, de ez (my lelky atiank) az my hafnunkra ebbe, hogy kűzűllye (refefe tegye) mynekűnk az ű sent seeget (meg fentelefeet). Mert minden faniargatas, (tanofagos dorgalas) mostan iol lehet nem lattatyk, teczik űrűmre valonak lenny, de somorofagra, de annakutanna igassagnak czendeffeges, bekefeeges gyműlczet agya azoknak akkyk ű altala (az altal) forgottattnak (giakorlattatnak) leendnek. Azerth az thy (meg) el boczatot (lankat) kezeitököt es az thy eloldozot terdeiteket emellietek fel, es tegietek hogy igazak legienek niomdeki az thi Labaitoknak, hogy az fantalas elne teuegyek az vtrol, fűt inkab meg vigasseek. Az bekefeget kűueffeetek myndenekuel, ez az sentfeget, (tizta seplűnelkyl valo eleteth) kynelkyl fenki nem latya az vrifent, gungiath viselven (iolmeg lathuan) hogy valaki kűzűwletek meg ne fogiatkozek az vriftennek malaftiatol, az mergeffeegnek (keferűfeegnek, aza abwnnek) valamynemű gyűkere ky ferken gűzuen (ky űtuen, iűuen) meg ne haboroiczon, es ennek myattha meg ne fertezteffenek

fokan

AZ ZYDOKNAK YRTH.

fokan valaki ty kŵzŵttetek ne legien paraż-
na, buya auagy atkozot (iſteni aiandeknak
vtaloia) mykeppen az Efau ky egyetlen egy
Genesisetekerth, (feleſtekemerth) el atta, cyerelte) az
²² elfŵ magzatnak feiedelemſeget. Merth tugia-
tok hogy azutanes mikoron akarna, kiuanna
ŵrŵkfeeges tŵruenuel meg nyerny az aldo-
maſth hatra vettetek. Mert az penitencianak
meg aldażnak helet nem talala, iollehet kŵ-
nyhulataſokual kereste volna azt (azaż apeni-
tenciat, meg aldaſt). Mert nem mentetek, (ia-
roltatok (ammegh ŵttŵth hegyhez, ęs meg-
gyoytoth twżhōż ęs forgofelhez ęs homa-
lyhoz, ęs veeshez, (żugo felhez) ęs az trombita-
nak żŵngefehez, ęs az befedeknek (igeknek)
ſouahōż, melliet akyk hallottanak vala, men-
tyk vala magokot, (akariak vala) hogy eżek-
Exodi hez ne lenne, adattatnek befed (oracio). Mert
19.et20 nem vyfelhetyk, (hordożhatyak) vala el am-
my magyarażtatyk, poroncżoltatyk vala, ha
az oktalan allat illetendi az hegyeth meh kŵ-
ueztetyk, auagy meg lŵttettetyk, ęs oly felet-
te igen rettenetes vala latafra ammy (az Si-
doknak) meg teczyk vala. Az Moyſes mon-
da Meg iyettem, (el amelkottam) ęs meg ret-
tentem

LEVELENEK CAP. XII.

tentem, de iaroltatok (mentetek) az sion hegy-
 ere es az wrwk elw istennek varasara az men-
 nei: Ierufalemhez es az fantalan famlalhatat-
 lan Angeloknak seregehez, fok sagahoz es az
 elfw fwlwtteknek kyk be irattattanak az egeg-
 be, (menyorfagba), gywlekezetyhez es az myn-
 deneknek biraiahoz az elwistenhez es az tw-
 kelletes igazaknak lelkekhez, es az vy testa-
 mentomnak (twruennek) kwzbe iaro, (meg-
 engestelw) Iesufahoz, es az meg hyntefnek ve-
 rehez, iobbakot folohoz, hogynem mynt fool
 vala Az Abelnek vere. lassatok meg hogy
 meg ne vtallyatok azt akky fool (iwuendwt
 mond.) Mert ha azok (az Sidok) el nem futot-
 tak (tauoztathattak), akyk nem akariak, (ha-
 tra vetyk) azth, akky fool vala ez fwldwn, na-
 gyual inkab my, ha wtet ky az egegbwl, (me-
 nyorfagbol) vagon eltavoztattyuk, hatra ve-
 tywk, kynek foua, (befede) akkoron (mikor
 az Moyfes twruenye adattatyk vala), meg in-
 doyta, (mozdoyta (ez fwldet, de mostan meg
 wzenthe (fogatta) monduan: Meglen egyfer
 en megh indoitom (mozdoitom, zwrgetem)
 nem cyak ez fwldeth, de meeg az egeth) meny-
 orfagothes). Touabba azth hogy mongia,
 meeg

EXO 19
 & 20.
 Aggei
 2.

AZ SYDOKNAK YRTH.

meeg egyfer, iegyzy azoknak akkyk meg indoytatnak (mozdoytatnak) el vyteleth (el romlafat, elualtozafath) vgy mynt azok akkyk lwttenek, hogy meg maragyanak azok akkyk meg nem mozdoytatnak, (indoytatnak). Annakokaert az orfagot veuen, ky meg nem yndoytathatyk, malaftot vallyunk, ky altal vgy tiztellywk (beczwlywk) az vristent hogy wneky keduefek (kellemetefek) lehefwnk tizteletes beczwleteffeguel es ferzeteffeguel.

TYZENHARMADYK CAP.

MErth Ammy vristenwnk meg emeztw twz. Az atiafiu fereteth meg maragyon. Az gazdalkodafrol, fallas tartafrol el ne feletkezzetek. Merth ez myath nemelliek tudatlanol fallafokra fogattak az Angelokot. Megh emlekezzetek az meg kwtwztekrl, foghlyokrol, olymynt wuelek egietembe megkwtwztettek, azok kwzwl akkyk nyomorgattaknak (fanyargattatnak) olymynth wkees azon testben forgoloduan (lakozuau). Tifteletes, (tisteffeges) mindenek kwzwt az hazafsaag, es az fertelemnelkyl valo (seplwtelen) agy (agyas haz). Az paraznakoth kegyg es az hazaffagh

LEVELENEK CAP. XIII.

zaffag tŵrŵkŵt itely (karhoztattia) az vristen. Az thi erkŵlczytek tauoly (idegenek) legie-Iofue. 1 nek) az fefuenfegtwl, meg elegettek legietek azokkal kyk ielen vadnak tinektek. Merth ŵnnŵnmaga mondotta az vristen. El nem ^{efai}49 hagylak tegedet, fem el nem mullak. (feleitlek) hogy bizuan monthassuk bizodalmassiák. Az vristen ennekem segeczegem, nem felek mith tegien ennekem az ember. Meg emlekezzetek azokrol kyk feiedelmek ty kŵzzŵttetek, akkyk soltak tinektek az vristennek besedet, kyknek kŵueffetek hytet, meg gundoluan, (iol meg femleluen), ky, my volt az ŵ nyaiassagoknak, (yleteknek) vege. Az Iesus Christus tegnap ęs ma, (mostan ęs ennek elŵtte) vgian azon ęs mynd ŵrŵkke, (vylagyglan). Idegen kwlŵmb kwlŵmb ęs iŵueuyn tudomanyokual testoua, (imedesamoda) ne vytesfetek Mert igen io az malasthal meg erŵfŵitetny az syueth, nem az eetkekuel, kyk (mellyek) nem hasnaltanak azoknak akkyk nyaiaskottanak, iartanak azogba. Mi vallunk ol tart, kyrŵl nem illic, (shatalmok synczen) azoknak enny, akkyk az haylokba. tabernaculomba folgalnak, (azaz akyk az Moyfes tŵruenny

AZ SYDOKNAK YRTH.

uenye ferent valo cerimoniagba biznak). Mert az barmoknak, (oktalanallatoknak) kyknek w vere be, (fol) vitettetik az fentekbe, (fent Salomon templomaba) abbwnerth az fw paptul, ezeknek testek (czontyok megh-
 egettetnek az tabor, (giwlekefes) varos kyuel. Annakokaert az Iesus es hogy meg fentelne az wnnwn tulaidon vere altal. az nepet akka-
 pu kyuel fenedet. Annakokaerth menny-
 wnky w hozzaia az tabornak (euelagnak) ky-
 uwle az wzidalmaffagat (gyalazatyath) vifel-
 uen. Mert nem vallunk (nyncyen) ith meg-
 maradando varast, (varafunk) de iwuendwt
 kerefwnk. Azerth w, (az Christus Iesus altal
 vyfwnk, (tesfwnk) dyczeretnek aldozatiat (hof-
 tiaiat) mindenha az vriftennek aza az aiak-
 aknak gymolczet, valloknak, (kyk vallast, di-
 czeretet, teefnek, halakot adnak) az w neueen-
 ek. Touabba az iotetemenyrwl es az maffal
 valo kwzwleefrwl, (alamifna adafrol) el ne fe-
 letkezzetek. Mert effele aldozatokual meg en-
 gesteltetik, (kedueskedik) az vriften. Engegy-
 etek azoknak akkyk feiet, elwl vettettek thi
 kwzwttetek (es hozzaiook halgatok, engedel-
 mefek legietek), wnekyk alaiok vettettek.

Merth

LEVELENEK CAP. XIII.

Merth űk vigiaznak. az ty lelkeytekerth, oly mynt famot adandok, hogy űrõmuel tegyek ezth, (azthy lelketekrwl valo vygiazafth) es nem ohaituan (fohaskoduan). Mert ez hafnalatlan (hafonnalkyl valo) tynektek. Imagiatok myerettwnk. Mert remenlywk, (bizuk) hogi io lelki űfmeretet (conscienciat) vallonk myndenek kűzűth, kyuanuan tisteffeeguel (io modon) nyaiaskodny. Inkab kegyg kerlek tyteketh hogy ezth tegyetek hogy hamar-

esaię.12

ban meg adataffam tynektek.. Az bekefeegnek pegyg iftene, ky meg hozta halottaybol 40. 63.

az iuhoknak ama nagy pastorat az űrűk (űrűkke valo) testamentomnak vereh altal, ammy vrunk Iesus Christufunkot, ferezzen, (tõkelletesse tegien) titeketh mynden io czelekedetben az ű akaratianak titemennyere, (be tellyefeitefere), teuen hogy ammyt myueltek czelekettek kedues kellemetes legyen ű elwtte (feme elwt) az Iesus Christus altal, kinek diczűfeeg mynd (űrűkkwl űrűkke), velagoknak velagayglan. Amen legyen, keerlek titeketh Atiamfiay hogy eluyfellyetek (fenuegyetek) az vigastalafnak, (az nyomorosagot haborufagokath bekefeeguel valo fenue-

AZ SYDOKNAK YRTH.

defnek) befeedet, (in tefeeth). Merth keuefeek-
 uel irtham tynektek Efmeritek tугyatok am-
 my Timotheus Neuw atiankfyath el Bocz-
 atottat, (auagy Atenasbol auagy temlecz-
 ből) meg fabadoltat, kyuel egyetembe ha ha-
 mar hozzam megh iwuend meg latogatlak
 titeketh. Kwfwnnyetekmynd azokot akkyk
 feiek (feiedelmek), elw vettettek tynektek es
 mynden fenteketh Kwfwnnek titeketh az Ola-
 fok. Malafth legyen mynd Thyueletek.
 Amen.

Az Ewrwk myndenhato iftennek, es ammy
 megh vaalto Iesus Christufunknak diczere-
 tere es tiztefleegere Ez sent Pal Epistolay ma-
 gyarfaganak vege lewt, fenth Gergely Papa
 estyn, nagy Myse harangkor. Az Iesus, Chri-
 stus fyletefeenek vtanna. Ezer ewtfazhar-
 myncz keet estendöbe.

Laudetur Iesus gloriosus

Errata inter excudendum admiffa :

B primū facie prima, linea fecūda lege leuele-
nek, fecūda linea faciei eiufdem lege, magyar-
aga ęs, B. iij. 2. facie li. 22. idwŵffignek, linea
7. facie eadē, conciliombol. b. 4. fa : 1 li. 1. lege
conciliombol, facie 2. li. 3. lege nyluan, eadē fa-
cie li 26, lege mendŵnŵftwl fogua.

C primū. 2. facie. li. 5 lege egiebekuel. C. 3. fa.
1. li. 7. lege wgy. eadē facie. li. 21 lege feyenkyt
C 4 facie 1. li. 6. lege vakultanak. eadē facie, li.
12. lege kyuel.

D. 1. facie. 1. li. 2 lege egyetōmbe. D. 4. facie
1. li. 8. lege ffŵlŵtte. eadē fa. li. 18. lege lako3o.
in: 19 lege 3ol. D. 5. fa. 2. li: 26. epeytes rontas.
D. 7. fa. 1. li. 20. lege meg. fa. 2. li. 10 lege hytbŵl
D. 8, fa. 2. li. 5. veuen.

E. 1. fa. 1. li. 9. lege. the ember. fa. 2. li. 23. leg chy-
lekedifyth. E. 2. fa. 1. li. 21. baluanyokot. E. 3
fa. 2. li. 22. hogy E 4. fa. 1. li. 4 fŵth. linea 22 my-
ŵl. E. 5. facie 2, li. 1. volth ęs. facie. 2. linea. 12
ninekŵnk.

G. 2. fa. 2. li. 5. egyetembe, eadē faciel. 13. dych-
ŵfeg. G. 3. fa. 2 li. 5: neuen. g 4. fa. 2. li: 7. elŵ. G
5. fa. 1. linea 5. yga3uytafara. facie 2. li. 21. hyr-
letŵnek. li. 25. altal. G 6. fa. 1. li. 21. agazatya-
bol. fa. 2. li. 25. a3ilew. G. 7. fa. 1. li 21. menyuel

i ij facie

fa. 2 li. 13. ha nymely. li. 25. allas.

H. 1. fa. 1. li. 5 lege iarhatatlanok. H 8. fa. 1. li. 2
3olgaluan.

L. 4. fa. 1. linea. 5. faradfagual. fa. 2. li. 2. vonza.

L. 5. fa. 1. annyra. li. 2. kŵzŵnfiges. L. 6. fa. 1. li.
7. newnek.

M. 4. fa. 2. li. 23. ertelmed. fa. 2. li. 24. irattatot
li 25 3anchyon. m. 8. fa. 2. li. 15. kŵzŵ-fithyfe.

N. 7. fa. 2. li. 13. meg es.

O. 1. fa. 1. li. 18. hogy. fa. 2. li. 22 fŵldre.

P. 1. fa. 2. li. 1. egyeb. P. 3 fa. 1. li. 4ingen. P 8. fa.
1. li. 23. dychŵfigeth.

Q. 3. fa. 1. li. 14. nylatkozuan. Q. 4. fa. 1. lin. 23.
propheta faia. fa. 2. li. 3. lezek.

R 1. fa. 2. li. 12. dychŵfyge. R. 5. fa. 2. li. 8. ber-
nelkwl. R 7. fa. 2. li. 19 el uitettetet. R 8 fa. 1. li.

9. amynth. facie 2. li. 4. kedueskedem.

S. 4 fa. 1. linea. 19. kyk. S. 8. fa. 1. li. 15. a3 vtan
tyzennegy.

T. 1. fa. 2. li. 3. metelesbŵl

V. 2. fa. 1. li. 3. peczetyth linea 5. thy. V 3. fa. 2 li.
19 myth. linea 23. hoz.

X 3. fa. 2. li. 16. mynyzer. X 4. fa: 1. li. 9. annako-
kaerth. fa. 2. li. 6. ketfeges. linea. 9. fetitseg. X. 6.
fa. 2. li. 7: nem x. 8. fa. 1. li. 4. rothadatlanfagual.

Y. 1

Z. 1. facie. 1. li. 16. becywlnek. Y 5. fa. 1. li. 10.
 wuw. fa. 2. li. 8. remenlek. Y. 6. fa. 1. li. 6. halal-
 103. Y. 7. fa. 2. li. 5. mondottam.
 Z. 1: fa. 1. li. 19. elete. Z. 2. fa. 2. li. 13. vallya. li. 21.
 el ne. Z. 3. fa. 2. li. 16. lathatatlan. Z. 7. facie 2.
 1. 25 enekuel.
 1. 2. fa. 1. li. 24. ollyatynoknak.
 1. 1. facie. 1. li. 8. tyteket. b. 5. fa. 1. linea. 8. feslet
 erkwlchw. b. 6. fa. 2 li. 20. papot.
 1. 1. fa. 1 li. 3. thefelwled. li. 18. vifelliwnk. c. 5. fa.
 2. li. 21. fegetseeg. c. 6. fa. 1. li. 7. vegied. li. 21. ne.
 d. 4. fa. 1. li. 1. el tauozzek. linea eadē alnokfag-
 ual. d. 5. fa. 1. li. 12. dŵgletwk, eadē li. twretwk.
 d. 6. fa. 1, li. 9. lefen. d. 8. fa. 1. li. 5. vala ymezthys.
 e. 2. fa. 2. li. 13. oktathassaak. e. 4. fa. 2. li. 15. hoz-
 zam. e. 5. fa. 2. li. 4, a fogfagbol. e. 7. fa. 1. li. 17. ma-
 lastya. e. 8. fa. 2. li. 3. fokakath.
 f. 5. fa. 2. li. 20 nyugodalmamba. f. 7. fa. 1. li. 16.
 pfalmo. 109. fa. 8. fa. 1. li. 11. slehetetlen.
 g. 6. fa. 2. li. 6. bizonyoknak li. 24. egyzer.

FINIS.

CLARISSIMAE FOEMINAE D,
 KATHarinae a Frangapanibus Magni/
 fici quondā D. Gabrielis de Pe/
 ren &c. coniugi &c. Hier-
 Viet. Typographus
 se commendat.

POSTQVAM AD ME ALLATVS EST
 libellus Paulinarum Epistolarum tuis auspicijs
 Hungaricē excudendus, & si eius linguę rudis &
 ignarus essem, hocq; labor ipse & difficilior fu-
 turus esset & molestior, non putavi tamen recu-
 sandum, vel quia opus videbatur cumprimis
 pium, vel quia conatibus istis tuis longe præcla-
 rissimis vehementer adficiebar. Neq; enim ob-
 scurum est quid agas. Nempe vt primum in aula
 tua, quę, quod audio quasi schola quędam est,
 vniuersę Christianę pietatis magistrum & antesi-
 gnanum tua tibi loquentem lingua haberes fa-
 miliarem, deinde vt eum hoc nomine populari-
 bus tuis redderes cōmendatiorem, vtili profecto
 consilio, & meliore instituto, quam quo vulgo
 principes foemine, imo viri pleriq; vicitant. Me-
 retur sane hoc tuū studiū laudis tantum, quantū
 tua modestia non facile agnoscit, egoq; melius
 intelligere possum, quam eloqui. Extat in tot-
 foeculorū memoria Carmenta quedā, quę literas
 dicitur

licitur inuenisse. Ingens fateor hoc est, & immortalitate dignum beneficiū, posteritati literas tradidisse. At cum vera pietas infinitis partibus superet literarum cognitionem, quanto oportet tuam laudem esse illustriorem? præsertim apud Pannonas tuos quibus hoc vere es quod gentilicio nomine diceris a Frangabanibus. Nunc em vere frangis, præbes, & distribuis panem esurientibus, illum aio panē vitę, qui de coelo descendit, quem qui ederit non esuriet in eternum. Perge itaq; in hanc pulcherrimam gloriam magis ac magis incumbere, & suscepti operis partem quę reliqua est absoluendam curare. Ipse si quid moraberis operam meā, suscipiam minime grauate quicquid commiseris, non passurus vt vllo loco desiderari queat officium meū. Nunc quę prima est huius foetura, eam vt hilari fronte suscipias vehementer rogo. Christus pietatem tuam

perpetuo prosperet & promoueat. Da-

tum Cracouię ex officina nostra,

Anno Domini Millesimo

quingentesimo trigesi-

motertio. Mense

Februario.

JEGYZETEK.

A M. T. Akademia Irodalomtörténeti bizottsága, szükségesnek vélte az egyetlen vagy csekély számú példányban fenmaradt legrégebb magyar nyomtatványok újból való kiadását. Irodalmi s tudományos viszonyaink tekintetbe vételével, nem költséges hasonmások létrehozását tervezte, hanem az eredetiek betűről betűre való ollyszerű lenyomását, hogy sor sornak, oldal oldalnak feleljen meg s azon felül cím, kép, dísz és kezdő betű az eredetiek lehető hű utánzata legyen. A bizottság javaslata az Akademia által elfogadtatván, jelen könyv, mint e vállalat első darabja jut a közönség kezébe.

Ma ennél régebb, tisztán magyar szövegű könyvünk nincs. Teljes példánya csupán a budapesti egyetemi és a bécsi cs. könyvtárban van meg. Az elsőség tehát ezeknél fogva semilíthetett más könyvet. A Vietorisféle krakkai nyomdának, mely hazai irodalmunknak a XVI. században annyi hasznos szolgálatot tett, magyar nyelven szintén ez első nyomtatványa, mint ezt Vietoris a könyv végén olvasható ajánlásában maga mondja.

Itt legelőször is azon kérdéssel állunk szemközt, mi viszonyban van könyvünk azon nyomtatvány töredékkel, melyet Fraknoi Vilmos 1879-ben a krakkai egyetemi könyvtárban, egy 1539-ben megjelent zoltár táblájának belső részén talált? A töredéket a jeles felfedező sietett a nemzeti muzeum könyvtára számára megszerezni, becses véleményét pedig a Magyar Könyvszemle 1879. évi folyama 172 s köv.

lapjain tette közzé. E szerint a töredék, Szent Pál levelei azon magyar fordításának első ivéből maradt volna fenn, melyről Komjáthy Benedek a maga művének ajánlásában (*itt a 8 lapon*) szól s mely, a betűk jelleméből ítélve, a milyen betűket t. i. lengyel bibliographusok állítása szerint a krakkai nyomdák nem használtak, — 1495. körül nyomtatott volna Augsburgban, Schönsperger által.

Eme, kellő fentartással nyilvánított véleményt, erősen támogatja a töredéknek nyomdai kiállítása, mely valóban a XV. századra s annak épen utolsó éveiben, a mondott helyen megjelent könyvekre emlékeztet. Ezeknek betűi hasonlók, de mégsem azonosok a töredékével. Ugyanazon betűket ekkorig, egyetlen könyvben sem sikerült feltalálnunk.

Ha már az akkori nyomdák munkásságát, és ehhez képest a betűk kopáást s újításának szükségét tekintjük, az a 35—37 évnvi időköz, mely az 1495-dik évi nyomtatványok s az 1532—3-ban nyomott Komjáthy-féle munka megjelenése közé esik, nem oly nagy idő, hogy ez alatt ama betűk végkép elavultak s használhatatlanokká váltak volna. E tekintetben számos kisebb városi nyomdákra hivatkozhatunk, melyek némelyike még korunkban is széltére használta mult századi betűit, — hogy a csiksomlyói klastromét ne emlitsük, mely kétszáz éves betűit, a szabadságharcz szolgálatában is hadi glédába állította.

A mi a krakkai töredék típusát illeti, az a nyomdai műnyelven, ma Mittel Schwabacher-nek nevezett typussal annyira megegyez, hogy abból ítélve, töredékünket 1533-on innen készült nyomásnak is lehetne mondani. (*Die so nöthig als nützliche Buchdruckerkunst. Leipzig 1740. II. 150. l.*). — Faulmann (*Illustr. Geschichte d. Buchdruckerkunst. 1882.*), ki a Schwabacher név alatt ismeretes betűfaj eredetét különös tanulmány tárgyává tette, Dürernek 1498-ban megjelent Apocalypsisében fedezi fel e typus alakulásának első nyomait. Ha Faulmann vélekedése áll,

akkor 50 év is kevésnek látszik arra, hogy Dürer typusából, töredékünk betűi előállhassanak. E későbbi időkre utaló jelenségek ellenében felette kívánatos, hogy tökéletesen azonos betűkkel eszközölt nyomást sikerüljön találnunk a XV. század végéről, vagy a XVI. század elejéről, mert csak azok nyomán nevezhetjük meg a helyet, hol töredékünk, talán mint próbanyomás került ki a sajtó alól.

Egyelőre e gyanú fentartására indít bennünket azon körülmény, hogy a töredék tartalma, a műnek első (a—aiiii) ívéből a negyedik levél alsó fele. Az ajánlason kívül, Komjáthynál is ez a könyv eleje. Komjáthy a fordítást 1532. márczius 11-én végezte el; ajánlását azon évi szeptember 8-án írta meg. Vietorisnak a munka végén olvasható ajánlása 1533. február havában kelt, a magyar tanulókhöz intézett üdvözlés pedig, mely a könyv elején áll, 1533-ban. Hogy a könyv nyomása 1533-ban ezzel kezdődött volna s február havában már el is készült volna, nem hihetjük. A nyomás a *B* ívvel vette kezdetét s a címlapot, üdvözlést, Perényinének szóló ajánlást s az olvasókhöz intézett «köszönetet» tartalmazó *A* ív, mint erről ennek utolsó lapja is mindenkit meggyőzhet, — utoljára nyomtatott. Annak a nem lengyel nyomdának tehát, melytől Komjáthy művének elejéből próbanyomás kívántatott, már 1532. márcziusa előtt jóval lehetett ideje, annak *a* ívét elkészíteni, mely azután később, a kézirattal együtt juthatott Krakkóba s kerülhetett az 1539-diki kiadású zsoldárkönyv táblájának belsejére. — Úgyde a töredék régebbi nyomás s mivel Komjáthyéval azonos szöveget állít szemünk elé: Az Róma városa belieknek írt szent Pál levelének reviden való magyarsága és értelme — nem lehet Komjáthy műve!?

Tegyük fel, hogy azon magyarázat alatt, melyről az ajánlás 8. lapján van szó, nyomtatott magyar könyvet kell értenünk. Komjáthynak nem tetővék, hogy azt jól magyarázták volna, kinek nemcsak az

értelme, de még az olvasása is nehéznek tetszik vala. Azért Perényiné kérni kezdé, hogy ő fordítaná szent Pál leveleit magyar nyelvre, de ő nem tartá magát elégnek arra, hogy azokat «megmagyarázhatná és magyar nyelvre fordíthatná.» Mikor azonban látta volna, hogy asszonya egyszer, kétszer s többször is reá onszolta s intette volna, annak akaratját bé akará teljesejteni. Azért ugymond «az Szent Pál leveleit magyarul fordítottam, melynek magyarságára sok szent magyarázó doktorokat olvastam s a melyiknek értelme és magyarázása énnékem jobbnak, igazbnak s alkalmasbnak az Szent Pál írásához tetött, azt írtam s követtem, némely ígéket kegyig kétszer is, avagy háromszor, s még többször is írtam, nagyobb és nyilvánban való értelemnek okaért, mikint az Rómabelieknek írt levelének argumentomába megjelentettem s megírtam.»

Világosan mondja itt K. hogy eme magyarázó bevezetésben vagy argumentumban ezeket megírta; de az ellenvetés erre azt feleli, hogy «az erre vonatkozó helyet könnyen beiktathatá a régi bevezetésbe, melyet minden egyes levélhez, a 8. lapon említett fordításból vehetett át.» Ez a hely, a bevezetésnek mindössze tiz végső sora volna s ennek oda iktatása könnyűnek mondható; azonban ha az összefüggést tekintjük, öt oldalnál többre megy a bevezetés azon része, mely a rómabeliekhez írt levél szövegének nehezen érthető voltáról értekezik. Erről, a töredékben úgy mint Komjáthynál előfordul ez a hely: «második okát az nehézségnek alojtom stb;» tovább Komjáthynál ismét: «az harmadik okát alojtom stb.» — Szintén így feljebb (25. l.): «sem egyéb okaért nem alojtom, hogy stb.» A Cor. I. levél bevezetésében (117. l.) «az negyedik capitulomnak vége, az ötödiknek kezdetihez tetszik énnéköm tartozni.» — Már ha ezek így álltak, pedig így állottak a töredék szövegében is; akkor, azon föltevés nyomán, hogy a bevezetéseket általában egy régibb nyomtatványból

oly szóról szóra vette át Komjáthy, a mint ez a töredékből látszik, — Komjáthyt a legszégyentelenebb plagiátornak kellene nyilvánítanunk. Képzeltető-e az, hogy a ki ilyesminek elkövetésére szánja el magát, az ugyanott a forrást is megnevezze, azt oly elítélő bírálatnak vesse alá, maga ellen a kritikát maga hívja fel (I. l.) s mégis ennyire szószerint sajátítsa el a mástól eredő szöveget, hogy annak személyes vonatkozásaiba is békelyezkedjék?

Ezt az irodalmi tisztesség akkori viszonyai közt lehetetlenségnek kell tartanunk s ha csak legkevesebb gyanút táplálunk is ez iránt, elég a Perényinéhez intézett ajánlás nyelvét, a rómabeliekhez írt levél argumentumáéval s a levelek bármely fejezetével összehasonlítanunk; azonnal meggyőződünk, hogy ezeket egy embernek kellett írni. Komjáthy az ajánlásban írja, hogy (II. l.) Szent Pál leveleire sok szent magyarázó doctorokat olvasott, s ezekkel való ismerettsége, az argumentumnak mind első részéből, mind Szent Pál nyelve nehézségeit tárgyazó befejezéséből egyiránt kitűnik. A többi levélhez írott argumentum mind rövidebb, inkább csak a levél tartalmának kivonata; míg arról, mint első helyen állóról szólva, a tartalomtól kívül oly általános tudni valókat is mond el, miket azután ismételni nem akar. Innen van az, hogy több és a tartalomtól független tárgyról is beszélvén, stylusa e részletekben terjedtebb, szabadabb s egyszersmind a teljesen subjectiv ajánlás nyelvével való összehasonlításra épen alkalmas; míg azon helyek, melyekben vagy bibliai szöveget vagy többnyire Sz. Hieronymus prologusainak, argumentumainak s commentariusainak szövegét fordítja, gyakran az értelem rovására is szavakhoz s a latin mondatszerkezethez ragaszkodó modorát árulják el.

Mindezeket figyelembe vévén, a töredéket nem tudom másnak, mint Komjáthy munkája első ívéből fenmaradt próbanyomásnak tartani, melynél Vietoris minden tekintetben tökéletesebbet igyekezett előállítani.

Most szóljunk elébb Komjáthyról. Nevét születése helyétől vehette; mint Benedictus Comyathinus-t 1529-ben a bécsi egyetemi tanulók névsorában találjuk. Nem tudjuk, hogy azelőtt hol tanult, valamint azt sem, hogy Bécsben meddig időzött; de úgy látszik, hogy ott nem igen töltött egy évnél több időt. 1532. tavaszán már bevégezte szent Pál levelei fordítását, pedig maga írja (9. l.), hogy Perényiné onszolása közben még «egy ideiglen módot és utat tartott» azaz halogatta a dolgot s csak többszöri intés után kezdett hozzá. Ajánlásának kezdő szavai szintén arra mutatnak, hogy már 1530-ban, Huszt várába menekült, honnan Perényiné, fia mellé tanítónak hívatá. «Mikoron hallott volna te nagyságod engemet, hogy ide ez földre búdoszam volna mint idegen és jövevin ember az fene törökök előtt; Huszt várából hozzája hívata te nagyságod engemet, hogy én az te nagyságod egyetlenegy ides fiát az nemes erkölcsü Perény Jánost tanojtanám.» Az, hogy ő magát idegennek, jövevénynek mondja Ugocsában, kétségtelenné teszi, hogy szülőföldre nem az ugocsai, hanem a nyitrai Komjáti volt.

Törökök elől való bujdosására két esemény egyike adhatott okot. Vagy Szolimán 1529-dik évi hadjárata, midőn szept. 26-tól október 14-ig Bécset ostromolta — s ez esetben az egyetemről menekült el; vagy, a mi hihetőbb, Jahjaoglu Muhammed bég 1530. évi rablásai midőn ez szeptemberben az egész Mátyus földét elpusztította, s egyebekkel együtt épen Komjátit is felégette s lakóit elhurczolta. Ha ezen pusztulás elől menekült, akkor is igen kevés időt töltött azon állásban, melyet egyetemi tanulmányai bevégeztével szülőföldén vagy annak vidékén elfoglalhatott. — Hogy ez miféle foglalkozás volt, saját szavaiból tudjuk meg. Midőn Perényi János tanítását elvállalta, tette ezt úgymond azért is, «hogy még régenten azt én enmagamba eltökéllettem vala, hogy az ilő úristen énnékem ammi ajándékot adott volna, sok jámbor

gyermekével, az én keresztyén atyámfiaival akarnám közleni» (5. l.), és «gondolom vala, hogy én sok jámbor gyermekének, és sok jó keresztyén atyámfiainak használnék, ha az te nagyságod egy magzatját jó és isteni tudományra tanojtanám stb.» (7. l.) «ki ha mindazokban felnevekedik, hijába és haszon nélkül nem leszen, hanem sok jámbor gyermekének használhat és segítségvel lehet, és ammi jó tanóságot ezképpen az te nsgod egyetlenegyével teendek, sok jámbor gyermekével töttnek láttatom» (8. l.)

Komjáthy tehát tanító volt, és pedig nem olyan, kit a szükség és bujdosás tett pedagógussá, hanem a ki régen arra szánta magát, reá készült s választott pályájaért nemes felfogással lelkesedett. Egyenesen tanítónak és nem papnak képezte magát, «ki a szent irást jó módon tanolni el sem kezdette» (9. l.) s ez volt fő oka, a miért nehezen tudta magát elhatározni, hogy sz. Pál leveleit magyarra fordítsa. Jegyezzük meg itt egy úttal csak röviden, hogy Pesti Gábor, az evangelisták fordítója, szintén nem volt papi ember s nem egy azzal a Pesti Gáborral, a ki ugyanazon korban gyulafejérvári kanonok volt. Saját levele czáfolja meg ezen eddig közönséges felfogást; azon felül pedig latinul, mondhatni szóról szóra azt írja magáról előszavában, a mit Komjáthy magyarul: *qui sacras litteras non modo non edidiceram sed vix degustaram* (A 4. l.). — Pesti Gábor már rég ugocsi főesperes és gy. fejérvári kanonok volt, midőn Pesti Mizsér Gábor 1538-ban pünköstkör írja, hogy sok magával való küzködés után végre kijelentette családjá előtt azon, édes anyját mélyen elszomorító elhatározását, hogy nem lép a papi pályára. Ő azonban, ki eddig is előkelő emberek és tudósok társaságában élt, aggodalom nélkül lépett Izabella királyné szolgálatába s nem riadt vissza az udvari élettől: míg a nem úrfiak nevelésére, hanem néptanítóságra készült Komjáthy «az curiát, kit mi udvarnak hívunk soha nem szerettem — úgymond, és az

én lelkemnek nem kellett, miérthogy láttam némely együgyőknek, mint igaz ennenmagam vagyok, kik az udvarba forgolódtanak, csudaképen való erkölcsököt és ileteket, kiknek szokások nem igen tetőt énnékem» (5. l.) Ezt az idegenkedést kellett magában legyőznie, midőn Perényiné hívására Husztról Nyaláb várába költözött.

Még jó szerrel tanojtani sem kezdé Perényiné édes fiát, mikor ez legottan emlegetni kezdé, hogy a szent Pál apostol leveleit örömet akarná hallani, mikor valaki megmagyarázná (8. l.). — Egy ideiglen — mint írja, vonogatta ettől magát, azért egy évnél nem sokkal több idő telhetett el, mikor 1532. márcziusban az egész könyvvel készen volt. A tartózkodással vállalt munkát nem unta meg, mert midőn kéri asszonyát, hogy ezen kevés első ajándékát vegye jó néven és oltalmazza kegyelmesen; egyszersmind ígéri, hogy ha jövendőben ezt értendi, az felséges úristen pedig az ő halálát halasztja és ez megnyomorodott országban békeség lezend, ő is továbbá inkább akar efféle dologban szolgálni (14. l.)

Irodalmi munkásságának nem ismervén egyéb nyomát, nem tudhatjuk, volt-e vagy se módja igéretét beváltani. Meddig maradt Perényiné udvarában, hol végezte életét? minderről semmi adatunk sincs. A Komjáthy Benedek nevet többé sehohsem találjuk, migsem 1556-ban nagyszombati kalmárok neve közt fordul elő. (*Tört. Tár.* 1883. 175. l.) Élt-e még ekkor s ötlet kell-e alatta értenünk? el nem dönthető. Épen ez időben élt Pozsonyban Joannes Patruus (Vetter?) nevű könyvkereskedő, a kinek teljesített fizetéseiből az látszik, hogy az általa közvetített forgalomnak jelentékenynek kellett lenni (*R. Wackernagel, Rechnungsbuch der Froben et Episcopus 1557—1567. — Basel.* 1881. 4. 12. stb. l.) — Nem lehetetlen, hogy Komjáthy, ha az Isten halálát halasztotta, később sem lévén ez megnyomorodott országban békeség, szülőföldéhez közelebb vonulván, szintén könyvkeres-

kedésre adta magát. A nagyszombati kalmárok névsorában Korlát nevű Patikáros is fordul elő s így a czéhnek nem csupán szatócsok voltak tagjai.

A mi szent Pál leveleinek fordítását illeti, el kell ismernünk, hogy az nehéz és darabos. Tudta, érezte ezt a fordító maga is, azért mondja, hogy «a gyakorta való parenthesis kit látsz, nehézséget és bánást teneked ne tegyen.» Sokat küszködött a fordítással, melyben nem igen volt gyakorlata; tanítói buzgalmatól ragadtatva, mindent kész volt feláldozni az érthetőség kedvéért; természetesen folyó saját stílusát tönkre is tette, de azzal Pál apostol szövegének homályosságába, világosság helyett inkább csak darabosságot sikerült vinnie. Pedig «nagyobb és teljesebb és könyvebb értelemnek okaért egy diák szót, két avagy három magyar szóval is kijelentett stb.» (16. l.)! — Épen ez vált fordítása veszedelmévé, ez tette kortársaira s talán még Perényinére nézve is nehezen olvashatóvá, ez szállithatta le pénzbeli értékét is annyira, hogy az egyetemi könyvtár teljes példányát már 1564-ben 8 *dénáron* vette akkori tulajdonosa Kenyeres Lőrincz. Ma, épen negyedfélszáz év múlva érthette meg, hogy a gáncs és hibáztatás mellett ugyanez a sajtósága elismerésben is részesüljön. Nyelvtudományi szempontból, ezen synonymái ránk nézve igen becsesek, s kár, hogy eddig nem igen gondoltunk rájuk.

Hittani tekintetben igazán jellemzi Fraknoi a fordítót, midőn ezt mondja róla: «azokhoz tartozott ő, kik bár külsőleg nem váltak el a kath. egyháztól, a Luther által hirdetett új tanok befolyása alatt állottak». A vulgátát fordította, de a hitnek és jó cselekedeteknek a megigazulásra való hatását az új irány szellemében értelmezi.

A mi Komjáthyt jellemzi, ugyanaz mondható ez időben sőt még később is a magyar értelmiség nagy részéről is. Alig kereshetnénk erre meggyőzőbb példát annál, hogy bár Nádasdy Tamás Sylvestert, Dé-

vayt, Abadit stb. 1534-től kezdve udvarában tartotta, műveiket saját költségén kinyomatta, őket minden módon pártolta és gyámolította: mégis András nevű sárvári tanító, ezeket írja onnan Tolnai Pál nevű barátjához 1545-ben: nálunk a nép közt is mind jobban terjed s erősödik az igaz tudomány; most már ugyanis a kegyelmes asszony parancsolatjára naponként magyarul kell a misét énekelnem, mit az egész klérussal együtt szivesebben hallgat, mint latinul stb. — Nádasdy udvarában s birtokain is épen úgy mint Perényiné «udvarába és háta megett tudós és istenfélő emberek, jószágába kegyig s tartományába jámbor egyházi népek és szerzetesek valának» (6. 10. l.) — Komjáthy fordításának is «vége lött, szent Gergely pápa estin, nagy mise harangkor» (466. l.).

— Perényiné «inkább szokott szent írást hallgatni és olvasni, mikor egyéb dolgaitól megöresedik, hogyan mint egyéb hívságos és használatlan beszédeket szólni» (12. l.). — Hasonlóra buzdítja a fordító Szent Pál leveleinek olvasóit, «kikből reminli, hogy nem keves hasznot vehetnek, ha olyan nagy szeretettel olvassák és kezekben forgatják, mint egyéb használatlan és haszonnál kül való írásokat» (15. l.). — Nem Komjáthy volt az első, a kit Perényiné azok fordítására biztatott, mivel «régől fogva egyebeket is onszolt s kért reá bőséges adományval és fizetésekvel nemcsak az Szent Pál apostól leveleinek, de még több szent írásnak magyar nyelvre való fordítására is» (11. l.). — Nem is titokban tette ezt, mert mint K. írja, «maga mentésimnek te nagyságod előtt, jó illető egyházi népek, szerzetesek és az te nagyságod udvarába, nagyságodnak tudós jámbor szolgálói énnékem tanóbizonyságim» (10. l.). — Hogy udvara inkább iskolához hasonlított, s abban a vallásos dolgokról, vele saját nyelvén beszélő kegyes keresztyén tanítót s zászlóvivőt tartott belső emberéül, — ezt a könyvnyomtató is mondja végső ajánlásában (470. l.).

A két udvar t. i. Perényiné s Nádasdy Tamás ud-

vara közt vonható párhuzam, már eddig is feltűnő hasonlóságot mutat. Nyalábvára és Ujsziget az ország különböző vidékein a tudomány és művelődés oly kimagasló két pontja, hogy a rájuk vonatkozó adatok összegyűjtését irodalmunk története érdekében, főfő kötelességeink közé kell soroznunk. Sárvár-Ujszigetre nézve már megnyílt a gazdag bánya; talán nincs messze az idő, a mikor a b. Perényi család hazafisága is lehetővé teszi, hogy Nyalábvára hajdani dicsőségéről, szintén ahhoz méltó tájékozottsággal bírjunk. A mit Paulus Crosnensis 1509-ben írt Perényi Gáborról, hogy «literatos clementer foues»; özvegyéről, Frangepán Katalinról ugyanazt hirdeti Komjáthy könyve 1533-ban. Bizonyosnak tarthatjuk, hogy ily férj és nő azon rövid idő alatt is számos példáját adta a tudomány és művelődés ügye pártolásának, a míg azzal egymásnak is örömet szerezhettek. De erről ma semmitsem tudunk. A férj Mohácsnál esett el. Özvegye, látjuk mint nevelte «egyetlenegy ides fiát», dajkálta és oltalmazta a nemzeti nyelv és irodalom új szülötteit s ezzel egyszerre a reformáció ügyét.

Különösnek mondható találkozása az eseményeknek, hogy míg Frangepán Katalin ily irányban buzgólkodott s 1533-ban saját költségén bocsátotta közre Komjáthy művét; az alatt testvére Frangepán Ferencz egeri püspök és kalocsai érsek, épen az ellenkező irányban szerzett érdemeket, melyekről III. Pál pápa 1534-ben megemlékezvén, így ír hozzá: *tibi ob operam, quam pro sancta fide adversus Lutheranos isthic exhibuisti, paterne sumus adfecti* (Schmith, Episc. Agr. II. 332.). És mégis mit látunk? A két testvér, idegenkedés vagy elhidegülés helyett, folyvást a legszivesebb szeretettel viseltetett egymás iránt. A kitűnő diplomata érsek, János király halála után, kinek hasznos szolgálatakat tett, Ferdinánd pártjához csatlakozott. Fontos külföldi küldetései alatt (Spanyolországba, Regensburgba), kora

kiváló férfialal (Sadolet, Bembo bibornokok, Nádasdy Tamás stb.) folytatott levelezései közben is, állandó érintkezésben volt a tudományok és irodalom iránt annyira érdeklődő testvérével. Mindennél világosabban mutatja ezt 1543 január 22-én kelt végrendelete, melyben nemcsak róla s névszerint többször említett fiáról Perényi Jánosról emlékezik meg nagy értékű hogymányaival, hanem rendelkezik ezen testvérénél levő könyveiről és ruháiról is. (*Pray, Spec. Hierarchiae. II. 79. l.*). Ugyanez tünik ki magának Perényinének 1543. évi husvétkor még mindig Nyalábvárából Nádasdy Tamáshoz intézett leveléből, melyben ezt írja:

Autea quoque semper nos in Vestra spectabili ac magnifica Dominatione in omnibus negotiis nostris magnam fiduciam habuimus, nunc autem, quandoquidem reverendissimum quondam dominum archiepiscopum colocensem, fratrem nostrum charissimum, etiam accepimus, tempore mortis suae, nos ac Joannem de Peren, filium nostrum, Vestrae spectabili magnificaeque Dominationi commendasse, tanto maiorem spem et confidentiam in vestra Spectabili Magnificaque Dominatione habemus. Eaque de causa filium nostrum vestrae Spect. Magnificaeque Dominationi confidentissime commendamus, sit eadem ipsi in suis necessitatibus auxilio. (Nádasdy levéltár.)

Nemcsak a két testvér egymáshoz való jó indulatán nem változtatott tehát a hitbeli meggyőződés különbsége, hanem Frangepán és Nádasdy belső barátságának sem volt megrontója. Az érsek, végrendelete végrehajtóiul első sorban magát Ferdinándot és Nádasdyt kérte fel. Perényinének és fiának mindkettő különös pártfogója is volt s így kapta meg Perényi János az ugoctai főispánságot, melyre vonatkozik anyjának idézett levele. Magának Perényi Jánosnak is fenmaradt, ugyanaz évi márcz. 23-ról (nagy péntek) Bécsből Nádasdyhoz írt levele, mely-

ben engedelmet kérve tudatja, hogy saját dolgával t. i. a főispánság kérdésével összefüggő sok ügyebaja miatt mindaddig nem mehetett hozzá, most már azonban a mint a husvét elmúlik, azonnal indul, magával vivén a király levelét. Kéri egyszerűsrimind, hogy ha dolga volna is, halassza el s várja meg őtet (*ugyanott*). — Tudjuk még, hogy Perényi J. ugyanezen évben nőül vette Drágyf Zsófiát, a kraszna-szolnoki főispán Drágyf Gáspár testvérét. (*Eperjes v. levéltára*). Mind maga, mind sógora a reformáció híve s pártolója volt.

A morva származású könyvnyomtató eredeti neve Binder Hieronym, a ki azonban magát az akkori szokás szerint latinosan Doliariusnak, görögösen pedig Vietorisnak írta. Előbb Bécsben könyvkiadással foglalkozott, később Krakkóban nyomdát állított. Ezen első magyar nyomtatványát lehető díszesen állította ki, miről itt hű másolatban látható metsvényei tanúskodnak. Metszőjének névjegyét (ISK egyszer IK) Nagler monogram-lexiconában nem találom.

A címlapon, zárt korona alatt négyfelé osztott paizs felső részén Magyarország czimerét szemléljük, mely alatt Dalmácia és Csehország czimere látható. A belső lap a Frangepán czimert tünteti elő, mely a hagyomány szerint azon időből származik, midőn a VII. században Rómában beállott nagy éhség idején, a Fr. család őse, Pierlon Jordan, lisztet és kenyert osztatott szét az éhező nép között s ezért kenyértörő (*frangens panem*) nevet nyert. Erre vonatkozik a két-két aranycipót tartva ágaskodó orszálan. A czimer felett Perényiné nevének kezdő betűi állanak. Különben e czimer története mindenütt, hol a Frangepánok megtelepültek, az illető nemzet történetének egy-egy kiválóbb eseményével kapcsolott össze. Krónikáink szerint, IV. Béla adta volna e czimert, ki egy cipó kenyeret vévén, megszegé és megesküvék, hogy valameddig egy cipó kenyere

leszen, soha el nem hagyja a Frangepánokat (*Pethő G. krónikája*).

A Rómabeliekhez és a Titushoz írt levél előtt látható kép (43. 400. l.) boltives, oszlopos csarnokot ábrázol, melynek nyílását Pál apostolnak ülő alakja tölti be. Keleti módra, vállaira omló kendővel fedett feje fölött sugaras fény látszik, balra néző arcának tekintete felfelé emelkedik s azzal arányban tartott kezei két egyenes hegygyel a földnek támasztott s egymást csak markolatuk keresztvasánál érintő meztelen kardot fognak össze. Karját újjas fedi, mely felett csaknem vállahegyéig esik vissza az ülő alakot természetes ránczokkal borító felöltőnek bő újja. Fenn, az apostol feje felett, az első pár oszlopon nyugvó boltív két oldalához erősített virágfüzér bokkrétája ivszerűen hajlik alá; lenn pedig a szép művű zsámoly alakja van előtüntetve, mely mögött, a jobboldali első oszlop alján olvasható a művész monogramja: ISK.

A Rómabeliekhez írt levél első fejezetének kezdő P. betűje szintén Pál apostol álló képével van diszitve. Teste felső részét a betű félkör szerű ürege foglalja magába; fénysugaras feje kissé jobbra hajlik, a mint jobb tenyerébe fektetett nyitott könyvből olvas. Bal kezét a betű félkörén kívül nyujtva, függőlegesen álló kardja markolatán pihenteti. Testét bokáig érő ruha fedi, míg vállairól bő köpenye nyúlik alá, melynek szétterülő szárnyai az egész kép mindkét szélét érintik. A háttérben fák látszanak.

A Korinthusbeliekhez írt első levél kezdetén és a Zsidóknak írt levél előtt (123. 417. l.) ismét Pál apostolt ábrázoló nagyobb képet találunk, mely oszlopos nyílt tornácz boltozata alatt jól világítva tünteti elő itt is ülő alakját. Jobbra fordulva, kissé előre-hajló vállain hátra szegül a fénysugaras kopasz fej; egész arczán meghatottság tükröződik s szemei ahitattal tekintenek az ég felé; bal keze kéréleg emelkedik, míg jobb kezét kardja markolata elé

tartja. Köpenye itt is bő redőket vetve, fedi el tagjait egészen földig s betölti az oszlopok közét, melyek fölött a boltozatról szintén virág s gyümölcsdisz ereszkedik alá a nélkül, hogy eltakarná a művészek a jobboldali harmadik oszlopfő felett látható rövidített monogramját: IK.

Legtöbbször, összesen hétszer t. i. az Efezusba, Filippibe, I. és II. Thessalonikába, I. és II. Timótheushoz és Filemonhoz írt levelek előtt (279. 306. 341. 356. 366. 385. 410. l.) jön elő Pál apostolnak azon közép nagyságú képe, mely őt úton menve ábrázolja. Dús hajzatú fejét itt is fénysugarak veszik körül; jobbával elmaradhatatlan meztelen kardja markolatát úti bot gyanánt szoritja, bal vállán nyugvó s jobb hóna alatt átvett köpenyén kívül, becsukott könyvet is tart keblén balkeze, melyről a köpeny bal szárnya bő redőkben lebeg alá. Jobbról az elhagyott város látszik, balról az útfélen egy csekély árnyékkal biztató fa emelkedik. A képen a művész nevének semmi nyoma.

Még csak a könyv végén látható képről kell megemlékeznünk, mely semmi más, mint a Perényi család ősi czimere. Koronán álló harpyia barbata. Így látható az kisebb és nagyobb alakban Paulus Cronsensis, XVI. századi ruthén panegyristának, Bécsben 1509-ben szintén Vietoris által, de még „Hyeronimus Doliarius de Libental“ név alatt kiadott s Winterburger nyomtatásában megjelent verses műve *a.* és *f.* levelén. A mű nagy része, épen Perényi Gábort, Frangepán Katalin férjét magasztalja s a czimeréről írt 24 epigrammot ily czim alatt közli: *Epigrammata in insignia Magnifici dei Gabrielis de Peren cubiculariorum Regalium magistri, domini et patroni sui gratiosissimi condita anno 1509.* — Ezekben a Harpyia beszél a nézőkhöz s elébb a női harpyiákról szólván, így folytatja:

*Vultu ego sed spector graphice decorata virili,
Et fulgent multis ora rotunda comis.*

*Et nitidas domini mensas conspecto potentis ;
Exorno discos, vasa, sigilla, domos.*

Torma Károly t. barátomtól tudom, hogy a sáropataki vár díszitményei közt ma is több helyen látható a harpyia barbata.

A czimer némi magyarázataul álljon itt még Paulus Crosnensis 4-dik epigrammája :

*Quamquam cirrato spectas me vertice fictam,
Et post nodosas me retinere comas ;
Crineque me pulcram solo monstrare puellam :
Non tamen et mores crede mihi esse leves.
Hispidam namque animos demonstrant ora viriles ;
Testatur vires pressa corona meas.*

A nélkül, hogy czimertani fejtegetésbe bocsátkoznánk, röviden megjegyezhetjük, hogy a Perényi czimer ma négy felé osztott paizsból áll, melynek 1. 4. mezejében koronán álló, nem szakálás, hanem nő-harpyiát, 2. 3-ában pedig ágaskodó oroszlánt látunk. Ily négyfelé osztott paizst, de még harpyia barbatával, először Perényi Imre nádor (1504—1519.) használt 1516-ból kiadott pecsétjén (*Batthyani, Leg. eccl. II.*), Ugyanilyen czimere maradt fen fiának Ferencznek, a szintén Mohácsnál elesett váradi püspöknek is, diszesen festett Missaléjában ; míg a család más tagjai az egyszerű ősi czimmerrel éltek.

Vietoris, egy pár magyar nyomtatványában később is használta Frangepán Katalinnak itt látható czimerét, valamint a czimlapra nyomtatott országos czímert is ; a Perényiféle harpyia azonban, legalább eddig ismeretes magyar kiadványaiban nem jön többször elé.

E rövidre vont jegyzetek, a könyvnek inkább csak kiadási viszonyait tárgyalhaták. Komjáthy írói érdeme, nyelvének sajátosságai ez új kiadás által válnak inkább ismeretessé s bizonyára lesz, a ki azokat kellő részletességgel fogja taglalni.

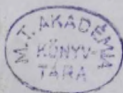
Még csak azt jegyezzük meg, hogy a könyv tel-

jessége végett az «Errata»-kat is le kellett nyomatnunk; a felsorolt hibákat azonban már a szövegben megigazítva adtuk. Végül pedig saját kiadásunk javítandóival számolunk be.

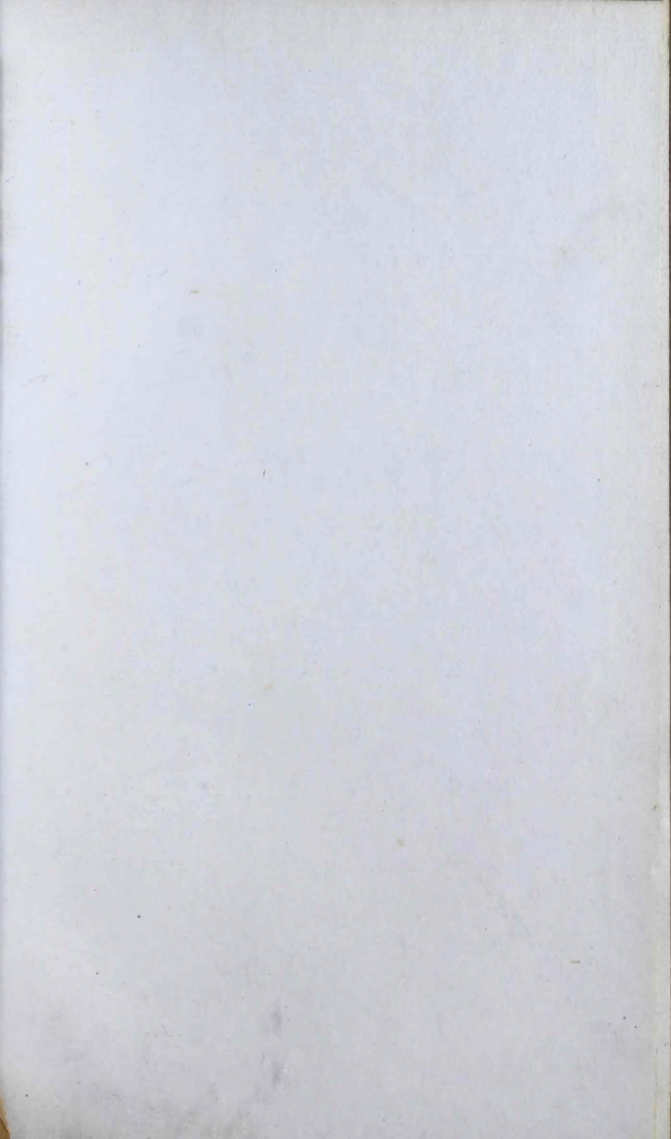
Budapest, 1883. nov. 7-én.

Sz. Á.

19. lap.	3. sor.	newu	h. o. neweu.
38. »	17. »	kwtwzth	» » kwrwzth.
40. »	25. »	gotomba	» » goromba.
81. lap szélén		Deute 10	» » Deutero.
107. »	7. »	haborufagank	» » haborufagnak.
109. »	2. »	elfw	» » elfew.
133. » 5. 6.	9. »	fontamentom	» » fundamentom.
151. »	4. »	iflennek	» » iftennek.
155. lap szélén		Mar	» » Mat.
161. »	10. »	ay	» » az.
162. »	12. »	adafual	» » adafual.
174. »	16. »	nayysago	» » nagyfago.
177. »	5. »	hasznos	» » laznos.
239. »	25. »	twkeltettetyk	» » twnkelettetyk.
243. »	6. »	ewtte	» » elwtte.
251. »	12. »	ruan	» » iruan.
284. »	9. »	zereterth	» » zereteth.
305. »	25. »	twtmtwchbe	» » twmlwchbe.
337. »	3. »	eietembe	» » egietembe.
381. »	25. »	meil	» » meli.
386. »	4. »	kwnywrgi- ftimbe	» » kwnywrgi- fimbe.
434. »	7. »	magiarafabol	» » magiarafasbol.
438. »	7. »	foglaltatoia	» » folgaltatoia.
440. »	4. »	tegye	» » regye.

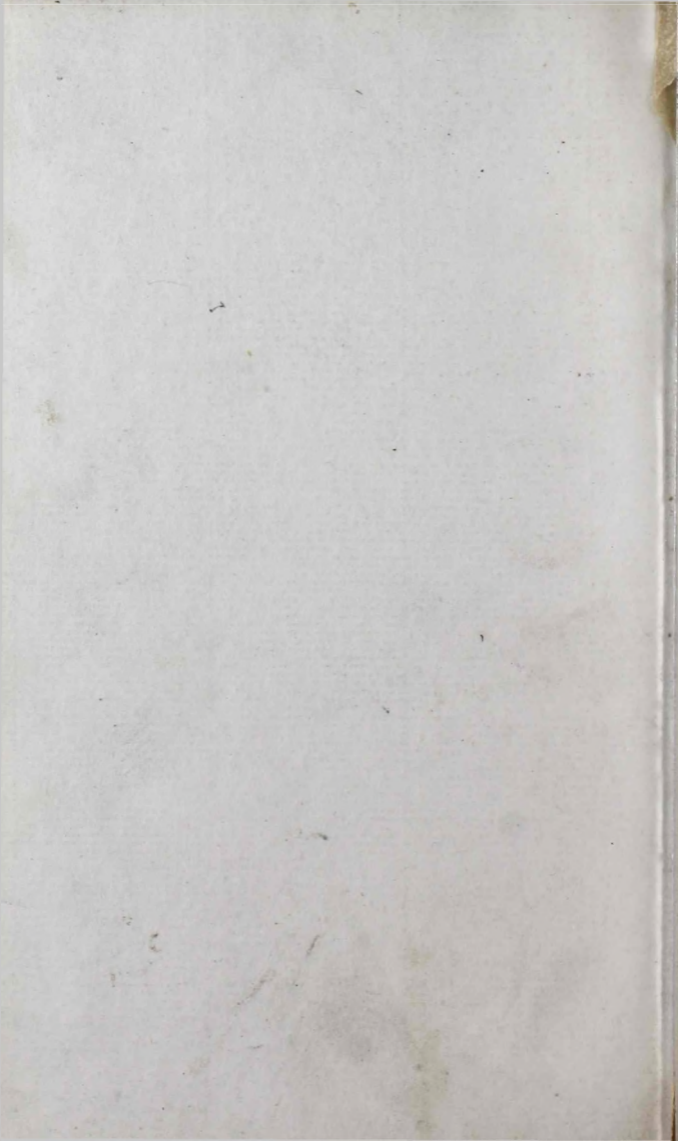

Budapest, 1883. Franklin-társulat nyomdája.

951

W. T. AKADEMI
KÖNIGL.
TARA